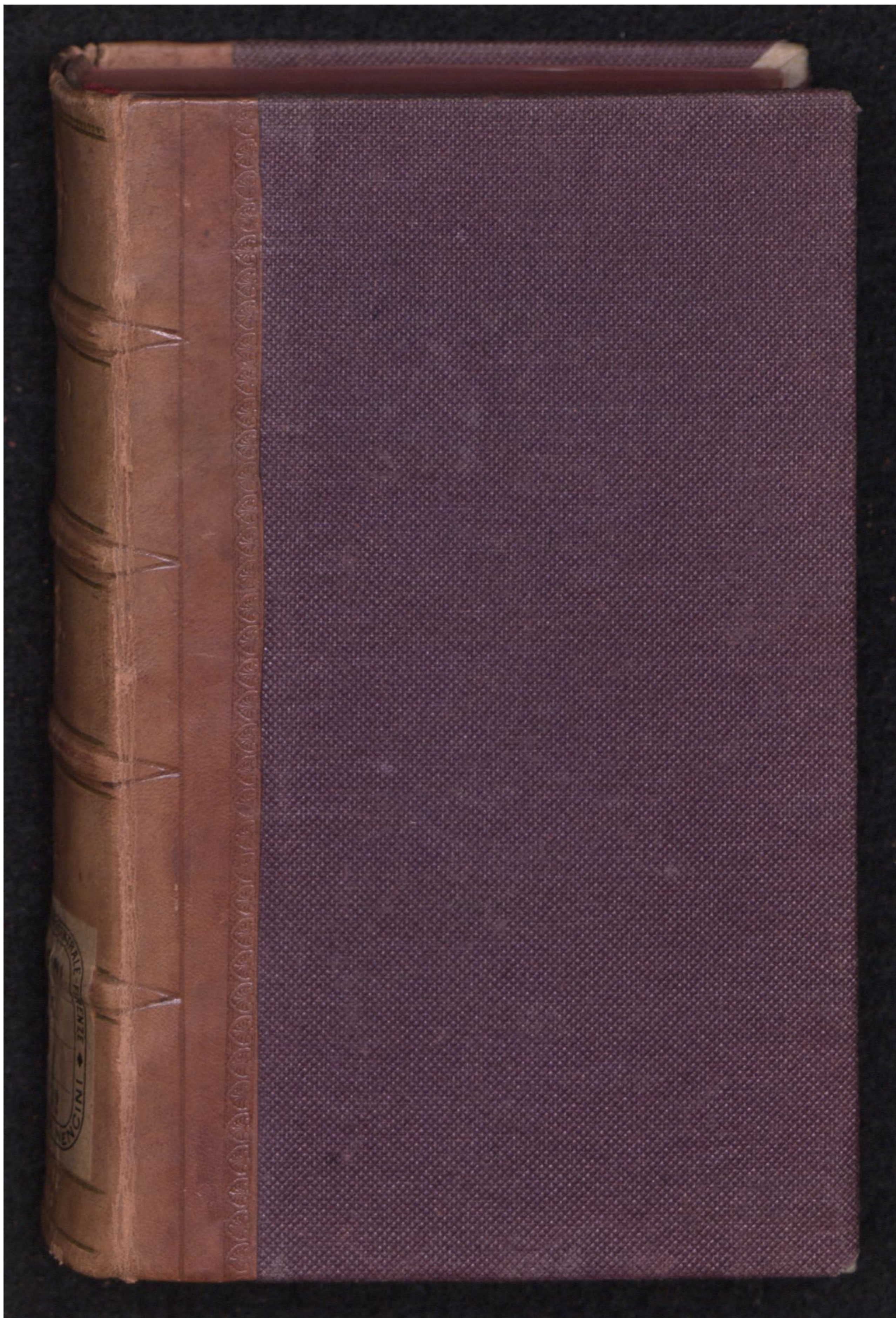
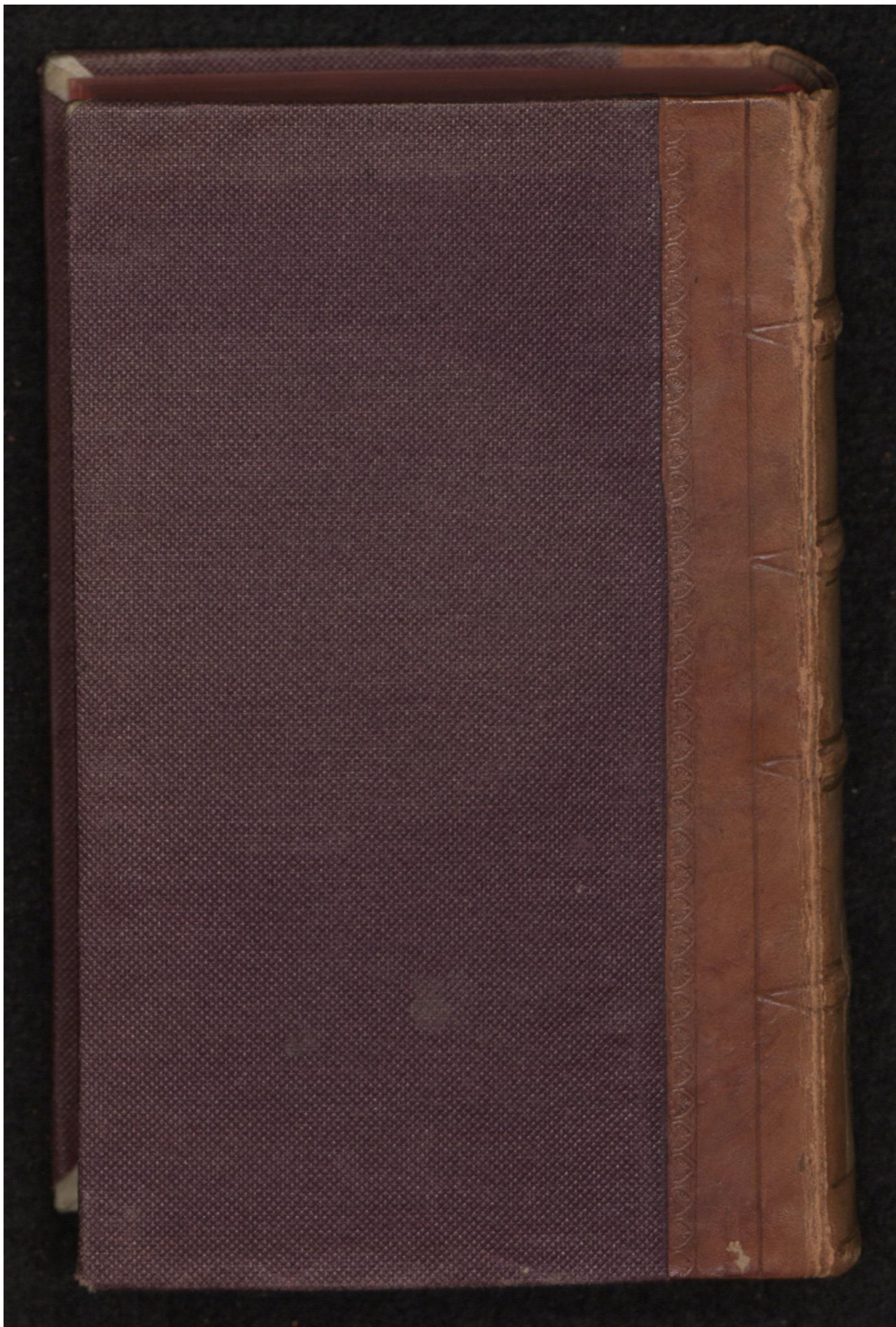

PONTANI
OPERA
I.
ALDVS
1518

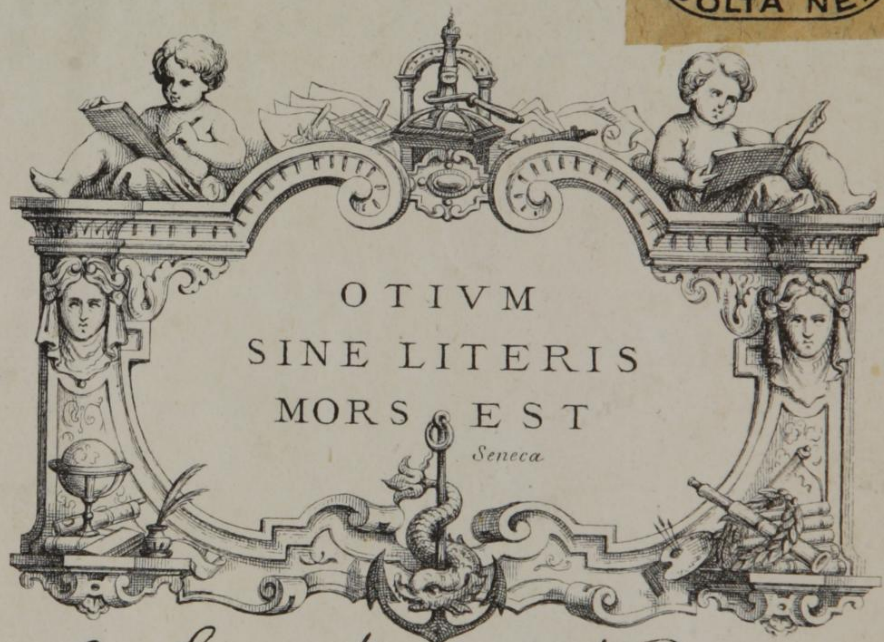

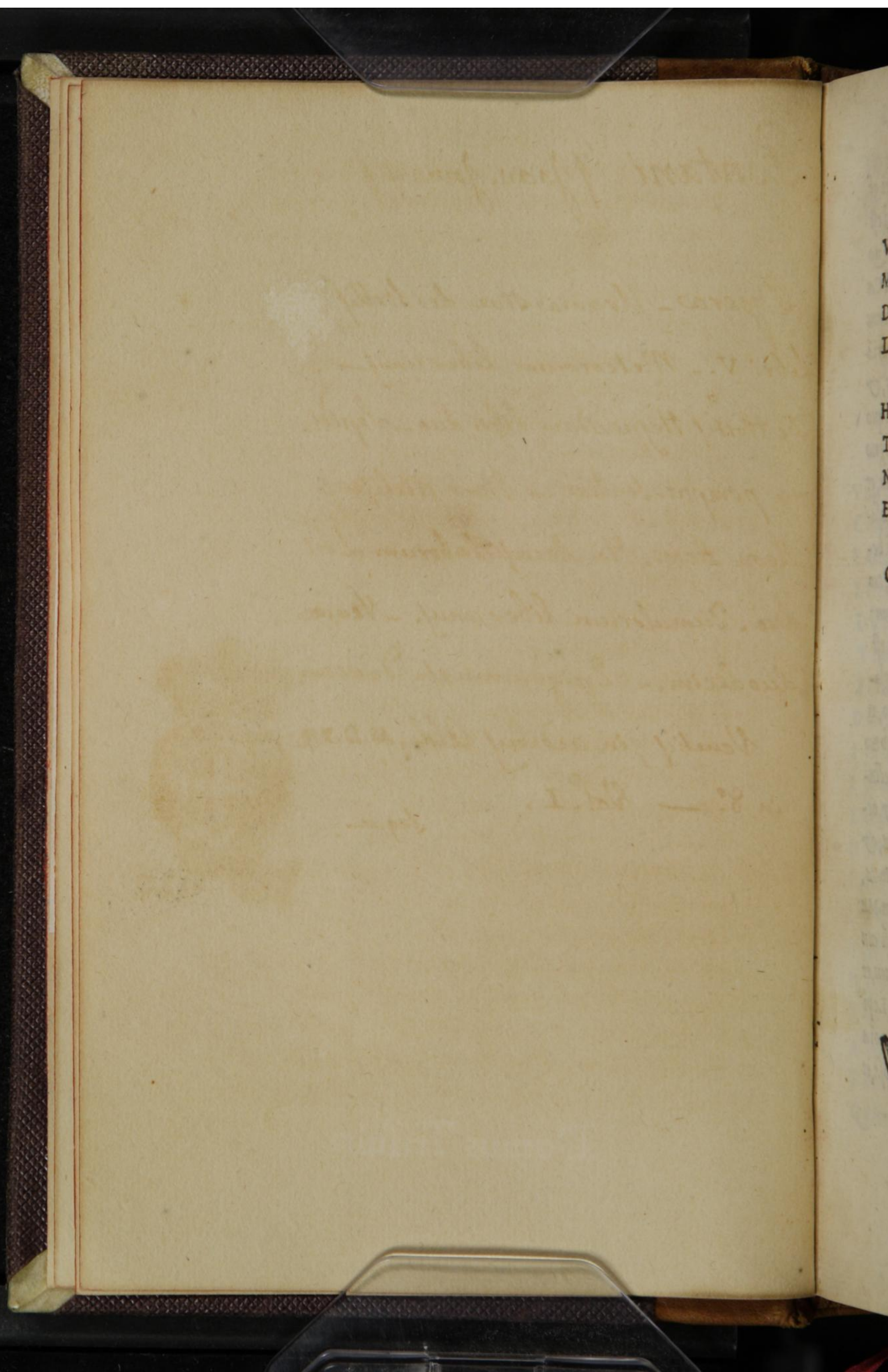

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
I
1
32
RACCOLTA NENCINI

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Ioannis Nencini
1874

Gio: Nencini
1862.

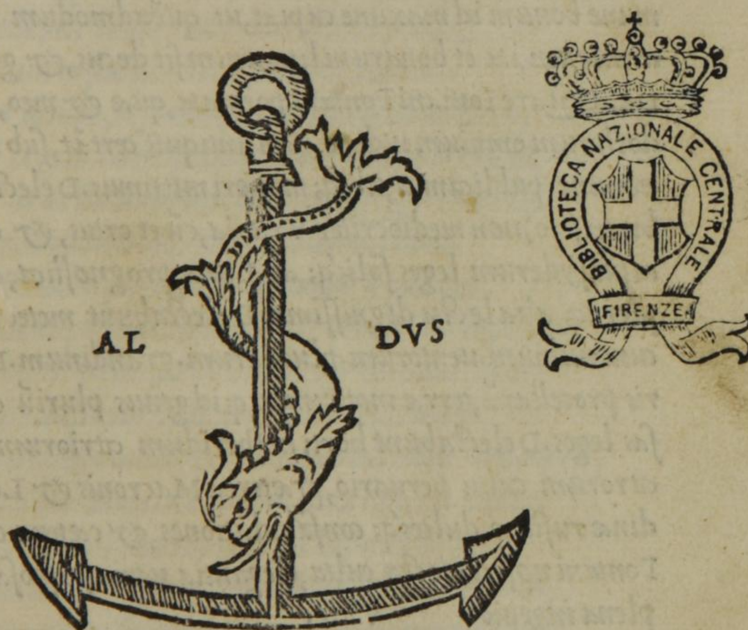
Ristampa dell' Edizione del 1505, ma più corretta, et aumentata di 27 pagine di versi, dopo la carta 234 fino al termine. Renouard pag 64.

A questo esemplare è unito il secondo Volume delle Poesie del Pontano, stampato una sola volta nel 1518., e che è per conseguenza assai raro.

PONTANI OPERA.

Quæ uero in toto opere habeantur in Indice, qui in calce est, licet uidere.

Domus Trisulti

ALD. IO. COLLAVRIO CAESA-
RIS AB EPISTOLIS. S.

Frequens est apud græcos prouerbium Collauri officiosiss. χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον, quod est latine, Manus manũ lauat, & digitus digitum. Quoniam tu plurimũ fauisti nobis apud Maximilianũ Cæsarẽ pro Academia constituẽda cũ Ioannes fruticenus eruditus Iuuenis istic meo noĩe accurate rem literariã procuraret, & (qui tuus est amor in literatos uiros, & doctrinas) assidue faues, meas esse parteis duxi, ut quo possem modo, gratum mihi extitisse officium tuũ cognosceres. Nã etsi nihil est adhuc factum, tñ quod & tu, et Matthæus Longius uiri doctiss. ac integerrimi Cæsaris a secretis ad me scripsistis, tum uero Cæsar ipse benignissimis literis significauit, futurum tua opera, tuo studio facile spero, præsertimq; cum rex natus ad commune bonum id maxime cupiat, ut quẽadmodum est armorum, ita et bonarum literarum sit decus, & gloria. Quare Iouiani Pontani poemata, quæ & meo, et doctorum omnium iudicio, cum antiquis certãt, sub tuo nomine publicamus, tibiq; muneri mittimus. Delectabit te (scio) non mediocriter Vrania, cũ et ortus, & occasus syderum leges solisq;, ac Lunæ prognostica, & pleraq; alia lectu dignissima. Delectabunt meteora, cum nubium. uentorum. pluuiarum. grandinum. Maris procellarũ, terræ motuum, atq; id genus pluriũ causas leges. Delectabunt horti hesperidum citriorum, et citrorum cultu peruario, præterea Macronis & Lepidinæ rusticæ, dulcesq; confabulationes, & cætera oĩa Pontani nostri Docta, culta, elegantia, uaria, copiosa, et plena ingenio. Vale.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILium Vrania, siue De Stellis Liber primus.

q

Vi cœlo radient ignes, quæ sydera mundo
Labātur tacito, Stellis quibus emicet ingens
Signifer, utq; suos peragant errantia cursus,
Vnde hominū genus, et pecudes, unde æquor, & auræ
Concipiunt motus proprios, unde optima tellus
Educit uarios non uno è semine fœtus,
Et rerum euentus manant, seriesq; futuri,
Dic Dea, quæ nomen cœlo deducis ab ipso
Vranie, dic Musa Iouis clarissima proles,
Et tecum castæ ueniant ad uota Sorores.
Dum canitis, resonatq; cauis in uallibus Echò,
Ipse legam lauriq; comas, ederamq; uirentem,
Ipse aras statuam uiridi de cæspite, & umbras
Lustrabo, tumuloq; feram solennia dona
Dilecti uatis, uiridi quem monte sepultum
Parthenópe, liquidamq; colit Sebetos ad undam.
Ipse chori pater, ac princeps, & carminis autor
Phœbe adsis, noctisq; decus Latonia uirgo,
Diq;, deæq; omnes, quorum sub numine cœlum est,
Tuq; adeo comes Aonidum, dux optima uatum
Alma Venus (teneros nati sat lusimus ignes)
Dum cœli erranteis ignes, dum sydus amatum,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,

D um canimus quæ signa tibi, quod pareat astrum,
D iua faue, & niueis felix allabere cycnis.
O mihi si charites spirent, si blanda canentis
G ratia mopsopio contingat labra liquore.
T u uero nate ingenteis accingere ad orsus,
E t mecum illustres cœli spatiare per oras,
N anq; aderit tibi Mercurius, cui cœlifer Atlas
E st auus, & notas puerum puer instruet artes.

DE LVNA.

Prima deûm terras glaciali sydere circùm
L una meat, cœlum'q; suo terit ultima curru.
D ux clara in tenebris, alienæ obnoxia flammæ.
A emula fraternis radijs, & solis ab ore
O ra fouens, quantum'q; ab Apollinis igne recedit,
H oc magis ipsa suum fundit mortalibus ignem,
C ornibus auratis primum, mox fronte refulget
I am media medium cœli dimensa uolumen.
A tq; hinc obliquos uultus, turgentia'q; ora
N octe refert, tandem'q; uago digressa meatu
E xurgit Solem contra, pleno'q; coruscam
O rbe comam, & fuluo totum caput explicat auro,
S eptima quinetiam ut cœlo concessit ab alto
M ole grauis, septem ore uices, septem ore figuras
M utat agens circùm, & paruum conuertitur ãnum.
H inc mare quod magnum terras complectitur imas,
H inc uariat rerum species, quæ'q; humida ponti
S tagna colunt, errant'q; suis animalia syluis,
A emula crescenti reparant à lumine uires,
E t multo in primis implentur corpora succo.
M ox ubi decreuere ignes, decrescit & humor

Ille quidem, exhausto'q; uices à lumine pensat,
Paulatim & uacuæ lassantur sanguine uenæ.
Quod uarij maris accessus, uarij'q; recessus
Ostendunt, quod frondosis in collibus arbos,
Quod'q; salutiferæ succis felicibus herbæ.
Quam multos etiam furijs hinc sæpe uidemus
Vexari, sortem'q; animo indignamur acerbam.
Sæpe etiam morbo, aut dira languentia peste
Corpora decubuisse ad humum, sterni'q; sepulchro.
Quid quod materies, uiridi'q; è monte recisæ
Aere trabes, multa'q; comam turbata ruina
Fraxinus, ionium'q; abies uersura profundum,
Ante diem effoetæ senserunt damna senectæ,
Exaustas'q; situ uires, ac robora clament,
Curua senescentis Lunæ ni cornua seruet
Agricola, ingenti dum uellit ab arbore uallum,
Et percussa graui resonant nemora alta bipenni.

DE PROGNOSTICIS LVNAE.

Hæc eadem aerias arces, iunonia regna,
Temperat, id'q; licet certis cognoscere signis.
Nanq; ubi prima nouos remeando colligit ignes,
Fratris ab amplexu rediens, si nubila frontem
Occuluit, cornu per cœlum inuecta retuso,
Prò quantum nimbi terris, pelago'q; paratur,
Quanti etiam sese uersent per inania uenti,
Si rutilo tum forte comam uelarit amictu,
Ora'q; dispersis suffuderit ignea flammis.
Quarta dies sine nube, sine pluuia'q;, noto'q;
Spondet ad extremum constanti fœdere mensem,
Si nitidis nocturna genis, si fronte serena

I ncedit cœlo, & puro sese exerit ortu.
I psa eadem arctoo rigeat si tempora cornu,
T ristis ab arctoo uentos tibi nuntiet axe.
A st alia de parte trucem tibi suscitet austrum,
T ristis ab austrino rigeat si tempora cornu.
H unc tamen ante diem si nulla effulserit, heu tum,
H eu male iactatas defenderit ancora naueis,
N i labor, & placidi succurrit dextera Phorci.
Q uid dicam cum plena oculis rutilantibus, aut cum
N igra genas duplici circum caput abdidit orbe
H orrida nocte sua? Di longe auertite iniquum
H imbremq;, pluuiamq;, & agenteis æquora uentos.
C uius ut acceptæ uires, & cognitus usus,
T empla Deæ statuere, sacrosq; ex ordine ritus,
D iscerptumq; uiri corpus, laniataq; membra,
E t multum lacrymis perfusos coniugis artus
F inxit niliacæ tellus addicta iuuencæ,
E t querulas sistra incassum percussit ad aras.
H inc etiam graij uates ætnæia furta,
E t raptus siculæ toties fleuere puellæ.
I nferniq; Iouis thalamos, lamentaq; matris
F unereæ, erratasq; diu terrasq;, salumq;,
V mbrarumq; domos, & sole carentia regna.

DE MERCVRIO.

Proximus at spatijs, & longe gressibus impar
A ccelerat Maia genitus, celer ille deorum
N untius, auratis nectens talaria plantis.
H ic rapidum propter solem sua plaustra reflectens
N unc matutinos agili temone iugaleis
E xagitat, pelagiq; cauo caput exerit alueo.

Nunc

N unc atlantiacæ matris memor, hesperidumq;
R ura uidere parans, fuluumq; in frondibus aurum
S erus obit, sero flauum lauit æquore crinem,
E t sero herculeas linquit post terga columnas.
S ed siue immissis solem præcurrit habenis,
S eu sequitur, uictusq; terit spatia ultima metæ,
N on ipse ingentes oras, non liber apertas
A udet adire uias cœli, titannia tantum
I mperia, & solis timet abscessisse quadrigis.
Ergo ubi ternonasq; plagas, ternonaq; mundi
D imensus spatia, & curru dat lora secundo,
S istit equos. mox cœptum iter, ac uestigia rursum
N ota legit, nunc ipse humilem demissus in austrum,
N unc boreã, & summas pennis petit arduus arctos.
E t quoniam uolucri rapitur sub sydera lapsu,
A c nunc hos innisus equis, nunc conuenit illos,
A ut Iouis exquirens monitus, & mitia iussa,
C onsilia aut senioris Aui, uiolentaue Martis
I mperia, & motos sublata pace tumultus,
H inc pedibus nectit pennas, hinc iussa deorum
N untius exequitur uario Cyllenius astro,
I tq;, reditq; uiam toties, mandataq; portat.
N anq; ubi deliacasq; rotas, thymbræaq; propter
S igna, & apollineos iusta comes astitit axes,
T um uates responsa canit, tum pronus haruspex
E xta notat, tunc & liquidas intentus in auras
O scinis explorat cantus, & præpetis alas.
At si nocturnam Phœben, rorantiaq; astra
E t niueæ tetigit secreta cubilia Lunæ,
A gnouitq; deæ uultum, & mandata recepit,

N ec mora, digrediens monstratas excitat artes,
D educit pelago classem, secat æquora cursu,
I gnotosq; tenet portus iam merce sabæa
N auem onerat, redit & tyrio spectabilis ostro.
H inc & Mercurio nomen Romane dedisti,
Q uẽq; et arabs, quẽq; et babylon Stilbõta uocasset.
A st ubi summotasq; domos, & frigida adiuit
T ecta senis, solioq; nepos acceptus auito est,
T um succos meditatur, & idæam Panacæam,
D ictamumq; legit. tum uulnera siccat, & udo
V nguine lenit agens, adhibetq; ad munera cantus,
T unc uero strepitus armorum, atq; horrida bella,
A tq; enses, ac tela placent, tum uiuere rapto,
E t prædas agere, & discindere mœnibus urbes
G audet, & effuso cædem ingeminare cruore,
Belligeri cum forte ducis se ad signa recepit,
E t galea abscondit crines, & pectora ferro
I nclusit, lateriq; auratum accinsit & ensem,
F ert leges, ac iura fori, pacisq; quietos
I mponit mores, mandataq; publica defert,
S i iubeat genitor, cui ciuica munera curæ,
E t patres legere, & sanctum instituisse senatum.
A t si candenteis humeros, & eburnea colla
E xeruit, placidoq; simul Cytherea petiuit
A mplexu, madidoq; recens è crine fluentem
S tillauit rorem, blandosq; afflauit amores,
N on ipse inachiæ memor, aut fera uincla puellæ
E xoluit, tristiq; obducit lumina somno
C ustodis monstri, aut torpentis ad hostia lethes
T raducit miseros per opaca silentia manes,

Sed resides

S ed resides cantus in uertice cyllenæo,
F ormosæ ludunt ubi festa ad carmina nymphæ,
P ersonat, & tenueis moderatur pollice chordas,
A c non cedenteis queritur tam crescere curas.
V ritur, & placidum cantando nutrit amorem.
I pse canit, teneræ cantus risere Napeæ.

DE VENERE.

Hinc felix regio, mundiq; beatior ora,
Q uam lusus habitant molles, ubi segnis amorum
M ilitia in uacuas exercet uulnera mentes.
V er alit æternos flores, passimq; uagantes
I ncustoditæ ludunt per gramina nymphæ.
O cia cantantes mulcent ignaua camoenæ.
H as inter succincta sinus, redimita papillas,
E t roseum spirans fragranti uertice odorem,
E rrat nuda genu per florida prata uoluptas,
C ui uolitant flaui per candida colla capilli,
A d frontem aurato religat quas fibula nexu.
L ætatur dea, lætanti risusq;, iociq;
A ssiliunt, somniq; leues, & mollior aura.
H inc passim liquidi ambrosiæ rorantur honores.
S tillat acidalius late liquor. At uaga nantum
L udit aquis, mistim pueri, nudæq; puellæ
G rata cohors Veneri, chorus & genialis amorum.
T um uideas amne in medio rutilare fauillas
M aterna face quas iocus hinc, ast inde cupido
E xcussit. caluere undæ, caluere natantes
A fflatu. media uehitur lasciuia cymba,
H ortaturq;, monetq; habiles agitare lacertos.
H ic aliquis puer enando dum brachia iactat

I niecitq; manum sociæ furtimq; papillis
I nseruit, tener ora rubor per grata cucurrit.
H ic aliqua adnanti puero dum brachia miscet,
M iscuit & femori femur, & simul oscula iunxit.
I nterdum se tota cohors in flumine mersat.
N on obstat pudor audaci, aut lux ipsa pudenti.
L uditur, & placidis immurmurat unda susurris.
E mergit mox, & campis se fundit apricis,
D ona legens selecta manu, ac redolentibus hortis.
E rranteis sequitur florum dea, coniugis auræ
F lant super, & liquidis distillat odoribus æther.
Has horas, atq; hæc gnidiæ loca læta uolucres
P eruolitant circum, & paphij uectantur olores,
N uminis idalij currumq;, rotasq; uolanteis
Q ui subeunt, molliq; ferunt perinania lapsu.
H is cytherea suum posuit pulcherrima sydus,
Q uo terræq;, fretumq;, & magnus concipit aer,
E t dulceis in corde agitant animantia motus.
I psa refulgenteis auro interplexa capillos
A uroræ è thalamis, radiorumq; æmula solis
L ucem aperit, reseratq; diem mortalibus almum.
I nterdum rapidis Phœbi deserta quadrigis
E uocat oceano noctem surgentibus astris,
A dmonet & placidi per amica silentia somni.
V erum ita digressusq; suos, sua tempora pensat,
E t sinuosa means niueis secat æthera cycnis,
V t solem petat, ad solem uestigia flectat.
I psa quidem cœli undecies ubi quina peregit
M omenta, Eoo seu cum nitet aurea mundo,
O ceani hesperias seu cum declinat in undas.

I psa umbrā in tenebris obtendit ut æmula Phœbes,
I psa die radios ostentat ut æmula solis,
E t lucem terris, & cœlo lumina præbet,
T antos læta suo de sydere fundit honores.
H æc decus, hæc ipsa est hominumq́; deûq; uoluptas,
Q ua sine nil iucundum animis, nil dulce fatendum.

DE SOLE.

At medios cœli tractus, medij ætheris oram
F ons lucis Sol auricomus, Sol igneus ambit,
S ol, qui terrarum flammis opera omnia lustrat.
I pse idem superûm princeps, ductorq́; choreæ,
A d cuius numeros & Di moueantur, & orbis
A ccipiat leges, præscriptaq́; fœdera seruet,
A gnoscant aure imperium, maria alta tremiscant,
A udiet & longe tellus fatalia iussa.
A tq; hunc, nequa opere in tanto decor ullus abesset,
P ræfecit luci rerum pater, ipse, nitenteis
S pargeret ut radios, ipse ut lustraret olympum,
E t terras simul, & magnas liquidi aeris oras,
V nde dies, quiq; in sua terga reuoluitur annus,
A tq; æui simulacra fluunt, & tempus, et ætas.
H inc uer purpureum uestit florentia prata.
S piceaq́; hinc campis flauescit messis, & ægrum
L enitura animum, ac dulcem inductura soporem.
D istendit uacuas pinguis uindemia cellas,
E t glacialis hyems resolutis ebria curis
A nte focum molli solatur frigora baccho.
H asq; uices pater ille deûm uoluentibus annis
E sse dedit, quas ipsa æterno fœdere seruant
T am certos elementa simul retinentia nexus.

DE ANNORVM Varietate.

Atq; alij (horrendum) qua brachia pandit iniqua
Parte poli, chelas'q; audacius exerit ingens
Scorpius, hinc anni primos duxere meatus,
Et primam fecere uiam, cum partibus æquis
Dimidium luci, atq; umbris Sol diuidit orbem,
Ac noctem paribus suspendit Libra diebus.
Ast alij sæuæ post horrida frigora brumæ
Cum premit auratos nephelæi uelleris artus
Phœbus, & imbriferum rediјt uer, omnia quando
Alma parit tellus, quando omnis germinat arbos,
Cum uiret omne nemus, resonant cum frondea rura
Concentu uolucrum uario, pecudes'q;, feræ'q;
Exultant lætæ in Venerem, ac tritonia monstra
Ignibus incaluere, acer furit ardor, ut ipse
Horreat indomitas Proteus contingere phocas.
At misera in scopulis, solo'q; in littore questus
Alcyone ingeminat, uoces'q; effundit inanes
Multa querens, exosa diem, nomen'q; mariti
Seruat auis, Céyca uocans, Céyca requirens,
(Ah miseram) rapidas repetens Céyca per undas.
Nec uero non è summo quoq; culmine cancri,
Qua regnat calor ipse, & equos sol sistit anhelos,
Extremum inuisens Ararim'q;, atq; ultima Thyles
Littora, carceribus positis exordia prima
Hinc anni fecere, alacres'q; egere quadrigas.
At Numa frigoribus sub iniquum tempus, ubi ingens
Declinat cœlum, & gelidum Sol ægoceronta
Pronus obit, prono'q; petit spatia ultima cursu,
Qui fessos instauret equos. Hinc uiribus auctus

Deſerit antipodum ſedes, digreſſus & auſtro
In boream obuertit ſinuoſo calle, diemq́;
Auget, & obſcuras nocti iam ſurripit umbras,
Inſudatq́; ſequens cliuo, atq; aſſurgit in auras.
Has igitur ſolis metas, hæc tempora ſeruans
Egeria monſtrante ſuum traduxit in annum,
Vt quæ prima noui repararet tempora curſus
Principia hæc ſpatijs ſua ſortiretur oberrans
Annus, & ad ſolem firmaret ſigna cadentem,
Sed phœben, phœbesq́; rotas, & plauſtra ſecutus
Fraternum impleuit germanæ menſibus annum.
At Cæſar ſolemq́; ſequi, ſolemq́; tueri,
Et ſolem lucisq́; auctorem dicere, & anni,
Solis & ad metam totas effundere habenas,
In luſtrumq́; ſuperuacuas concurrere parteis
Iuſſit, & hoc latios inſcribi nomine faſtos.
Dicendum & uarijs fuerit qui gentibus annus,
Aegypti primum ueteres fecere bimenſtrem,
Moxq́; quatergeminis complerunt menſibus, inde
Per biſſena pari duxerunt ſydera tractu
Arcádes, at noſter quot tempora continet annus,
Annorum numero cenſebant arcádes, ante
Iam geniti, quam Luna ſuos oſtenderit ignes,
Tantus honos, tanta eſt antiquæ gloria genti.
His totidem adiunxere animis & acarnanes altis,
Tutati ferro patriam, mox funere in ipſo
Coniecere animas, & honeſta morte ſuorum.
Italiæ licet antiquos euoluere faſtos.
Nanq; alium primo Romæ naſcentis in ortu
Inſtituit pater, & gyro breuiore coegit.

Promouit ſpatium Numa. Nec Laurentibus idem,
Idem erat albanis. Alium qui Tyburis arua,
Quiq́; ferentina cererem metit incola falce,
Et tenuere ſuis, habuereq́; in urbibus orbem.

DE SOLIS PROGNOSTICIS.

Ille etiam uentos, tempeſtatesq́; futuras,
Atq; imbreis, æſtusq́; graueis, & frigora monſtrat.
Nanq; ubi cœruleo rapidum petit æquore cœlum
Exoriens, aperitq́; diem natalibus undis,
Si nigram obſcuro faciem uariauerit ortu
Concatuus, inq́; atram condentur lumina nubem,
Et pelago, & terris uiolentior incubat eurus,
Turbatasq́; amnis in pontum deuehet undas.
Quinetiam ut nullæ denſentur in aere nubes,
Si tamen aut hebetes radij torpere uidentur,
Aut ſi plus nimio torrens incanduit ardor,
Collige uenturos imbreis. At pallida quando
Aurora oceano caput exerit, horridaúe inter
Nubila, diuerſis rumpit ſol partibus, & nunc
Obliquos effert radios, nunc pallidus ore
Delituit nimboſo (heu) rupto fœdere cœlum
In terras ruet, & ſæuum per inane rotatæ
Præcipitent nimborum acies, quæ grandine mistæ
Arboribus ſtragemq́; dabunt, et uitibus almis,
Vix ouium ut clauſos defendant culmina fœtus,
Nō mihi tū non clauſtra boū'ue, armentaúe equarū
Ducenda à ſtabulis, non me extra tecta domorum
Ducet iter. Seruanda dies, quam rite ſerenam
Spondeat, oceani ſeras cum lucidus undas

I ntrarit, non nube comam, non turbidus ora,
S ed qualem hesperio tethys suspirat in antro.
Q uod si tum quoq; nigranti uelatus amictu
O ciderit, siue ipse suo quanquam emicat ore,
S i tamen aut atras nubes raptauerit, aut si
P alleat, & maculæ fundant sese undiq; nigræ,
V enturam expectes pluuiam. non te optima fallent
I ndicia, & multis nota experientia seclis.
V idi ego cum rutilos aurora immitteret ortus,
I gneus aut roseo se tingeret æquore titán,
V entorum ingentes sudum per inane cateruas.
V idi & cum rutilus maculis inspergitur ignis,
P ræcipitem iactari undosa ad littora nauem
A missis fluitantem armis, ac dura gementem
V erbera, & effracto nudatam lintea malo,
N ulla salus, spes nulla uiris. in uota, precesq;
V ertuntur. uacat ars. miseræ exoptantur arenæ.
E t dulcis terræ exortes tanguntur amore,
T anta mole ruunt immissis imbribus euri.
Deniq; cum rebus causas, cum semina causis
S ufficiat grauido fœcundans uiscera partu,
N ec quicquam sine sole nouas in luminis auras
P rodierit, pater ipse hominum, pater ipse animantum
Q uæcunq; aut uiridi nemorum pascũtur in umbra,
C æruleos'ue secant latices, aut aera carpunt,
H inc bissena deo soluebant uota quotannis
P hœboq;, & Nomio, Lycioq;, patriq; Lyæo,
E t quibus ad lucos, quibus in solemnibus aris
N omnibus uenerata deum officiosa uetustas,
D elion, ac clarium, nec ficto nomine Osirim,

C onfecit certis uel qui pythona sagitis
S anguine fœdantem terras, uirusq; uomentem.
P lurima quæ ueteres graiûm cecinere poetæ.

CVR Apollo dicatur Pythonem occidisse.

Nanq; ubi se informis rerum, atq; incondita moles
D igerit, inq; suas abeunt elementa figuras,
T um tellus grauis imbre, et adhuc stagnãtibus aruis
F umida, anhela uagos tollebat ad æthéra tortus
I nuoluens cœlum nube, & caligne opaca,
H ic ille immanis Python, immania cuius
C orpora, iamq; deos, & diuûm tecta petebant,
I psum etiam inuasura Iouem, cum delius arcum
I ntendens tulit acer opem. nanq; agmine facto
E mittens rapidas torrenti é sydere flammas
I n gremium matris luctantem, & acerba tuentem
I ntorsit. stetit ille tremens, tum colla reuinctum
C entum implexa modis, centum religata catenis
A d maneis imos, atq; intima tartara traxit
V ictor, & obscura cœlum caligne soluit.
H ic Python, hæc tela dei, Victoriaq; hæc est.

CVR Apollo, & Diana Latonæ filij.

Latonæ gemini partus, bina edita Delo
P ignora, nunc quæ sint (paucis aduerte) docebo.
L atonam graij terram dixere poetæ,
L atonam dixere solum. Latonia tellus
O mnia progenuit, mater diuûmq;, hominumq;.
A tq; ubi se in proprias cœpere elementa figuras
I nduere, optatumq; locum, & data munia obire,
I psa quidem medio mansit, sed mole liquenti
I nstabilisq;, etiamq; tremens, qñ æquora non dum

In certas

Incertas ierant sedes, sed corpore misto
Pugnarent, & adhuc nullo sub fœdere pontus,
Terraq; se duris urgerent legibus, ut iam
Vnda solum traheret, tellus maria alta teneret,
Paulatim calor ille (deus) cedentibus undis
Telluri sese insinuat, gremioq; receptus,
Felicem partu genitricem impleuit, & inde
Di geniti Phœbusq; potens, Hecateq; triformis
Emergunt. Illa acta polo interiore resedit
Horridior, glaciem spirans, & degener ore
Fœmineo, minus atq; habilem sortita calorem.
At Phœbo natura mares, animosq;, uigoremq;
Addiderat. Volat acer equus, atq; æthera carpit
Iam medium. Stetit hinc superũ lõgo agmine cinctus
Et pharetra insignis humeros, & crinibus aureis.

CVR DICANTVR DELO GENITI.

Hos Delo genitos magna, magni æquoris oris
Crediderant, Delo excelsa, cui uertice summo
Splendet apex, quoties cœlo Latonia Luna
Exoritur, uisitq; suum Sol aureus orbem.
Fluctibus hinc rapidis, tremuloq; emergere ponto
Credebant, uastoq; maris delabier alueo,
Indulgente suis Delo cunabula natis.
Quin etiam ogygijs olim cum mersa sub undis
Paulatim exerceret tellus caput, oceanusq;
In sua iura, suos fessus concederet æstus,
Et tandem emicuit stellanti lumine cœlum.
Tum prima ex undis, uastoq; e gurgite Delos
Prosiluit. Fulsere apices, & uertice Cynthus

Lucifero, qua parte dies surgebat, & altum
Sol oriens, curruq;, & equis insignis obibat.

CVR PASTORES, IANVS. PHOEBVS. APOLLO.

Hunc & pastorem conuerso nomine dicunt,
Quod pascat quicquid sub coeli nascitur oris,
Quodq; fores nascentũ aperit, quod claustra relaxat
Gignentum, tenerosq; educit in aera foetus
Hinc Iano nomen fecere, hinc nomina Phoebo
Ipsa dedit species, nitidoq; in corpore fulgor
Idem quod uolucres neruo stridente sagittas
Torqueat, & certo defigat uulnera iactu,
Morbosq;, illuuiemq; ferens, hinc notus Apollo.

CVR SOL, LIBER. HERCVLES. OSYRIS. LYCIVS.

Quod solus coelo apparet fulgentibus astris,
Solus & immenso late loca lumine lustrat,
Hinc Solem dixere patrem lucisq;, dieq;.
Sponte etiam immissis coelo quia fertur habenis
Liber. At herculeo laetus cognomine, quando
Discutit aerias nubes, lucemq; ministrat
Aeris ipse decus, decus, & sua gloria coeli.
Quin & threicius diuino carmine Vates
Hunc nitidum Phaneta uocat, quod surgat eoo
Orbe recens, quod mane nouos instauret, & ortus.
Inde etiam auricomum aegyptus ueneratur Osyrim,
Aegyptus, cui cura deum, quod lumina mille,
Mille micent oculis passim radiantibus ignes.

Lyncea

L yncea quinetiam quod uis populātibus umbras
L uminibus, quodq́; & radijs fugat humida passim,
T errestresq́; abigit fumos, & nubila differt.
V t lupus insidias meditatus, pascua circum
I nsectatur oues rabie ferus, & ferus armis,
P ertentatq́; aditum, & septis sese arduus infert,
D entibus infrendens, & morsu exasperat iras.
H inc Lycius sibi nata deus cognomina fecit.

DE MERCVRIO, ET ARGO

Quin & Mercurium mutato nomine dicunt,
A rgum somnifero uictum strauisse caduceo
I nsomnem, centumq́; oculos, ac lumina centum
P andentem, & niueæ seruantem pascua Vaccæ.
A rgus enim cœlum est. Vigilantia lumina flammæ
A etheriæ, & uario labentia sydera mundo,
Q uæ passim multa sublustris noctis in umbra
C ollucent, sed mox Phœbo exoriente perempta,
T orpent luce noua, & candenti lampade uicta
E moriuntur, & obscuro conduntur olympo.

DE ADONIDE, ET VENERE.

Nec deploratum Veneri linquamus Adônim
V enantem quem durus aper sub dente peredit.
N on illum fontes, nec amici flumina Nili
I nfletum uoluere. Nouus dolor attigit amneis.
S eptem illi totis ripa latuere diebus,
E t septem plenis spumanti margine ripis
E xiluere, cauo digressi fluminis alueo,
S tragem agris, stragem & pecori, stragemq́; colonis

Cum ferrent, miseri tantum mors angit amici.
Balsama te, & Myrrhae, te cedrus fleuit Adoni,
Te lauri strata per humum luxere corona.
Ter myrtus conata sequi miserabile funus,
Ter radice retenta sua est. Ter brachia flexit,
Ter frustra lentos conata est flectere ramos.
Ipsa Venus postq̃ lacrymae effluxere, genisq́;
Defecit liquor, & capiti coma longa reuulsa est,
Ter mensem exanimis iacuit. Vix deniq; quarto
Lucem hausit, Vultus & adhuc suspirat amatos.
Terra etenim Solem queritur deserta cadentem,
Inuidit quem tristis hyems, Cui saeuior apri
Horret cana gelu facies, cui plurimus imber
Crine madet, geminos & cum male concutit armos,
Diglomeratq́; niueis, & grandine uerberat auras.
Nam cum sol rebus praesit pater ipse creandis,
Vt sese ad maneis brumae sub frigora transfert,
Tum tellus uidua sulcos oblimat in aluo.
Ac uelutiuirgo absenti cum sola marito
Suspirat sterilem lecto traducere uitam,
Illius expectans complexus anxia caros.
Ergo ubi sol imo uictor conuertit ab austro,
Tum grauidos aperitq́; sinus, & caeca relaxat
Spiramenta, nouas ueniat qua succus in herbas,
Et tandem complexa suum laetatur Adônim.

DE HEBONE DEO.

At quam Sebethi fontes, quam caerula lambit
Phormelle, quaeq́; & musas colit, ociaq́; ornat
Pieridum, & magni tumulo tegit ossa Maronis

Parthenope

P arthenópe, regum domus, & decus ipsa uirorum,
C lara armis, clara ingenijs, & fortibus ausis,
H æc annis florentem, oculisq́;, & crine decentem
H ebonem uenerata, suos ritus, patriumq́;
I nstituit morem, & sacris iam rite peractis
V rbs Hebôna salutat, agriq́; Hebôna frequentant,
H ebona & referunt simul antra, et littora, et amnes.
H ic etenim florem ætatis, roburq́; iuuentæ,
E t speciem deus, & formæ dat habere decorem,
O raq́;, luminaq́;, & moderanteis corpora sensus
S ed prius herculei torrentia sydera monstri
S olstitio uicina domus, locaq́; edita cœli
D iffundent terris hyemem glacialibus euris,
A nte & conspicui summo de cardine mundi
F laua lycaonio surget Pallantiàs axe,
A tq; diem auerso subteruehet auster olympo.
S tabunt & cœli septem labentia signa,
Q uàm fando, patremq́; hominum, regemq́; deorum
Laudibus, aut meritis tollam, aut æquem ipse canẽdo.
Q uẽ centum celebrant aræ, quẽ nomina centum,
V t siquis iubare exorto phœbeia demens
A usit obire oculis ora, atq; haurire uidendo,
I llicet ecce illi torpescunt lumina, & ipsa
C aligant in luce oculi. tum tempora circũm
O ffundit sese nubes, & fumida oberrans
C aligo, ac nigræ cœlum eripuere tenébræ.
V sq; adeo nec fas oculis comprendere cuiquam,
N ec fando terræ decus, et decus ætheris alti
V nde sibi proprias ducunt animalia uitas,
V nde trahunt nostræ cœlestia semina mentes,

Quo ſine nec ſpirat quicq̃, nec naſcitur uſquam,
Nec color ullus erat rebus, tenebris'q; malignis
Et cœlum, & terras nox circunfuſa tenebat.

DE MARTE.

Et iam intacta mei ſuperat pars maxima cœpti,
Ac mentem calor inſtigat. Iuuat alta uagari
Sydera, & immenſo propius ſuccedere cœlo.
Magnum opus, & iam ſigna dei fulgentia terrent,
Armorum'q; haurit ſtrepitus, clangor'q; tubarum.
Ipſe deus rapidis inſiſtens pronus habenis
Tela manu quatit inſultans, acer'q; cruento
Ore tonat. pellunt agili temone iugales
Exanguis metus, atq; tremor. tum ferreus ora
Terror, ſanguineum'q; pauor quatit ante flagellum.
Ille quidem diuis iam formidabilis ipſis.
Sed mihi digna uiro, atq; animi ſibi conſcia uirtus
Suadet iter, penitus'q; aditus intrare repoſtos.
Hanc non terriſono proſternere fulmine Cyclops,
Non facibus, crimen ipſa feris implexa Megæra,
Nec uis ulla queat ſtygijs emerſa tenebris.
Illi ferratum galea caput, inclyta bellis
Atq; Deûm fato maior prudentia ſeruat.
At Clypeo indomitum munit conſtantia pectus.
Stant adamante togæ totos'q; infuſa per artus
Temperies, ualida ſeſe metitur in haſta.
Ante uigor mentem, hortatur'q;, animos'q; uiriles
Aere ciens magno laudum ſuccendit Amore.
Hac duce Iunonis odijs iactatus iniquæ
Amphitryoniades, tot monſtra ingentia uictor

Fudit

Fudit humi. Non hunc liuentibus obsitus umbris
Cocytós, non sparsa nouem per iugera monstrum,
Aut impacatæ deterruit incola Lernæ,
Quo minus infernosq́; lacus, & opaca uideret
Tartara, captiuum & supera ad conuexa referret
Ipse canem. Quin astrigerum subnixus olympum,
Labentesq́; domos diuum ceruice refulsit.
Et dubitem mente hæc complecti, & pandere dictis?
Efferus has habitat sedes deus. huic comes hæret
Et bellum, belliq́; parens discordia, & iræ,
Iniustum, insidiæq́;, & pallida tabe cruenta
Cædes, inq́; suum rabies armata cruorem.
Ipse enses, ac tela inter, radiosq́; rotarum
Versatus ferrum, exercetq́;, aptatq́; ferendo,
Exacuitq́; mares animos, & suscitat ira
Implacidus. Martem hinc ueteres dixere latini.
Hunc Iunone satum nullo Ioue, patreq́; nullo
Olenijs conceptum herbis per cresia rura,
Eductumq́; Hebri ripis rodopeia ad antra
Crediderant, ai indomitum, aduersumq́; Mineruæ.
Scilicet ætherio mens est de fomite. At artus
Corporeos, molem discordi è semine cretam
Iuno agitat. Ciet hæc turbato in pectore uersans
Sanguinis ingentes æstus, & colligit iras.
Vnde auidus belli furor, atq; insania ferri
Præcipitant. Iacet ingenti ceu pressa ruina
Mens super, at rapidus feruet sub pectore Mauors.
Hinc quondam magni tellus Iouis insula Crete
Ionij Crete pelagi decus, inclyta bellis,
Clara uiris, capere arma, & acutum cingere ferrum

Prima dedit, curuo & spicula tendere cornu.
Post Thraces coluere, ferum genus, aspera duro
Terra solo, gens ipsa iugis assueta niuosis,
Et prædas agitare, & opimo uiuere rapto.
Hoc etiam genitore satus Romanus, & ipse
In patrium decus, & belli sese extulit arteis,
Transgressus Latij fineis, transgressus & alpeis,
Oceano stetit, & Bactris sera intulit arma,
Atq; indis, post edomiti septem hostia Nili,
Atq; triumphatos non uno ex orbe Britanos.
Sed quanq̃ imperij impatiens, & pectore sæuus
Indomito, ac ruptis præceps rapiatur habenis,
Ipse tamen solium solis ueneratus, adacto
Curru sistit hanelus equos. mox lora remenso
Contorquet spatio, non ante ad munera recto
Conuertens cursu, q̃ princeps, dux'q; deũ Sol
Iusserit, illum adeo timet, obseruat'q; tuendo.

DE IOVE.

Iuppiter hinc solio longe spectandus ab alto
Exerit os placidum terris, & fulgidus aureo
Sydere, felices mortalibus explicat igneis.
Hinc ego, si qua fides astris, aut si quid ab alto
Aethera cognatum nostris in mentibus hæret,
Crediderim fas, ac leges, & iura, pium'q;,
Et rectum manare, & amicæ fœdera pacis.
Crediderim in sonteis scelerum, experteis'q; malorũ
Mortaleis agere, & felicibus addere seclis
Secula, perpetuum'q; annos extendere in æuum.
Tanta Iouis placidi clementia, ni malus atro
Sydere, torpenteis Saturnus funderet igneis,

Funderet

F underet & læti causam infelicis, & omne
M orborum genus, & miseræ mala plurima uitæ.
I uppiter inde pater cunctorum autorq; bonorum.

IOVEM HABITVM PRO DEO PRO AETHERE, PRO AERE.

Quinuarios etiam ipsa Ioues commenta uetustas.
I uppiter omnipotens rerum qui summa potestas,
T u rerum sator, & diuū pater, atq; hominum rex.
A b Ioue principium generis. Iouis omnia plena.
I lle colit terras. Illi sunt omnia curæ.
H inc tot sacra deo, fumantiaq; exta ferebant,
H inc capitolinæ dominator Iuppiter aras,
T otq; triumphanteis uidit de rupe Quirinos
S anguine tingenteis aram, & candente iuuenco.
Quin etiam rapido qui turbine uertitur æther
I gnibus incandens, quiq; Aëra lustrat opacum
P ro Ioue respersas sensit sibi frugibus aras.
H inc tener ille calor, tepidæq; ex ignibus auræ,
Q uo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,
C onceptosq; fouent turgentia semina fœtus,
D ictus ob hæc late in gremium descendere amatæ
C oniugis, & placidam amplexu captare quietem,
A eris ipse etiam campos tenet. Vnde per auras
F ulmineo inuehitur curru, quo maximus Atlas
I ntremuit. Tonuere poli, atq; exterrita pressit
C orda uirū pauor exanguis. Ruit arduus acta
V entorum mole, ac rutilantia fulmina torquens,
A lta petit, uallisq; cauas in nocte profunda
I nuoluit, nigra & cœlum caligine condit.

Tum pluuia, & largis exundant imbribus amnes,
Subiectiq; natant campi. crepitantia grando
Tecta ferit. Dirum lapides uertuntur in imbrem
Infandi. Prostrata iacent armenta per agros,
Spiranteisq; uident natos stagnantibus aruis.
Mox uno immersa exitio, cum montibus altis
It torrens, præcepsq; insano uortice torquet
Obuia, & obstanteis annoso robore syluas.
Implumeisq; auium nidos cum matribus ipsis
Proruit, inuoluitq; ferarum horrentia lustra.
Ipse autem sulco insudans dum insistit arator
Auulsus stiua, immensum per inane rotatur
Turbine iactatus uolucri, & nigrante procella.
Illumq; & miseros sub adunco uomere tauros,
In latus aduersi montis iacit, & prærupta
Valle uiatorem resupino corpore uoluit
Præcipitem, & latis excindit mœnibus urbeis.
Nec minus interea uentis maria acta tumescunt.
Assurgunt undæ, & montes uoluuntur aquarum
Aequati cœlo. fluctuq; exterrita rauco
Saxa sonant. Ecce abruptis assultibus æstus
Incumbit pelago, atq; ingenti uortice nauem
Infligit scopulo agglomerans, & littora complet
Funeribus miserorum, atro aut ter gurgite tortam
Haurit hians, operitq; cauo mox æquore pontus.

VNDE NATA SVPERSTITIO.

Qualia dum attonitæ mentes mirantur, & horror
Corda quatit, certæ nec cognita causa ruinæ
Inuenit metus ipse Iouem, cui fulmina dextræ

A ssignant, ac tela nigris humentia nimbis,
E t cœlo resonante leues per inania currus
H as iras Iouis esse canit longæuus aruspex.
A duersi non æqua dei portenta sacerdos
T errificat. dira ingeminat per pectora curas
R elligio, illa quidem magnorum causa malorum
C æduntur lectæ passim de more bidentes,
E t cadit ante aras infelix uictima taurus.
D iscurrunt trepidæ per templa adolentia matres,
M atres, atq; uiri. Tum longa in ueste Dialis,
T hura tenens ferit exta Ioui, flammisq; per aras
E xquirit ueniam, & summissa uoce precatur.
I pse nouem castis repetens stata sacra diebus.
A rtibus his metus ille deum percreuit, & error
I nuasit miseras sub honesto nomine gentes.
Q uid uexare deos frustra iuuat? Ordine certo
F ert natura uices, labuntur & ordine certo
S ydera, tam uarios rerum parientia casus.
I lla suos peragunt cursus, seruantq; tenorem
S orte datum. Parent illis elementa, fidemq;
I mperij mutare timent. Sic omnis ab alto
N atura est. sequitur leges quas scripserit æthér.
I pse deus læto spectat mortalia uultu.

DE SATVRNO.

V ltima sorte senex loca possidet. V ltimus auras
A mbit, & æterno contristat frigore terras.
N igra seni facies, tardus gradus, horrida barba,
E t cani crines, & membra effœta senecta.
I ngenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus

Consilijs, constansq; animi, prudensq; futuri,
Hic olim, ut fama est, regnis expulsus olympi
Post uarios tandem casus, cœliq; marisq;
Littore in hisperio thusci prope Thybridis amnem
Consedit, laribus tum primum acceptus amicis.
Hic regem æquæuum residemq; ad munia gentem,
Arbuteo auertit uictu. Tum uomere tauros
Subiungens, docuit tellurem inuertere, & aruis
Semina committi, quæ mox iam uere peracto
Stringeret, & fragili contunderet arida culmo.
Quinetiam scrobibus uites, sua munera primus
Committens, curuaq; premens iam falce nouellas.
Lenæos latices, ignotaq; pocula monstrat
Dispersosq; uocat populos, ac mœnia ponit.
Hinc latium latitante deo, hinc Saturnia tellus
Dicta uiris. Deus hinc latijs, deus additur aris
Vitisator, curuam seruans sub imagine falcem.
Mos erat antiquo in Latio, ac laurentibus aruis
Qui meritis patriam, inuentasq; auxere per artes,
Atq; acuere suos ad publica munera sensus,
Vtile commenti in medium, & noua commoda uitæ,
In numerumq; referre deū, atq; hos addere templis.
Vt Ianum, faunosq;, ut quem pollentibus herbis
Fecit auem, & uarijs pinxit dea Dædala pennis.
Vt geminos etiam pilumnia numina fratres,
Vt cuius famulata domus pinaria sacris,
Et carmentali tribuit quæ nomina portæ.
Purpura quinetiam ad summos ubi uenit honores,
Ambitioq; caput cœlo intulit, hinc Hadrianos,
Et Neruas, hinc Cæsareæ tot numina gentis,

Et coluere quidem, & templis posuere dicatis.
Heu rerum ignaræ mentes, ignaraq; ueri
Pectora, qd simulachra iuuant? Quid luce carentum
Corpora? Et incensis pacem tot poscere ab aris?
Vnus enim sator est rerum, qui cuncta gubernat,
Quemq; oculis neq; cernere erit, neq; tangere palmis,
Sed tantum mente inuenias. nanq; arduus imas
Despectat nubeis, & cœli culmina pressat,
Cuncta regens. nam cũcta tulit longe optimus autor
Perfectorum operum, & rerũ causa una bonarum.
Hunc neq; marmoreis renitentia templa columnis,
Non auri pretiosus honos, non indica concha,
Nec quæ Phidiaco spirant simulachra metallo,
Aut tauri ante aras fusi ceruice cruores,
Sed precibus ieiuna pijs, & conscia recti
Mens placare queat facilem, paruoq; uolentem
Munere, siqua pij summittunt thura sabæi.
Sed nos incertum spatijs dum currimus æquor,
Longius euehimur uento rapiente per altum.
Iam portus capere optatos, & cedere fessum
Aura iubet, littusq; sinum conuertere ad ipsum,
Syderaq; alta sequi, certosq; intendere cursus.
Prima igitur niueis Phœbe Latonia bigis
Inuehitur. Posthinc ales Cyllenius altis
Excurrit spatijs, iustaq; Erycina canoras
Iungit aues, cui blanda comes fert lora uoluptas,
Diuinum stillans rorem, ambrosiamq; capillis.
Quadriiugis hinc uectus equis Sol igneus ambit,
Quem procul insequitur rutilanti sydere Mauors.
Post felix cœli sydus Iouis emicat ignis.

V ltimus extremo torpet Saturnus in orbe.
H ic propè terdenis mundum uertentibus annis
A mbit, & in parteis quas liquerat ante reuertens,
P ercurrit tardis cœli momenta quadrigis
P allidus, ac duros affert mortalibus annos.
C lara Ioui facies, ac lumine sydus amico,
B issenisq; annis bissena relabitur astra.
B is Cererem legit messor, bis Vinitor uuas,
D um bis sex rutilus percurrit sydera Mauors,
M auors arma ferens, & tristia crimina belli,
T hymbræas pauloante rotas, Venus aurea metam
A ttingit, cupidas acuens in pectore curas,
S iue diem læto secum fert roscida uultu,
S eu noctem hesperijs decedens suscitat undis,
H anc curru properante celer Cyllenius anteit
I pse quidem ad causas, & linguæ promptior arma.
T erdenas iter assuetum Latonia nocteis,
N octeis, atq; dies, & mensem peruigil errat,
D um solem rursum assequitur, nouaq; astruit orsa.
O ceanum interea alternos auctura per æstus,
V isura & blando crescentia semina uultu.
S ed quanq̃ properare uiam iuuat, ipsa relicto
A ethere (cogit amor) per amici deuia Latmi
F urtim saxa petit complexus inter amatos
A ttrectare suis tenerum Endymiona lacertis,
N on tamen ausa uiri mollem turbare quietem.

LVNAM EX SE NON LVCERE.

Sed quanq̃ uario fulgent quæ sydera mundo,
Quæsitum est, num luce q̃dem Phaethontide fulgent,

An proprios natura illis indulserit igneis,
Non dubium quin Luna notho splendore per auras
Raptetur, minuatq́; sequens, fugiensq́; rependat
Luminis alternos haustus, fraternaq́; rursus
Ora fouens, nullos terris diffundat honores,
At procul è regione means, tum deniq; toto
Ore uomit flammas, & luce refulget honora.

LVNAM SEMPER MEDIAM LVCERE.

Et quanq̃ uarias mutat tamen una figuras,
Non unquam medio magis, aut minus emicat orbe.
Nam cum desertas amisso lumine terras
Nulla fouet, tum plena dijs, cœloq́; ministrat,
Tum quoq; prætumido suspectat sydera uultu,
Cum noua curuatos reparando colligit igneis.
Sydera, dum terrasq́; æquata fronte tuetur,
Orbe micat medio, mox curuo sydera cornu
Suspiciens, tumido spectat mortalia uultu.
Tum nullis cœlum radijs, nullo ore tuetur,
Plena ferit tremulis cum stagna liquentia flammis
Hinc superis, cœloq́; datur quod demitur orbi.
Ergo aliena fouens inopaco lumina semper
Corpore Phœbea nusquam de lampade fulget
Corpore non medio, non plena lucida fronte.
Sed specie tamen alterna, ni forte sub umbram
Inciderit terræ, atq; hinc luce laboret adempta.

CVR LVNAE PROPRIVM LVMEN NON SIT TRIBVTVM.

Quæ quoniam uolucri fertur sub sydera lapsu,

A estiui tam sæpe premens caua tergora cancri,
N imbosum tam sæpe etiam delata sub austrum,
I ncendens tam sæpe æstas, ac frigida bruma
I nstaret, sortita suum si Luna calorem,
P roxima natiuis succenderet ignibus arua,
A ut longinqua neget proprium procul iacta uigorem.
V nde maris certi accessus, totidemq; recessus?
V nde & perpetuo manantia flumina cursu?
A ut alimenta trahant gignentia? Quæ pater ipse
P rospiciens, Lunam obscura ferugine tinxit.
C æruleos moderantem æstus, liquentiaq; arua.

DE LVNAE MACVLIS.

Quinetiam licet atra genas, & opaca per ora
P allor eat, tamen interior qua cogitur orbis,
D ensa situ magis, & scabra rubigine sordet.
E rgo & cum solem aduersum se agit undiq;, et ipsum
I mpleuit radians Phœbei luminis orbem,
Q ua squalet parte, atq; horret caligine, densas
O bducit maculas, & se sua reddit imago.
A erea qualis ubi clypei fulgentis ab ipso
S ole repercussa est, aurato fluctuat orbe
C lara aciem flammis, & luce corusca decora.
V erum si qua tamen nitido super ære resedit
S cabra situ, turpisq; atra rubigine labet,
S tat maculis obducta aciem, stat squalida uultum,
N on Phœbi radijs, non ulli peruia flammæ.

CVR STELLAE SCINTILLENT, PLANETAE VERO MINIME.

Præterea

Præterea cur sola acies immota deorum
Cernitur? obtutuq́; hæret defixa sub ipso?
Cum tot, & illa quidem sidentia signa, micanti
Scintillent radio, tremulusq́; internatet ardor?
Scilicet alta illis regio, sedesq́; repostæ.
Quo postquam aduenit defesso lumine uisus,
Defessus tremit ipse, tamen tremere ipsa uidentur
Astra, micant radij, Sed lumina nostra tremiscunt.
At contra uicina deum statio, ardua quanquam
Prospectu facilis, tamen atq; immota tuenti.
Quo penetrans stat certa loco, insistitq; uidendo
Nostra acies, fixusq; oculis immobilis hæret.

DE MOTV IGNEM EXCITARI.

Plumbea si acta manu balearis pondera fundæ
Concipiunt male gratum ignem flammisq; liquescũt,
Si ferro præfixa, & neruo impulsa sagitta
Aera per uacuum, ignescitq;, ardetq; uolando,
Quid mirum, circunfusus si candeat aer
Percitus æterno motu, atq; urgentibus astris?

QVIBVS E PRINCIPIIS CONSTENT STELLAE.

Principijs uero ex illis constare uidentur
Sydera, & ætherium inde olim traxisse uigorem,
Qua uolitant, rapidaq́; polum uertigine lustrant,
Et celeri biiugum cursu uectantur equorum.
Quæ postquam facili perfecit singula nutu
Ille opifex rerum, & mundi inuiolabilis autor
Concilium uocat, & superos arcessit, olympo.

DEORVM CONCILIVM.

Est procul Immensi regio late ardua mundi
N on homini explorata, humano aut cognita sensu.
H ic sedes augusta Dei, siquando uocatis
D at leges superis, aut publica munera tractat.
I n medio sedet ipse. astat Sapientia dextra,
L eua Amor, & solio resident tria numina in uno.
S ub pedibus natura potens, tempus'q;, locus'q;
E t uarians fortuna, atq; immutabilis ordo.
I nde alij proceres, & conuenientia late
N umina, & incessu iam tum grauiore notatus
A egocerontei referens spolia inclyta monstri
S aturnus gratam senior iuxta astitit urnam,
S aturnus, cui cana coma, cui sordida uestis,
Q uẽ iuxta pharetram incinctus, uolucreis'q; sagittas
L ætus achemenio consedit Iuppiter arcu,
S quamea cui geminis horrescunt baltea monstris.
H inc Mauors rigido crispans hastilia ferro,
S uspendit'q; nepam galea, cono'q; minanteis
L ibrat agens chelas. Tum cornibus acer aduncis
A sperat, & clypeo pugnas meditatur aheno.
E xcussat'q; aries caput, & pede proterit auras.
T um uoce, & cithara gratus, nitida'q; iuuenta,
H orridus idem etiam pharetra, spolio'q; leonis
P hœbus adest, phœbi'q; comes lux aurea, cuius
M uncre, non tenebras superi, non nubila norunt.
A t Venus auratis humeros armata sagittis,
C andentem'q; manum flammis, licet editus esset

Nondum

N ondum amor, urenteis iam tum meditatur amores,
I am tum sollicitis animos incendere curis.
A tq; illi uario radiabat candida limbo
V estis, & in molli surgebant lilia prato,
E t quot uere nouo tellus parit alma colores,
I nter quos tenerum niueo candore iuuencum
V rit amor, nunc ille notos, atq; aera captans,
H eu male dilectos queritur desertus amores
N unc mœret uiridi infelix proiectus in herba,
I nterdum ingenti frondosa per auia saltu
P roripitur, sequiturq; inuentam fortis amicam
I am uictor, mox uictus, & ex spes. hinc latet antro
A bditus, & miseras rumpunt spelæa querelas.
I psa autem media diuorum in parte resedit,
A utumnus paribus, qua tempora diuidit horis.
V irginis hinc facie insignis, flauoq; capillo
M ercurius geminæ nectunt talaria plantæ.
I pse puer lætus studio, & puerilibus annis,
A c tandem rapidis uelox Latonia bigis
A lba genas, niueæq; nitens in uellere lanæ,
C andida subrutilis redimita monilia cancris.
E rgo ubi conuenere animisq;, opibusq; parati,
Q uales iussi aderant, intentiq; agmine longo
E xpectant signum, atq; alacres præcepta capessunt.
T um genitor solio placidus sic cœpit ab alto.
Cuncta eqdem ô superi, placuit quæcunq; creaui,
S ic uolui, nec nos unquam fecisse pigebit.
A utorem illa suum referunt, nec defuit illis
I pse opifex. operi decor, & præstantia iuncta est.

E st rebus sua cuiq; fides, est & locus. ignem,
E t terras ieci primordia, quae tamen inter
A eris immensos campos, neptunniáq; arua,
Q uod sibi perpetui constaret machina mundi
C ongessi, mundumq; aequa compage ligaui
N exibus alternis, & amico singula uinclo.
V os autem coeli meliore in parte locaui,
A etheriumq; dedi insonteis habitare recessum.
N am quanq̃ geniti, & coeptis mortalibus orti,
N ascendiq; uices, & iam reuocabilis ordo
O bsistunt, at nostra illis pollentior est uis
N on rerum causis, non ulli obnoxia fato.
N unc igitur, quae certa manet sententia menti
A ccipite, & quae sit reliquis mihi cura creandis.
A bsoluenda quidem Mundi inferioris imago,
Q uando etiam generis rerum tria semina restant,
N ec manibus tractare deum mortalia fas est.
Q uare agite, et celeres quã primum ascendite currus
A ggressi mortale opus, & genus omne animantum,
A erias celebrate plagas, serite aequoris undas,
T ellurisq; sinus grauidos. ut ne qua peracto
P ars operi, aut rebus desit pater ipse creandis.
I n primis teretes hominum fingentibus artus
A rtificem nauare operam, tum condere membra
C ura sit, aetherios diuini seminis haustus
A pta haurire, animos coelesti è fomite ductos.
H i fundare urbeis populis, hi ponere iura,
A ddere & imperio fasceis, dare nomina rebus
A ssuescant, rectumq; sequi, atq; offerre periclis,
E t pugnare malis, & honesto uiuere parto,

Atq;

A tq; inopes rerum casus superare ferendo,
D um fluidum soluetur opus, dum carcere laxo
I ussi sydereas cœli reuocentur ad arceis.
I nterea altrices operas. uictum'q; uolentes
F undite, & ingenteis animos accendite laudi,
R ectorem ut noscant superum, patriam'q; requirant,
E t genus, & cœli sursum templa ardua cernant,
A utoris'q; sui memores, iustum'q;, pium'q;
S eruent, & placidos discant non temnere diuos.
S ic placitum, sic nostra fluant certo ordine fata.
D ixit, & ingentem nutu concussit olympum.

GENERATIO RERVM INFERIORVM.

Illi præcipites liquidum circum æthéra lapsi,
I ussa obeunt, uerrunt'q; rotis properantibus auras.
N ec mora uestiri colles, & roscida prata,
I nnari'q; aer pennis, atq; æquora caudis.
Q uadrupedum & resonare graui sola concita cornu
F agiferæ uiridante iugo, uiridantibus alpeis
V allibus, & uiridante cacumine Caucasus ingens
L ætatur, furtis olim doliturus iniquis.
I llicet ecce caput uiridi circundat amictu
A etna giganteæ dolitura incendia pugnæ.
I llicet umbrosis uestita est uallibus Ida,
I da grauis Troiæ deploratura ruinas.
F rondet Athos, frondet'q; iugis in manibus Oeta
H erculeum uisura rogum, creber'q; Erymanthus
I licibus, longa'q; coma spectabilis Hæmus.
O stentat Rhodope comitantis Orphéa syluas,

O rphéa, mulcentem tigreis, & carmine lyncas,
S ed non fœmineos moderantem uoce tumultus.
M ænalio stupet in saltu dum increscere cornum,
N on sensit quercu sese frondere Lycæus.
G argano in magno, in nimbifero Apennino
D um crescunt tiliæ, atq; orni, dum uerticæ Pindi
S urgit acer, pinu interea se sulleuat alta
P elion, & late pelago sua signa minatur.
I am uideas canentem oleis frondere Taburnum,
A sinios simul & colleis, Clitunniáq; arua,
I amq; cybelæis undare, & Dindima syluis.
P ampinea caput Aenarie, biiugisq; Vesenus
F ronde tegunt, tegit & piceæ se Sila sub umbra,
A c buxo uarius nectit sibi serta Cytorus.
Proueniunt late campis cœlestia dona,
P lurima nux, & pruna rubentia, & aurea ramis
M ala, & odoratis non indecor Arbutus hortis.
I ngenteis patulæ ramos, ingentia sursum
B rachia porrigere, ac radice in tartara ferri,
E t Cerasi, Palmæq;, & Lotos amica Lyæo,
A tq; in sanguineam Morus post uersa figuram,
C œpere, & mensis Sorbus placitura secundis.
E rumpuntq; solo biferæ, atq; Cydonia canis
F rondibus, erumpunt sudanti Balsama ligno,
P uniceáq;, & fragili nitens in stipite præcox,
A c de textilibus pendentia Citria ramis,
C itria quæ semper (uisu mirabile) uernum
S pirant flore decus, semperq; nitentia gratis
F loribus, ac fœtu, æternáq; uirentia fronde
C itria amalphæis latebra haud incōmoda Nymphis.

Cœpere

Cœpere & uirides mirari flumina ripas.
Canenteis ufens salices, & flauus arena
Populeas Thybris frondeis, quiq; æquora findit
Gallicæ, quondã etiã lacrymas phaetontis amati
Eridanus mistutus aquis. miratur & alnum
Nar præceps, frondentem Alnum. miratur & ipse
Cœruleus Liris, tum cinctus arundine crinem
Vulturnus, flammasq; deũm sensurus Enipeus.
Sensit odoratos indus subolescere ramos
Cœruleo cum gange, cauo & caput extulit antro.
Sensit thuriferum late nemus altus Hydaspes,
Et sua oronteæ senserunt Cynnama ripæ.
Dum Tagus aurifluo uectatur gurgite, & undis
In mare rumpit Anas sullato lumine uterq;
Pyrenes scopulis uiridantia robora late
Prospiciunt uariare comas, admotaq; cœlo
Iam nemora, & densas per saxa rigentia taxos.
Ecce sub hæc uaria sese Tagus in tegit umbra,
Ipse & Anas uiridi ripas uestitus amictu,
Frondenti uehitur per flumina summa Phaselo.
Haud illi inuidit Sicoris'ue, aut cultor Hiberus
Gentis iulææ. quin qua uagus æquora findit,
Hic choreas agit, & præcinctus arundine frontem
Gaudet agros, gaudet lenæo palmite terram
Hesperiam frondere, & alescere uitibus Vlmos
Quid frondeis Peneee nouas mirare? quid umbras,
Et lauros? uisure deum per pascua lætas
Ducere oueis, miserosq; caua testudine amores
Solantem, teq;, & Daphnen per prata uocantem,
Visure & patriis natam frondescere ripis,

T endentemq; manus, & flumina nota precantem,
C andida dum subitus serpit per pectora cortex,
(A miseram) & uiridē ducunt dū membra rigorem.
I nterea colles florere, uirescere ualles
I ncipiunt, late & folijs mollescere rura.
V er halat, zephyris mulcent spirantibus auræ,
C loris odorato deuecta per aera curru,
L ætata & uarias nemorum increbescere frondeis,
S pargit humi uarios, fertur quacunq;, colores,
Q uáq; mouet gressus surgunt Violæq;, Rosæq;
C oritiq; Croci, atq; immortales Amaranthi,
C andida nec niueis cessura Ligustra pruinis.
I pse etiam Charites socio simul agmine fundunt
C ertatim illa Thymū, Rorémq;, & molle Cyperon.
H æc Casias, Caltasq;, hæc & uacinia nigra,
N arcissi & lacrymas, Hyacinthi & nobile gramē,
E t Thymbrā, et quot nunc tellus fert Dædala flores.
I pse Deus læto spectat sua munera uultu.
Tum maris horrisoni fluctus, liquentiáq; arua
N eptunni pecus, & squamoso corpore pisces
I nsiliunt. Alij scopulos, & littora passim
C urua petunt, Alij pelagusq;, atq; ima profundi,
A ut tendunt scythici mæotica ad hostia Ponti,
I nfidum genus in fraudem, prædamq; paratum.
E rranteis passim, & nullo custode uaganteis
C æruleus longe Nereus uidet, aduocat udum
P rothea, qui socias acies, socia agmina iungat.
E t statuit pastorem. Illi data signa sequuntur,
I pse agit erranteis ad pabula, & ipse reducit
I nde domum. Clarum e' specula dat bucina signū.

Aera quin etiam pictæ petiere uolucres
Armatæ adcuruis rostris, atq; unguibus uncis.
Ipse iter intendunt pennis, & cantibus auras
Demulcent, tectæ nemorum uariantibus umbris.
Nullæ illis certæ sedes, connubia certis
Temporibus, tunc tecta locant, tunc figere nidos
Cura subit. mox oua fouent, ac pignora curant,
Atq; edunt teneros plumoso corpore foetus,
Optatasq; ferunt aut ore, aut unguibus escas.
Fatidicos auium cantus, alasq; futuri
Præsagas dixere, neq; aut sine numine diuum
Tendere iter pennis, leua, dextra' ue ferantur,
Aut canere, & uarias è ramis edere uoces
Nocturnas, seu de tectis ululare querelas.
Cernere erat longum in campis depascier agmen
Quadrupedum, sociosq; greges in pascua ferri.
Vna' ingens bos, una' ariesq; & setiger hircus
Cornibus armati frontem, & pede fortior ibat
Acer equus, Iam tum insidias, & dura timentes
Arma lupi, & rabiem sæuorum, irasq; leonum.
Discordes brutorum animæ, atq; auersa uoluntas,
Discordi quoniam fuerint è semine creta.
Hinc pars indulgent herbis per pascua læta,
Aut latis quærunt syluis dodonida quercum.
Pars altis in speluncis per deuia lustra
Inuigilat parto, & prædas agit ore cruento.
Pars repit terræ occultis armata uenenis.
Parcendi studium nullum, nec cura futuri.
Sola hyemem metuens latebroso pumice condit
Triticeos populata hominum formica labores.

I dem amor, atq; apibus eadem experientia parcis.
S ed nec agros populare palã, aut incumbere furtis,
C um iuuet è proprio uitam tolerare labore.
I ustitiam norunt solæ, & seruare pudorem.
A equales cunctis operæ, studiumq; parandi.
M ane nouos adeunt flores examine denso,
C œlestemq; legunt rorem, atq; in tecta reportant.
M ox uacuis stypant cellis, ut nectare largo
I gnauas ducant hyemes, & frigora temnant.
Q uinetiam tempestates, & sydera norunt,
A rmatæq; repentinas uicere procellas
P endentis saxi molem ad caua crura ferendo,
V sq; adeo referunt diuinum à stirpe uigorem.
H as pater è summo despectans uertice Olympi,
M iratur tenueis animas conamine tanto,
N unc fundare urbeis, aditus, ac mœnia late
M unire, & multo portas custode tueri.
N unc aliam natis patriam monstrare parandam,
I mmuneis operum reges dare iura uocatis
I n populis, illos iandudum astare silenteis.

DE HOMINE

V ltimus erupit grauida tellure creatus
S pe puer ingenti, sed corpore debilis ipso,
N udus, inops, quem dura solo suscepit egestas,
E ductum folijs herbarum, & cortice crudo,
A ut corno, aut si quam dederat Dodonia glandem.
M ox umbras nemorum captare, aut sicubi montis
E xesi specus. hic æstus, & frigora primum
V itare, & subita se à tempestate tueri

Monstrauit, tectum stipulis, cannaq; palustri.
Semina quinetiam siccis hærentia culmis
Herbarum passim lecta, & seruata per annum
Condere poma, nucesq; hyemi signare repostas
Formica monstrante, cauis dum condit in antris.
Ipsa dies, multusq; labor docuere colendo
Naturam in melius formare, & peruigil usus.

IGNIS INVENTIO.

Ecce autem è medijs terræ fornacibus ignis,
Siue ille excussus coelo pugnantibus euris,
Seu silicis uenis manus extudit, arida circùm
Corripuit fomenta, leuiq; impulsus ab aura
Succensos ramos flamma crepitante cremauit,
Et lux frondosa nemorum diffulsit in umbra.
Extimuit primo flammas ignobile uulgus.
Post ubi subsedere ignes, & fulgidus ardor,
Cognitus & tandem diuini muneris usus,
Excipitur dextra fumanti stipite carbo,
Inferturq; focis, tenebras, & frigora noctis
Qui foueant, calidisq; assent & uiscera prunis.
Paulatim quoq; diuersos idem ignis in usus
Transfertur, donec liquidum explorare metallum
Cogitur, atq; nouis ferrum expumare caminis.
Hinc marræ, Curuusq; bidens, & uomer aduncus,
Queis terram uertêre, atq; edomuere colendo.
Hinc falces curuæ, atq; ærata fronte secures,
Robora queis, tiliæq; leues, et fraxinus ingens
Excisæ, primas domibus fecere columnas,
Et statuere nigris angusta mapalia tectis.

E x illo cœtusq; hominum, atq; frequentia cœpit.
V rbibus hinc positis statuunt connubia, & æquas
D escribunt leges, & dijs sua templa dicarant.
M ille artes, rerumq; dehinc commenta bonarum
C reuere, & laudum accessit generosa cupido.
S ulcatum mare nauigijs, & sydera cœlo
Q uæsita, expressumq; cauis è montibus aurum.
T um rerum causæ inuentæ, tum copia fandi
E xtulit os, mouitq; foro popularia bella.
T um canere Heroum laudes, & fortia facta
P ierides cœpere, æternumq; addere carmen
L audibus, æternamq; in secula condere famam.

IO. IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD L. FRANCISCVM FILIVM LIBER. II.

Vnc age syderibus quæ sit natura mouendis
Nate hauri, cœliq́; situm Patre sub duce nosce,
Et quis cuiq; locus, neq; enim pars ista docenti
Ignota est, nec Musa nouum instaurare laborem
Fessa negat. Da thura Puer, tumulumq́; parentis
Sparge rosa. Vos minciadæ, Vos o mihi manes
Este boni, fluat ut liquidis è fontibus unda,
Grataq́; uicinis spiret de uallibus aura.

DE MOTV COELI ET PLANETARVM.

Principio cœlum, ac cœli pars extima circum
Sponte sua uehitur, primoq́; oriente profecta,
Oceani hesperios amnes, solemq́; cadentem
Tendit agens. Hinc præcipiti uertigine mersa
Eoos rursum nabathæaq́; regna reuisit.
Quam contra obliquo surgunt pugnantia nisu
Astra deum, uarijsq́; agitant sub legibus orbem.
Ac licet ingenti retrorsum agitata ferantur
Turbine, & aduerso trudantur uicta repulsu,
Non oblita sui tamen obliquantia tendunt
Aduersum, tandemq́; rotis uictricibus acta
Contingunt, propriam certo post tempore metam,

N on ne uides Lunam ut quarto sese extulit ortu
O ceano properare? dehinc ubi septima cœlum
L ustrarit, uadentem alti per culmina mundi?
D onec ab eoo uictrix effulsit olympo
P lena animis, plena & radijs, atq; æmula solis.
N ec uero errantum'q; acies, & sparsa deorum
A gmina, constanti peragunt sua munera cursu,
S ed nunc promotis incedunt gressibus, & nunc
V ersa pedem referunt, modo declinantia in austrum,
E t modo hyperboream cursu surgentia in arcton.
I n medio Sol ipse deos moderatur, & æquis
P assibus incedens fluitantia tempora pensat,
D isponit'q; uices rerum, nectit'q; futura.

DE ZODIACO.

Hæc plaga circuitus'q; ingens, flexus'q; deorum
B issenas patet in parteis, ac tramite lato
O bliquat sese in Libyen, unde horrida bruma
A duentat. secat hinc medium curuatus Olympum
Q ua de parte nouum spirat uer, Inde uolutus
I n Boream, unde æstas flauentia démetit arua,
C onuertit rursum in medium sinuatus Olympum
A utumnus, paribus qua tempora diuidit horis.
H inc iterum in Libyæ sitientis flectit arenas.
A t hunc obliquis circundare flexibus orbem
I usserat ille hominum, diuûm'q; æterna potestas,
Q uo uariæ rerum species, quo tempora rebus
C erta forent, obstringat hyems, uer stricta relaxet.
C oncoquat Autumnus quod & ante coegerat æstas.
Q uin & bissenis passim uariata figuris

S igna uehit, pictoq; micat Zona aurea textu,
Z ona Iouis monimentũ ingẽs. Hæc munera quõdam
V raniæ pater ipse dedit, quo tempore leges
P onebat superis, arcanaq; iura ferebat,
T um natam dictis ac munera laudibus ornat,
M ulta docens. Splendent latis noua cingula bullis
F ulua auro, nitida argento, ac radiantia gemmis.
I lla patris monitis, & tanto munere læta
I ncedit cœlo, ostentans memorabile donum.
E cce uidet fortunam unà, atq; urgentia fata
P er uarias errare domos, nullumq; tenere
C erta locum, sperniq; patrem, ac mandata tonantis.
I llicet explicuit Zonam, atq; innexuit arcte.
F ataq;, fortunamq; & nodo inclusit aheno.
I nde manent infixa locis, quæ balteus ambit
S ignifer, & stabili custodit fibula nexu.

DE ARIETE.

Primus ab æquali surgit nepheleius ortu,
O stentatq; auratum Aries de corpore uillum.
I ngenti late tergo, atq; ingentibus armis,
I n pedibusq; micant ignes. micat igneus ore
F ulgor, & ardenti meditatur prælia fronte
B ellator quadrupes. Stant fuluo armata metallo
C ornua. & Hellææ apparent uestigia dextræ.
V ectabat Phryxumq; unà, Phryxiq; sororem,
I nsignisq; auro, & uillis maria alta secabat.
A urea per fluctus splendebat lana tumenteis,
C æruleaq; aurato rutilabant æquora cirro.
R adebant niueas undosa uolumina plantas.

I lla timens, udo plantas subducit ab æstu.
A ura leueis, leuis ipsa sinus implebat. At illi
P ectora candenteis nudant exerta papillas.
D umq; Aries sese attollit, dum subijcit undis,
N unc mutat uarios infelix ore colores,
N unc effusa comas miseræ succurrite clamat
N ereides, si qua est pietas, si numina possunt
V estra aliquid cohibete undas, & porgite dextram.
C lamorem excepere Deæ. Tum candida Drymó,
E t faciem miserata, & primos uirginis annos,
L abentiq; manum insinuans comitatur euntem,
A c placido sermone leuat. Mox cærula Tyró,
F lauáq; Laodice. Panopeáq;, Cymothoéq;
E t Tysbe, & niueo conspecta Peloris amictu,
P uniceóq; sinu Xanthó, exertisq; papillis
N isæe, longáq; coma spectabilis Atte,
A tteq;, Opisq;, Orithyiáq;, Thespióq;
E t niueis Galatea genis, Arethusa lacertis,
S altantes circumsistunt, & cantibus auras
P ermulcent. At blanda Hyale non lumina torquet
A puero, Phryxiq; oculis immobilis hæret,
P ertrectatq; sinum, & pietatis imagine iungit
O scula, marmoreáq; onerat ceruice lacertos.
V ritur, & medijs feruet malesana sub undis.
H is ducibus spumosa aries freta celsus obibat
C orniger ipse auro, & gemino uectore superbus.
A t mater læta è cælo prospectat eunteis,
Q uã tamen & monstra oceani, & fraus insita ponto
S ollicitant natis metuentem. ea nube propinqua
A uxilium parat, & casus timet usq; futuros.

Ecce

E oce ingens undante salo late obuia celsum
F ocit caput, totaq; extans ceruice per aurasq;
H uc illuc oculos uertens attollit, & ipsum
O re uomens pelagus, fluctus ad sydera iactat.
S pumescunt auræ, pontusq; dehiscere uisus,
E t lux nimbosa undarum nigrescit in umbra.
O bstupuit subito monstro, atq; horrentibus undis
A ssuetus terræ quadrupes, pauitansq;, tremensq;
O buertit sese in gyrum, mox rursus in altum
P rouehitur. Rursum ante oculos sese obijcit atrox
B elua, & immani fera guttura pandit hiatu.
I lle iterum in gyrũ insinuans, et ab æquore tractus
A ffligit scopulo latus, atq; exterrita uirgo
E xcutitur dorso exanimis, quã sedula nymphe
S ulleuat, & dictis pauitantem hortatur. ibi amens
A pprendit cornu dextra, tenuitq; prehensum
Q uoq; æstus magis ingeminat, tanto arctius illi
N ititur, & geminis innodat cornua palmis.
T er fluctus cauti illisit, ter cornibus hærens
S ubstitit, ac ter nisa manu se à caute recepit.
V iribus hinc defecta suis, excussaq; cornu
L abitur, & surdas fluitans deplorat ad undas.
N ec reuocata potest miseræ dare brachia mater,
E xceptamq; sinu Drymo, ac solata dolentem,
I n uitreas defert sedes, ubi molliter udæ
N ereides ducunt chóreas, pars fila remissis
D educunt digitis, tenui pars pectine telas,
A ut picturatas uariat sub tegmine uestes
O ceano magno, & Cyaneo Euxino.
H anc post uitignæ spatiantem littore Naxi,

Carpentem uarios operosa inserta colores,
Nereus impleuit, quo partu Pæona magnum
Progenuit, latas Ister cui subdidit urbes.
Quin formæ ob meritum regno donauit aquarum,
Vnde hodie rapidus nomen tenet Hellespontus,
Non ingrata quidem miseræ solatia matri.
At postquam aurato ditatum est uellere Colchos,
Quadrupedem'q; suum cœlo Mars intulit alto,
Ac superi & formam, & monimenta ingentia facti
Mirantur, sed & ante alias miratur Apollo
Terga'q;, ceruicem'q;, & pectora lata, pedes'q;
Aurigeros, stupet in primis ingentia fronti
Cornua, quis pueros pelago indignante tulisset.
Tum placido Iouis assensu fulgentibus astris
Illustrat. micuit stellato uellere dorsum
Lanigerum. micuere aures, ceruix'q;, pedes'q;
Vngui fidi, ac rutilo scintillat lumine cauda.
Venter'q;, & caput igniferis sub cornibus ardens.
Qua'q; manus teneræ cornu strinxere puellæ,
Hac geminum accendit candenti lampade sydus,
Atq; annis aperire uiam per secula iussit.
Ipse nouis lætus stellis, & uellere diues,
Hoc solium sibi constituit, quo rite quotannis
Dum rerum generi, atq; hominum, dum consulit orbi
Et dicit leges naturæ, & iura recludit.
Hæc sedes, hæc est generosi regia Martis.
Hinc pugnator equos, armat'q; in prælia dextram.
Ipse Aries quanquam stabulis assuetus, & herbæ,
Sectatur'q; uagi pastoris in agmine signum,
Non minus ingenteis animos, ac regia iussa

Præsefert,

P ræ se fert, campoq; audax insultat aperto
B ellator, cornuq; ferox defertur in hostem,
D uraq; sub molli meditatur prælia lana.
S ic mauors iubet armipotens, prrinceps'q; deum Sol.
Hinc quibus effulsit nascentibus aureus Helles
C orniger, & primo radiarunt uellera cœlo,
H os animi uigor insignes, hos libera corda
A udaces reddunt effando, & recta monenteis.
I mperiosa uiris maiestas. hi sua plebi
D escribunt iura, & populo dominantur, & urbi,
Q uiq; ipsi norit parere, & ducere, & alta
C eruice excussisse iugum, atq; odisse nocenteis.
I nconstans uitæ tenor, & mutabile pectus,
E latum tamen, at cupidum recti'q;, probi'q;
Q uod facile ingentes uersent iræq;, minæq;.
E rgo & contemplare oculis, metitor & alto
V adenteis cœlo dominos signi'q;, loci'q;,
E t solij, & cui terna uenit per signa potestas.
H i tibi naturæ leges, præscripta'q; signi
O stendent, quod'q; ingenium, & uis insita cordi.
Q uid'q; Aries oriente loco, præstet'q;, neget'q;.
T e cœli rimantem oras, & fata domorum,
N atalem'q; locum signi surgentis, & ortus
L uciferos, licet usq; deos, licet usq; deorum
C onsilia explorare, situm, ingenium'q; locorum,
V nde fluant & opes, unde auxilium'q; fauor'ue,
V nde & honos uenit, aut rursum indignatio, & iræ
D amna'q; et instantes insigni clade ruinæ.
P ortendant quæ læta domus, quæ triste minentur,
Q uæ teneat loca sorte, quibus dominetur in oris

R egnator, quæ uis aliorum ex ordine regum.
Q uo rerum pateat status, & sors ipsa futuri,
E t quid quodq; ferat signum' ue, locus' ue, deus' ue.
Hoc surgente aliquis ueniens ad munera uitæ,
I ngenteis nunc diuitias cumulabit, opum'q;
A ffluet undanti riuo, nunc rursus in arctam
P auperiem coniectus, inops'q; arentibus undis
V ix sedare sitim poterit. nam syderis huius
E st mutare uices, alterna'q; fata referre.
I pse uides nunc lanifico pendentia uillo
T erga ouis, ac ditem felici uellere lanam,
N unc tonsos errare greges, ac tergore nudo
S picula per syluas fugitare sequentis Asyli.
A t mihi nascenti sub eodem sydere mater
N on fratres fœcunda dedit, nec germine ab uno
P assa est germanos natura adolescere ramos,
S ed fandi libertatem, arbitrium'q; loquendi
A ddidit, & dictis uireis, & pondera rebus.
O quoties sterilem'q; fidem, ingratos'q; labores
C onqueror, & quod nulla meis bene gratia factis
R espondet, sine fruge operam, ac sine munere finem.
Q uod si forte nouas ueniens quis lucis in auras
L anigerum medio fulgentem in culmine cœli
A spiciat, non illi aditus, non limina regum
C laudentur. primos'q; inter proceres'q;, patres'q;
D iuersans, hinc diuitias, hinc commoda uitæ,
H inc fasces, notos atq; assectetur honores.
N on illum tamen aut animi generosa cupido,
A ut recti mens certa sibi tutabitur, ut non
P auperiem, tenueis'q; lares suspiret, & idem
Lætetur

L ætetur diteis mutata sorte penateis,
A lternet'q; uices rursum, ac referatur eodem.
A tsi præcipitem occasu, atq; Atlantis in undis
M ergentem aspiciat, iam tandem cana senectus
F elicem agnoscet, placida'q; in sede quietum,
D e thalamo tamen, aut thalami consorte querentem.
I nterea magnis iactatum sæpe periclis
E xternas urbeis, peregrina'q; tecta petentem,
D esertis errare locis fata aspra iubebunt.
A st ubi sese imo acclinans torquebit olympo,
E rrores passim uarios, ac tristia flenti
F ata feret, caræ'q; obitum consortis, acerbum'q;
A ut nati funus, languenti aut corpore morbos.
Q uin in amicitias magnorum, aulas'q; uirorum
I nsinuans, nunc tollit humo, statuit'q; sedentem
I n solio, nunc rursus humi prosternit, & inde
E uehit ad solitos sullato uertice honores,
L ætitiam & mœstis, requiem'q; laboribus affert.
H æc aries, hæc lanificum denuntiat astrum.
Hoc olim dominante noui sub origine mundi,
E t felix ætas, & libera secla fuere.
N on hominum certæ sedes, non ulla deorum
F ormido. natura illis tectum'q;, larem'q;
P ræbebat, quà se Oceano nox acta ferebat,
C arpebant fessi somnos, & membra locabant,
A ut antro tecti, aut nemorum frondentibus umbris.
A t postquam Sol nigranteis discusserat umbras,
M irati lucem horriferam, & uaga lumina Phœbi,
I llum oculis, illum ore obeunt. lætum inde canebant
P æana, auricomum'q; deum clamore ferebant.

E rranteis impune greges per pascua læta
C ernere erat, commune solum, communia Tellus
I gnauis alimenta dabat. Tum pocula riui,
E t passim uiuis lapsi de fontibus amnes.
N on ullæ rerum curæ, manuum'ue labores,
O mnibus una quies, & amor simul omnibus idem,
C ommunes'q; tori, & dulces circum ubera nati
P er saltus, et opaca loca, umbrosos'q; recessus
L udebant mistæ pueris impune puellæ.
O cia mulcebant Venerem, atq; ignauia deses
P rogenies sic aucta hominum, atq; increbruit Orbis
G entibus, ac mutare habitum natura coacta est.
I nsurgebat enim tergo properantibus astris
T aurus, et ingenti auersum se mole ferebat,
M ugitu horrificans cœlum, et capite obuia quassans,
I pse atrox, tamen assuetus tolerare magistrum,
E t perferre iugum, atq; oneri insudare trahendo.

DE TAVRO.

Hoc igitur regnante uiri didicere colendo
D ura pati, uersare solum, ac proscindere rastris
A equora, & assiduo manuum'q;, operum'q; labore
Q uærere præsidium uitæ, atq; agrestibus armis.
Q uod uero tauri meritum, quæ causa tonantem
M ouerit, ut cœlo impositum, stellis'q; micantem
P ræficeret ueris foribus, zephyros'q; cientem
I usserit æthereo renouare elementa uigore,
Q uo natura nouos passim suspiret amores,
V os o uos Charites iuuet immemorata referre,
E t mecum occultas signorum expromere causas.

Squalebat

S qualebat manuum atritu defecta iuuentus,
V rgebat labor, ac iussu Iouis acris egestas
A cta Erebo, miseriq; senes, fessæq; puellæ
N on ultra tolerare famem, aut subsistere marris,
A ut poterant miseræ sufferre incommoda uitæ.
I nq; dies magis, atq; magis miseranda uideri
S ors hominum: quantumq; labor cumulabat, eò illa
A crius instabat. deerant quoq; plura paratis.
Sed non ulterius passa est industria questus
H umanos. ea præsidium commenta per artem
S uccurrit populis, & iniquo ex hoste recepit.
H anc olim genitam labor, atq; immittis egestas
E xpulerant tecto infantem. Non territa uirgo
P er campos errare, hominumq; uidere labores,
M etiri casus inopes dum singula lustrat,
P erquiritq; oculis, multumq; in corde uolutat,
A duertit niueum procul à genitrice iuuencum
E rrantem, cui cornigeris in frontibus aurum
F ulgebat, stellatum aurum, cui sydera tergo
S cintillant, iam tum cœlo qui dignus haberi
P osset, ut æthérios olim uenturus ad axes.
H uic dea, nunc uiridis ramos, & gramina lecta
P orrigit, inuitatq; manu, nunc tempora blandis
P ertrectat digitis, atq; ora rigentia mulcet.
N unc frontem uarijs redimitam floribus ornat,
A c picturatis intexens cornua sertis,
M ollibus hirsutas uerbis blanditur ad aures.
I lle autem teneræ correptus amore puellæ,
N unc decumbit humi, uertitq; ad munera frontem
D emissa ceruice, alte & suspiria ducens,

M ugit, & ipse suas solatur murmure curas.
N unc hæret, pendet'q; oculis ludentis, & ipso
L asciuit gressu exiliens, gestit'q; per herbas.
I nsequitur simul, & niueis per gramina plantis
I nsultat Virgo, & gressum mox sistit. at ille
I nsilit, & pedibus ceruicem innectere tentat.
N ympha Procũ aspernata fugit'q;, & lenta moratur.
E t nudata genu, risu'q; inuitat amantem.
I lle autem blando componens murmura questu,
A ffingit teneros motus, & fronte coruscat.
H os inter lusus uirgo innodauit amantem
C ornibus, & duplici aduoluit funabula nexu.
N ympha trahit, sequitur'q; uolens, & lætus amator,
A c nigrum sponte admirans defertur in antrum.
H unc postquã socium'q; operum, assuetum'q; labori,
E t domita ceruice iugum, ac tolerare magistrum
A gnouit Dea, tum fessos miserata parentes,
A c mortale genus tauro donauit, & artem
I ungendi'q; bouis docet, ac telluris arandæ,
E t quis cuiq; loco cultus, quæ'q; hora serendi.
V omeris hæc, curui'q; usum monstrauit aratri,
E t uersare solum, & currus agitare sonanteis.
M unere quo genus acre hominum squalore leuatum
E xercet rura, & terræ dat iura subactæ
A uxilio bouis, atq; usum mox uertit in artem.
F orte hominum insuetas arteis, studium'q; nouandæ
T elluris, iunctos'q; boues, flauentia'q; arua
I uppiter è summi admirans spectabat olympi
C ulmine, & humanos hæc ipsa ad munera sensus.
A stabat Venus, astabat Latonia uirgo,

Vtraq;

Vtraq; in astrigerum conuersæ lumina taurum.
Tum Venus. Et meritis stellato & tergore dignum
Haud pater ipse nouo cœli dignaris honore?
His Dictynna preces, precibus simul oscula iungit,
Quæ natam deceant, & sint optata parenti.
Arrisit pater, & cœlo plaudente locutus.
Vt cœlo stetit attonitus nouitate locorum,
Huc, illuc oculos uertit, sociumq; requirens
Assuetorum operum, & tanquam subiturus aratrũ
Vertit ad argolicos horrentia cornua fratres,
Ac terræ memor, & syluas, & pascua nota
Suspirat. Tum blanda Venus, tum Delia Virgo
Certatim obijciunt cytisos, casiamq; recentem.
Quæq; & luciferi pascuntur gramina Solis
Quadrupedes. Ille ambrosiæ per pabula succum
Sensit, & ætherium stillantia gramina rorem.
Mox qua lunatæ stant horrida cornua fronti,
Et qua demisso pendent palearia mento,
Atq; ubi durato proscissa est ungula cornu,
Quaq; genu, quaq; & ceruix, & pectus, & armi,
Spinaq;, & ingenti curuant sese ilia tractu,
Accendit Cytherea igneis, atq; innuba Phœbe,
Effulsitq; nouis Taurus spectabilis, astris.
Regaleis addit stellas, ac regia Iura
Iuppiter, & raro Taurum insigniuit honore
Parcarum memor. hoc etenim iactante per undas
Ediderant fore, uti Tyrio de littore Vectam
Europam, idæas uictor deferret ad urbeis.
Mugiuit deus in Tauro, freta nauit adulter,
Quis credat? Stetit in stabulis ad pabula uinctus

T antum amor, & teneræ potuit noua forma puellæ.
Nunc age naturam tauro, quam Delia Virgo
I ndiderit, quam cœruleo de gurgite creta
E xpediam tibi Nate, atq; hæc quoq; percipe dicta
N ate patris, Nate & canæ spes blanda senectæ.
P rincipio Cytherea domum, dulcers'q; recessus,
A t Phœbe solium, solij'q; insigne superbum
I n Tauro posuere. illic nam regia iura
E xercent, socia'q; tenent ditione tribunal.
H inc amor, hinc studium formæ, citharæ'q; sonantis,
H inc choreæ, cantus'q; placent, pexus'q; capillus,
E xculti'q; sinus, & multum lauta suppellex.
A duectus'q; aliunde odor, as syrij'q; liquores,
M unditiæ'q;, ioci'q;, & quidquid blanda uoluptas
S uadet, & ornatis rorantia pocula mensis.
H inc etiam hortorum cultus, & cura serendæ
A rboris, hinc deflexa comis in mille figuras
M yrteta, in'q; nouam crescentia citria formam,
C ulta'q; per uarias genialis Amaracus artes.
Nec uero exoriens taurus, non ipse labores
N ascenti accumulat, primo'q; in tempore partas
P erdit opes. Sed mox & mollia tempora, & ipsos
S uccessus rerum amplificat, semper'q; iacentem
S ternit humi, si quis contra insurrexerit hostem.
I dem diuitias, atq; ornamenta secundæ
F ortunæ dabit, è medio si culmine cœli
N ascentem aspiciat. non illi munera regum
D eficient. non è sacris compendia templis,
P ublica' ue assuetæ commissa negocia curæ.
N on tamen intacti thalami, non florida coniux

Continget, ſed anus, ſed cui ſeruilia uincla,
Aut occultus amans, & non ſine labe iuuenta,
Triſtior, ut feſſas eat ipſe hymenæus ad aras
Taurus ab occaſu, pronóq; à cardine mundi
Et partas labefactat opes, & rurſus eaſdem
Inſtaurat, patrióq; hæredem ſiſtit in ære,
Peruincitq; inimicum odium, ac male conterit hoſtẽ.
Quin etiam rapidos flammarum exuſcitat æſtus
Ex oculis, parat atq; oculis immite uenenum
In dulcem ueneris rorem, atq; in pocula amantum.
At imo poſitus cœlo, atq; in parte profunda
Aetheris, unde nouum ſeſe conuertit ad ortum
Plurima felici promittit ſydere nato.
Ille inter proceres, atq; intra limina regum
Verſatus, longáq; fide ſpectatus in aula,
Magnarum curas rerum, ac molimina magna
Suſcipiet, credentur opes, credetur & amplæ
Summa domus, claris & famam extendet in actis.
Tantus ineſt tauro uigor, & uis cornibus aureis.

DE GEMINIS.

Hunc poſt tyndaridæ concordia pectora fratres
Virtute illati cœlo, atq; inſignibus actis,
Quos pater æterno meritos donauit honore.
At tu, cui ſecreta poli, cuíq; abdita rerum
Vraniæ ſunt nota, ad quas numeroſa uetuſtas
Vix penetrat, pande antiqui memorabile facti
Et decus, & pretium. nam te quoq; ſyderis huius
Tangit honos. tangunt cari monimenta mariti,
Coniugis & meritis, æternæ & conſule famæ.

V iderat è summa cœli Cyllenius arce
P aulatim cœijsse homines, & condere tecta,
P artiri medios signato limite campos,
E t quantum primis solers industria cœptis
A ddiderat. Placuit mutato corpore terras
V isere, & agresteis hominum cognoscere mores,
O cyor ac zephyris cœlo delabitur alto,
E t stetit in duplices aptata ueste gemellos,
D iscat ut hic, doceat facundo pectore ut alter.
I pse ferens, ille accipiens præcepta magistri
T raxit in exemplum mortalia pectora, donec
L egitimi accessit studium, rectiq;, boniq;,
V iuendiq; uiam ratio, ac doctrina parauit.
H inc artes creuere bonæ, Succreuit & usus
L audatorum operum. Fando commercia primum
I nuenta. hinc pretium duplicandi & cura peculi.
C reuerunt'q; & opes, & opum comes apta supellex.
A tq; his excoluit studijs Cyllenius orbem.
I pse etiam numeros, & rerum pondera, & usum
M ensuræ docuit, fandi quoq; tradidit artem,
A tq; animi concepta nouis depromere signis
I nstituit, scriptis & commendare tabellis.
M oribus his exculta hominum præcordia, duros
M utarunt sensus, & ab agri munere, ad arteis
I ngenium uertere nouas. Tum magnus haberi
M ercurius. tum cœlicolæ mortalia corda
A ssensu laudare uno, stirpem'q; deorum
E sse hominem, genus & cœlo deducere ab ipso,
T antum animo, tantum ingenio, ac ratione ualerent.
I n primis pater omnipotens mortalibus orsis

O bstupuit. Videt Ingenteis assurgere turres,
A equari quoq; tecta polo. uidet aurea templa,
O rnatusq́; deum uarios. uidet oppida, & arces
C ollibus impositas. Tum sic effatus, ut omnes
C œlicolæ annuerent, cœlo testanda sereno
C ylleni monimenta. illum tot adire labores,
T ot mandata deum, tamen & uoluisse relicto
A ethere per terras suscœpta parte magistri
E xuere agresteis hominum de pectore mores,
H umanumq́; genus cultas efferre per arteis,
V nde & honos superis, & uictima creuerit aris.
T um pater in geminas distincto sydere formas
S ignauit cœlo, facinus memorabile, & astris
I ndidit æternis, celsáq; in parte locauit,
H is capita effulgent stellis, humeriq́;, manusq́;.
Q uaq́; lacertoso curuantur brachia nodo,
G enuaq́;, summotiq́; pedes, sed parte sinistra
I rradiat quo uix cœlo splendentius, astrum,
V nde per obliquum Sol iam declinat olympum.
H ic sedem, patriamq́; domum, dulceisq́; penates
I pse sibi statuit uolucer Cyllenius, hic se
E xercet, proprias & signo accommodat arteis,
N am rerum occultas causas, arcanáq; sacra
R imantur, uerbisq́; modos & carmina neruis
A diungunt, pretio aut capti fora multa frequentant,
A ut ueterum monimenta docent, & scripta uirorum,
A ut operam impendunt linguis interprete cura
E t decus, & quicquid monstrat sapientia, norunt
C œlestes gemini, concordi fœdere iuncti.
V nde sub exortum, primaq́; in parte locati,

Non nullos natis ineunte ætate labores
Portendunt, tamen haud illis pia cura parentum
Defuerit, seu blandus amor. cœlestibus inde
Artibus imbutos decorant, iunguntq; fideli
Principibus studio, & dominis placuisse laborant.
At media de parte poli, atq; è culmine summo
Promittunt faciles olim nascentibus annos.
Hos fundi decus insignes, hos delphica laurus
Illustreis reddit populis, his insula sacris
Assurgit ueneranda comis, capitiq; tiaras
Hinc sibi diuitias, hinc ornamenta benignæ
Fortunæ, accumulant, auro hinc laquearia fulgent.
Hos merces peregrina, aut testamenta beatos,
Præclaræ ue artes, aut uirtus rara, deum' ue
Relligio efficiunt. nam uirginis astra per ortum
Sufficiunt geminis uires, & robora præstant.
At cum præcipitem occasum, cauáq; antra subibunt
Oceani, dias ueniunt, qui lucis in auras,
Hi perferre malum, & duros tolerare labores,
Damnáq;, & aduersos constanti pectore casus
Assuescent, cælare odium, ac simulare parati.
Non his aut studium recti, aut sapientia deerit,
Ingenii ue fauor, docti seu pectoris artes.
Successus sed opum seri, primáq; senecta
Suscipient tardos cara cum prole nepotes.
Dant imo positi morbosq;, ægrumq; laborem,
Aut uitium occultum, aut secreta in parte dolores,
Eripiunt & opes partas, censumq; paternum.
Post tamen uberiore manu cum fœnore magno
Ingeminant & opes, & lucra ignota reponunt,

S uppeditent unde & multis alimenta ministris.
H os felix, fatóq; tamen cogente senectus
A h procul à patria externis tumulabit in oris.

DE CANCRO.

Hac etiam de parte, imóq; è cardine surgens,
S i testudineus moueat sua brachia Cancer,
H umidáq; impressis figat uestigia plantis,
P lurima diuino promittit munere natis.
I llis diuitiæ ingentes, & copia rerum
V ndabit uariarum, & latis prædia campis
S ufficient lætam cererem, bacchumq; fluentem.
I llis nobilitas. & claris infula uittis
C onferet insignis titulos, magnóq; fauore
D ecernit statuas, faustísq; insignibus ornat.
A nnuerit placido facilis si Iuppiter ore,
S ed iuuat intonsus crinis, promissáq; barba,
A tq; inter titulos sordenti stamine uestis.
Q uinetiam insidias cognati, & sanguinis iram
N untiat, aduersósq; inimica mente propinquos,
Q uos & ab occasu grauiori concitat ira.
T um uero felix multa cum laude senectus
C ontinget, tunc clarus honor præstantibus actis.
C um medio posuit cœlo uestigia, & equor
D espiciens bibulis tantundem distat arenis,
I n mare, qua Ganges, & qua tagus aureus, intrat.
A c ueluti lento sensim per littora passu
I t Cancer tardusq; graui sub mole laborat,
P aulatim sic diuitias, sic lentus honores
A ccumulat, donec grauidos complerit aceruos.

V ix tamen ut gemino fœcundet uiſcera partu.
E xoriens placidos mores, animiq; quietum
I ngenium, & ſolers mentis promittit acumen
N aſcenti, tamen ut facile indignatio, & iræ
E xagitent facile iratos componat ut æſtus
M ollibus officijs, ac miti pectore natus.
I pſe acer uitiorum ultor, cum fronte ſeuera
I urgator ſcelerum, atq; ad publica munera uerſus
P ræſidia inde domus, & uictus quæret honeſtos.
E t tamen indigna decumbet morte peremptus,
A ut grauibus capitur morbis, aut lumine mœſto
S pectabit raptos non uno funere fratres.
Hoc aſtro poſt tyndaridas ſubeunte, per æquor
M ortales fecere uiam, primiq; reperta
V ix auſi tentare caua uada fluminis alno.
M ox uſus, poſt & præceps audacia textis
I n mare nauigijs remo deſcendit adacto,
P aulatim & pelago ſe credidit, inde per altum
I gnotos portus, peregrinaq; regna petiuit.
H inc merces, & longinquis commercia terris,
H inc ueſper nouit quicquid cælarat eous.
E ridano Nilus ſubuenit, & Adua Nilo,
V t quæ deficerent, ſummiſerit omnia Nereus
V elifer, & fuluum ratibus deuexerit aurum
T ritonum chorus, ac uerſis per marmora tonſis
D iuitiæ narint hominum, terræq;, mariſq;
C anceris imperio, atq; undæ dominantibus aſtris.
Vos o Nereides decus æquoris, & mea ſæpe
S erta, meos flores ad littora nota petiſtis,
E t niuere comis argentea lilia ueſtris

A enario quæ rure legens, quæ colle beato
P arthenopes, mustaq; rosa, blandisq; hyacinthis
I pse dedi, castis multo cum thure sacellis,
E t sparsi largo supplex crateras iaccho.
N ec mea uicinæ siluerunt carmina rupes.
V os precor o pelagi placidissima numina, causas
T entati maris, & primos expromite motus
I rarum Iouis, & raptum inter sydera cancrum.
Assuerant Dryades uulgo, assueuere Napææ
S yluarum, nemorumq; umbra, riuisq; relictis
I mpune optatos per littora ducere somnos,
H ic choreas agitare, hic grato mista susurro
I nter sese aperire animi secreta latentis,
H ic lusus, hic delitias, Geniumq; colebant,
E t nulla resides ducebant ocia cura.
A duertit pastor liquidi Maris, & modo summis
E scopulis, modo se strata ostentabat ab alga,
N unc summo labens innabat littore, & udis
C ærula per liquidum findebat marmora palmis,
I nterdumq; alto exiliens clamore uocabat
A rmentum, & toto cogebat ab æquore monstra,
O stentans pecus indomitum, & stabula abdita Nerei.
I pse ingens baculo innisus cum crine madenti
S tillabat madidos per membra rigentia fluctus,
V ersabatq; dolos animo, & suspiria ducens,
V ritur, ac tacitis succendit pectora flammis,
A ssiduusq; oculos, mœrensq; ad littora torquet,
O quoties uiridi crinem circundatus alga
T entauit faciles aditus per carmina. At illæ
L onga per occultos petierunt auia calles,

E t sibi consuluere fuga. Magis incitus heros,
C onuertit solitas fœcundum pectus ad artes.
E t cum se in uarias mutasset sæpe figuras,
A c nulla posset Dryadum ratione potiri,
A dnauit terræ Cancri sub imagine tectus
L ittoribus celer obrepens. Vagus inde per herbam
M iscetur Nymphis, uiolas ut forte legebant
C ertatim, & passis nectebant, serta capillis
C andida purpureo uariantes colla hyacinto.
V t Dryades uidere ferum mansuescere in herba,
N on ausæ tractare tamen gratantur eunti,
E t plaudunt socio curuanti brachia motu,
M olliaq; adductis tondenti gramina malis.
I lle ut se gratum agnouit, placidasq; napæas
R idere intonsi carpentem pascua campi
O ctipedem Maris, in salsos se rettulit æstus
M olliter, obliquoq; gradu caua brachia flectit,
A c nequa rediens non ora, oculosq; iocantum
S pectet, & ut placido risu, ac sermone fruatur,
V ersa retro tenuit curuo uestigia gressu,
I ntrat & in pontum mutato corpore Proteus.
A rtibus his terræ obuersans, nec cognitus ulli,
V t quam secreto capientem littore somnos,
A ut uda solam spatiantem uidit arena,
I n propriam uersus repetito corpore formam,
C omprimit, optato & fruitur malesanus amore.
S ic matrem nitidi Almonis, septemq; sorores
V fentis, sic Vmbronis tria pignora, centumq;
E ridani, totidem & Nili, neptesq; Timaui
T ergeminas, neptem & Xanthi, neptemq; fefellit
Vulturni,

Vulturni, qua non oculis, non ulla papillis
Gratior, aut posito tantum placitura capillo.
Quin etiam demens Phœben tentauit, ut illa
Eurotæ nitidos curabat in amne capillos,
Et uim passa foret monstri, ni strenua uultus
In Lunam conuersa foret, ni cornua toruæ
Aptasset fronti, & nubæ oblituisset opacæ.
Atq; illum iam complexus, iam furta parentem
Suspendit geminis pauitantem cornibus, & mox
Sublatum cœlo longe intulit, ipse nigranteis
Iactatus supra nubes, implorat amicum
Neréa, sed surdis obsistunt uocibus auræ.
Hinc preceps iterum, atq; iterum per inane rotatur.
Mox pelago absorptus, tantum ferit ima profundi,
Quantum nubiferas fuerat sublatus ad auras.
Dissiliunt undæ, & spumosum incanduit æquor,
Qua cecidit, tumuit'q; intorto gurgite uortex
Cæruleus, nigram'q; alte uomit æstus arenam.
At Virgo cœleri ad superos regressa uolatu
Sicut erat laniata comas, discissá'q; pallam
Impleuit cœlum gemitu, quo celsa tonantis
Intonuit domus, & foribus se pandit apertis.
Vt medio sedere foro, & res cognita diuis.
Indignum clamant facinus, monstra æquoris ausa
Dianam tentare? mouet reuerentia diuæ
Astantis, mouet ipse locus, uiolentia'q; Protei
In Venerem rabies, & quod neptunnia regna
Non ultra toleranda. Illum nec sorte secunda
Contentum, terris inhiare, & poscere Olympum.
Tum pater omnipotens solio ter surgit ab alto

Ter tacet, iratus'q; nouem de parte sinistra
Cœrula fulminibus percussit regna trisulcis.
Intremuit Nereus. At territa numina ponti
Oceano obliture imo, ac timuere profundo,
Ne caua sulfureis arderent æquora flammis.
At decimo Cancrum octipedem per littora curua
Errantem, sed adhuc meditantem furta per herbas,
Ac natam flaui captantem ad saxa Lycormæ
Exanimat, dura crepuerunt fragmina testa
Huc illuc disiecta, & fumo indensuit aer,
Quæ collecta pater cœlo intulit, ac monimentum
Esse dedit scelerum Maris, infelicis & ausi,
Ac summo posuit cœlo testantia crimen.
Ore ignes, pedibus'q; ignes, & pectore, & ipso
Fragmine succendit, sed habenti lumine quosdam,
Non aliter, q̃ quos pudeat commissa fateri.
Quinetiam ignauos teste cælauit asellos,
Et statuit præsepe, & nube infecit opaca,
Infamem'q; notam dorso signauit inusto.
Vt'q; recens facinus memori per secula pœna
Notescat, maneant'q; audacis præmia culpæ,
Perpetuis signata notis, uerrenda carinis
Permisit Maria, & remis freta salsa cienda,
Imperium'q; uiris ponti dedit, edomito'q;
Aequore, per fluctus sinuoso currere uelo
Neptunnum, & tonsis, laniare, & scindere rostris,
Edictum'q; ingens tabula signauit eburna,
Quod notum populis demissus ab æthere fecit
Prognatus Maia, & terræ tenuere uerentes,
Tum probra obiecit monstro, mutum'q;, salax'q;,

Et natum

E t natum turbis, uariosq; agitare tumultus,
I ncola non constans, pelagi non aduena terræ
I ncertus, Sed aquæ rerum, terræq; uorator
A ssiduus, gaudens longarum errore uiarum.
A uratum posthinc solium testudine summa
A ffixit geminis subnixum utrinq; columnis.
A tq; hic bissenis æuo manantibus annis
D at iura, & spolijs gaudens exultat opimis,
S olennesq; agitat ludos, & uina coronat.
A t Phœbus patris edicto permotus, & ira
G ermanæ et lacrymis, et qđ Maris æquora mõstrum
N utrirant, sensu latices infecit amaro,
D ecreuitq; super cancri caua terga quot annis
Q uadriiuges agitare suos, & inurere flammis
I nfelix testum, & siccata caloribus ora.
I psa autem pelago pœnas has dixit, ut omni
T empore per numeros alterno fluctuet æstu.
N ec mora, nec requies sit certa fluentibus undis.
Q uin dorso super, & fallacis corpore signi
A dmouit biiuges, atq; ad præsepia iunxit,
E t stabulum fessis statuit de more, Sibiq;
A tria perpetuum posuit testantia factum.

DE LEONE.

Q uæ frater iuxta assistens, dum tecta sororis
C ontinuare parat, tectis discrimine nullo
S edulus inualido posuit sua signa Leone,
E t struxit nitidis ornata palatia gemmis
C onsilio patris. hic thalamos, hic atria centum,
H ic tercentenis inclusit limina portis.

Argento radiant postes, adamante columnæ
Stant circum, & fuluum splēdet laquearibus aurū.
Qui tantas habeant sedes, quæ numina portis
Assideant, Vnde & Lybicus Leo uenit ad astra,
Dicite Pierides. nam uos & carmina Phœbi
Excipitis, uos & chóreas agitatis in aula,
Et secreta dei solæ nouistis, & artes.
Fata domum, ac decreta, loci penetralia seruant,
Et rerum series, æuiq; senilis imago,
Temporaq;, & longis ætas incana capillis,
Imperiumq;, & opes, & regno accomoda uirtus,
Et pia relligio cinctis ad tempora uittis
Ante fores, ipsisq; in postibus, aurea seruat
Aurora, illustrisq; dies, & mobilis annus,
Horaq; non certis nectens modo facta futuris.
Tum species rerum, ac generum numerosa propago,
Et color, & claro radians lux aurea curru,
Nec non ante nigris fugiens nox atra quadrigis,
Ipse autem Leo sydereas perlatus ad arceis,
Non ut fama refert, magno qđ ab Hercule uictus
Fœdarit calido sitientia rura cruore,
Graiaq; nec fuluos tellus parit ipsa Leones,
Sed Libyæ crudele solum, quæ uicta calore
Insignem Phœbo pauit generosa leonem,
Admouitq; aris, tinxitq; in sanguine cultrum.
Et solata sitim misero requieuit ab æstu.
Translatum cœlo Pæan, miratur & ora,
Ingenteisq; humeros & lumina torua, iubasq;.
Obstupuitq; armis, fixitq; in pectora uultum,
Ac memor armorum uates, cladisq; futuræ

Terrigenum, latos iam tum meditatur, & ungueis
Induere, & uilloſa albis cum dentibus ora,
Porphyrion qbus, et ferratum abſumpſit Ophelten.
Tum Iouis ante pedes diuorum aſtante corona
Conſtituit. placuit ſuperum inter ſigna referre
Conſenſu magno, & nomen retinere Leonis.
Nec mora ſydereis accenſa eſt bellua flammis,
Effulget ſtellis caput, & micat aurea ceruix
Ignibus, effulget claro ſpina ardua dorſo,
Iliáq;, Incuruiq; pedes, & cauda, genúq;,
Præradiatq; nouo pectus regale ſub aſtro,
Atq; inſigne decus toto ſe uellere fundit.
Regius hinc illi uenit uigor, imperijq;
Cura ingens, ſummiq; loci ambitioſa cupido.
Ergo cui primæ radiabit lucis in ortu
Notus erit. feret hic celebris præconia famæ,
Faſcibus atq; operam dabit, atq; inhiabit honori,
Quæret opes, proprio ſemper tamen ipſe labore.
Spelunca fremit in magna, dominatur in altis
Montibus, æthiopumq; fremunt deſerta Leonem,
Quærendo tamen inſudat per deuia paſtu.
At cui de ſummo naſcenti fulget Olympo,
Perferet ille graueis forti cum corde dolores,
Poſt tamen aut domini per grata potentia ditē
Efficit, aut ſi qua eſt domino cognata poteſtas,
Vnde etiam caris alimenta miniſtret amicis.
Ducit ab occaſu litem, iratosq; propinquos
Efficit, & multos aduerſum concitat hoſtes,
Iurgiaq;, indignumq; torum, moresq; ſiniſtros
Coniugis, & nullo thalamos dignatur honore.

A st ima de parte dabit, censum'q;, bonas'q;
D iuitias, dabit & tabulas, scribetur & hæres,
P arta'q; felici seruat patrimonia cura.
S ole igitur dominante, simul dominante Leone,
R elligio caput exeruit, per templa, per aras.
M ulti inter diuos, cœli'q; in sede locati,
C asta sacerdotes cecinerunt scripta per orbem,
A c pietas non ficta uiam affectauit olympo.
T unc etiam imperij creuit generosa Cupido
I n populis, creuit quoq; iusta licentia regni,
S ancta'q; maiestas dicta est, Sanctus'q; senatus,
A c summo patiens uirtus concessit honori.
N obilitas'q; etiam duris quæsita sub armis.
P ugnatum est. uicto uictor prescripsit, & acti
I n prædam populi, cecidere sub ensibus urbes,
I ustitia & positis uenit captiua sub hastis.

DE VIRGINE.

Ocia mox, & delitias, unguenta, rosas'q;
M onstrauit Virgo. sunt hæ nam Virginis artes,
I ntonuit'q; foro eloquium, lætum'q; theatris
A urea pensilibus diffudit tibia carmen,
E t musæ insolitos sonuere ad pulpita cantus.
O rnatus etiam accessit tam discolor usus,
P ercurrit'q; auri uillosum bractea textum,
E t pictura nouo fulsit uariata decore.
T um magicæ cœpere artes, studium'q; futuri
C rebruit, & sacris admota silentibus ora,
S ydera & ipsa nouo paulatim cognita sensu,

In numerosq́; redacta suos, omnisq́; locorum
Fortuna, & certi signata potentia fati.
Quæ Dea per populos multum uersata docebat
Fama refer, tibi gesta hominum, tibi facta deorum
Nosse datum. tu nam fatorum euenta per urbes
Diuulgans reuocas in lucem obscura, & honorem
Dans claris, facta extollis fingisq́; futura.
Ergo agedum, quibus officijs, quo munere terras
Ornauit Virgo, cur cœlum illata petiuit
Præsidio alarum, & nitidis mox fulserit astris.
An' ne deûm proles, hominum' ne? an mista propago?
Certa parens Isæa fuit, qua nulla per orbem
Doctior iratos animi componere motus
Incertus pater, à populo sed cognitus Etheus.
Illam Mercurius docuit, quo tempore gentes
Imbuerit sacris, quibus & deducere Olympo
Cælicolas, poteratq́; Erebo sub ducere manes.
Doctrinæ pretium amplexus, repetitaq́; lecto
Gaudia, post decimo enitens Isætida mense
Cælat adulterium, commisto utroq; parentum
Nomine, cumq́; humeris alas insignia patris
Redderet, has tacita uellebat sedula dextra
Docta parens, nudamq́; oculis non obtulit ullis.
Ergo Mercurius natæ memor, artibus illam
Instruit, & docili componit pectora cura,
Constituitq́; animum, & cœlesti robore firmat.
Tum donat serto insignem, cui sydera circum
Clara nouem, totidemq́; micant per Sydera gemmæ.
Ut Virgo capiti imposuit uenerabile donum,
Hausit diuinas artes, didicitq́; ferendo,

Quæ pater impressis signauerat omnia gemmis.
Nec mora, per'q; urbis, & compita nota uiarum
Affatur populos socialis munera uitæ
Præcipiens, animum'q; docens formare colendo
Iustitiam, & mites usu componere mores.
Illa etiam in templis diuorum arcana monebat
Munera prima hominum, & sacris iam rite peractis
Placari humanis cœlestia numina donis,
Quæ patriæ sint iura, etiam quæ iura parentum,
Coniugii'q; fides, lecti & concordia uincla.
Vidisset domito terram proscindere tauro
Agricolam, quæ sint sua tempora monstrat arandi,
Errabant pecudes, pecudum docet illa magistros,
Cuncta'q; diuino præscribit munere Virgo,
Donec eam syluas moderantem, & saxa trahentem
Venator captus forma, & iuuenilibus annis,
Inuadit ferro demens haurire paratus,
Ni secum socio iungat sua membra cubili.
Extimuit Virgo, & leuibus se substulit alis,
Intentam'q; fugæ, sinuoso pallia limbo
Implicitant, sequitur furiata mente satelles,
Etiam iam geminis apprensat Syrmata palmis.
Accurrit pater, ut cœlo properabat ab alto,
Et natam amplexu fouet, ac super æthera secum
Deuehit, & læto statuit noua sydera mundo.
Illum autem minitantem oculis, ac torua tuentem
Ter baculo deus ipse catuum per tempus adacto,
Percussit, riguere artus, frigus'q; per imum
Pectus iit, calor in uentos, & uita recessit.
Mox ungues, digiti'q; solo radicibus actis

Hæserunt, subijt'q; locum cutis horrida cortex.
In ramos abiere manus, curui'q; lacerti,
In frondem coma, fit reliquo de corpore lignum,
In sentes'q; rigent sparsæ per corpora setæ.
Nec mora iam spinis horret rubus asper acutis.
Salue uirginibus cœli decus addita, cuius
Vocibus æterni patuerunt abdita mundi.
Tu genus humanum instituis, tu munera uitæ
Distinguis. Salue innumeras ueneranda per aras.
Sparge rosam, Da thura puer, linguis'q; fauete,
Annua dum patrio persoluit carmine uates.
Sacra senex, castus'q; ascendit templa sacerdos.
Tu uero mihi care, oculis age suspice cœlum
Nate, uides qua parte ingens sese exerit astrum
Virginis, hæc dextra est cerealia munera libans.
Et qua tam claro candescit lumine sydus
Ala deæ, qua se uiolento ex hoste recepit.
Qua'q; sub obscuris pallescunt ignibus astra.
Illa quidem extremæ sinuosa uolumina pallæ.
Non humeros pater ipse (igneis hos aspice nate)
Non caput, ingressus'q; pedum, non brachia liquit
Intestata. micant cœlo spectanda sereno
Sydera, & ardenti scintillant lumina flamma,
Quæ tibi nascenti cunabula prima dedere,
Hæc quanquam duros ineunte ætate labores
Portendunt, tamen in melius conuersa, beatæ
Cana senectutis promittunt tempora natis,
Quos aut sacra deum, & pendentibus infula uittis,
Ingenio aut partum decus, ac præstantia linguæ.
Artibus aut uarijs excultum pectus honestat,

M aiorum aut tabulæ, aut merces pegrina beabunt.
H is amor, his studium recti, & uetus illa priorum
S implicitas, his cara fides, pectus'q; deorum
P ræsidio innitens, ac nota penatibus ora.
H inc illis responsa deûm, atq; insomnia ueris
S emper imaginibus, uenerandaq; sortibus antra
I n dubijs reddunt uigilata oracula rebus.
T u uero mihi care puer (per sydera testor
Q uæ tibi uel magnos non inficiantur honores.)
I llecebris ne dede animum, neu deside somno
O cia corrumpant mentem, procul effuge, & arteis,
Q uas Virgo teneris molles meditatur ab annis.
P ost etenim in duros conuertet pectora mores,
E t præcepta dabit uitæ, & bene consulet annis.
H æc fasces, hæc diuitias è culmine fulgens,
H æc populis dat iura, & magnis præficit actis,
E t tamen ingratos queritur persæpe ministros,
D iuitias quibus, aut primos concessit honores
H oc & ab oceano queritur. sed candida coniux
S olatur faciles curas, & brachia collo
I mplicitans, prolem optatam, caros'q; nepotes,
O scula'q; incuruæ promittit blanda senectæ.
A tq; utinam non hæc leuior, non ille nepotum
V ulnus, & extincti suspiret funera nati,
D epositum'q; senex mutam deploret ad urnam,
E t frustra uarijs exornet busta coronis
D ona ferens aduecta arabo, ac bene olentibus indis,
I mprudens, qui non & amatæ coniugis atrum
F unus'q; & thalamos uideat sine honore relictos.
H unc labor, hunc et cura premet iuuenilibus annis,

Huic & felicem præstabunt fata Senectam.
Quem læta ex imo Virgo spectarit olympo,
Ornatum'q; animi donis, & mercibus amplis.
Hæc dea dat curas animis, dat & utile pectus
Consilijs, dat secretas exquirere causas.
Molitur'q; nouas artes, mentem'q; deorum
Explorat, dubijs quærens oracula rebus,
Nil intentatum ingenio, nil linquit inausum,
Quod natura tegat, tegat & uis insita fato.
Sic illam pater instituit, quo tempore cœlo
Transtulit, & tectum'q; unà, solium'q; locauit.

DE LIBRA.

Hanc iuxta cytherea tenens nitidissima tecta
Stat foribus radians, auro gradibus'q; sub ipsis.
Sparsa nitent uarijs argentea limina pomis.
Veris opes pendent tectis, circum'q;, supra'q;
Explicat ipse suas merces autumnus, & alte
Succincta incedit nudis uindemia plantis,
Ac noua calatis despumant prælaracemis.
Nec uero Dea cœlicolis, prælata puellis
Ipsa suas non culta domos, non aurea sedes
Inuisit, non lauta dapes, & uina quotannis,
Rustica'q; hic positis statuit conuiuia mensis
Autumni memor, insolitas'q; ad plectra choreas
Instaurat, mox & mensæ placitura secundæ
Seligit è plenis bene olentia poma canistris,
Quis onerat formosa toros, & odoribus afflat.
Causa latet, memini. Sed me per curua uagantem

Littora Caietæ, qua Formus aurifer amnis
In mare se uoluit, uiridis'q; in margine ripæ
Aurea fragranti spirant redolentia flore
Citria, & albenti miscet se laurus oliuæ,
Et myrtus complexa maris nitet æmula rorem,
Illic siue ea Nereidum fuit una sororum,
Seu Siren, quæ finitimis uersatur in antris,
Audisse intonsa modulantem carmen in umbra,
Cantanti uitrea socias plausisse sub unda,
Littora'q; arguti referentia murmuris auras.
Damnabat Venerem Iuno damnabat & ipse
Palladis armisonæ chorus, inuiolata'q; Deli
Virgo, quod aurato postq̃ lux addita Tauro,
Fulsisset'q; astris, tantum illi florea rura,
Et tantum curæ pratensia dona fuissent.
Illam inter frondes, inter uernantia prata
Desidias agitare, atq; ocia ducere inertem,
Non fructus, non poma daret de pinguibus hortis,
Sed solum studio delectaretur inani,
Munditijs operosa, & inerti segnis in umbra.
Subrisit dea cœruleis generata sub undis,
Ac niueis delapsa polo per inania cycnis
Culta sinum, grauidos autumni uenit ad hortos.
Affuit intranti Deus. At nitidissima cultu
Illecebris'q; armata, senem'q; amplexa fatigat,
Nec precibus contenta, etiam blanda oscula iungit,
Vt sibi de nitidis liceat pendentia ramis
Carpere poma manu, & croceas de uitibus uuas.
Ille ut se dignum amplexu, sensit'q; per ora
Ora deæ, ac tener ille calor per membra cucurrit,

Nil ò nil dea non nostros lectura per hortos
Carpe, tuum quodcunq; uides, quodcunq; repostis
Pendet in arboribus. facilis dea tum dedit illi
Tractandam, quæ de geminis erat una papillis
Rorata Ambrosiæ succo, ac redolentibus auris,
Attactuq; hausit Deus immortale uenenum,
Confestimq; imis defluxit ad ossa medullis.
Tum sponte arboribus ceciderunt poma recussis
In gremium delapsa deæ, quæcunq; uel ortus,
Quæq; uel occasus, uel quæ creat humidus auster.
Quin famulam (famulæ fuerat Pometia nomen)
His onerat, iunctosq; iterum conscendit olores.
Vt cœlo stetit, exposuitq; hortensia dona,
Inuidere deæ. risit Vulcania coniux,
Quoq; mage inuidiam moueat, librantibus illa
Lancibus imponit, famulæ & uenalia tradit.
Cœlicolæ risere astum, magnoq; fauore
Conueniunt, fuluis & mutant poma talentis.
At memor antiqui furti rhodopeius heros
Dum simulat legere è multis fragrantia mala
Candentis dextræ articulos, summamq; sinistram
Furtiuus tetigit. rubuit Venus aurea. At illi
Decidit è manibus pretium, & suspiria mouit
Exanimis. ciet extinctas noua flamma fauillas.
Quoq; dolus lateat, ad auum conuersa racemos
Obtulit, impleuitq; sinum senis. ille renidens
Excœpit neptem amplexu, & blanda oscula iunxit.
At Veneris teneras pupugit barba aspera malas.
Quæ postq̃ diuorum oculos impleuit, & amnes
Emisit late fluidos Leneidos undæ,

D ecreuit testatum astris insigne trophæum,
E t longa egregium facinus producere fama,
A ffigens cœlo famulam, cumq; ignibus aureis
I ncendens trutinam, trutinæq; uolubilis hastam.
T alia cantabat memorans ad littora Siren.
Hoc igitur signo genitos primum æqua, probumq;.
D electant, liquor, atq; olei, & baccheia merces,
P ræcipites sed liuor agit tum pondera tractant,
A nnonamq;, unguentaq;, & æquis corbibus instant,
S ed uariat fortuna suis mutabilis alis.
E t molles animum mores & auara Cupido
I nficiunt. Igitur Libra fulgente per ortum
I n lucem quicunq; uenit, non ille deorum
C ontemptor, non recta animi sententia mentem
D eseret, aut raris exurgens gloria factis.
A t uitæ tenor inconstans, moribusq;, labosq;,
T urbabunt & multa nouis discrimina rebus.
H unc lites, atq; immeritis certamina causis,
H unc aduersa fori uexabunt arma. sed ipse
I nuictus feret, ac multo se robore firmat.
Q uem tamen amissus prosternent funera natis.
A t cum se summo librarint æthere chelæ,
F elices dant euentus, dant prospera rerum
S ubsidia. & quoties aliquid fortuna malignum
V exerit, Instaurant alieno funere damnum,
A ut ex alterius iactura, aut forte latenti
T hesauro, sed nec pietas, cultusq; deorum
D efuerit nato, quibus annua uota per aras
P ersoluat rite incolumis. nec carmina deerunt.
C ulta, nec aurato resonans caua tibia buxo.
Hunc

Hunc dulcis lepor, & grato facundia gestu
Adiuuat, & blanda comitatur gratia lingua.
Quod si nimboso occasu, atq; Atlantis ab hortis
In mare præcipitent, dant publica munera natis,
Et regum insinuant domibus. mutabilis aura
Hos manet, & nigris post albos urna lapillis,
Vt neq; constanti perstet fortuna tenore,
Ex imo censum patrium, proauis'q; paratas
Perdunt diuitias, nullo'q; in munere primos
Constituunt, uerum post damna, graueis'q; labores,
Lucra parant, atq; è tabulis secreta ministrant,
Et longa tandem consumant fata senecta.
Nec cineri extremum muto inficiantur honorem
Nocti pares chelæ. Quibus aurea cypria quondam
Constituit'q; & auo solium, & sibi tecta parauit,
Addicit'q; hortos quorum Pometia curam
Fida gerit, dominæ'q; suæ pomaria seruat.

DE SCORPIO.

Quis deus, aut quæ nam fati sententia cœlo
Transtulit infelix monstrum, quæ causa tonantem
Mouit, at acceptum'q; polo, stellis'q; micantem
Sit passus terrere fera sub imagine mundum
Scorpion, & toto uirus dispergere olympo.
Nec uos compellare ausim Permesides, undas
Quæ colitis, nec quæ Vati sacra numina adestis.
Virginei non oris opus. Martis'q; furorem
Quis diuum non pertineat? cui pectora ferro
Tecta rigent, semper'q; ferus lateri hæreat ensis
Ferrato, cui sanguinea manus horreat hasta,

O ra'q; flammiuoma rutilent afflata chimæra,
V os precor, o' uos quæ terris insomnia noctu
L uce polo secreta hominum, secreta deorum
V ulgatis (uestrum hoc opus, atq; hæc munera uestra)
P andite per tenebras causam, cur pessima cœlo
B ellua constiterit, cur tetro armata ueneno
A fflarit superos. neq; enim mauortia tela
H orretis tenues umbræ, & sine corpore sensus,
N ec testes uobis ulli referentibus assunt.
S parsa papauereis rorabunt atria succis,
E t nulla excludet somnos patefacta fenestra.
S ic ego. sopitam sic somnia fantur ad aurem.
Arderet misero Veneris cum captus amore
A c tantum dominæ imperium Mars ipse timeret,
C essisset studium armorum, fera bella quiessent,
P ro lituis Citharæ, pro telis plectra iuuarent,
A c solæ Veneris torquerent pectora curæ,
P omiferam dominæ ante domum, myrteta'q; culta
S uspendit clypeum, ac tentoria fixit inermis.
I pse deos, ipse heroas, suspecta'q; ponti
N umina, riualis'q; timet cocytidas umbras.
I n primis facie insignes, nitida'q; iuuenta
P astorem Penee tuum, Atlantis'q; nepotem,
N eu dulcis citharæ studium, neu carmina longe
P ræferrent. dolor ingeminat, quod uterq; pharetram
E xercet, quod tantum alter uirtute palæstræ
P olleat, hæc miseris urebant pectora curis.
Q uid non cogit amor? furtim deus æthere ab alto
L abitur, obscuras ciconum & peruenit ad horas,
I gnotus'q; premit uirosa littora ponti.

Hic

Hic legit quidquid ualles, & prata ueneni,
Quidquid habent colles, aconitaq; plurima carpsit
Quæ contusa simul, geminoq; intersita saxo
Defodit clypeumq; super, super indidit arma.
Nec multum post effluxit, cum prodijt ingens
E saxis fera, prouerrens & littora cauda,
Et cœlum fœdans squalore, & numina flatu.
Vt iam cœlicolæ mortalia fata timerent.
Sensit & ipsa malum formæ sibi conscia, cultrix
Idalij, summoq; super de culmine tecti,
(Ne tanti noua causa mali ferretur) ibi omnem
Ambrosiæ uim diffudit, sparsitq; per auras
Diuini roris succum, extinxitq; uenenum.
Tum superi fremere in Martem, accusare tonantem,
Præcipitem quod non cœlo iecisset ab alto,
Aptabatq; pater telum, uetuere sorores
Fatorum memores, quod prælia sæua Gigantum
Huius ope extinguenda forent, quod brachia monstri,
Et caude telum letale, quod ora ueneno
Armata indueret Mauors, quibus inclytus armis
Sterneret anguipedes diuerso uulnere fratres.
Iuppiter attonitum ad sese uocat, & lethæi
Gurgitis admonuit. Tum Mars iraq;, metuq;
Instinctus cauda, apprensum, deciesq; rotatum
Aera per uacuum patrijs allisit in aruis
Nigrantem. trahit icta graui de uerbere hiatum
Terra tremens, patuere imi claustra abdita auerni.
Obriguit nepa, datq; atrum de gutture uirus,
Mox repit terræ insinuans, cauaq; antra secuta,
Succeditq; Erebo, stygioq; in littore sistens,

Infecit'q;, & aquas tabo, & fœdauit arenas,
At manes trepido fugere in tartara cursu.
Hinc deus admonitu parcarum, & sorte futura
Bellorum monstri effigiem, atq; horrentia membra
Armauit flammis, acuit'q; in uulnera caudam,
Ora'q;, pectora'q;, & minitantem incendia uentrem.
Hæc ait, & madidis somnus se substulit alis,
Permansit signo uirus, quod pectora longe
Natorum referunt. hinc his periuria cordi,
Et fraus, insidiæ'q;, & amor sceleratus habendi,
Armatum'q; dolo facinus, tincti'q; ueneno
Crateres, carmen'q; nocens, uis'q; insita ferri,
Et scelerum longe infamis per corda libido.
At quibus in primo nascentibus affuit ortu,
Non his dexteritas rerum, non mentis acumen
Defuerit, uerum ira ingens, & pectoris æstus,
Et uarij exagitant motus, multum'q; fatigant
Aduersa, & tamen hos felicia fata, potens'q;
Euentus manet, ac sobolis iucunda propago.
Atq; utinam non & patria tellure relicta
Externas quærant urbes, non prima sepulchro
Pignora dent, non ob ueteres certamen amicos,
Damna'q;, & immensos subeant quandoq; labores.
Nam cum de summo nascentibus affuit orbe
Difficiles animi mores, sed fortia præstat
Pectora, sed magno claros extollit honore
Ex humili persæpe loco, domini'q; potentis
Sulleuat officio. Tamen & consortis acerbum
Funus, & indignos affert de prole dolores
Nec patitur certa erranteis consistere terra.

E fferet uxorem optatam, primosq; hymenæos
L ugebit, cui mauryſio de littore caudam
V ibrarit nepa fatiferum iaculata uenenum.
N on tamen ingenio deſes, non pectore ſegnis
I pſe geret magna commiſſa negocia cura.
D ecumbet terra ignota, cœloq; alieno,
E t cadet infelix uiolenta cæde peremptus,
S iue repente ruens fato rapietur acerbo,
Q uanq̃ prima gerens, & magna negocia primus
E ximo cui ſorte loco ſe Scorpius offert
A rmatum, ipſe ima minitans fera uulnera cauda,
F raude potens, nitensq; aſtu, dominoq; ſuperbus,
Q uando etiam ſocio iunxit ſua tecta ſub antro.

DE SAGITTARIO.

Dic ò dic age ſancte Senex, dic maxime Chiron.
N am te fama tenet ſtellis radiare ſub iſtis,
D ic age quæ te cauſa polo, quis' ue indidit aſtris,
A n' ne alius tanti lætetur munere ſigni.
S ic ego, ſic placido cœpit pater optimus ore,
E ducens antro caput, & nitido igne coruſcans.
S aturnus pater, at genitrix mihi Phillris, una
N ympharum, quæ nimboſis in montibus herbas
C arpebat, ſuccosq; premens miſcebat, & ægris
A rte ſua præſtabat opem, quo munere pàtrem
T raxit in amplexus, quamuis formoſa, nec ulli
C ederet aut facie, aut longis ſpectanda capillis.
C umq; hoium thalamos fugeret, ui comprimit illam
C lauſus equo deus. hinc partem prognatus eqnam,
Q ua genuit refero. matris pars rettulit ora.

H aec puerum instituit cithara, docuitq; per artem
C ogere sub numerum uerba, atq; innectere chordis.
P ost etiam succos herbarum, usumq; medendi,
E t curare manu uulnus, cantuq; leuare.
S aepe etiam aonides fusae cum matre per herbas,
D iuinos lusere modos. hae carmina nobis
M onstrarunt, hae coelicolas placare colendo,
E t sedare animos, & uincere dura ferendo.
N ec uero pater accessit, cum fortior aetas
A biecit nati curam, nam uiuere parco
M onstrauit, rectiq; uiam, sortisq; futurae
A dmonuit memorem, praesentem expendere casum,
I ustitiamq; sequi, & grata pietate parentes.
H aec seruans alios monui, in primisq; deorum
I pse memor, Sacro mortalia pectora cultu
F ormaui, & castas respersi frugibus aras.
I nde deos mihi concilians, Diuertit ad antrum
S aepe meum Clarius uates, auiumq; uolatus,
E t uoces didici, quid ue exta trementia ueri
P ortendant. feriat neruo quo missa sagitta
C erta modo, didiciq; uias, coeliq; meatus
H ospite Mercurio. quin & monimenta reliquit
D igna deo, plectrum auratum, citharamq; sonantem,
C ui septem geminae radiant per tympana chordae.
I psa ebore intertexta, auroq; interlita, caelat
C ustodis monstri languentia lumina, uirgae
A ttactu. redit in propiam Iò uersa figuram.
T alia narrabat senior, subitoq; retexens
A uratam clamydem. sunt haec sua praemia laudi.
H oc inquit meritum uirtutis, & exerit arcum

Insignem stellis, claramq; sub aere sagittam,
Insignemq; manum, cubitumq; insignibus astris,
Et caput, & fuluo radiatum sydere pectus,
Genuaq;, tergoraq;, & fulgenti uellere caudam.
Moxq; subit postrema dies, atq; ultima uitæ
Hora mihi. finisq; aderat iam certa senectæ.
Sicut eram, pater omnipotens circundedit actum
Candenti nube & sullatum ad sydera uexit.
Astra micant. candet nubes circundata membris.
Aetasq; in uiridem mutata est cana iuuentam.
Quin & concilio fratrem, numeroq; deorum
Iuppiter optasset, ni pars obstaret equina,
Quod simplex natura deum. tamen aurea iunxit
Tecta meis. iuncta est & fratris Regia fratri.
 Hoc olim signum, ac minitantem uulnera cornu
Semihominem, cœli præsertim hac parte locauit
Iuppiter, ut uidit tetra mauortia cauda
Monstra polo furere, & stellas fœdare ueneno.
Armauitq; manum neruo, celeremq; sagittam
Addidit, immanemq; feram, caudamq; rotantem
Sectari iussit telo, atq; infigere costas
Siqua unquam positis cessisset bellua claustris.
Hinc primum cœlo admotus, flammisq; coruscat
Centaurus. post hac etiam me parte recepit
Fraternæ pietas curæ, meritumq; laborum.
Quin etiam precibus matris, studioq; sororum
Aonidum, cantata etiam ob certamina diuum,
Resq; hominum bello illustres, & fortia facta,
Virtutesq;, laboresq;, & decora ampla uirorum
Aurato in cœlum curru, atq; in nube serena

S ustulit, & mecum hoc templo sacrauit Homerum,
P ræstantemq; tuba, & uincentem carmine cycnos,
A c matrem insigni referentem uoce camœnam.
A ccepi Vatem hospitio, lætusq;, libensq;
C antorem ueteris belli, ac pugnacis Achillei,
Q uem puerum cithara institui, docuiq; uel arcum
L unare, ac pugnare pede, aut certare quadrigis,
E xtinctum hic cecinit, cantuq; ad sydera uexit.
P ost Veneris nate precibus, meritoq; fauore
A eneæ indigetis, magnoq; instante Quirino
I nsignitum astris, fulgentem in nube Maronem
I uppiter his tectis, nostraq; in sede locauit.
H ic ubi bissenis circum redeuntibus annis,
I nstituitq; dapes pater, & carchesia libat
T itanum pugnæ memor, Hi certamina uoce
I ngeminant plausu resonant caua tecta sonoro.
M irantur superi Vates, & carmina totis
A uribus arripiunt. Tacito tum corde Meletes
L ætatur, tacito lætatur pectore felix
M incius, & liquidis irrorant atria lymphis,
P oculaq; effusis tergunt argentea riuis.
N e uero nostri patria ignoretur Homeri,
V ergilij aut taceant proprio sine honore parentes,
I lli Aon patria est. genitum mons suscipit antro,
E ducens nemore in lauri, dulciq; liquore
C astaliæ, alternoq; sinu fouere sorores
P ierides, cantuq; leuem induxere soporem.
M incius hunc genuit conceptum ex Andide Nympha,
Q uam Phœbe sociam, atq; anguis de uulnere tardã
C ommendat Mantoi, fluctum sed cœrulus amnis

Languentem

L anguentem, & sola tacitus sub rupe iacentem
I mpleuit. postq̃ ex utero iam prodijt Infans,
Q uo partus lateat, denso pater ipse salicto
O ccultans (ut forte locis habitabat in illis)
P ignora solliciatæ commendat cara Melissæ.
H æc natum gremio excipiens, flauentia mella
I nstillat puero, & dulci rore illinit ora.
I lle fauui ducens tenerum de nectare succum
P aulatim somno capitur, circum'q; frequentes
O ra uagantur apes, lectum'q; e' flore liquorem
I ntingunt labris, & rore madentia fingunt.
A tq; hunc cærulei nantem ad uada nota parentis
N ereides, (Nã forte pado procul æquore nabant)
I nspectum rapuere. aderat tum candida Siren,
Q uæ uocis merito, & blandæ modulamine linguæ,
F ormosum dono puerum tulit. Inde per altum,
S ullatum'q; humeris, ponto plaudente ferebat,
L ittora finitimo repetens coniuncta Veseuo.
H æc puerum Instituit cantu, ac mox capta pudore,
A rsit, & assuetis fouit malesana sub antris
P arthenias iuueni nomen de uirgine mansit,
N ec temere huic signo tantum tribuisset honoris
I uppiter, iratus ni contra tela gigantum
C entaurum indueret. nanq; arcu corpora læto
A ngui pedum bissena dedit, bissena'q; equinis
C alcibus, & toto uictor discurrit olympo.
H inc etiam natura Iouis sub sydere mansit'
N am recti studium, atq; animi præstantia magni,
E t fratrum commendat amor, uis'q; insita cordi
D ulcis amicitiæ. stimulat generosa cupido

Nominis, ac pretium famæ, & certamen honoris,
Arcitenens quos ipſe ſuo tutabitur ortu.
Iudicijs idem inſignes, opibusq́;, operáq;,
Qui prodeſſe uelint alijs, qui uincere norint
Certantes, quíq; & lucris amiſſa repenſent
Rurſus, & aduerſo fato diſperſa reponant.
Nate uides quid certa fides, quid docta ſenectus
Promittant. meruit cœlum, noua ſydera Chiron
Effulſit, certantq́; deo cœnante poetæ
In laudes, díq; ingenijs præſtantibus aſſunt.
Fata hominũ, cœlíq; ſitum, et ſua numina monſtrãt.
Nanq; heros ſæpe andæus ſimoentida diuam
Inuiſens, thalamo geniali exceptus, & aula,
Colloquio fruitur dominæ, Charitumq́; choreis,
Immiſtus canit Aeneam, tum ſedula mater
Incingitq́; comam, frondenti & tempora myrto,
Inuitatq́; hortis, ubi mollis amaracus illum
Floribus, & dulci ſpirans complectitur umbra.
Inde ſinum pomis onerat Pometia & ipſe
Autumnus ſpolijs ramorum, & fructibus implet,
Ambroſiæq́; fluunt per prata uirentia riui.
Iam primo quoties cœlo fulgentia Chiron
Ora effert, quicunq; nouas in luminis auras
Prodierit, quantum ille maris? quot flumina obibit?
Quæ terræ errantem excipient, quos uiderit hoſtes?
Et tamen inſperata etiam patrimonia adibit?
Publicaq́; inſpecta geret ipſe negocia cura,
Ingenio bonus, atq́; arteis inſtructus honeſtas.
Errores etiam uarios, hoſtemq́; potentem
Indicat, inſidiasq́;, & multa pericula, cœlo

S i medio aspiciat patrimonia perdit, & idem
R estituens aliena dabit, studioq́; fideli
I ungit amicitias, conceptaq́; fœdera seruat.
E xercens habile ingenium, & mentem aptat agendo.
S æua tamen pueri tela, immanemq́; pharetram
I rati ciet, atq; incensos uentilat igneis,
P erq́; oculos placidum demittit ad ossa uenenum,
I ncolet externas urbeis, peregrinaq́; tecta
I actatus fato tandem patriamq́;, suosq́;
I nuiset diuum ipse memor. Sed pectora curæ
E xagitant, & sæpe dolor per corda recursat.
S entiet iratos hostes, cladisq́; suorum
E xitij aut fratrum, magni seu causa pericli,
I lle quidem occiduo Chiron cui mergitur astro,
H unc cœli fauor arridens, hominumq́; fauorem
C oncilians statuit templis, & præficit aris,
I ngeniq́; bonis, atq; artibus ornat honestis,
C ui fauet ex imo senior centaurus olympo.
Q uin dulcis natorum amor, & Iucunda propago
F elicem efficiunt. nam quamuis pignora prima
E fferat, optata rursum noua gaudia prole
S uscipiet. cumulabit opes pietate suorum,
D ebeat ut caris censum, & bona parta propinquis.
M ulta etiam in superos pietate utetur, & aris
P lurima pro meritis persoluet uota, benignos
T hure deos ueneratus, & igne calentibus extis.
Hoc signo sese cœlum regione sub ima
Præcipitat, mergitq́; cauo nox atra profundo,
H ybernumq́; latet cæcæ caliginis antrum.
V ltimaq́; obliqui squalet procul orbita mundi.

Quo postq; Sol præcipiti uertigine mersus
Decliues impegit equos, languens'q;, madens'q;
Defessus curru, & longarum errore uiarum
Sistit iter, prona'q; caput ceruice reclinans
Demersos spectare locos timet, inde supinos
Attollens oculos, elato lumine cliuum
Ingentem late cliuum timet, & suspirans
Suscepti queritur tantum superesse laboris.
Rursus ut æstiuum cliuo rediturus ad axem,
Hinc lassos instaurat equos, & firmat eunteis.
Nos quoq; defessos operum, rari'q; laboris
Hortatur Sol ipse operis dux, sistere currum,
Et iuga fumanti taurorum demere collo.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM LIBER TERTIVS.

I Vœ noua bonus annus eat. Iam suspice nate
Rorantes Phaetontis equos. en aurea cano
Purpureos aurora sinus de gurgite tollit.
C arminis hæc nostri fuerit dux. Sic tibi coniux
P erstet in amplexu placido, uiridemq; iuuentam
I nduat, & sit nulla tuis iniuria tedis.
S ic nati sacros manes, sic Memnonis umbram
A les ab antiquo celebret uenerata sepulchro.
P ande uiam qua Solis equi, quaq; orbita currus
L uciferi assurgit. tibi enim, tibi credita primæ
C ura foris. tu mane nouos ad frena iugales
E xagitas, lucemq; citus e postibus effers,
V nde dies toto passim diffunditur orbe.
Bruma tibi ueteris finem, nascentis & anni
P rincipium dux certa dabit, quo tempore Phœbus
V ltima centauri peragrat momenta biformis.
M ox celeres impellit equos in cornua, quis se
A rmatum ingentis cliui de limine primo
A egoceros offert. hæc incunabula Solis,
S urgentisq; anni prima est infantia, dum se
I nduit in uires paulatim firmus adultas,
P hryxeiq; premit radiantia uellera monstri,

E t lucem, noctem'q; pari discriminat hora.
A tq; hinc digrediens animus iuuenilibus usus
I nsultat coelo, spatiis'q; ingentibus actis
V ix aliquid tenebris linquit, fessos'q; iugales
S istit, ab æstifero spargens incendia cancro.
H inc sensim lux surripitur, tenebris'q; malignis
C edit fessa dies, tamen ut consistere contra
A udeat, impressis figens uestigia Chelis.
S ed mox prona fugit, uiolenti excussa ruina,
E xuperant'q; hyemes, passim'q; horrentibus umbris
S qualescit coeli facies, cum luce repulsa
I ngeminat nigras nox importuna tenēbras,
E t cadit infelix æuo uariabilis annus.
I pse tamen redit in gyrum, uireis'q; resumit
I mpiger, æterno semper remeabilis ortu.
H inc mortale genus passim cadit usq; resurgens
P er species tamen, atq; æuo reparabile durat.

DE CAPRICORNO.

Principium capricorne tibi debetur, & anni,
P er te nanq; hominum generi lux optima surgit.
P er te Sol terris Iteratos suscitat ortus,
A nnua'q; Ingenti parat incunabula mundo,
L ætatur'q; nouo surgens infantia coelo.
T e uero horrendum cornu, cauda'q; minacem,
P ræfecit coeli foribus prudentia diuum,
I anitor & fato positus magna hostia seruas
P arcarum monitu. Nanq; olim astante deorum
C oncilio, leges'q; orbi dicente senatu
T alia constanti cecinerunt uoce sorores

F ata colo, rerum ac seriem quæ pollice ducunt.
C œlicolæ seruate fores, uigilesq; locate
L iminibus, furit iratis noua bellua terris
F œdare afflatu cœlum, atq; irrumpere olympo,
A c thalamis reptare deum, & sparsisse ueneno.
I am postes, atroxq; irrumpit Limina Phyton,
S parsaq; torpenti liuescunt hostia tabo,
I am manus anguipedum cœloq; irata iuuentus
I nsultat portis, Iamq; ex adamante securim
P orphyrios quatit, & postes diffringit apertos,
I mmittitq; acies Briareus, & agmina densat.
H as uoces, fusæq; comæ, lachrymæq; sequuntur.
A ttoniti fatis superi in discrimine tanto
D iuersas agitant uariato pectore curas.
A c tandem è multis una hæc sententia sedit,
C urarent, seniorq; pater Saturnus ab æuo
I am sapiens, Marsq; armipotens cui pectora bello
A ssuerant, nequid portis fraudum' ue mali' ue
A ccideret, nequa cœlo uis extera obesset.
C ustodes lecti foribus tentoria figunt,
C astra locant, uigilemq; suum in statione recensent.
M ulta quoq; inter se uaria ratione uolutant.
D um senior custodem erebi, tripliccemq; latratum
C ommemorat, placuit cœli quoq; limina monstro
H orrifico armare, & terrorem adiungere claustris,
A c subito in Libyes fixerunt lumina terris.
E cce uident Nomadum in cãpis tritonida ad undam
E rrantem, ac gemino cornu capita hirta ferentem
S quamosaq; feram cauda, atq; horrentibus armis,
S ulcantemq; arua, & pedibus iuga celsa prementem.

I llicet accitam cœlo, flammis'q; micantem
P ræficiunt foribus, radijs'q; ardentibus armant,
L imina'q; ignito uallant sibi credita monstro.
C ui nares efflant candenti e' sydere flammas,
E t caput & ceruix geminatis ignibus ardent,
C ornua'q; hirsuta spargunt incendia fronte,
C ui pectus radiat flammis, uenter'q;, pedes'q;
E t clara innumeris scintillant terga fauillis.
A ccendit'q; globos flammarum in uulnera cauda,
Q ua quondam Cœum implicitum, decies'q; rotatum
A mbustum flammis, & tinctum membra ueneno
I n mare prouoluit, Cœo'q; ruente fauillas
C ontraxere auræ, incensus'q; incanduit aer.
V nde hodie ueteris remanent uestigia flammæ
N ubibus in medijs, quoties aut fulgurat aer,
I gnea'ue ætherios percurrit Linea tractus.
N ec uero non & pelagus qua corruit ardens
A nguipes obstrepuit flammis, strinxit'q; fauillas,
I ntortum'q; hausit fumanti gurgite monstrum
H orruit Oceanus uisum, obriguit'q; capillis.
S pumeus e'q; humeris tremulo delapsus amictus
M ox ira accensus fumantem, æstus'q; uomentem
P ercussit sæuo lacerum sub corda tridenti
V ulnere, quo (nanq; hæc inerat uis insita telo,)
I n squamas abijt cutis, atq; e' corpore tanto
P rodijt immanis scopuloso tergore Pistris.
A st umbra infelix erebum'q;, & opaca subiuit
T artara, ferratas'q; domos. Ibi uincta catenis,
A mbeso'q; trahens adamantina uincula collo,
F ert montem fumantem humeris, raptat'q; caminos.

Hinc

Hinc igitur Sol ipse uias orditur, & æquis
Passibus incedens, medio se temperat orbe.
Non leuum, destruni' ue petens latus. Annuus inde
Huc redit, assuetumq; iter, assuetosq; labores
Instaurat, portisq; nouus bipatentibus exit,
Victricesq; rotas cliuo summittit anhelo.
Hoc igitur signo genitos, curæq;, laboresq;,
Exercent, cultusq; Soli, terræq; domandæ.
Hos dulces uerborum auræ, teneriq; lepores
Delectant. Sed multa tamen mendacia uanos
Efficiunt, neq; enim dictis constantia perstat.
Quinetiam fœdi mores, urensq; libido
Sollicitat cupidas mentes, studiumq; nocendi.
Nam quibus in primo surgens apparuit ortu,
His superat res ampla domi, sed sponte per orbem
Visendi studio allecti, peregreq; uagantur,
His amor in teneras succendens corda puellas,
Subijcit Imperijs dominæ. Verum arida postq̃
Deseuit sitis, & longe exatiata libido est,
Sectanturq; odijs, & iniqua uoce lacessunt.
Degener his animus. Sed mens famulata deorum
Obsequijs, precibusq; aras, ac templa fatigat,
Verum instructa dolis, fraudemq; in corde uolutans.
Ingratisq; operas ipsi, & benefacta locabunt.
At famæ pretium nobis, & gloria creuit,
Quod medio fulsit radians Capricornus olympo.
Hinc etiam secreta poli, atq; occulta deorum
Panduntur, uarijsq; manent accommoda rebus
Pectora, & ingenio quæ situm nomen ab ipso est.
Hinc multis alimenta damus, nostroq; fouemus

Praesidio, & magnis primi quoq; praesumus actis,
Et primi ueterum colimus monimenta uirorum.
Pronus ab oceano mentis portendit acumen,
Ingeniumq; capax, & uestigantia longe
Corda, sed occultos languenti in parte dolores
Corporis, aut animi uarios denuntiat aestus,
Criminaq;, insidiasq;, grauiq; pericula damno.
E quibus emergit tandem, placideq; quiescit.
Sede iacens ima patrimonia uertit, opesq;
Alternat patrias, proprijs quas uiribus inde
Colligit, & diti peragit sua fata senecta,
Ac sibi uel natos alienae stirpis adoptat,
Aut prolem ignoto genitam de semine tollit.
Atq; haec hyberno praestat Capricornus ab antro.

DE AQVARIO.

Hinc tener humentes resupinat Aquarius urnas,
Ac mirum dictu riuos e sydere fundit,
Ipse puer (sic fama refert) gratusq; tonanti
Marmorea miscet rorantia pocula dextra,
Atq; deos rara trahit ad spectacula forma,
Insignisq; auro, stellisq; micantibus ardens.
Nanq; comam geminis circum caput implicat astris,
Et latos humeros duplicato sydere, & ambas
Insignitq; manus, niueamq; ad pectora mammam,
Atq; utrunq; genu, cubitumq; utrunq;, pedesq;.
Nec non & Lumbo, nec non & crure refulget
Sydereus puer, & roseus per membra coruscat
Fulgor, & auratis scintillant ignibus artus,
Quin dextra, leuaq; hinc illinc stellifer amnis

L abitur, & fuluo radiat fluor aureus imbri,
I ncensasq; uehit sinuosum flumen arenas.
C uius ad exortum primoq; à fonte renidet
S tella micans, unde irriguus deuoluitur amnis,
M uscosumq; patet pictæ testudinis antrum.
N aiadum thalami, dulcesq; ad furta latebræ.
I n primis habitat mollis lasciuia tectis
N uda genu, petisq; oculis inuitat amanteis.
E t præfert niueas rosea ceruice papillas.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere in antro,
N aiades Nymphæ, sic ipsa ad gaudia certus
A ssit amans, stetq; intacto sub fœdere lectus,
E t primi semper maneant in amore calores,
D icite (nam memorare iuuat) quæ syderis huius
C ausa, quid æterni manent de sydere fontes,
Q uo mecum uestri maneant cum carmine honores.
Hoc signo statuit portas natura secundas
A etheris, & cœli posuit simul altera claustra
A duersus rapidum pythona, irasq; gigantum.
P ræficit his famulum egregium Saturnus, et ambas
S eruantem portas tuta statione locauit.
I lle ut erat cura uigilanti, & uiribus amplis
P ræmunit fossa uallos, & flumina fossæ
A ddit, & immittit uiolenti gurgitis amneis.
T entanteis igitur muros, & mœnia longo
A riete quassanteis, & ui rapida arma mouenteis
A nguipedes, cœloq; faces inferre paranteis
D iluuio immersit iuuenis. Nanq; aggere rupto
F ossarum immisit rapido torrente fluentum
V ndiuagum, quo late ingens sub uertice torto

Absumpta est legio, & rutila natat agmen in unda.
Atq; ibi tum in geminos diducens se ipsa rotatus,
Altera spumosum Alphestem, fluctus'q; uomentem
Aera per uacuum nimbo comitante per auras
Præcipitat, Ruit ille, ruens atq; imbribus auras
Imbuit infectas, pluuiosum atq; aera nimbis,
Vnde æterna manent imo uestigia cœlo,
Imbris'q;, & pluuiæ, & torquentis fulmina nimbi
Afflictus tandem scopulosis montibus ingens
Ingentem late sonitum dedit. inde liquescens,
Soluitur in latices, generosis'q; amnibus auctus
Eridanus, flauis in pontum rumpit arenis.
Alphestis'q; alpes traxere à nomine nomen.
Altera præcipitem Minanta per aera obustum
Fulminibus iacit. Hic obliquo tramite raptus
Concipit humentes austros, quibus actus & ipse
Aethiopum per summa, iugis inflixit acutis.
Qua iacuit, uomitis largos de pectore fluctus.
Tabescunt & mox artus, ac margine longo
Nilus it, ignotas noto uix fonte per urbes,
Intrat & ionium septeno gurgite pontum.
His actis, postq̃ cœlo pax parta tonantem
Admonuit decoris tanti, gratus'q; senatus
Decreuit meritis factum illustrare trophæis,
Effulsit stellis iuuenis, diffulsit & amnis
Conspicuus, facinus'q; manet regalibus astris
Perpetuum, & magni cœlebratum est nomen aquari.
Vnde deum sibi præsidium discrimine in arcto
Quanq̃ nulla hominum superat spes, alite dextro
Sentiet, ac magnum diuina sorte periclum

Peruadet,

P eruadet, quicunq; oriens orientis aquari
F elices radios, & amicos uiderit ignes.
I lle bonas artes solers tractabit, opesq;
I nde parans, dabit & multis alimenta ministris,
E t multos parto pascet, magnoq; fauore
I unget amicitias, primorum ex urbe uirorum.
M unera quin etiam scriptis commissa tabellis
S iue deum in templis, & sacra negocia curans
S entiet inuidiæ uulnus, liuentiaq; arma.
P erdet opes. parta amittet, quæ uiribus usus,
I ngeniiq; bonis facili ratione repenset.
Q ui si de medio nascentem aspexerit orbe,
F uderit & liquidos amnes de culmine summo,
D iuitiæ undabunt illi, rerumq; paratus,
A ffluet & multa quæsita pecunia cura,
P ublica dum tractat, peragitq; negocia solers
P ropter aquã, studet aut rebus non segnis aquosis,
R egibus aut placet, aut dominantum limina seruat.
S ed nec certa fides undis, & flumina sæpe
F initimos populantur agros, egressaq; ripis
D ant stragem, & miseri frustrantur uota coloni,
D um sata præcipitemq; trahunt spem gentis, et anni.
F ert & opes, adimitq; datas atlantide ab unda
L ucraq;, damnaq; mutato de sydere præbet.
A tq; utinam quæcunq; illi sua contigit uxor
S eu uidua, & primi thalamos defuncta mariti,
S eu uirgo furtim illecebras quæ nouit amantum,
S iue anus, & penso quæ dudum assueuit herili,
C oncordes agitet tedas, seruetq; pudorem.
N il illi gratum a' sociis, gratumue ab amicis

S peretur, sterilem ipse fidem, frustráq; dolebit,
S i quem deuexo nascentem uidit ab orbe
I dæus puer, & liuenti infecerit amne.
H inc fluuios, & stagna timens, non æquora tentet,
T yrrheno'ue ausit sese committere fluctu.
I nuidia iuuenem infecit Saturnus, ut olim
D eformem se æuo, atq; effœtum uiribus, & iam
I nualidum'q; artus, & squalida membra rigentem,
A st illum facie insignem, & florente iuuenta,
A c uidit placidis ætatem ducere curis,
C aptantem'q; umbras, et agentē ad plectra choreas.
H inc signo mansit liuor, quem pectora longe
N atorum referunt, manserunt ocia, iners'q;
M ollicies, animus'q; ignaua degener umbra,
Q uod signo cytherea dedit. nam sedula crinem
D um lauat, Eridani'q; caput depectit ad undam,
H anc grauior dictis'q; senex incensus amaris
A ccusat, quod nulla coli, quod sola decoris
C ura sit, atq; uni tantum placuisse laboret
P ascenti niueas propè Nili flumina uaccas.
T ristius hoc Veneri nil unquam contigit, & se
S urripiens, irata comam dispersit, & amne
I n medio iecit strophium, & cum pectine gemmas,
A urea queis nitidum religabat fronte capillum.
A tq; ait hæc. Quātum ille senex durus'q;, rigens'q;,
Q uantum tristitiæ simulato in pectore cælat,
M ollescant magis hoc illis sensus'q;, animi'q;,
I n'q; uiri speciem referant sine honore puellam,
Q uicunq; hoc geniti signo se hoc amne lauabunt.
D ixit, & in geminos flexit uestigia pisces.

Excepere deam famuli, ac lenire dolentem
Contendunt. Simo cœpit sic alter ab ore.
Tempore quo genita es, & concha'q; imposta nitenti
Nos Paphon, & ætræ prouectam ad littora cypri
Detulimus, salsos & iuncti enauimus amnes
Cœrula uerrentes sinuatis æquora caudis.
Interea nos ipsa manu mulcere, iugales'q;,
Appellare tuos nobis & amaracon ipsa
Porrigere, & blandum ambrosiæ instillare liquorē.
Quin etiam mutis uoces, & uerba dedisti
Reddere, & ingentem fando lenire laborem.
Ipsa loquebaris. Tumidi subsidere montes,
A tergo spirare auræ, atq; impellere fluctus.
Crispabat tibi tum molles leuis aura capillos.
Illi per'q; humeros uolitant, per'q; ora recurrunt.
Colligis ipsa leui digito, ad frontem'q; reponis.
Tum passim læti ex oculis spirantur honores,
Scintillant'q; genis ignes, tremulum'q; per æquor
Irradiat, niueo fusus de pectore candor,
Cœrula'q; undifluæ ludunt sub stagna papillæ,
Visendi studio incinctæ funduntur ab antris
Nereides. Stupet hæc teretes mirata lacertos,
Illa manum insignem digitis. pars oscula. At oēs
Torpescunt, placidos flectis cum lenis ocellos.
Occurrunt hinc tritonum chorus omnis, & omnis
Aequoreus grex, excultum dum sedula carmen
Concinis, argutæ'q; fauent concentibus auræ.
Cantantem taciti excipiunt stupefacta iuuentus.

Immotos'q; tenent modulata ad carmina uultus,
Mox incensa oculis, roseis'q; incensa labellis
Concipiunt flammas uenis, certant'q; canenti
Oscula quis rapiat primus, quis pectora tractet
Risisti, tenera'q; manu iaculata sagittam
Certanteis fixisti, atq; ipso uulnere transfers
Conceptum in Nymphas iuuenili ardore furorem,
Illicet inuadunt socias, fusi'q; per æquor
Ille suam rapit, illa suum complexa, per undas
Ludit, & argutis resonant uada salsa cachinnis.
Ipsa inter medios ueheris placidissima lusus.
Thracius hæc. udo Notius sic subdidit ore.
 Ipsa memor dea cum tenerum nilotide in herba
Pastorem ad lusus, & munera grata petebas.
Nos te per proni deuectam fluminis undas
Tollimus, & nota lætantem sistimus umbra.
Ipsa memor tibi cum ripa ulteriore lauanti
Insperatum adeo iuuenem, toties'q; uocatum
Attulimus iaculo insignem, atq; è cæde madentem,
Auulsum'q; apri caput à ceruice ferentem.
Is te improuisam amplexu donauit, & apro,
Oscula'q; in roseis fixit malesana labellis.
Exanimus cadis. exanimem fouet arctius, ori'q;,
Ambrosiæ inspirans auram, & de pectore florem
Idalium reuocat, reuocata'q; pectore blando
Excipis, & mollem amplexu dum nectis amantem,
Huc illuc cupida ex oculis incendia iactas.
Queis passim toto caluerunt flumine pisces,
Arsit & ipse imo septemplex gurgite Nilus,
Ac Nymphæ insolitos antris sensere calores.

Mox & acidalio lauisti rore madentem.
A c uiola super instratum, raseoq; cubili,
T ecum sublata duxisti ad gaudia ueste,
C andidaq; assueta nituerunt membra sub umbra.
M urmuraq; insonuere. Sopor mox iunxit amanteis.
N ec non ipsa animo repetens conuiuia magni
O ceani, mensasq; paratas littore hibero
S cis dea cœruleas nobiscum nasse per undas
T yrrheno in magno, & tartessiaco secessu,
D um tecum diuum accessit, genitorq;, tuusq;,
I psa etenim complexa patrem piseide terra
(Nanq; aderas cum lecta domi pelopeia iuuentus
C ertabat, plausuq; Helis, ripæq; sonabant
A lphei, bimarisq; Isthmos, uicinaq; ponti
L ittora) Tum complexa patrem, supplexq; rogabas,
L inqueret aerios tractus, axemq; tonantem,
E t tecum biiugo sulcaret cœrula pisce.
A nnuit is, placidusq; suæ dedit oscula natæ.
E rgo ubi ad hesperios superato marmore portus
V enimus, auriferiq; Tagi nos regia cepit,
N ereidum chorus hic omnis, uiridisq; iuuentus
O ceani, madidiq; amnes, tacitusq; senatus
A stitit, ipse parens undarum, & rector aquarum
T er dominum ueneratus, ibi clamore salutant
C ertatim populi, atq; imo plebs acta profundo,
B uccinaq; insonuit, rauco & tuba concaua cantu,
Q uo sonitu superi acciti dum forte morantur,
A pproperant. mensæ appositæ. Sedet autor olympi
I n medio. accumbunt alij certo ordine reges.
L uxuriantq; dapes, & uina liquentia rorant.

N aides his centum incinctae, totidem'q; ministrant
N ereides, V acuis sunt muta silentia in antris.
A t postquam summotae epulae, mensa'q; secunda
L uditur, ipsa patri pomum, & carchesia libas.
L ibantis conuiuae oculos, atq; oscula, & ipsos
C andentis dextrae articulos, limbum'q; fluentem
M irantur. Calices Marti cecidere remissi,
D um stupet, in'q; genis haerentia lumina figit,
I nducis mox & choreas, medijs'q; choreis
A ura leuem tunicam surae subduxit. Ibi ille
E nituit plantae decor, atq; argentea nudi
F orma pedis, sulsit'q; genu pars prima nitentis,
Q ualis nocturna fulget tuus hesper in umbra,
D um tenuem plantae acclinans inducis amictum,
A c femori pudibunda times, saliere papillae
P ectore de niueo, ac rarum decus aera lustrans
P raestrinxit spectantum oculos, texit'q; ruborem,
Q ui tibi per niueos furtim surrepserat artus.
H ic finis choreis. Citharam mox aurea sumis,
I nsigne & plectrum gemmis, chordas'q; sonanteis.
I psa leui digito sensim, tangis'q;, premis'q;,
A c uocem neruis, digitis quoq; carmina nectis
E modulans. Siluere aurae, siluistis & undae.
V enistis'q; alta's immotae ad carmina cautes.
I am sopor inductus cantu compresserat ipsos
C onuiuas. Tum docta lyram, tum fila recurris,
A tq; abigis uolucres narianti police somnos.
T um natam pater amplectens his uocibus infit.
C onsensu superum summo, aequorei'q; senatus
D ebetur formae pretium, & decus omne, tibi'q;

C oncedant & nereides, concedat & aequa
P allàs, & ipsa meo ponit quae membra cubili,
V na interq; deas, & formosissima nymphas.
E cce tibi, citharaq; potens, duxq; ipse choreis
C oncedit Phoebus, citharam quoq; tradit habendam,
I ntextamq; auro, & daphneide fronde uirentem.
E cce tibi faciles cedunt in carmine musae,
E t tua frondenti circundant tempora myrto
V na & forma, una et choreis, & carmine princeps
E t mihi felices inter carissima natas.
L audantem plausu excepit Mars Inde secuti
H eroes, resono assensu uacua antra resultant,
A c nomen Veneris referunt ad sydera uoces.
H is tum mulcebat dominam zephyritida piscis.
Hos igitur pater oĩpotens postq̃ aequora rursum
S ulcauit, stetit & piscaeo in littore uictor,
C ommotus precibus natae, meritisq; natantum
I mmisit coelo, Stellisq; ardentibus aptos
I ussit in aetherio geminos splendere recessu,
L udenteisq; polum obuersis innare figuris.
I nde manet studium natis peregrina uidendi,
L ittoraq;, urbesq;, & longinquas noscere terras.
H inc uariat mens, atq; anceps in corde uoluntas,
E t non una quidem dubijs sententia rebus,
A ssuetosq; malo dulci post aura recessu
E xcipit, & placidi componunt pectora mores.
H is generis foecundus amor, stimulansq; libido,
A c resides animi, mollesq; ad pocula lusus
I ngeminant. Et laeta canens ad uina puella
E xcitat unanimes concordi foedere somnos.

Illi autem dorso, & pinnis, & tergore toto,
Oréq;, caudáq; inspersis simul ignibus ardent
Sd sinuosa breui diducit linea tractu,
Alter ut in boream surgit, cadat alter in austrum.
Ipsa quidem triplici flexu, tripliceisq; per igneis
Fulget, & hinc claro nexum ligat æthéra nodo.
Ille igitur, quem cœruleo de gurgite pisces
Nascentem aspiciunt, cœlóq; tuentur eoo,
Multum urbeis petet ignotas, longumq; uagatus
Notescet peregre externis nouus aduena terris.
Quin etiam, ingenióq; ualens, & pectore plenus
Munera tractabit solers, quibus inde peractis
Ad maiora gradu properabit munia certo
Certus amicitijs, cognato & sanguine certus,
Vlciscensq; hostem facile, atq; ex ordine felix.
At cui de medio squamosis culmine nantes
Alludent caudis, illum sua flumina noscent,
Vicinæq; urbes pelago, censúmq; alienis
Qui paret ex opibus, multa & patrimonia gaza
Diues agri, diues pecoris. neq; finibus unis
Qui serat, ut duplici forsan dominetur in aula
Imperitans, geminasq; potens, moderetur & urbeis,
Ast hunc pomicolæ hesperides si gurgite auito
Accipiant, udóq; lauent simul æquore pisces,
Externæ noscent urbes, peregrináq; tecta
Præstantem ingenio, & facilem bene rebus agendis.
Quinetiam Veneres, & gratia magna sequetur,
Obsequio ut multi passim famulentur amico
Nec uero non ille suis accommodus actis,
Ciuibus aut notus, aut fido pectore clarus,

A ut cuius certæ credantur munera curæ,
Q uem celeres imo pisces tueantur olympo,
N ec non & thalamum auersans, læsos'q; hymenæos
A ccuset, meritoq; illi damnabitur uxor,
N i felix placido faueat saturnius astro,
S pondeat, & gratos blanda cum coniuge mores.
Hoc igitur te nate iterum'q;, iterum'q; monebo,
O bserues semper signi qua parte tyrannus
F elix' ue, infelix' ue suo circumuolet axe,
S tet' ne, ruat' ne cadens, summo aut dominetur in orbe
E t quo quisq; modo iuuet, aduersetur & heros,
H ospite quo laribus' ne sit ipse acceptus amicis.
H is etenim uariant uires, & fata locorum,
C ertior aut certis perstat sententia dictis.
A tq; hæc te toto iubeo perquirere cœlo,
Q uidquid agas, quæcunq; tibi sint fata canenda.

DE NODO.

Hoc signo, solis'q; uiarum, atq; ambitus anni
C lauditur, id'q; suo testantur sydera Nodo,
F ulgentis clypei in morem, quo colchica frontem
E xercet, cornu'q; ferox insultat adunco
B ellua, & aurati surgunt in prælia uilli.
H oc quondam clypeo diuum se astante corona
Q uadrupedi Mars obiecit, quo percitus ille,
C ollegit sese in uireis, mox ter'q;, quater'q;
I nsilijt. Sonuere auræ. Tum fulgidus umbo
E uomit late flammam, & lux ignea fulsit.
O ctauo Mars excussus de uerbere pallens,
I ncumbit'q; genu, & uix pectore sistit anhelo.

A t quadrupes cædens, seséq; in uulnera firmans
C onsistit, totóq; oculos umbone pererrat.
S ublatus mox & saltu super aera ducto
I niecit sese totum in clypeumq;, deumq;,
E xcutiturq; genu deus, atq; in terga reuersus
L abitur, & superas plantis diuerberat auras.
P rostratusq; solo dolet, ac noua prælia damnat.
R iserunt superi, & plausum caua tecta dedere.
M ox clypeum illustrant astris, monimentaq; læto
A ffigunt cœlo, æternam testantia pugnam.
T alibus, atq; alijs nitet intertexta figuris
Z ona Iouis, Zona aurato circumlita textu,
F ataq;, fortunamq; suis quæ temperat astris.
Nunc agite o faciles mecum quæ rura napææ
I ncolitis, quæ frondosis in collibus hortos
A sseritis, colitisq; uagos per deuia fontes,
N unc agite o raram insigni de flore coronam
T examus, myrtoq; nouos iungamus honores,
Q uo tumulum, et magni ueneremur templa Maronis.
S parge rosam, largaq; manu fundamus odores,
P lacemusq; uiri manes, umbramq; silentem.
S aluete o cineres sacri, longumq; sub urna
V er spiret, tepidæq; hyemes, & mollior æstas.
I ncrescant tumulo lauri, ac bene consita myrtus.
S ponte sua maris, & rores noua mella ministrent.
E t nymphæ arguta carmen modulentur auena.
V os manes mihi felices & adeste uocanti,
E t mihi quod reliquum cœli, quó ue orbe uagandum
P andite, fatorumq; uias, & operta monete,
A c toto rerum seriem deducite cœlo.

S emper flore nouo, semper uenerabimur aris.
A udiuit pater, & tota se sustulit urna.
E t mihi certa suo fulserunt sydera mundo,
Q uáq; arctos riget, & qua se tegit humidus auster.
Ergo age certe puer, roseo primum aspice ab ortu.
N ox fauet, oceanóq; suo uagi sydera surgunt,
E xertatq; Aries caput, & fera cornua quassans
I ncipit in gelidos sese obiectare triones.
I llinc aurata nitet olim texta figura
N auis, & ipsa suo spumescunt cœrula fluctu.
A urea materies, & clauo nexilis aureo.
I psa quidem memor auectæ de colchide pellis
Q uadrupedem obseruat, uersáq; in uellera puppi
P rora latet, maloq; suis spectabilis astris
P rospectat ditem felici uellere lanam,
Q uam cœlo pater impositam regnare per undas
I ussit, & esse polo uoluit, quo nostra moueret
P ectora, sulcandoq; mari, remisq; agitandis,
M ercibus & peregre per littora curua petendis.
E rgo cui primo nauis sese obtulit ortu
I n lucem uenienti, hunc æquora salsa magistrum
A gnoscent. reget ipse manu, clauumq; tenebit,
T yphin & insana referet speculator in unda.
I pse gubernator sic se Palinurus agebat
E xplorans uentos, atq; auribus aera captans.
T alis & a' capreis uilloso intectus amictu
V ela dat, obliquatq; sinus, & colligit euros.
A st ubi se oceano immersat, si frigida cani
S tella senis radios impegit forte nocenteis,
I llos euboicæ cautes, dirusq; Caphareus

E xpectant illos nigrantibus acta procellis
H aurit hyems, latus aut scopulo diffringit acuto.
H oc te nate docens iterumq; iterumq; monebo.
V ita tibi, motusq; animi quærendus ab ortu,
V nde etiam toto lux ipsa effunditur orbe.
S urgit ab occasu mors importuna maligno,
Q ua tenebræ, qua nox nigrantibus aduolat alis.
E rgo animum quod constituit, quod continet artus
S ydus ab exortu, mutato fœdere rursum
P erdit, ab occiduo si telum emiserit orbe.

DE ORIONE.

Insequitur post Orion, quem rettulit astris
V enandi studium, atq; actarum in tela ferarum.
I pse ensem auratum incinctus uenabula gestat,
S ollicitusq; animi mentem, dubiusq; fatigat.
E t parat in saltus iam iam se inferre repostos,
G enuaq; brachiaq; exertans, & pectore anhelus.
V nde & quem primo nascentem aspexit eoo,
I lle pedum cursu, insignisq; & corporis ipsa
M obilitate uigens, habiles se exercet in artus,
I lle animi dubius, & mentis percitus œstro
T urbatis agitur stimulis. Vexatq; flagello
C ura recens, mutatq; locos, inceptaq;, & æger
P rincipis ipse aulas, & limina nota frequentat,
D iscursatq; foro, & populos rumoribus implet.
P ronus ab oceano, uitreisq; Atlantis ab undis
E xercet mentem curis, uersatq; agitando
H uc illuc, trepidos reuocans in corda tumultus.
M unera quinetiam populi dum tractat, & absens
Orator

O rator peragit magni mandata Senatus
I nfelix procul à patria, charis'q; propinquis
D ecumbet moriens. Tamen hæc solatia secum
H aud ingrata feret, paruaq; relatus in urna
C ondetur populi lacrymis, positus'q; sepulchro
O rnatur titulis, nomen'q; refertur in actis.
A nte rogum flet mœsta parens confecta senecta,
I niicit & canos tonso de uertice crines.
A t coniux contusa genas, discissa capillum
I nfelix coniux, cœlum & crudelia damnat
S ydera, se'q; rogos super iniectura iugaleis
L abitur exanimis, uix fessi à morte parentes,
A ut reuocant gemini qui flent circum ubera nati.

DE AVRIGA.

Hinc feruens Auriga uago sese exerit axe,
N ec sine re nomen traxit. Si fabula cœlum
O rnauit, tamen ipsa usum commenta sequuntur.
H uic currus, huic arma placent iunctiq; iugales,
Q ueis alphea secus labatur flumina uictor.
Q ualis erichthonius currus, & quatuor ausus
I ungere equos, rapidis'q; rotis insistere uictor.
Q ualis & Automedon currus moderatur Achilli,
Q ui'q; etiam mediis domitor trux audet in aruis
S istere equum, et grauibus ceruicē onerare capistris,
C ogere mox domitum, & strictis agitare lupatis.
N unc curuo obliquans gyro, nunc uerbere torto
I mpellens. secat ille auras, atq; aera campo
P eruolitans. dorso interea desultor equino
A d stratus, torquet celerem post terga sagittam,

Mox hastam terræ accliuis leuat, & iacit. Inde
Desilit alterius dorso leuis, alterius'q;
Pressat equi costas, & latos perforat armos.
Nunc humilis, nunc elato se pectore tollens,
Nunc ceruice super, duplici, modo tergore fusus
Huc illuc agitat cursum, & ciet agmina dextra.
At cum præcipiti occasu, rapidis'q; sub undis
Mergitur, incanam'q; uidet per marmora Tethyn,
Infelix tunc exitium meditatur, & axe
Excusso, rapit auulsos de corpore truncos.
Ac circum iliacos lacerum trahit Hectora muros,
Aut parat immani fatum crudele ruina
Fulminis aerij, Capaneus ut turribus altis
Igne Iouis ruit, atq; ustus descendit ad umbras.
Infami nunc supplicio suspendit, & arctis
Faucibus elisos agitanti uentilat aura.
Coniugis, ut laqueo infelix sub nocte pependit
Andreas, quanquam italicis rex magnus in oris.
Hæc & deteriora ferox Auriga minatur,
Cum male felici occumbens radiatur ab astro.

DE HEDIS.

Hac etiam de parte astris fulgentibus Hedi
Attollunt caput, & cœlo spatiantur aperto.
Tum mollis agitant lusus, fusi'q; per herbas
Insultant folijs, ac torua fronte minaces
Prætentant pugnas. Tamen illis mollia cordi,
Imbelles'q; agitat tantum lasciuia sensus.
Promittunt igitur duros à fronte Catones
Nascentes Hedi. Turpi sed inertia mentem
Occupat, & molles languent in pectore curæ.

Triste

Triſte ſupercilium,molli ſed degener umbra.
Eſt animus luxu languens,& deſide ſomno.
Frons ficta,obſcœni mores,petulansq; libido,
Armorum & deſes fugæ,nobiliumq; laborum.
Hinc mortem ſibi conſciſcunt. Infamis & umbra
Errat lethæos non tranſmittenda per amnes.
Sic errant miſeri manes,atq; umbra Neronis.
Sic Otho,quiq; in ſe ferrum ſtrinxere nefandum,
Et mille errabunt annos ſua corpora circum.
Nec uero non argutis in uallibus Hedos
Fiſtula delectat uacui paſtoris in umbra.
Agreſtem hinc tenui muſam meditatur auena
Formoſam reſonare docens Amarillida ſyluas
Tityrus,& ſiquem olenio de ſydere fratres
Naſcentem blando calami dignantur honore,
Vt quondam teretri Damon innixus oliuæ,
Coniugis indigno queritur deceptus amore,
Quoſq; refert ſiculus felici carmine paſtor
Mulcenteis cantu pecudes,& arundine ſyluas,
Dum ſtupet,& ſubitis caput exerit ætna fauillis.
His,cantu commota,imoq; Arethuſa profundo
Emergens,udaq; comam circundata ab alga,
Intexitq; apio ſertum,ac uiridante cypero.
Aſt alijs maleſanus amor noua crimina ſuaſit,
Iuſſit & è proprio dextram fœdare cruore.
Subſtrinxit laqueo collum,atq; ad limen amatæ
Iphis anaxaretes immania fata peregit,
Ac miſera ante diem zona crudeliter uſa
Phyllis ab intonſo pendet rhodopeia trunco,
Tantum mollicies Hedorum,& ſydera poſſunt

In scelus. At positi oceano, atq; cadentibus astris
Saturnus si forte minax aspexerit, ipso
Infelix infans partu morietur, ut ægram
Vix ope nisa sua seruet lucina parentem.
Cædetur miser ante aras, & uictima cultrum
Imbuet, & fuso placabit sanguine diuos,
Si Mars forte suum præsens uibrauerit ensem,
Nec Iouis, aut Veneris felix eat obuius ignis.

DE HYADIBVS.

Mox Hyadum chorus eois emerget ab undis
Fratris hyæ, quas perpetuus dolor indidit astris,
Vnde illis nisi triste nihil. non corda quietem,
Non animi faciles somnos, non membra soporem
Accipiunt, & cura nouos parat usq; labores,
Queis chorus hic ipso nascentibus astitit ortu.
Hos tumidos populi fauor, & plaudentia rostra
Sollicitant. Serere arma inter plebemq;, patresq;
Est amor, & positos rursum instaurare tumultus,
Ciuilesq; manus armare, & stringere ferrum,
Tantum seditio placet. Atq; hæc pascit auenteis.
Quid gracchos tibi commemorem, aut ciuilia bella?
Non deerit populo luctus, fora'ue ipsa quiescent
Turbinibus, quoties urbis moderentur habenas,
Quos Hyades passo mœstæ uidere capillo
Nascenteis. Ipsæ oceano capita alta ferentes
Dantq; locum Tauro, uicinaq; tempora miscent.
Inde gregis felix studium, atq; armenta sequuntur
Errantes. Lætus canit ad multralia pastor.
Illos exitium infelix, uiolentaq; fata

E pectant, raptos artus, laniataq; membra,
A ulsumq; caput ceruici, humerosq;, manusq;,
B ranchiaq;, excisosq; pedes in frustra, femurq;,
C ordaq;, uiscera q;, atq; ipsis cum pectora costis,
D issert armato plebes excita tumultu,
V t nulla miseri manes claudantur in urna,
N ec certum uolitet circum leuis umbra sepulchrum,
C um tristes amne hesperio lauere sorores,
D iffusasq; comas, sitienti et guttere collum
I mmersere undis, queis aut mauortius heros
I nnatet, aut nigri inficiat cum tabe ueneni
S aturnus liuenti oculo, liuentibus urnis.

DE CAPRA.

Post hinc et pecus olenium, et Iouis inclyta nutrix
I psa suos offert radios, nec longius hedos
I nsultare solo patitur sine matre uagantes.
S ollicitae natorum amor, ac noua cura recursat,
T um metus, et quae sunt timidae praesagia matri.
H inc ingens formido, et consternantia longe
C onsilia, incursansq; tremor per membra, per artus
O ccupat, et leuibus mens ipsa exterrita causis
D issingitq; auditq; graueis instare tumultus,
S citaturq; nouas res, et sectatur easdem,
Q uem tenera oleniae lactarint ubera caprae.
A st obiens, et cum hesperio se gurgite tingit,
R ustica nascenti dat praedia, (rura capellae
N anq; colunt) dat opes, atq; ipso in littore partas
N aufragiis, procul aut ripis fluuialibus actas.
I lla colit ripas, gaudent et flumina ripis,

R elligio sed sperta Deûm, uiolatáq; templa
I nfamant, aris pollutáq; dextera, sacris.

SITVM STELLARVM MVTARI PRO TEMPORIBVS.

Hos aries secum socios ad munera quondam
N aturæ ducebat, et unà ad signa uocabat,
V nà etiam egressi castris in bella ruebant.
P ost uero cœli ratio, flexusq; uiarum
M utati, V ariant ortus, spatiumq; locorum
A dextra, leuáq;, nec uno sydera tractu
V ertuntur, semperq; aliquid mutatur in annis.
I ncerti fines, Certus sed uoluitur ordo,
S ic uariant et fata. manet uis lubrica fati.
H inc nunc Tyndaridis comes additus, æquore tollit
S ydereas Auriga rotas. Q uatit aureus ensem
O rion, præfertq; Ioui stellantia nutrix
V bera, et olenios carissima pignora fratres,
Q uin & carpathio monstro leuis adnatat argó,
S uspiratq; petitam euris, atq; æquore prædam
P hasiaci senis, horrescitq; incendia late.
Q uæ Leo déq; iubis ferus, & de pectore fundit.

DE PLEIADIBVS.

Iamq; oculis noua lux offert se nate uidendam.
F allor, an illa parens magni cyllenia partus?
N unc sydus, circumq; aliæ ex Atlante sorores
P leionéq; micant? Q uas et præstantia formæ,
E t diuorum amor, et clari decora alta parentis
N obilitant cœlo, referuntq; in crinibus aurum

Myratæ

Miratæ uiridi quondam splendescere ramo.
Oblectant et adhuc artes, studiumq́; colendi
Oris, et antiqui reuocantur pectore sensus,
Et curæ molles, et gratæ pocula mensæ,
Luxusq́; illecebræq́;, et olentia tempora sertis.
Hos nati mores referunt, quibus aurea crinem
Fibula subnectit, roseo quibus euitet ore
Purpura quæsitusq́; decor, similisq́; puellæ
Cultus, et assyriam redolent lita pectora myrram.
Nyréa sic perhibent, et amatum à uate Batillum
Pictum oculis, fusumq́; coma, reseumq́; labellis.
Vina placent, hilaresq́; ioci, et petulantia linguæ,
Mordacesq́; sales, intinctaq́; uerba ueneno
Semper amant, et cura nouos exuscitat ignes,
Ac domito regnat uictrix in corde libido.
Nec minus ambitio tenet, et certamen honorum,
Pœniteat generis tamen, et se Cenéa malint,
Aut in fœmineam penitus transire figuram.
Hæc locat custodesq́; atlantidas arboris auri
Luna colit, memor et fuluis pendentia ramis
Fulgerent quæ poma, quibusq́; è frondibus ardens
Bractea perstreperet, roseasq́; incenderet auras,
Exoritur quoties niueas complexa sorores
Illustres reddit natos, magnosq́; fauore
Nobilitat, cui si felicibus incola montis
Tarpeij, ac iuga summa tenens creteidos Idæ
Ignibus astiterit, mauortia signa secuti
Implebunt ualidas numeroso milite turmas,
Multaq́; felici committent prælia dextra
Ductores auro insignes, ostroq́; decori.

Multa mari quoq; bella gerent, ac cæde rubentem
Neréa, spumanteis uidebunt sanguine fluctus,
Armáq;, remigiumq́;, agitatáq; transtra per undas,
Littoréq; impositis statuent monimenta trophæis.
Felices si non irato principe tandem
Accipiant iugulo gladium, aut ceruice securim,
Vmbráq; lethæos fleat indignata per amneis
Deseruisse solo lacerum, et sine nomine truncum.
Hæc eadem exoriens, densisq́; inserta choreis
Pleiadum si Saturni mala uulnera sensit.
Ipsa quidem luce exhausta, ac uix cornibus extans
Heu sortem miserandam, et non superabile fatum,
Capti oculis lucem in tenebris sine lumine ducent,
Vt Thamyræ inuideant. Et enim solatia uicto
Pierides, quodq́; et uinci fuit usq; decorum
Pastorem à musis, tamen illi fistula collo
Semp adest thamyrāq́; greges, thamirāq́; sequūtur
Pastores, thamyrā syluæ, collesq́; resultant,
Et sine qua nullum carmen sonat, anthida reddunt.
Anthida, qua non Idæo sub uertice ad umbram
Texuit, aut calathos, aut serta decentius ulla,
Siue aris, siue hæc Cupido uariaret amanti.
Siquis in occasu tristeis, cœlóq; cadenti
Pleiades uideat, uiolatáq; poma querentis
Alcidæ claua, et spoliatos frugibus ortos,
Infestetq́; malum sydus. radijq́; nocentes
Percutiant, ille ionium ne nauita pontum,
Augæum'ue secet, Tyrrheno aut lintea pandat
Non ille Eridano uelum, tyberiq́; per æstum
Explicet, aut fluuios remo petat impiger altos,

N e latus affligat scopulo, uictus'q; procellis
N aufraget, et sparsa moriens tumuletur ab alga.
S in felix simul, infelix'q;, aspexerit astrum.
I lle inter cyathos positus, pateram'q; coronans
D ecumbet leni somno, uino'q; sepultus,
P urpureo' ue toro recubans, et uirginis arcto
F usus in amplexu, dum mollia gaudia carpit,
E t Venus ex imis stillat resoluta medullis,
I llius in roseis linquet sua fata labellis.
E t mors ipsa quidem placidæ cognata quieti.

DE VNGVLA TAVRI.

Nec uero non et cœlo sata semina cernes
P icturæ uariantes, opus'q; quod extulit olim
P raxiteles, tabulis'q; suis insignis Apelles
R estituit'q; noua nuper quod Ioctius arte,
I octius illustrans Arnum, Florentia'q; arua,
N am cui nascenti sese exerit ungula tauri
P urpureo ex oriente, et candida fulserit illi
C ynthia, tarpeius'q; pater, facilis'q; Dione
A ddiderint socium coniuncta mente fauorem,
H ic Venerem nudam, ac madidantem rore capillos
E xprimet, et ueros facibus succenderit ignes.
H ic thetidem fluctus scindentem, auras'q; cientem
C rinibus, et nunc subductis ex æquore mammis
E xtantem, et sparsis rorantem pectora guttis,
N unc mento tenus intectam referentibus undis
C andorem, et uitreo fluitantia membra sub amne,
P inxerit, ut uiui spirent in imagine sensus,
A tq; oculos uanæ trahat ad spectacula formæ,

DE STELLIS.

T antum arte, tantum ingenio, digitisq́; ualebit
A t quando hostileis radios de parte nocenti
V traq; stella nocens iaculabitur, omnis et inde
C oncessit fauor, hic media gladiator arena
A d pugnam sese instituet, felicibus armis,
V ictricesq́; manus gladio pugnator et hasta
C ladibus in medijs alte exeret, applausuq́;
S pectantis populi, uictor caua lumina condet,
E t populo plaudente nigras descendet ad umbras
F ulmineus. trepidi fugient denso agmine manes
A rmatum, et stricta minitantem uulnera dextra.
H æc tibi pleiades præstant, cauaq́; ungula tauri

DE LEPORE.

Hinc lepus attollens leuibus uestigia plantis
T yndaridas sequitur, celeratq́; per ethera cursum,
Q uo surgente nouas ueniens in luminis oras,
I lle pedum cursu insignis certauerit auris
P ræuertens uentos, qualis priuernia uirgo,
Q uippe uel intactæ segetis per summa uolarit
C ulmina, nec teneras plantis curuarit aristas.
H ic stadio sese exercens, ubi martius ardor
A ffulsit, uocet ipse pedum in certamine currus
O enomai, uolucremq́; uocet æneidos axem,
E t pretium uictor referet plaudente theatro,
N obilis et disco, et totos quoq; flexilis artus,
A tq; breui facilis gyro concludere corpus,
A t cum se socium addiderit Cyllenius heros
P erstringet ludens oculos, ut certa uidenti
I am fiant incerta. modo quod dextra gerebat,

O bstentet iam leua. fuit paulo ante quod aurum,
T ranseat in liquidum sub eodem corpore plumbū,
S tuppa uomat tardum fumum, quæ poma rubebant,
E ffluat & subitus nullo de uulnere sanguis,
I nnihilumq; abeat digitis quam strinxerat offam,
E t mirum ipse suo de gutture uentilet igneis,
Q ua quondam Deus ipse Deum fur arte fefellit.
I lle pilam ualidis impellet uiribus ille
F olliculum excusso iaciat per inane lacerto,
B racchiaq; assiduo quatiat sudantia ludo.
A t quoties Cytherea illum complexa fouebit,
N on deerit tibi qui saltet per pulpita, quiq;
M imum agat, et molli teneat spectacula cantu.
P ersonam quancunq; uolet simulare paratus.
S in arcas, quæq; Ambrosiam de uertice fundit
A spiciant, faueatq; suo Saturnius astro,
I lle nouas arteis solers tractabit, et ipso
P erficiet studio, ut mentem suus approbet usus.
A t si liuenteis radios impegit iniqui
S tella senis, fundatq; atrum de sydere uirus,
I nfelix qui sponte sua patriamq;, lareisq;
D eserat, agnatumq; solum, cineresq; parentum
P osthabeat, tantumq; illi fugæ grata, nec ulli
I nsideant animo sensus, aut cura suorum.
P ronus ubi Hesperiā petit, et uagus æquora lambit,
Q uanquam illi faueat felicibus ignibus æther,
N on nisi cum magno uenient alimenta labore.
Q uod si forte minax longe aduersabitur astrum,
D iuulsus rabidi mandetur dentibus ursi,
A ut attæonio ueniet mala præda Melampo,

Aut catulos impasta trahens lea deuoret artus,
Hæc leporem nam fata manent. hinc nomen et astro.

DE IVGVLIS.

Nec uero leporem tantum, capreas'ue fugaceis
Aut timidos agitent præclusa indagine damas,
Queis iugulæ inspirentt auras, et amicus Orion,
Orion dextra iaculum, ac uenabula gestans,
Insignis balteo. et longe radiantibus astris.
Quin ipsis in speluncis, in rupe cauata
Excipiant rursum impauidi, et uenabula contra
Obiectent, densis'q; actum de saltibus aprum
Omnisi expectent hastis. ut cale silenti
Efferus, ac fuso spumant uirgulta ueneno.
Nec uasto timeant aut comminus ire leoni.
Venatus iuuat audaces. agitur'q; iuuenta
In syluis, inter'q; canes, et retia, nec iam
Aut coniux placet, aut thalamis nox acta sub ipsis.
Hos animos magis, atq; magis mauortius heros
Accendet, rutilo si forte aspexit ab astro,
Annuat et placido facilis quoq; Iuppiter ore.
Haud etiam siqua hoc ipso sub sydere uirgo
Lucem hausit, dubitet sæuarum lustra ferarum
Aut ferro petere, aut saltus intrare repostos,
Ipsa horrens iaculo, tyrijs'q; ad terga sagittis,
Qualis in ætolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primam'q; manu stringente sagittam
Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro,
Mox læta et spolijs, famosa et cæde superba.
Qualis et æthiopum quondam sitientibus aruis

I n fuluum regina gregem sese armat, & audet
S ola pedes sese irato obiectare Leoni,
I nsigniq; arcu, & duplici zenobia telo.
Q uinetiam monstra undisoni fluitantia ponti
S ollicitent, uiolare imi & penetralia nerei
H aud timeant, dum ferratis per marmora contis
D iscursant, pelagoq́; trahunt humentia lina,
A ut alta scopuli è specula fixum ære tridentem
E xpediunt, ferroq́; gregem & pecuaria Protei
P er costas, per terga forant. fluit æquore fœda
I lluuies. Imo trepidatur ab usq; profundo.
T antum adeo iugularum ortus, per tela, cruoremq́;,
I n syluis, in speluncis, & in æquore sæuit.
P ræsertim si falce senex radiarit ahena
I ratus pelago, iratus uariantibus undis,
A tq; aliquis post multa tamen discrimina, somno
D um fruitur, capit & placidam per mēbra quietem,
A ccipiet iugulo gladium, & delatus ad umbras,
L ethæas umbras, rigidum ac Minoa, negabit
A utorem nosse, & certam deposcere pœnam
I ncertæ necis. Hoc martis ferus efficit ignis
S iquando biiuges tenet ad præsepe ligatos,
E t Cancri fera terga premens Atlanta fatigat
O ceano approperans. deerit iugulator, & omne
T elorum genus. ad maneis tamen ille sopore
D euictus ueniet. Sopor illum ad funera ducet,
C ondet in æternam languentia lumina noctem,
H æc locat si pater Idæus, si Cypria uirgo
I nsideant, cum cœruleos it cancer in amneis,
N anq; saporiferam pariunt hæc signa quietem,

A eternóq; premunt mortalia pectora somno.

DE PROCYONE.

At cui natali Procyon sese extulit ortu,
V ltima cum obuersi curuant se brachia cancri,
N on ipse umbrosos saltus indagine cinget,
N on canibus timidos aget arcta in retia damas,
S picula sed, latóq; parat uenabula ferro,
N odosásq; plagas, pedibus quoq; uincula nectit
I nsidians, acrem'ue dolet sæuire Melampum,
V mbronemq; sequi, rapidumq; ad septa Lycarban,
Q uin Isan, catulósq; Isæ formabit ad arteis
H umanas, tacitum ad nutum Asteriona uocabit
B landitor, dignum & Musis præstabit alumnum.
H unc olim Vraniæ in gremio, Cliûsq; per ulnas
L udentem, persæpe aliæ inuidere sorores,
E xceptumq; suis furtim admouere labellis.
S æpe etiam Iouis ante pedes statuere, sinúq;
A ccepit pater, & blando simul ore renidens,
D emulsitq; manu, exciuitq; procacius iras,
D um ludit, lætæ plausere iocantibus auræ.
E lysijs nunc in campis per opaca uireta
L udit agens, nemorumq; acer lasciuit in umbra.
C onueniunt animæ ad lusum. ille impiger arctat
H uc illuc cursum. Hinc notas festinat ad umbras
D ente ferus, similisq; irato, et saltibus horrens.
M ox blanda lambit lingua, atq; immurmurat ore.
S ubsiliens, caudamq; ciet gratator amicam.
I nterea uiridem ad pontum, ac sebethida ad undam
D elicias misera amissas, & luget ademptum

Melpomene asteriona refert nemus æquora reddunt
Clamatum Asteriona. Imo'q; è gurgite Nymphæ
Accurrunt. hic mœsta iterat luctum'q;, modos'q;
Aonis infelix. Iterat chelis æmula cantum
Funereum, atq; genis plorant nereides udis,
Ast ubi ad Oceanum præceps ruit Atlanteum,
Senserit & rabiem Martis, dum lustra ferarum,
Dum latebras petit, & uenabula cornea iactat
Incautus, per inerme latus, per'q; ilia dentem
Accipiet spumantis apri, tractus'q; per arua
Præda auibus, præda ipse feris lanianda iacebit.
Vix coniux, quæ'q; una illi, primis'q; sub annis
Miscuit & curas, & certos iunxit amores,
Vix mater dispersa locis inuenerit ossa,
Quæ mandet terræ lacrymans, condat'q; sepulchro.
Forsitan è morsu rabidi canis, acta'q; uenis
Dira lues aget in furias. illum ora liquenti
Admotantem amni, sitientem. undas'q; petentem
Excutiens torrem ambustum, atq; è gurgite Erinnys
Iam medio caput attollens fugat horrida, crinem'q;,
Anguineum intendit, reuocat sitientia ab undis
Ora miser, faciem auertens, similis'q; latranti
Dat sese retro, & spumas cıet ater ad auras.
Hinc rursum stimulante siti conuertit ad amnem
Approperans, dubius'q; gradu, atq; enectus ab æstu
Infestans rursum admota face turbat Erinnys
Attonitum, ac nigras uocat ex Acheronte sorores,
Donec eum rabie absumptum uis tetra ueneni
Vicerit, & miseros soluat cum corpore sensus,
Quos Procyon Martis'q; furens incenderit æstus.

DE CANICVLA.

Si cœlum nate aſpiciens memor ipſe Leonem
Agnoſcis, quæ ſtella nouis micat ignea flammis,
Illa quidem canis eſt, qua corniger uritur ammon,
Aſſyriumq́; latus, cuius de ſydere feruet
Aegyptus totóq; calent incendia mundo,
Cuius & afflatu tellus grauis, & grauis aer
Corripiunt morbos, paſſimq́; cadentibus ægris,
Strata iacent armenta. furit uis effera in omnem
Continuo gentem. Viduat quoq; ciuibus urbeis,
Vſq; hominum generi canis has denuntiat iras,
Sic naſcentem aliquem primos inſpecta per ortus
Incendit flammis, & pectora concitat æſtu.
Ira ingens, dolor atq; ingens ingentibus auſis,
Ingentesq́; tument animi. imperioſa cupido
Nil æquum patitur. feruet ſitis arida habendi,
Inſacinusq́; uocat, uiolentaq́; tela miniſtrat.
Non pietas mouet, aut amor. aut reuerentia diuum.
Præſertim ſi threicius ſeſe addidit heros
Ad facinus, ſubditq́; faces. incendia uitet,
Et ſyluas, dum tela feris immanibus audet
Ingerere, & fuluo iam comminus ire Leoni.
Quod ſi pernicioſa ſenis ſubſtrinxerit enſem
Dextra, nec ipſa ſuos illi ſubduxerit igneis
Delia, naſcetur medijs qui in ſaltibus Vrſum
Attentet, qui frondoſis in uallibus apro
Congrediatur, & incluſa decertet arena,
Spectanteisq́; trahat pugnacis robore dextræ.
Aſt ubi ab occaſu rabido adlatrauerit ore

I nfelix nato exitium parat, unde ferarum
D ente lacer cadet in syluis ursi'ue, lupi'ue
P ræda, uel audaci pereat laniatus ab umbro,
S i Mauors ualidam aspiciens concusserit hastam.

DE CRATERE.

Insequitur crater Bacchi decus. huius in ortu,
A tq; ubi cœruleis Virgo caput extulit undis,
A utumnus sese accingit, uindemia cellas
I nstruit, & grauibus ceruicem implexa racemis
I psa lacus, & labra nouat, & dolia tergit.
I nde meri genialis amor, studium'q; bibendi,
H inc patera salit assurgens spumante falernum,
C rateres'q; auri insignes undante Lyæo.
H inc Baccho læti colles, flexæ'q; sub ulmis
P endula textilibus nectunt umbracula uites,
I nsitio'q; alios, alia'q; ex arbore ramos
A dmiscens, studiosa nouum per germen adoptat,
I nsitio fœcunda, nouas'q; ingressa per arteis.
H inc & nexilibus uideas è frondibus hortos,
I mplexos late muros, & mœnia circum
P orrigere, & latas è ramis surgere turres,
D eflexam & myrtum in puppeis, atq; ærea rostra,
I n buxis'q; undare fretum, atq; è rore rudentes.
P arte alia frondere suis tentoria castris,
S cuta'q;, spicula'q; & iaculantia citria uallos.
N ec minus irriguos fonteis per opaca uireta
I n strepere, & ductos non una in brachia riuos,
E t properare cauis operosa canalibus undam
S axa per, & liquidos stillantia marmora fluctus,

Pisceosas quoq; sub tectis fluitare lacunas.
Quinetiam aruorum cultus, & cura serendi
Hos iuuat, atq; agri studium non segne nouandi,
Horreaq; annosæ cereris. Iuuat humida mercis
Mutandæ species, stagno seu uecta liquenti,
Quam'ue paludosis tellus alit humida campis.
Hæc Crater, quibus affuerit, nascentibus affert.
Qui tibi Nate tuo aspirans, non defuit ortu.
At serus cœlo occiduo, ac refluentibus undis
Oceani, facilem læta inter pocula mortem
Afferet, ac subito turbabit funere mensas.
Defunctum lugent conuiuæ. Ast ille nigrantem,
Ingressus Cymbam, ac sitientia labra relambens,
Suspirat Bacchum, atq; undæ lenæidos amnem.
Cui si stella nocens inuiderit, humida fata
Portendit, seu lenæo sub gurgite, siue
Flumine sub uitreo, calido'ue in fonte lauantem,
Siue cauo putei gradientem absorbet hiatu,
Cærula seu uersis findentem marmora tonsis.

DE CORONA.

Euge pater Lenæe euan. Tibi Carmina nostra
Assurgunt. monumenta tuæ nam coniugis assunt,
Insignitum auro textum, ac radiantibus astris,
Et primo splendet cœlo memorabile donum,
Quod Dea tum rore idalio, ambrosiæq; liquore
Sparserat, et cypria madefactum intinxerat unda,
Tum flore ornarat uario, intactum'q; hyacinthum.
Miscuerat, uiolam'q; rosæ, casiam'q; amarantho.
Hinc natis studium tenerorum mansit odorum.

C onficiunt unguenta, & florea serta coronant.
M undicies indigna uiro, comptus'q; puellæ
P ersimilis, quæ'q; & ueneris molle imperat astrum,
I nde etiam occultus sub pectore pascitur ignis
I nuetitum'q; ruunt, & amor noua uincula nectit.
Q uo circa Nate ardenteis compesce furores,
E t leges meditare, & honesti concipe formam.
H ic finis uitæ felix, hæc meta petatur.
M ergentem sese oceano quicunq; Coronam
V iderit ipse oriens, primo sub flore iuuentæ
O ccidet, expositus'q; feris damnante Senatu.
P ro tumulo fauces' ue canum, aut rabida ora leonum
A ccipient, tumulo Saturnus condet, ubi ipse
I nsedit loca, seu grauibus mala sydera signis
A duersos iaciant radios, & fata minentur.

DE SPICA.

A duersos mores, & pectora dura per ortum
S pica dabit, frumenta feret, graue figet aratrum,
M ella fauis expressa liquet, nihil usq; remittens
A d uitæ uarios usus. Maria alta secabit
P iscator, nunc casse cibum, nunc comparat hamo.
D at uarios animis æstus, & pectora turbat
O ccasum dum Spica petit, dat & usq; labores.
C ui falcem si forte senex subiecit ahenam
I ratus, miseram'q; famem, illuuiem'q; minatur.
A t Mauors furti damnat, populo'q; reposcens
A nnonam, dictis, & pœna crimen acerbat.
I lli nil Arcas, nil proderit aurea Virgo,
Q uãuis Spica manum grauibus fœcundet aristis,

Porrigat, & plenas felix Pometia lances,
Quin pendat sacrum laniato corpore furtum,
Et populo spectante lacer det sanguine poenas.

DE SAGITTA.

Non teucrum, paridē ue arcus, non hectora telum
Stringentem, non idæum sub nube columbam
Fingentem, aut lyciæ iaculum mirabere dextræ,
Si cœlum aspiciens oculo intueare Sagittam
Has etenim natis uires, hæc dona ministrat.
Exercens usus probat, & mox uertit in artem.
Ille igitur iaculo insignis, celeriq; Sagitta
Continget positum quocunq; in limite signum.
Ille etiam speculantem alta de turre columbam
Deijcit aeriæ contorto uerbere fundæ,
Squamosumq; petit certo sub uulnere piscem,
Cui fauet eoa surgens de parte Sagitta,
Extremo ægoceros cum se celer æquora tollit.
Ille autem, stragemq; inter, cædemq; uirorum
Deficiens cadet anteactis ex hoste trophæis,
Vulneribusq; suis, illata & cæde superbus,
Quem procul occidua uidit de parte Sagitta,
Ipsa quidem radijs percussa nocentibus æque,
Aeque præsidio nitens & fortis amico.
Vendetur miser, & fœdabit sanguine arenam
Indigno pretio, si Mars, si pinniger arcas
Hæc loca coniuncta soli ditione tenebunt.
Ast hunc damnatum caueæ ad spectacula, uulgo
Obijciet, gladijq; dabit Saturnus ad usum,
Si male felici aduersas minitabitur astro.

De

DE HEDO.

Hoc etiam è cœlo, chelis'q; micantibus hedus
E xilit, et molles nascentibus imprimit arteis.
H is, inter'q; epulas, & serta mendatia uino,
S orta'q;, et incæstos thalamos, unguemta, rosam'qs
V iuitur, et uacuis mulcent proscœnia ludis.
D eliciæ inficiunt animos, præceps'q; Cupido.
C onsilium incertum, ac uarians sententia, et ipsa
M ens nunquam secura nouas parit anxia curas.
C oncubitus fuge nocturnos, summas'q; fenestras,
T ectorum ingenteis lapsus, fossæ'q; pronfundum
P ræcipites'q; locos, imposita'q; rupibus antra,
N eu te sollicitent funabula ludicra. neu te
I n tortis capiant agitata rudentibus arma,
S i tartesiaco minitabitur hedus ab orbe.

DE ARA.

Dicamus bona uerba. Deos ueneremur, an illa est
Q uæ surgit, quæ conspicuis uenerabilis astris
A ra Deûm, date thura, faces'q; adolete sabæas.
H is genitrix hariadna locis hoc sydere lappsa est,
I mpleuit'q; uterum teneræ leue pondus Elisæ.
H inc illi cultus'q; Deûm, et reuerentia casti,
E t tantus sacrorum honor, atq; hinc ipsa per aras
R ite precata litat, simul et stata sacra frequentat.
T u matrem puer, & castas arcesse sorores.
T hura adsunt cœlum spectate, atq; ore fauete.
A ra Deûm, unde est rebigio mortalibus orta,
V nde pium quodcunq;, et quod uenerabile terris,

S alue Ara, salue innumeris ornata trophæis,
S iue hominum gesta inspicias, seu facta Deorum.
I psi te reges templis, et marmore donant
M ygdonio. Tibi purpurea sub ueste sacerdos
S acra facit. sedet et tyrio spectabilis ostro
A ntistes lituo insignis, cultusq; tiara
E xoluens uota, et carmen præfatus, ibi omnem
A ffatur turbam, et diuorum arcana retexens,
I ustitiamq; sequi monet, et non temnere diuos.
T e propter casti uates diuina per orbem
S parserunt præcepta, sacrumq; hausere furorem,
P er te casta placent, per te plebs templa salutat,
A ntistesq; chori Princeps uenerabile nomen
I n populis, dat iura deum, et noua carmina pandit.
E xoriens hæc ipsa tuum facis Ara per astrum,
S i faueat pater altitonans, si nata Tonantis.
A st obiens si Saturnus, si bellicus heros
M aluerit, tu sacrilegos, tu magna profanos
A ffligis pœna merita, et mala crimina purgas.
A diicis aut templis, aut uoti uincula nectens,
O bstringis sacris, sacros aut sedula ritus
O stendis, prohibet quoties has Iuppiter iras.
M e me igitur Dea, me cœli decreta ferentem,
P andentemq; Deum leges, et carmine uatem
A stra recensentem, seu tu dux certa uiarum
P ræcede, aut specula residens sublimis in alta
O stendas reliquum cœli, atq; hæc nomine signa.
V os coniux, uos defessi tria pignora patris
H æc orate eadem, Diuamq; in uota uocate,
D et mentem studiosam æqui, legumq; uerentem,

Detq;

D et'q; animum, et patrios retinentia pectora mores,
S acráq;, solemneis'q; Deum seruantia cultus.

DE CENTAVRO.

Ecce autem qua parte ingens se Scorpius offert,
A tque æqua plus parte poli sua brachia iactat,
C entaurus gressu incedens se tollit equino,
M istus equo uir, quam natorum pectora formam
A rtibus et referunt, et quis sua munera iungunt.
H ic currus, et frena iuuant, queis flectere in arctum,
Q ueis & equos moderari, et aperto immittere campo,
E t ualeant celeri ad metam exagitare citatu
I nstantes uocis clamore, et uerbere dextræ,
A d pugnam siue instructis radiare sub armis.
Q uinetiam si Mars stricto minitabitur ense
B ella ciens, bellum exercent, armis'q; decori
P ugnatoris equi costas, et terga fatigant,
H ostileis'q; acies. aut hasta, aut ense lacessunt.
S in Arcàs celer aspiciat, quesita per artem
A uxilia ægroto pecori, succum'q; medentes
A dmiscent. ipsi hoc morbos, & uulnera curant.
I nfelix alto ruet, ac de culmine labens
V ix Diuum auxiliũ imploret. preceps'ue quadriga
E xcutitur, lacer ipse, feræ aut immanis hiatu,
S iue ferocis equi uiolento uulnere tardus
L ethæos mœrens portus petet, attonitus'q;
Q uadrupedes timeat iam iam properare citatos,
H orreat & sæuos minitantia culmina lapsus,
H esperio quæ Centaurus portendit ab orbe
I ratus, quoties sæuo aduersabitur astro

B ellipotens, aut Saturni falx horrida ſæuit.

DE ARCTVRO. ET CYCNO.

At poſtquam oceano Chiron ſeſe extulit, et iam
A ntra memor uidet, et cultos, quos ſeuerat, hortos,
A rcturi clarum aſpicies ſuper æquora ſignum,
P luuſtra, boueſq́; ſuas agere et ſe tollere in altum.
H uic ſigno ſtudium fidei, et reuerentia honeſti
C erta ſubeſt, hinc illa fides naſcentibus hæret,
E t ueri non fictus amor, generoſaq́; cura.
H inc illis et opes regum credentur, et æra,
E t tyriæ ueſtes, auri et pretioſa ſupellex.
H inc cenſus patrij à populo cuſtodia, et omnis
P ublicæ theſauri cura credetur, & æris.
A dſtabit foribus cuſtos, et ad hoſtia regum
I anitor, aut trepidos uocet ad mandata Quirites,
P ercutiant infelicis cum numinis aſtra.
O ceano ſe præcipitans Arcturus, ubi ignis
A fflarit tegeæus, Saturni & noxius ardor
S upplicio infami afficiet. uictumq́; cathenis,
C onfectumq́; prius ſquallore. & carcere tetro.
P roſcindit tauro ſegetem, ſua condit aratro
S eminaq́;, & toto uictum parat anxius anno
A rcturus mundo exoriens. Idem æquora linquens,
E xorienſq́; homini, et primus natalibus aſtans
I pſe fidem, rectumq́;, & honaſtas edocet arteis.
C ur o cur ſuperi tantum ſors leua locorum?
C ur tantum occaſus cladis uehit? æquus ab ortu
A rcturus, parat infelici carcere mortem

Sæuus

S æuus ab occasu. Surgens uagus æquore Cicnus
I nsidias auium generi, & caua retia tendit,
A ucupiumq; docet, mollesq; inflectere cantus
I n caueis, nostras uarianti et gutture uoces
R eddere, et humanam referentia murmura linguam.
H inc deploratus longe, atq; ad sydera passer
L usitat in gremio Dominæ, facilemq; Corinnam
P sittacus, et blandos Vatis testatur amores.
H inc mea non sæuit rostro, non ungue columba.
A st obiens aliena quidem spoliare parentem,
E t prædas agitantem hostili carcere damnat,
S iue reum furti, fraudis ue, doli ue ministrum
P lectit, et austeras prætoris concitat iras.

DE SERPENTARIO.

Si marsos, domitosq; angueis, et carmina quæris
C olchidos, et uictum somno, uerbisq; draconem,
H æc tibi surgenti dat Serpentarius astro,
A egoceros cum cœruleo caput æquore tollit.
S i quæras forte Eurydicen per gramina læta
E rrantem, atq; anguis de uulnere multa gementem,
P aulatimq; udo claudentem lumina somno.
L abentemq; artus, et tempora nube tegentem,
A c circum Anguicomas pauitantem astare sorores,
I ntortum dum crinem auri de uertice tondent,
S erpentarius hanc obitu signabit iniquo
O ccumbens, cum triste senis sese obijcit astrum.

DE DELPHINO.

B aiano si forte procul de littore cernes

D elphinum ludentem, et terga accurua plicantem,
N unc undis se attollentem, nunc gurgite toto
M ergentem sese, et cauda maria alta rotantem,
T um dices, referent natorum pectora mores
D elphini exorientis, ubi malus usserit ignis,
F alciferi senis hunc uitreo sub gurgite nantem,
R eptantemq; cauis scopulis mirere, & ab imo
V ellentem rubros spinosæ cautis echinos,
N unc rapidos scindentem æstus, et pectore nudo
I actantem in summos rorantia brachia fluctus,
T auromenitanam nando et superare Charybdim.
S in Arcas cum threicio duce fauerit, illi
E xercent agili sudantia membra petauro,
E t cursu certant uentis, per'q; æquora currunt
N auibus, et curua sulcant uada salsa carina.
A t cui atlanteo Delphin condetur ab orbe,
S aturniq; malum sydus minitabitur, ille
I lle Mari, uluoso'ue lacu, seu flumine in alto
M ersus in æternam condet sua lumina noctem,
V mbra'q; nocturno errabit, per littora gressu.

DE LYRA, ET ORPHEO.

Illa (uides) quæ Nate breui ægocerontis in ortu
A ttollit sese pelago, et procul æquora linquit,
I lla Lyra est. sentis tremulis ut fluctibus udæ
A d numerum saliant Nereides? ut tulit aureo
E thalamo formosa pedem oceaneia coniux
A d plectrum? Ciet ecce nouem cum pectine chordas,
E modulans, mulcet'q; nouo uaga sydera cantu.

Quo captæ nascentum animæ, concordia ducunt
P ectora, concordeis'q; animos. sunt ciuica curæ
I ura, placent leges. pacto stant. æqua probantur.
T orquentur sontes, et duro crimina nexu
P lectuntur, iustum'q; foro dominatur in ipso.
A t si uergentem oceano, atq; Atlanta prementem
F alce Lyram, siue ense minax percusserit astrum,
O ccidet infami leto, ac prætoria iussa
E xpectans, tortus'q; diu, tractus'q; catenis
C um gemitu uitem effundet, fora'ue ipsa cruore
F œdabit lacer, aut animam crepitantibus auris
N igrantem fumo, atq; ambustam torribus atris
E fflabit. flammantem illam, fumos'q; uomentem
P ortitor horrescet picea traducere cymba.
P aulatim ast illa in scopulo tabescit inani.
A tque abit in tenuem cinerem, extincta'q; fauilla,
N il reliquum, nõ forma quidem, nõ corporis umbra,
T antum decliui præceps Lyra sæuit ab orbe.
Qua quondam custodem erebi, ac nigrantia Ditis
A tria, crudelem et potuit placare tyrannum
T hreicius uates, superas'q; reuertere ad auras
C oniuge cum cara, & Lethen remeare canendo.
I llum et nigrantes manes, turbæ'q; silentum,
I llum etiam heroes'q; erebi, & regina profundi
A ttoniti uenerantur. Eum stymphalica monstra.
E t Lernæ manus, et centumgeminus Ophialtes,
I nuersans'q; rotam Ixion, Tityus'q;, Giges'q;
S ectantur, posito'q; assunt ad plectra tumultu.
F elix sorte sua. sed amor, sed coniugis ardor
F rustrantur cantus, et uota nouissima Vatis.

A t postquam stetit ad patrij uada fluminis amens,
A c tandem dolor indignata silentia rupit,
P rima illi uox Eurydice, meáq; optima coniux
E urydice infelix. Quid enim fata aspera adiui
N escius? immanemq; canem per carmina uici
I mprudens? qui non animi quoq; iussa furentis
P eruici? me me fero, me absumite matres
T hreiciæ. Quantum heu fuerat dum lumina mũdi
I ngressus, fruerer thalamo complexus amato?
C ur non et retro redij? nigra flumina rursum
T entaui? rursum et manes, Regemq; superbum,
Q uem mitem inueni, rursum placare paraui
I mmemor? ô me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ. Poteram infelix habitare sub umbris,
E t dici felix, saltem o, saltem umbra fuisset
S olamen, mihi per tenebras lux ipsa uaganti
F ulsisset. læta in uulgus mihi plectra mouenti
P lausisset, noctem heu demens, luctumq; paraui
A eternam noctem, et nullo cum fine dolorem.
M e matres. me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ, canerem ad thyasos. Tum culta canenti
A staret, semperq; nouos hauriret amores,
F auissentq; mihi manes, interq; canendum,
A pplausumq; inter uulgi mihi brachia collo
I unxisset, teneroq; sinu fouisset, et ore
E xcepissem auras animæ indulgentis. ibi ingens
A pplausus. rursum ipse nouos per carmen amores
O rdirer, totoq; erebo mea uerba sonarent,
M ulcerem & ueteres herorum carmine pœnas.
M e me igitur, me me ferro, me absumite matres

Threiciæ, caput atq; humeris auellite nostris,
Et linguam Eurydicen clamantem, ac uoce petentem,
Eurydicen, uehat ægæas uagus Hebrus ad undas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM. LIBER IIII.

Nte aram statue Heroi, floremq; recentem
a Sparge super, nec parce arabo redolentia costo
Fundere dona manu, Cypriosq; inferre liquores.
His heros gaudet donis, lauriq; uagantem
Per nemus, hac solitam in sedem mercede uocabis.
Enstrepitant myrteta. syros age Nate liquores
Instaura, crepitentq; nouis altaria flammis.
Ter circũ Nate ora tegens (uetat umbra uideri)
Ter circum plena manes uenerator acerra,
Mox suppellex tumulo assistens sic uoce precare.
Magne parens, cui Calliope admodulata canenti
Ipsa chori decus, & princeps noua carmina dictat,
Ipsa suo ferit ungue lyram, moderataq; plectrum,
Et raros meditata modos, cui serta Napææ
Intexunt, Dryadesq; agitant per prata choreas,
Cui Phœbus lauro densum nemus, æmula myrto
Disposuit Cytherea, suos cui semper odores
Dant uiolæ, & toto spirat rosa fertilis anno,

S alue Pieridum Vates decus, o mihi si quis
C olle sub hoc uariam per rara foramina buxum
D et Corydon, uideat spreto Sebethidos amne
N aiádas, uideat deserto Gauridis antro
R upis Hamadryades chóreas cælebrare uirenti
P ausilipi in saltu, antinianæis'q; rosetis,
E t casto flores legere, ac uariare Maroni,
I pse merum, niueo'q; tenens spumantia lacte
C ymbia, placabo manes, umbram'q; silentem
E t tumulo condam, & tumulo sua munera fundam,
E t mea Pegasides uenient ad sacra uocatæ,
P egasides comptæ sertis, & crinibus aureis,
E t quibus eoæ radiant per cingula gemmæ.
I am'q; lyræ tenuem strepitum, iam pectinis auram
A ccipio ridet Nymphis uenientibus aer.
A rrident syluæ, & dulci flat odore recessus.
O mine quo felix opus, & noua carmina surgant,
E t cœlo spatiemur, & orsa immensa sequamur.

DE CEPHEO.

Iam sol hesperidum syluas, erythræa'q; arua
C ondidit, occiduo'q; dies se mersat Olympo.
N ox cœlum tenet, & fuscis iuga uersat habenis.
N ate uides primo surgentem Cephéa cœlo,
Q ua'q; Aries caput, & Piscis caudam æquore tollit.
R egales illum uestes rutilantia'q; auro
S ceptra docent regem, ac genti imperitasse subactæ.
I nde uenit nato frontis sua ruga seueræ,
E t dura imperia, & uultu mens aspera duro.
N ec ficti mores. qualem se Porcius olim

R omanoq́; foro, & rostris popularibus egit.
A ut si quem nec uana iuuant, iuuat horrida Virtus
C ontemptorq́; animus, munitaq́; pectora recto,
E t mallij iussa, & Bruti irreuocabile pectus.
N ec uero non & reges scelera improba lege
D etestata notant. Igitur facta impia uoce,
E t tragico exclamant per pulpita nota cothurno,
A uersos solis currus, & prandia fratrum
T ereaq́; absumpti reuomentem uiscera Nati,
I ncoctumq́; senem flammis, & Phasida nubes
S cindentem coeli, & rutilos per inane dracones,
T extaq́; herculeamq́; pyram, & priameia regna.
A tq; enses Phoenissa tuos, flammamq́; Creusae,
S i quibus eoo nascentibus astitit ortu
C epheus, arridetq́; Venus, Cylleniaq́; astra
A dijciunt radios, & candida lumina praestant.
H inc acer Venusinus amaro sublita felle
V erba iacit, risu intingens. hinc rugat Aquinas
T riste supercilium, uomit & de pectore bilem,
C um uidet archetypos pluteum seruare Cleantas.
N ec non & iuuenis mordax sale tinctus etrusco,
I nsequiturq́; hominum curas, & gaudia uulgi,
A c curuasq́; in terram animas coelestium inanes.
F orsitan, & populi mores describet, & arteis,
L iberiore ioco ludens, risumq́; mouebit
P er scenam, atq; humili figet uestigia socco
P ersonam simulans, teget & sub melle uenenum,
S piculaq́; in salibus tinget derisor amaris.
S ic olim lusit senior, quem numine dextro
P ierides fouere, sacro cui lenis ab antro

C litunnus, certaq; Aon fudisse liquores
Quem romana suum ueneratur lingua parentem
R identemq; hominum mores, & crimina, & artes.
H æc Cepheus dabit exoriẽs. sed Atlantide ab unda
O ccumbens, fatum in scopulis crudele minatur.
A ut primo sæuus nascentem extinguit in ortu,
A ut unco incæstum trahit, atq; eui scerat artus
D ilanians. miseranda quidem mors ipsa uidenti.

DE AQVILA.

Hinc ales Iouis, & phrygiæ timor unicus idæ
P ræpetibus pennis cœlo se credit aperto
V enatrix, prædam & rostro meditatur adunco
A lituum regina, & acutos exerit ungueis.
I nde feras cursu exagitant, syluisq; fatigant
R aptores gaudent frenis domitare coactas,
E t iuuat hostili ferrum aspersisse cruore.
B ella placent, & præda subacto ex hoste petita,
E t spolijs uitam, & uiolenta agitare rapina.
N ec dubitent etiam armatos incurrere in hosteis
N udi armis, mortemq; uelint pro laude paciſci.
T antum animi feret Idæus nascentibus ales.
C ui si felicis radios Iouis addidit ignis,
H i patriam decorent armis, & ab hoste tuantur
V ictores, & opima Ioui in capitolia figent,
A uratumq; bouem statuent, actoq; triumpho
O rnabuntq;, domum exuuijs, & templa trophæis.
S in mauors, aut Saturni attestabitur astrum,
A rma quidem, pharetræq; placent, et fortibus ausis.
L aus aderit. Tamen æratas ad signa tribuni

Sub duce disponent turmas, aliena sequentes
Auspicia, aut regum imperijs data iussa capessent.
Nanq; Ioui sacer accipiter sua tela ministrat.
At cum se oceano immersat, mersabit & undis
Nascentem, fonteis'q; suos sua flumina uerset
Tros puer, & toto laticem diffundet ab amne,
Vsq; adeo occumbens sæuit Iouis impiger ales,
Assuetus'q; auræ, pontum indignatur, & undas.

DE CASIOPE.

Ecce autem noua lux cœlo se fundit aperto,
Cum se Aries, cum se Taurus super æquora tollit.
Collucent auro flammæ. micat aureus æther,
Bractea'q; ipsa suo se uentilat aurea gyro
Instrepitans. Lectas eoo in littore conchas
Florere arboribus uideo, atq; inolescere gemmas
Per ramos, purum'q; ex coctis montibus aurum
In riuos fluere, ac tenui mox forcipe ductum,
Mollitum'q; manu, & fuso leuiore rotatum,
Regia textilibus percurrere tegmina filis,
Quæ dea nunc radio per serica uellera miscet
Intexens, nunc pingit acu, uariat'q; colores
Alternans. Nitet aurato noua purpura textu.
Ipsa sedens solio insigni, stellis'q; corusco,
Seligit aut gemmas terra Gangetide uectas,
Aut baccas forat in sertis, pingit'ue monile
Multa docens. Nymphæ instantis præcepta magistræ
Dextra obeunt, tacito & studio data fila ministrant.
Salue Casiope. nam te quoq; sydera cœlo
Illustrant, cœli'q; uenis decus ipsa puellis.

Ornatus tu diua nouos, & serica templis
Dona paras, solioq́; deos uenerar is eburno.
Tu regum intexis trabeas tua munera pictæ
Palmatæ, sceptrumq́; auro, gemmisq́; decorum,
Bacatumq́; monile, sacerq́; in fronte tiaras.
Nec tibi non Hebe, tibi non chorus omnis amantum
Assurgit, comptusq́; tuos tua dona requirit,
Distinctas auro uestes, & cingula bullis
Aspra suis, cultæq́; comæ crinale decorum,
Chrysolithon digito insignẽ, atq; in frõte Smaragdũ.
In primis matura uiro florente iuuenta
Nupta tuos læta expectans deposcit honores,
Illusam Bacis Clamydem, illustremq́; coronam
Cœruleo fulgore, & purpureis hyacintis,
Ardet & in medijs quæ pendula gemma papillis.
Ipsa manu ligat ad frontem studiosa capillos,
Et suspendit acu tenui uelamine uittam.
Illa uolat, uolitansq́; leues exuscitat auras.
Ora nitent. ebur extersis in dentibus albet.
Purpuraq́; in roseis effulget grata labellis.
Perq́; genas lasciuit amor, qui spicula torquens
Incensum ferus ex oculis iaculatus, & ignem
Vulnerat incautum insidians, uritq́; maritum.
Gaudia tum tacito uoluit sub pectore uirgo.
Qualis ad Eridani ripas fluuialibus herbis
Stella nouas agitat choreas. Ruit excita pubes
Ex agris mirata deam. Ruit accola Mincij,
Hadriaciq́; sinus heros, omnisq́; iuuentus
Aemiliæ, spumant Nymphis properantibus amnes,
Non satyris sunt arua satis, non prata Napæis.

Spectantum

S ectantum studijs desunt loca. Mater amorum
P ræcedit, molleis uirgo fert sedula gressus
D extra amor, à leua Charites comitantur. at illa
R idet læta, dolosq; oculis meditatur, & ignem
H uc illuc iacijt. uruntur iuuenesq;, senesq;,
D eficiunt Satyri exanimes. Ipso æstuat amne
E ridanus. tremulæ ludunt per cœrula flammæ,
A t uates Nymphæ caros sua pectore uersat
G audia sub tacito, atq; immoto lumine perstat,
D eliciasq; animo repetens memor ipse futuras,
I nuideat nec semideis, & temnat amanteis.
E xoriens hæc Casiópe dat munera natis
E x auro, gemmisq; intertextisq; figuris.
A tq; utinam nunquam oceani se tinguat in amne
O ccumbens, nunquam telo, nunquam ense minetur,
A ut é præcipiti fatum crudele ruina,
E sset nec cœlo spectatior altera uirgo,
N ec quæ plura suo peperisset commoda cultu.

DE ANDROMEDE.

At contra trux Andromé de noua funera, et atrã
M olitur mortem, ac sæuis cruciatibus instans
S upplicia exqrit, neq; enim aut lamenta parentum,
C õiugis aut moueãt lacrymæ, aut data mũera flectãt
M ors illi pretium, & tormenta immania curæ,
V inclaq;, carcerq;, & nodoso ex ære catenæ.
V indictam dea pro scopulis, quibus ipsa pependit
D eposcens, studia hæc nascẽtibus improba monstrat,
C arnificesq; manus, & acutam in colla securim,
D iuellitq; artus truncos, & uiscera mandit

S æua impaſta fame. Vel cum minus improba ſæuit,
P ræficit effoſſis grauida è tellure metallis,
H. os mores dabit exoriens, Nepheleius, ut ſe
E xerit è pelago quadrupes, properat'q; citatum
T aurus et ipſe gradũ attollẽs. Sed Atlãtide ab unda
S æuior, obijciet'q; feris, & corpora truncis
A ffigens, animam extremis cruciatibus aufert.
P erpetuis etiam uinclis & carcere tetro
D amnabit, ſi forte minax hinc, inde benignum
S tet ſydus, dubio certans utrinq; fauore.
Hanc olim ſcopulo affixam, & crdelia ponti
H orrentem monſtra, ac ſine ſpe, auxilio'q; parentum
V ndoſo erumpens pelago, atq; è fluctibus imis
S e tollens, laniare immani gutture pergit
B ellua adacta fame, iuſſis'q; impulſa deorum.
T er monſtrum caput erecta ceruice tetendit
H uc illuc uoluens oculos. Ter pandit hiatum
I mmanem. Ter'q; & rictus, ter gutturis antrum
V ndiuomum, ſpumant'q; rotati è pectore fluctus.
H inc ſinuoſum undis pelagus ſecat. æſtuat æquor
F ulmineo caudæ tractu, ſpumantia'q; acto
P roſcindens utero impellit rapida agmina aquarũ.
L ittora planguntur fluctu, & uagus intonat aer,
A c nigro circum horreſcunt maria undiq; nimbo.
I lla ut primum oculis hauſit uenientia monſtra,
T antum non extincta metu. Tamen ultima corde
H æc agitans, uix ad uacuas ea protulit auras.
V nde mihi, ſi me duri expoſuere parentes,
A uxilium deſerta petam? Mihi terra negatur,
P ræſidium'q; hominum. Sæuit uis effera ponti,

Armatur

A rmaturq; in me pelagi Deus, ultimaq; assunt
S upplicia, et iam uiua nouo decreta sepulchro,
A tque utinam defleta prius. Vos ò precor auræ,
N anq; hominum solitæ ad superos deferre querelas.
A ccipite hæc pœnam miseratæ, & uirginis annos,
A c deferte Ioui. o si quæ Iouis inclyta proles
H æc adeat loca, atq; utinam ferus ille Medusæ
H uc assit domitor, quem fama est Gorgone cæsa
R aptantem spolia, et caput ostentare, sororum
P alladis auxilio fretum, ac tectum ægidos armis
V ix hæc, q̃quã plura parat. Ruit æquore monstrum
I mpulsúq; graui littus tremit. assonat æther
V icinæq; fremunt ualles. Illi inter obortæ
S unt oculis tenebræ, atq; ipsi sine sensibus artus.
F orte oram pelagi obseruans Danaeius heros,
Q ua quondam fama inachiam tranasse iuuencam,
A duertit sese ut ponto raptabat ab alto
B ellua, prospiciensq; actos ad littora fluctus
T anta mole ruit præceps, & littore curuo
S axa petit, qua se cursu trahit illa citato,
V idit ut exesa pendentem in rupe puellam
E xanimem iam, et singultu fera fata trahentem,
O bstupuit uisu, et sua mox conuersus ad arma,
N on iam ensem, neq; n ense opus. illa ut cãdida uidit
P ectora. subriguit faucem, ac fera guttura pandit
S pumescens. Ast Acrisio satus intulit actam
F aucibus in medijs pinum, quæ forte iacebat
L ittore truncata, maris quondam iactata procellis,
Q uantam uix patria hirta boum centena tulissent.
E iectam rictu antennam curuamine caudæ

S ustulit, intorsit'q; inimicum in Persea Pistris.
D eclinat uenientem heros, rursus'q; receptam
I nijcit in monstri latus. At fera bellua tergum
O buertens, telum effugit, caudá'q; rotatum
I nfregit scopulo, dura quod caute repulsum
H erois septem armigeros, septená'q; equorum
C orpora prostrauit trunco, galeæ'q; superbum
V errit humi conum, & lateri sæuum abripit ensem.
T um furijs acta in scopulum se gurgite tollit
D ira lues, rostro infrendens, & faucibus hiscens.
Q uadrupedũ tabo, atq; hominũ rabida ora cruentat.
A stitit attonito iuueni Dea, uim'q; ministrans
C onsilio iuuat. Hic scopulo, qui forte reuulsa
C aute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
O ra feræ. tamen illa diu multum'q; reluctans
R eijcit ore super, uacuas'q; eructat in auras.
I nde ruens scopulo scopulus conflixit, ut omne
I ntonet et littus, uicina'q; saxa resultent,
E xtimeat'q; imo Nereus stupefactus in antro.
N il ultra cuntandum heros ratus, aptat habendam
A egida, subnectit'q; humero, atq; ita fertur in hostem.
C olligit in guttur sese fera. mox et in ipsum
A crisioniadem hiscens ruit. Aduocat ille
P alladis auxilium, Clypeo'q; intectus aheno
S tat nitens, et tela ferox horrentia quassat,
S iqua forte uiam lateri inuenit, illa repente
O buertit sese Nymphen. Sed feruidus heros
A nte uenit, stetit et medius Nymphæ'q; feræ'q;,
A egidá'q; obijciens, caput, anguineos'q; Medusæ
P rætendit crines, sparsit coma terra uenenum

Per

P er fauces, tumuere feræ tum guttura. at ille
P erstringit'q; oculos umbone, atq; agmine denso
S erpentum implicitans, pulsat caua tempora adacto
I mpauidus Clypeo, ac mox lumine lumina condit.
O riguit monstrum obtutu, ducit'q; repente
H orrentis molem scopuli, atq; è corpore tanto
S tat rupes olim æquoreis pulsanda procellis.
S acra Ioui, natæ'q; Iouis parat Orgia Perseus,
V irginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
E xanimem prius effatus. Me candida uirgo
(P one metum) Deus hæc tibi demere uincula iussit.
I uppiter est genitor. fert, & sua nomina Perseus.
I lla diu cunctata silet. Sed nomine Persei
A udito, paulatim oculos ad uerba loquentis
S ustulit, et tacitus uigor ad præcordia serpit.
Q uale sub æstiuum solem sitientibus herbis
L anguescit moriens florum decus acta repente
I t cœlo pluuia, et largi de nubibus imbres
I rrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
M ollis honos, spirant reuocatis floribus arua,
E t lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis.
E rgo ut primũ oculis lucem hausit, per freta torquẽs
L umina, perquirit monstrum, sed Abantius heros
P ro monstro cautem ostendit. Tum candida uirgo
P orrexit iuueni dextram, calidus'q; per ima
P ectora respirat sanguis, totos'q; per artus
I t tepor, et niueos tingit noua purpura uultus.
S ubrisit coniux, fixo'q; in lumine sensu,
S citatur quæ causa mali, quóue orta parente
N ympha subit, non ulla heros mea culpa. Dearum

I ra mihi, formæq́; parens sibi conscia damno est,
A usa maris se uirginibus præferre, suumq́;
O stentans decus æquoreas armare sorores,
H inc Nereus furit· hinc sæuarum rector aquarum
O ceanus, monstra ex imo ciet horrida fundo,
Q uæ natam pœnæ exposcant, nec te impie Cepheu
M ouit amor. Silet hic lacrymis miseranda coortis.
C oncipit his flammam iuuenis. mox talibus infit.
A bstineas lacrymis. ó, iam mea, nec tibi mater
F lenda, ferus'ue parens, aut ira inimica Dearum,
D igna Iouis nurus, & felix iam coniuge Perseo,
I niecitq́; manum collo, ac sua gaudia pandit.
I lli perq́; oculos furtim, perq́; ora cucurrit
A ura recens, quæ sensum animi, quæ gaudia menti,
E xplicet, et toto depellat tristia corde.
Q ualis ubi deprensa dies sub nube maligna
D um squalet cœlum, & nigra Sol conditur umbra
E xurgens lato oceano, aut è montibus altis
A ura mouens, fugat & tenebras, et nubila late
D iffundit, redit ecce polo lux ipsa sereno,
C oncinuit thalamos felix hymenæus, et aræ
C orycios oluere crocos. Ruit undiq; ab ipso
N iloq́;, indoq́; ad tedas festina iuuentus,
P erseaq́;, Andromédenq́; sonant, et littora, et amnes,
E t Cassi iuga, et ipsa arabum non hospita saxa,
P ulsatumq́; nemus ferum, rupesq́; Promethei,
E rgo coniugium optatum, dulcesq́; hymenæos,
C oncordemq́; torum, atq; unos coluere penateis,
I mperiumq́; unà sceptro tenuere superbo.
A tque hinc tralati ad superos fulgentibus astris
Irradiant

I rradiant. memor haec poenae fera uincula semper,
S emper torturas agitat. Crudelia Perseus
F unera. Sunt enses illi, sunt uulnera curae,
G orgonei capitis semperq; insignia praefert.

DE PERSEO,

Quo surgente aliquis ueniens in luminis auras
S i Phoebus quoq; gorgoneo sese extulit ortu,
S i Mauors telo infelix rutilante lacessat,
Quo Sol, aut quo Luna loco, dominumq; locorum,
N ec felix stella occurset, coelóue cadenti
S ese agat occasum uersus regione secunda,
H uic caput auulsum collo uiolenta bipennis
A uferet, ut media truncus spectetur arena,
A ut etiam excisis manibus, pedibusue queretur
C rudeleis Geminos, crudelia sydera Pisces.
V ulnere seu crudo illacrymans, et corpore toto
S aucius, incuset Phoebum, dictyniaq; arma,
S i media coeli è specula lunauerit arcum,
V sq; adeo inachides in nostra pericula saeuit.

DE PEGASO.

Nec uero monimenta hominum intestata reliquit
I uppiter. At coelo illustrans uestigia famae,
V irtutisq; aperire uiam ad noua nomina iussit
P egasus, hinc coelo micat hic exordia fonti
C lara dedit, de quo sacros fudere liquores
P ierides, quibus ora pii sitientia uates
A dmorunt, potusq; sacer liquor Hippocrénes
I mpleuit mentes Musis, et Apolline dignas.
T um famae quaesitus honos. sua reddita famae

P ræmia, pieridum decus, et daphneia laurus.
P ost autem emeritos cœlo exposcente labores
P egasus effulget stellis. Tamen ipse laborum,
A c famæ memor, assuetas in pectore curas
N ascentum ingeminat, quibus arma, leuesq; sequãtur
Q uadriiuges, uersentq; agiles in puluere currus.
N unc hostem insectentur equis, nunc hostica castra
E xplorent, dubijsq; locum speculentur in agris,
N ec uero pedibus tantum sedet acribus alis
P egasus insilijt campo, et sese intulit auris.
H inc his ingenium uelox, et rebus agendis
D exteritas, ac cura uigil. Tum notior usus
H erbarum, medicæq; artis, queis ægra ferarum
C orpora, queis hominum morbos, et uulnera curẽt,
Q uandoquidem assuetus pratis, assuetus et herbis
I llarum studia ingenerat, nec inutile succi
P ræsidium meditans, et opem mortalibus ægris,
Q uorum opera illatus, cœlo inter sydera fulget,
E xoriens cum Piscis aquis ruit, aureaq; udo
V ellere per summos effert se bellua fluctus.
A t contra oceani præceps delapsus in undam,
O ceani senis undam, atq; antra liquentia Nerei.
E xcutit aut curru lacerum, aut è calce cruentum,
A ut dorso etectum stygias deturbat ad undas
P allentem, et uanos fundentem è pectore questus.

DE ENGONASI.

Hunc post exoritur iuuenis, quem fessa trahentem
G enua uides ne, ne Alciden hunc rere. fugacis
I sta uiri species, fraudumq; instructa, doliq;,

P ræcepsq; in facinus, non ut tela aspera contra
L uce palàm, nisi hamento iaculetur adacto,
N octe quidem, tenebrísq; atra grassatur in umbra
I nsidians, sæuísq; inhiat simulata rapinis.
H os animos curua effigies nascentibus indit.
C orporáq; extento iactent pendentia fune,
I gyrum cogant artus, et cerea membra,
P erq; enses moueant nudis uestigia plantis,
S i Mars, et Dictynna suis speculentur ab astris.
S æuus ab occasu ferrum, insidiásq; minatur.
S in Mauors quoq; fulmineam contorserit hastam,
I llos flamma furens, uentóq; agitata fauilla
V stulet, et picei tosto de uiscere fumi
A gglomerent, Serpat succensis ossibus ignis
F eruidus, atq; imis crepitent incendia uenis.

DE PRISTICE.

A st ubi cæruleo tingit sese æquore Pristis
O ccumbens, si tunc astam quoq; Sithonius Dux
T orserit, externi fugiant uaga flumina Nili,
T yrrheníq; maris fluctus, et littora Calpes,
N e turpes pascant focas, armentáq; Protei
V iscere pasta suo saturent, et hiantia condant
G uttura, sed rursum Ioniis in fluctibus ipsi,
A egeóq; sinu, magnóq; in gurgite ponti
V enentur uastos foetus maris, undiq; clausos
A ggeribus, quoties eoo è littore surgens
C etus, et ipse suo faueat nascentibus ortu.
C ernere erit latæ pelago uolitantia lina,
E t circum triplici cinctos indagine saltus

A equoreos, monstra inductis trepidantia septis,
N ec posse aut reperire uiam, aut prorũpere claustris
I psi de rate turrigera, aut è puppibus altis
F erratis instant hastis, iaciuntq́; tridentes
P innigeros. Imo referunt sese icta profundo,
I nfixosq́; trahunt squamosa ad tergora contos,
V iribus hinc defecta suis, et uicta dolore
V ulneris, albentes rursum tolluntur in undas,
S eminecesq́; trahunt artus. At nautica pubes
R etibus inuigilans, funes agit, aut fera contis
A gmina perturbat, uideasq́; indagine in una
V rgeri armentum uasti æquoris. Ille trucidat
E nse ferox, hic sublata secat ossa securi.
H ic unco trahit ad littus, prædaq́; superbus
I ngentes media tauros resupinat arena.
P ars laniat cultro insultans, et uiscera nudat,
I n prædamq́; uocat socium. pars agmine longo
P er remos, per transtra leui uolat incita saltu,
R etiaq́;, inclusasq́; feras ad littora raptat
I psa suis diffisa humeris. sed lecta iuuentus
A uxilio uenit, ac uicino è margine tortis
R estibus innitens, & uectibus æmula ductis
O ceanum secum, oceani et uiuaria tractat,
E t uersa pelagi exuuiæ exponuntur in alga.
N ec mora cum rapidis in equis uectantur ad urbes
F initimas, rostro & caudis minitantia monstra,
H ic latis strata in tabulis, suffixaue ad uncos
F erratos. duplici horrescunt pendentia dorso,
E t squamosa rigent duris ad tergora pinnis.
V rbs ipsa armẽtum ad Nerei, et spolia effera currit,

Ac montana ruit longe ad spectacula pubes.
Sæpe etiam solem ad rapidum, fumos'ue uolucres
Suspendunt, sale sicca prius. per'q; oppida late
Exportant. It salsa maris fora per uaga merces
In frustis concisa, & lancibus acta repandis.
Forsitan & salis arentes durare lacunas
Cura sit, & laticum sensus conuertere amaros
In salsum, medio purgantur littore campi,
Strata'q; arenosis includitur area septis.
Huc sapor ille grauis, tristis'q; inducitur humor
Inclusus lata cauea, & circum aggere septus,
Paulatim sub sole liquens exudat, humi'q;
Lentescit, donec sitiens, rapido'q; coactus
Igne, salem uarios'q; hominum concreuit in usus.

DE COLA PISCE.

Hæc pistris. sed quo cœli sub sydere natum,
Qua'ue poli sub parte Colan rear? alta Pelori
Saxa uirum genuere, aluit quoq; sicilis Aetna,
Et puer humanos hausit de matre liquores,
Instructus'q; hominum curis, & ab arte magistra.
Sed tamen ut paulatim ætas tulit, auia montis
Nulla petit, nulla ipse feris uenabula torquet.
Littoribus tantum assistit, neptunnia'q; antra
Sola placent, solis gaudet piscator arenis.
Sæpe pater sinuantem hamos, plumbo'q; onerantem
Retia, nexilibus mater persæpe sagenis
Intentum increpuit, dictis'q; exarsit amaris.
Ille autem irato sese committere ponto
Audet, Nereidum & thalamos intrare repostos,

T ritonum penetrare domos, Glauciq; recessus,
E t tentare imi pulsans clausa hostia Nerei.
S æpe illum Galatea cauo dum prodit ab antro,
M irata est, stupuit'q; uiri per cærula gressum,
S æpe suas Aréthusa comas dum siccat, euntem
O bstupuit, simul & uitreo caput abdidit amne.
N ec uero maris occultos inuadere saltus
A ddubitat, ferro aut latebras uiolare ferarum
E nse canes, ense & tauros, ense horrida cete,
E t totas sese ante acies agit unus, & antris
I ncludit. natat elato per Neréa telo,
R hegino'q; mari, sicula & regnator in unda.
N anq; etiam quo Scylla cauo fremit abdita in antro,
C ui latrant centum ora, canum, centum ora luporum
E xululant, ferro irrupit, siluere remisso
O re canes, siluit rabidorum turba luporum
V icta metu. Scylla immanis dum pandit hiatus,
P erforat hic gladio assurgens caua guttura, ibi illa
I n latebras fugit, & ponti procul abdita quærit.
I ngressus'q; antrum iuuenis catinensis, ad eso
O ssa hominum, attritos'q; artus, & pabula cernit
D ira canum, truncas'q; manus, et pectora, & armos,
T um puppes uidet effractas, diuulsa'q; transtra
S axa super, rostra æratis squalentia truncis.
E t iam tertia lux roseo surgebat ab ortu,
C um iuuenis lætus spolijs, tanto'q; labore
S umma petit, summæ nanti famulantur & undæ,
E t pelagus posito præstat se ad iussa tumultu,
O ccurrit læta ad littus Messenia turba,
G ratantur matres reduci, innuptæ'q; puellæ

Mirantur

Mirantur, stupet effusum per littora uulgus.
Ille suos peragit cursus, æstuq́; secundo
Et portum petit, & cursu portum intrat amico.
Victorem pelagi è muris urbs læta salutat.
Prædaq́; per scopulos, strataq́; exponitur alga,
Alga Colan, littusq́; Colan, Colan antra sonabant.
Hinc omnem pelago uitam, atq; in fluctibus egit
Nereidum choreis mistus, quem cœrula Protei
Iam norant armenta, uagiq́; per æquora circum
Adnabant delphines, & Ionio in toto
Mulcebat uario Tritonum bucina cantu.
Sæpe etiam medijs sub fluctibus alta secantem
Obstupuere uirum Nautæ, quibus ipse reposto
Mox scopulo, madidum exiccans sub sole capillum
Horrentem cæco signat sub marmore cautem.
Declinent qua arte, & cumulos uariantis arenæ.
Quinetiam maris occultos instare tumultus,
Incumbant quibus aut cœli de partibus euri,
Quaq́; die cogant atro se turbine nubes,
Immineantq́; hyemes pelago, et nox horreat umbra,
Neptuniq́; minas inceptaq́; tristia monstrat.
Hinc illi uela in portum, expediuntq́; rudenteis,
Ac iuueni ingentem Baccho cratera coronant.
Ille autem gratam ut cœpit per membra quietem
Stratus humi, pelagoq́; atrox desæuit & auster,
Non mora, spumantem in laticem se deijcit alto
E saxo, relegens pontum, uadaq́; inuia tentat,
Sola illi intacta, et fatum exitiale Charybdis,
Hanc timet, huic ausus nũquam contendere monstro.
Forte diem solennem urbi Federicus agebat,

Et promissa aderant cæleris spectacula cymbæ
Victori meritum chlamys, ac super aurea torquis.
Hinc certant quibus est & uis, & gloria nandi.
Præmia cælatus crater, atq; insuber ensis,
Ingentem tum Rex pateram capit, atq; ita fatur.
Victorem maris ista Colan manet, & iacit illam
In pontum, qua sæpe ferox latrare Charybdis
Assueuit, cum cœruleo sese extulit antro.
Insonuere undæ iactu, ac lux candida fulsit.
Sole repercussa, & flammis radiantis aheni
Cunctatur iuuenis fatóq; exterritus hæret.
At Rex ni pateram ex imo ferat ille profundo,
Vinciri iubet attutum, expediunt'q; catenas.
Vincant fata inquit. fato & Rex durior, haud me
Degenerem aspiciet tellus mea sé'q; sub undas
Demisit, quantum'q; acer per inane columbam
Delapsus cœlo accipiter, sequitur'q;, ferit'q;
Iam'q; alis, iam'q; ungue petens, tantum ille rotatam
Per fluctus, per saxa secans, imum usq; profundum
Sectatur pateram, atq; illam tenet impiger, ecce
De latebris fera proripiens, latrantia contra
Obiecit rabida ora canum, quibus ille nitentem
Pro Clypeo obiecit pateram, sé'q; ense tuetur.
Dum'q; aciem huc illuc ferri iacit, & micat acer
Per'q; Lupos, per'q; ora Canum uersatus, & agmen
Atq; locum, rursus'q; locum tenet, ilia monstri
Incumbens telo strinxit, dedit icta fragorem
Alta cutis, squama horrisonas natat acta per undas
Stridorem hic illa ingentem de faucibus imis
Sustulit infremuit quo æquor, caua rupibus Aetna
Assultat,

A ssultat, tremit æratis sub postibus antrum
V ulcani. Siculæ nutant cum mœnibus urbes,
H orrescitq; nouos procul Ausonis ora tumultus.
T um caudam explicitans totoq; illata Charybdis
C orpore, ter pauidum assultu, ter uerbere torto
E xcussitq; solo, caudæq; uolumine cinctum
I llisit tandem scopulo, traxitq; sub antrum
I mpastosq; canes, & hiantia guttura pauit.
I lle igitur cœlo impulsus tellure relicta
I n ponto degit uitam, & fatum æquore clausit.

DE ARCTO.

Hactenus hæc, nunc illa puer mihi suspice plaustra,
Q uæ nunquam oceano tingunt, sed cardine summo
V oluuntur, paruoq; ferunt sese incita gyro,
V t nunquam occasu, nunquam rapiantur ab ortu,
A tq; illam metire oculis, quæ uertice in ipso
T anquam fixa micat noctu, tamen usq; uagatur,
O bseruatq; polum, atq; axi uix mobilis hæret,
S tella Lycaoniæ referens monimenta puellæ.
V rsa etenim quondam in syluis errauit, & antris
D elituit. Sed uicta fame memor ipsa parentum
S æpe domos, ac rura petit, commistaq; uaccis
D ecubuit stabulo, & stetit ad fœnilia uincta.
I llam pastores, dum pabula nota frequentant,
S æpe greges inter duxere ad pascua, & inter
E rrauit pastos fera Nonacrina iuuencos
S ensisset uacua modulantem carmen in umbra
D amonem, uacuam saltu properabat ad umbram,
E t cantum immota suspendit arundinis aure,

B landiturq́; oculis, ac singula uerba canentis
O bseruans, lambitq́; manus, sequiturq́; uocantem,
G audet & ipsa sui laudari uoce magistri.
H inc quibus affulsit nascentibus arcadis ursæ
S ydus, & è summo prospexit cardine uirgo,
H is captos domitare ursos, immania corda,
H is sæuum genus indomitos frenare Leones
C ura sit, & socios canibus coniungere pardos
P er nemus, infrenemq́; manu tractare Elephantum,
T um uerbis formare, acrem, ut tolerare magistrum
A ssuescat, socium armato dignoscere ab hoste.
H ic illis amor, hoc studium sic imperat astrum
E xoriens. At si occasum declinet ad ipsum
I mpastus leo, seu uiolentis unguibus ursus
D ilaniet, seu uicta fame fera dente cruentet,
S i graue Threicij minitetur stella tyranni.

DE ANGVE.

Quid qui per geminas anguis conuertitur arctos,
E t trahit ingenti sinuosa uolumina cauda?
H ic Marsos dabit exoriens, qui uulnera cantu,
Q ui sanent morsus, nigro qui forte ueneno,
V nguine pæonio, & succis medicentur, & herbis,
Q ui ferro, atq; igni, referantq́; Machaona dextra.
A st ubi ad occasum flexu leuiore rotatus
I n spiram, petit hesperij uada lubrica ponti
L etaleis passim morbos, & uulnera dente
T abifico meditatur, & atro felle sagittas
I ntingens, miscetq́; malum per pocula uirus,
R egaleisq́; epulas tabo inficit, aut boleto

Promittit

P romittit certam dubio sub funere mortem,
H æc coluber fata occumbens mortalibus addit.

ALTERNARI FATA VI FIRMA ANIMI.

Talibus, atq; alijs seu declinantia in austrum,
S iue ad hyperboreum surgunt, quæ sydera tractum,
E xercent hominem fatis, mentes'q; orientum
S ensibus afficiunt uarijs, uarios'q; agitatus
D ant animis, unde & uarios formantur ad usus,
E st'q; suum cunctis studium, & sua cuiq; uoluptas.
S æpe tamen uis firma animi, res'q; extera, lex' ue
A lternant fata, aut genio aduersatur egestas.
S tat fatum tamen, & fato uis insita perstat.
N ec natura suas unquam inficiabitur arteis
I n rectum, paruum'ue uocet, uestigia seruat
V sq; sua, & facilis per munera nota recursat,
S iquà forte locum dedit aduersata potestas.

STELLARVM FIXARVM VIREIS MAXIMAS ESSE.

Multum opis obliquo septem, quæ lumina cursu
L abuntur, dant syderibus coniuncta repostis.
D iuitias tamen ingenteis, inopina'q; regna
D ant ipsa, Imperium'q; ima de plebe togatis,
E t seruos solio statuunt, sceptris'q; decorant.
S ed nec fida manent, certo nec fœdere perstant.
N am quantum cœlo tolluntur & ipsa reposto,

Quoq; loco maiore aliquem statuêre, magis'q;
E uexere, atq; ex imo ad conuexa tulere,
H oc magis affligunt'q; solo, calcant'q; iacentem,
E t miseris statuunt hominum spectacula rebus.

DE STELLIS REGIIS LEONIS, AQVARII, SCORPII, TAVRI.

Nunc iterum Iouis ad Zonam, bissena'q; monstra
N ate redi, patris'q; memor præcepta capesse.
R egia nanq; etiam regalibus ignibus astra
Q uattuor è cœli signis, regalia iura
E xercent. ardet libyci ad præcordia Monstri
S tella ingens, Stella auratis circu'm ignea flammis,
S tella Iouis decus egregium, & mauortia cura,
C uius in exortu, seu cum tenet ardua mundi
S ydera, curuato sese illi iunxerit arcu
S yluipotens dea, syluicolis dea cognita Nymphis,
D iuitias illi immensas, fasces'q; superbos
F ata parant, ille è castris peditem'q;, equitem'q;
E ducens, bello domitas quassabit et urbes,
E t populos late uictor ditione tenebit.
I llum etiam ingentem'q; animis ingentibus orsis,
O rnabunt Regem sceptra, & Trabea aurea quondã
I nsignem dabit, & solio illustrabit eburno.
S i cui ab hoc ipso nascenti arriserit astro
D elia, & auricomæ turgescant cornua fronti,
B ella tamen, belli'q; æstum, duros'q; labores,
I rarum'q; graues causas portendet iniqui

Stella

S tella senis, rutiloq; furens Mars sæuiet igni
C um uastum Nemeęes olim properantibus annis
D iuertent antrum, & spelæa horrenda reuisent.
T unc etenim fraudemq; senis, uiolentaq; tela
T reicij iuuenis, suspectaq; comminus arma
I ndignans fera, sese in ceruicemq;, iubasq;
C olligit. obscuroq; fremens se proripit antro,
M ugituq; auras, & cœlum territat ore
H orrificans, pauet ipse senex, at ferrea Mauors
O biectat scuta, et tortam ferus excutit hastam,
S eq; caua condit galea, & sæuum exerit ensem
F ulmineus quatit horrisonis Leo dentibus ora,
E t parat assultu iam iam se inferre citato
Q uadrupedans. ruit excitum ad spectacula cœlum,
A ssensuq; Deûm uario fremit assonus æther.
Hæc eadem aduersa è parte, atq; fluentibus undis,
S ydereis undis, & fonte liquentis Aquarij,
Q ua regale nitet uillis radiantibus ostrum,
N ascenti euenient, ubi Delia culmine summo
A ut cœlo exuriente suo adstipulabitur ore.
Si quæras siculi mores, geniumq; tyranni,
E t regnum crudele, aulamq; cruore madentem,
S parsaq; per duras hominum præcordia senteis,
M artius horrenti feret hæc tibi Scorpius astro
E xoriens, seu cum medio dominatur olympo,
E t uicina micat crescenti lumine Phœbe,
N on toto quisquam cœlo crudelior ignis
V el sæuit face, uel flamma uiolentius astrum.
H inc et opes summæ, summo et cum iure potestas
I nsidijs armata, et cædibus usa nefandis,

G rassatorq; animus, et sparsa cruore libido.
H inc Acragas tremit, & clausus boue mugit aheno
I nfelix faber, et populis gemit Aetna subactis.
At contra oppositis tauri de sedibus, ardent
F elices stellæ, non una in parte locatæ.
D e quarum radijs cum se, & sua cornua Phœbe
I llustrans medio incedit pulcherrima cœlo,
A ut thalamos Aurora tuos somno excita linquit,
H inc auri uenas fluitare. Hermumq;, Tagumq;
V ndantem, cumulos et opum, perq; atria uerri,
P erq; aulas fulgere suis aulæa Britãnis,
L uxuriare dapes mensis, fuluoq; metallo
T ecta super radiare, ipsis penetralibus hortos,
F rondentesq; umbras æstiuum excludere Solem,
E t uideas tabulata nouis fulgentia signis.
H inc populi fauor, hinc indulgentissima cura
I n populum, et data per plebem sua dona uiritim.
H inc etiam templa idæis inuisa columnis
C onduntur, splendentq; ebore, ac testudine postes
A urati, radiantq; adytis donaria sacris
E x auro, argentoq;, & phidiaco cælatu,
A c fama externas circum uaga labitur horas,
S i cui felicis ortus Latonia dextro
D e cornu bouis, atq; è sydere fecerit aureo,
A ut regale decus medio ostentarit olympo
I uppiter, et læto placidus respexerit ore,
I llum urbes moderantẽ, illũ maria alta trahẽtemq;
A rmatas in bella rates, illum arma, uiriq;
H orrebunt, & equis uolitantem, et signa ferentem
I taláq; imperium tremet hoc sub uindice tellus,

DE

DE STELLIS CLARIS AC LIMPIDIS. ARIETIS. SCORPII. SAGITTARII Capricorni. Piscium.

Nec uero reliquis obliqui in partibus orbis
S ydera non multa fulgent radiantia luce,
E t claro illustrant tenebrosam lumine noctem,
I llustreis'q; uiros. & facta illustria reddunt.
Nam cui nascenti generoso effulserit astro
H ellæus quadrupes, primo dum cardine surgit,
I lle potens opibus regum notescet in aula,
E t multo terram diues proscindit aratro.
I lle reget populos, & magna potentibus armis,
D ux geret, & factis famam sibi quæret ab ipsis.
D ecumbens fato placido, insignis'q; feretro
E ffertur, lacrymas inter'q; , atq; ultima dona,
S i facilis placido annuerit quoq; Iuppiter ore.
Nunc non horrentis Scorpij de tergore fulgens
S tella micat, late ardenti spectabilis igne,
E cuius radijs, & opes & larga supellex
F unditur, & multo comitata potentia fastu.
Q uod si felicis radios Iouis aureus ardor
A dijciat longe summi cumulentur honores,
E t longe primis ornentur fascibus ædes,
P rimi etiam longe procerum extollentur in aula,
E t primi regum solijs loca iuncta tenebunt.
S ed mors sæua manet, offensi principis ira.
S emiferi quoq; tecta senis fulgentibus astris
C lara micant, nitet et facibus radiantibus aula

H inc illuſtre uirûm genus, hinc generoſa propago
E xurgit, magis'q; potens ſeſe aſſerit actis.
I mperio ſubiget populos, noua mœnia condet,
D iruet hoſtileis urbs, et claſſe profundum
I nſtructa leget, et foedabit ſanguine pontum,
S trage uirûm inſultans, & multa cæde ſuperbus,
V ictricesq; manus, terra'q;, mari'q; potenti
I mperio reget, et domito tandem hoſte cruentus
O ccumbet leto inſigni, atq; ante agmina uictor,
T arpeius, cui ſorte pater Chironio ab antro
F ulſerit, ac nitidis ſeſe coniunxerit aſtris
E xoriens, placido et moueat ſua tempora nutu.
Aegoceros quoq; nigranti ſub nocte per umbram
I lluſtreis effert radios, Queis pectora nati
I gneſcunt, mentis'q; ſuum tenuatur acumen.
E t fortuna domus multa clareſcet opum ui,
C uius in exortu ſi ſe Latonia, ſi ſe
A ddiderit ſocium belli Deus enſifer Heros,
N aſcentur qui cæde hominum, qui ſanguine fuſo
L ætentur, queis bella animo, et crudelia curæ
P rælia, ſub quorum imperio, peditum'q;, equitum'q;
I ncedit legio, & campis gradietur apertis,
E t quos fata manent ipſi quoq; debita bello.
I rradiat poſt ſub Phrygij momenta miniſtri
S tella nitens, quæ iuſtum animis, rectum'q;, probū'q;
S uadeat, et magnos olim promittat honores,
Quæ populos late ſubdat, quæ regna merenti
D ecernat. ſolij'q; decus ſublime ſuperbi.
S i Saturnius hanc radijs pater aſpiciat æquis,
S i nato adiungat uireis Saturnus amicas

E t patri proprios, et auo latois honores
C oniungens læto ostentat sese aurea uultu
C ulta comam, uariisq; caput circundata gemmis,
Quæq; soror Phœbi, et possit Ioue nata uideri.
Nec uero non et Veneri sua cura, ducumq;,
Bellorumq; nec arma timet generosa uirago,
Quæ Martem clypeo, galeaq;, adamantideq; harpe
I nstruxit, dum prima Gyges in claustra tonantis
I ntorsit saxa, et ferratum in limina uectem.
Quæ face ter iaculo immanem gladioq; Olphialten
A mbussit, dum mento illi riget horrida barba
I lluuie fœdo, & squalenti emarcida cœno,
Quanta nec hirsutis trecentum pendeat hircis
N idorem incensa, et sæuam dedit usta Mephitim,
Qua somno superi exciti, rapido arma tumultu
E xpediunt, ciet ardenti Venus agmina torre.
F orte etenim Cytherea toro surrexerat, & se
M artis ab amplexu Nocturnis usa tenēbris
S urpuerat, roseoq; diem properabat ab ortu,
Quo furtu, et longe cælaret gaudia noctis.
P rima igitur uenientem hostem Dea sensit, opemq;
P rima tulit, sed longe illi laus maxima, quod iam
T erribilem galeam tractare, atq; ære rigentem
C oniferam, ingentem, atq; igneis, flāmasq; uomentē
A usa, quod iratum comitata ad mœnia Martem
A nte illum iaculata facem, atq; è turribus igneis,
N obilis et facie, & generosis nobilis ausis.
E rgo ubi candenti sese Dea iunxerit astro
E xoriens, fulget notus quo sydere piscis
E t Phœbe nitido felix decurrat olympo,

N ascentur, quos' relligio, quos æqua, piumq́;
O blectent, cultusq́; Deum, & reuerentia casti.
N ascentur, qui classe maris uada cœrula uerrant,
Qui terrarum obeant uarios, uario ordine tractus.
I lli etiam ingenteis animos ingentibus actis
A diungunt, et bella animis ingentibus audent
E t pelago. & terris gerere, ac fera prælia miscent
Victores. sed amor media inter tela recursat,
V ictoremq́; humanum subigit Dea uirginis armis.
A tq; utinam non regum odijs, non sæua per iram
C ontingat mors, et fato rapiantur iniquo,

DE AENEA.

Talem olim rapidas Phrygij Simoentis ad undas
A eneam Dea Progenuit, quem fortibus armis,
I nsignemq́; animi iuuenem tot adire labores
I mpulerint, et fata nouas exquirere sedes.
H inc humeris patrem inde Deos, et sacra ferentem
I actatumq́; mari magno, Libycosq́; per æstus
A cepit uirgo hospitio, iunxitq́; hymenæos.
M ox fineis querẽtem Atauum, Thybridisq́; recessus
I ntrantem, regna excipiunt, dotaliaq́; arua.
H inc atrox bellum exoritur, pro coniuge certat
H inc rutulũ manus, hinc fulgentibus arcades armis.
A c tandem uictor potitur, regnoq́; toroq́;,
S ed fato cadit infelix, auua ad antra Numici.
H unc Libyæ quondam errantem per deuia Mater
T utata est, hunc turbatis aquilonibus actum
E ripuit medijs è fluctibus, hunc & in arcto
B ellorum casu, Simois cum et Xanthus, et Ilij

S anguine manerent campi, et mare cædibus horrens
S cuta uirum, galeasq;, & fortia corpora uersat,
I psa enses, ac tela inter, flexusq; rotarum
A stitit, & graue pro nato fert saucia uulnus,
N on potuit tamen inmitis placare fluenti
C rudeleis latices, præfixaq; saxa sub undis,
V sque adeo nec fata Deûm mutare potest uis.

DE MOTV COELI.

Digrediens hæc ante puer non dicta docebo,
T u memori mea uerba animo, ac sub pectore conde,
O mnia clauduntur cœlo cœlum omnia secum
M ole sua rapit, & celeri uertigine torquet.
I mmotumq; nihil patitur, tamen intima tellus
S tat semper, medium quoniam concessit in orbem.
S tant axes, quibus ipse super uersatur olympus.
I psa quidem oceani circumq;, intraq; sonanti
A lluitur tellus fluctu, ac uelut insula toto
I nsurgit ponto, & medijs stans prominet undis,
Q uas cursu uaga, & alterna sub luce refulgens
L una ciet, luna æstiferos motura tumultus.
I am terras, pontumq; unà complectitur aer
H uc illuc uentis agitatus, & æquore aperto
R aptas imbriferos piceo cum turbine nimbos.
Q uidquid enim tellure ima, ac rorantibus undis
E xhalat, passim huc sublato corpore fertur
E uectum Solisq; rotis, lunæq; quadrigæ.
D ensatum mox in nubes, pluuiamq;, liquescit.
I psa autem Luna in primis fluitantibus auris
I mperat, & cœlo citimos cum torqueat axes

Ac spatio breuiore rotas agat, usq; Deorum
Consilia explorans, et opes, et castra, serenos
Nunc præfert uultus, rutilo nunc uelat amictu,
Aut Feruginea procedit nubila palla.
Multum etiam quibus insignis digressa feratur,
Adiuuat, et peragret signi qua parte Tyrannus.

DE SIGNORVM QVALITATIBVS.

Ignea uis pecori phryxeo, et cornibus aureis,
Igneus et Libyco uigor est, rabiesq; Leoni,
Candentiq; senex iaculatur ab igne sagittas
Phillyrides. nam terrestris uis insita tauro,
Insita Virgineæ Spicæ, Aegocerontis et astris.
Nam Geminis placet aer, aeriq; recessus,
Hos puer Ideus probat, hos Pometia uirgo.
At Cancro fluuiorum amor, æquoreæq; lacunæ
Permansit, iuuat unda, iuuant stagnantia claustra,
Piscibus idem amor est, eadem quoq; cura Nepai.
Hinc uariant Lunæ uires, pugnantq; uicissim
Signa simul, nec certa fides uariantibus auris,
Hinc tempestates, atq; inconstantia cœli
Succeditq; auster boreæ, pluuiumq; sereno.
Ac medijs persæpe caloribus horruit aer,
Cum grando in solidis percrebuit horrida tectis.

DE INEQVALITATE DIERVM, AC NOCTIVM,

Quin etiam uariant solis uiresq;, uicesq;,
Quod cœli situs, & signorum præstitit ordo

O bliquans, unde alternant, noctes'q;, dies'q;,
A c tempus circum spatijs se uersat iniquis.
Q uattuor in parteis quanquam diducitur annus,
A equa sed à medijs ducuntur tempora signis,
Q ueis medium luci, atq; umbris sol diuidit orbem,
P ræcipiti locat cælsa gradu, quæ'q; ima dehiscunt,
D um certant inter sese, fugiunt'q;, fugant'q;,
N unc nocti cedunt luces, nunc solibus umbræ,
A duersis'q; uagantur equis & frigus, & æstas.

DE SIGNIS MOBILIBVS FIXIS, ET COMMVNIBVS.

Omnia principio properant, medio'q; morantur,
A t finis neutrum retinens moderatur utrunq;,
T emporis hinc uerni quadrupes Nepheleius autor
I t properans, semper'q; suas festinat ad herbas,
N ec mora, nec requies, manet ad præsepia taurus,
V er manet, insistit bos indefessus aratro
I ncumbens operi, incumbit quoq; purpureum uer
P er syluas, per prata, & cœpto perstat in ipso.
A t geminis modus est, dum uer declinat, & ardens
P rocedit cœlo indomitis feruoribus æstas.
H inc pecori aurato uis mobilis, at sua tauro
V is constans, solidum robur, stabilis'q; potestas.
V is media est geminis utroq; à sydere ducta,
C ommunis'q; uigor, quæ cætera signa sequuntur
O rdine nexa suo seruant hunc certa tenorem.

DE SIGNIS TARDIS, ET VELOCIBVS.

Nec uero quæ signa austro digressa feruntur
In boream, non ipsa obliquis curribus ortum
Accelerant, raptant'q; habiles ad frena iugaleis.
Hinc ortus breuius spatium obliquantibus astris
Hinc properans Aurora rubentibus aduolat alis,
Ingeminat lux, ingeminant opera, atq; labores.
At contra quæ de Boreæ regione recursant
In Libyen, ea decliui properantia cursu
Oceano immersant sese, obliquant'q; sub æquor
Aethiopum, inde ubi gangeos referuntur ad ortus,
Insudant cliuo, ac sursum recto axe supinis
Vix referuntur equis. subit hinc mora longior æquo,
Augentur'q; ortus spatia, & nox crescit in umbra.
Decrescit labor, accrescit requies'q;, sopor'q;.

QVAE SIGNA, QVOS VENTOS EXCITENT.

Ventorum quoq; uis uariat uariantibus astris.
Ignea præcipitem Boream, & minitantia claustris.
Arctois signa emittunt glaciem'q;, niuem'q;.
Sæpe tamen uicino Aries de tramite, Cauros
Immistum Zephyro, ac Boreæ genus euocat antris.
Quis credat, gelidos flatus Iouis excitet astrum?
Excitet humenteis Mars, atq; Atlantis ab undis?
Signa etenim maris humectos referentia fluctus,
Oceani occiduos æstus, auram'q; Fauonij
Sollicitant, tamen & libycis procul excita arenis
Flabra cient, Zephyro cognata frequenter, et austro,
Hunc prono è cœli tractu, atq; Hyemalibus oris

E ducit Dea, cœruleo quondam edita ponto,
E ducunt astra auripedi consortia tauro.
Quin eurumq́; , notumq́; una Capricornus utrinq;
C ommistum genus, excibit bicoloribus alis.
A st eurumq́; , euriq; domos, nabatæaq́; claustra
S aturnus tenet, & gangetide regnat in aula.
N onnunq̃ Solis radijs calefactus, & igni,
S uscitat horrisonas stridenti Aquilone procellas.
T u uero terræq; situs, & flumina, & ipsos
A spice arenosi tractus maris, aspice monteis
M ontibus impositos, & declinantia in imas
C onualleis loca, & aerijs super indita saxis
O ppida. non idem obtutus, posituraq́; mundi
O mnibus est eadem. nec Sol uagus omnibus idem,
N on similis natura soli, non aeris aura.
H inc uariat cœli uis, & natura locorum,
D iuersæq; uices rerum, atq; euenta per orbem.
A strorum quoq; dissimiles uireisq; uicesq; ,
T emporaq; inconstansq; dies uariantibus umbris.

QVI PLANETAE DIVRNI SINT, ET QVI NOCTVRNI.

Sydereis nocturna umbris Latonia gaudet,
G audet Nocturnis tenebris Erycina, suumq;
I llecebris trahit hæc nocturna ad gaudia amantem
I lle dolo lætus. furtisq; accommoda captans
O cia, per tenebras graditur spiculator opacas.
L ucem odit, memor & uulcania uincula, & artes
P hœbeas cauet, & cæca insidiatur in umbra.

At lucem currus'q; auroræ, & lampada solis
Miratus pater Altitonans, miratus & ipse
Falcitenens Deus, occultas odere tenebras,
Exultant'q; die, gaudent'q; patentibus auris.

CVR ALII ALBI, ALII NIGRI SINT HOMINES.

Miretur nigrum Aethiopem crispante capillo
Albis, & algenti Germania subdita coelo.
Miretur longam'q; comam, candentia'q; ora
Germani Nomas, & lati niger accola Nili.
Illum sicca siti, sæuo'q; exusta calore,
Torrida'q; assiduo uicinia solis ab æstu
Vrit, & incocto tingit nigra corpora fumo,
Contrahit & teretem per adusta foramina crinem.
Huic concreta gelu, niuibus'q; oppressa malignis
Quæ regio riget arctois subiecta pruinis,
Vicinum è glacie candorem aspergine cana
Illinit, & niueum diffundit in ora colorem,
Ac multa irrorat madefactum sanguine corpus.
Inde fluit coma longa, & opacant ora capilli.
Hinc uariat gens ipsa inter flammam'q;, niues'q;,
Atq; alios referunt alia in regione colores,
Quos coeli miscent ignes, errantia'q; astra.
Hinc Phœben niueæ lætari uellere lanæ,
Saturnum'q; atro rursum squalescere amictu
Dixere, ac rutilo Martem exultare capillo.

DE ORIS VARIETATE.

Nec tantum color, Ora etiam, effigies'q; uirorum
Dissimiles

D issimiles inter sese prolisq́;,patrumq́;,
N ec matri sua nata,nec uno e germine creti
A ssimiles,nec neptis auo,aut soror ipsa sorori,
V sq; adeo,cœliq́; situs,& sydera,& ipsi
D ij uariant,ac signa quibus sua plaustra reuoluunt.

DE VARIETATE MORVM.

Quin uariant etiam mores,& pectora sensus
D iuersos agitant,studia.& non una sequuntur.
H inc animi secreta alto sub pectore condit
C onsilio grauis,& casus timet usq; futuros.
E t parcit parto,& prouisa negocia differt
C unctator,quoniam Saturni hoc imperat astrum.
Ille fidem,testesq́; deos,conceptaq́; uerba
P ost habet,& rabidos irarum concitat æstus
I mmitis,promptusq́; manu,uiolentus,& exlex,
H os mores quoniam Martis ferus indidit ardor.
Ast alium,insignemq́; animi,et præstantibus ausis
N obilitat Sol,& generoso corde superbum
I nuitat studio Imperij,atq; extollit in altum,
P lacantemq́; aras diuum,& pia uota ferentem.
Sūt quos , et splendor iuuet,atq; exculta supellex,
O rnatusq́; domi fulgens,laqueariaq́; aurea,
E t tyriæ uestes,uilloso & purpura limbo.
H os populis longe acceptos Latonia Luna
C ommendat,fauor hinc,& amicæ gratia plebis,
I ngeniumq́; habile,& rebus uis apta gerundis.
E st illis mite ingenium,& sibi pectora recti
C onscia.sunt animi præclara ad munera nati.
I ustitiamq́; colunt,& inest reuerentia ueri,

E t syncerus amor, pensi quoq; sedula cura,
N il præceps, etenim Iouis hos sic temperat astrum.
Temperat ast alium ueneris nitor. hinc nitet illi
C ultus, & aurato fulgens noua purpura textu.
L uxuriat domus, ac lucos flant tecta sabæos,
E t passim nitida Charites dominantur in aula.
Scitatur rerum causas, & suscitat arteis
I gnotas solers, facundáq; pectora uersat
M ercurius, ueterum repetens monumenta uirorum,
D um linguæ pretium, dum famæ affectat honorem,
I gnotum & patitur nihil, & contemnit inerteis.
H os mores nascentum animis errantia septem
S ydera dant, sed longe alios immista uicissim.
I ngentes hinc uirtutes, ingentia rursum
D ucuntur uitia, & nusquam mortalibus unum est,
I pse idem sibi dissimilis, iuuenisq́; senexq́;.

QVAE SIGNA, QVALES SENSVS EXCITENT.

Signa quoq; aduerso sibi dissidentia nisu
D ant uarias animorum arteis. nam prædita motu
S igna cito, celeres sensus, agitatáq; longe
I ngenerant studia, & penetrabile mentis acumen,
A tq; habileis ad laudem animos, ciuiliáq; acta
A ccendunt, Hos cura deum, & solertia cœli
R imanteis rerum causas iuuat. His furor ille
F aticinus mentes agitat, panditq́; futura.
A t curas animi tacitas, frontemq́; seueram,
E t pectus graue consilijs, rigidumq́;, tenaxq́;
I udiciumq́; immotum, & uerba sonantia uerum

Fixa

F ixa dabunt, eadē argentiq́;, eadem æmula honorū
F omenta adijciunt animis. hinc densa clientum
A gmina delectant. hinc & certamine in omni
P eruicisse uolunt, commentaq́; pectoris acri
C ontendunt studio, atq; opera peragenda tenaci,
S igna bicorporeis rursum uariata figuris
I nstabileis reddunt animos, sensusq́; uaganteis
A lternant. nil certum unquam uariantia corda
I nsequitur non firma quidem sententia. uerum
M ens habilis, resq́; ad uarias uersatile pectus.
H os amor, imbellesq́; Lyræ, Somnusq́;, Venusq́;
O ciaq́; ignauos reddunt, & Salmacis, & fons,
Q uæq́; tegunt nitidum frndosa umbracula fontem.

QVI PLANETAE QVIBVS SIGNORVM DOMINENTVR Triangulis.

Quin etiam Leo getulus, nepheleiaq́; astra
H æmonio cum heroe, sagittiferisq́; pharetris
E xercentq́; maris animos, & mascula iura
T utantur, gaudentq́; die, ducibusq́; diurnis.
H inc lucis pater, horarum pater. ætherius Sol,
T arpeiæq́; arcis custos, qui nubila uersat,
D uctores aciem hanc uiolenta in prælia raptant.
I lli ductorumq́; animos, & prælia, & arteis
I mperio assueti referunt gentemq́;, uirosq́;
H is animis. his & studijs, his pectora curis
I nstituunt. At fœmineæ Cytherea cohorti,
Q uæq́; soporiferis uehitur Dea Cynthia bigis
D ant signum. sed nox tacitas iuuat. imperioq́;
V tuntur leuiore duces, segnisq́; capessit

Iussa phalanx, fertur'q; animis muliebribus hærens.
Inde suos populis mores, animos'q;, ducum'q;
Præscribit leges, decreta'q; munera sancit,
Hinc legio geminorum, argua'q; robora fratres
Ingenteis tollunt animos, ingentia'q; audent
Luce palàm, tènebras odere, atq; abdita facta.
Hos animis, hos consilijs, hos pectore, & armis
Hortantur Latij Deus, atq; Atlantide cretus,
Communem'q; aciem, concordi fœdere curant,
Et scribunt sua iura urbi, plebi'q;, patri'q;,
Agmen agit quartum belli Deus. Arma, tubæq;
Circunstant. Cytherea illi comes hæret. & alto
Quæ Cyntho dea fert rigidos uenabula in ursos.
Hæ Martem comitatæ his agminis altera cura,
Nocturnis'q; dolis in castra inimica feruntur,
Quæ nam, quæ rogo causa deos, mortalia ubi arma
Obuersans inter rapidas agis ense cateruas
Impellens, cuneos'q; uirum, fera'q; agmina equorũ,
Immanem nunc te tigrim dente, ungue cruentum
Cernere erit, rutilos fœdantem sanguine campos?
Nunc latos referentem armos, caua'q; ora leonum,
Ipsam aciem? densos'q; globos, ipsa agmina ferro
Sternentem, simul ense equites, pedites'q; metentem?
At cœlo diuum ante oculos muliebria sectans
Consilia, illarum obsequijs tua munera, & arteis
Bellorun, bellorum arteis, crepitantia'q; arma
Ascribis. quantum illecebræ, quantum aurea possunt
Cypridis ora tuæ? quantum nox? illa'q; noctis
Gaudia, quinetiam, in tènebris, in nube maligna
Aspirans Phœbes thalamis, furtiua per umbras

Oscula

O scula, et attactus tentasti ad pectora molleis.
H inc frater, quem nulla hominum res, nulla Deorũ
P rudentem latet, hæc stolido maledicta tyranno
O biectare ausus, dictisq; adiungere pondus.
F urtis te natum, illecebrisq;, dolisq; Dearum
C astra iuuent nocturna, et fœminei comitatus.
C ede die. iactantem te, et tua facta sonantem
C ristato capite, in tenebris, tibi nocte, tibi umbris
P laudentem, spolia è thalamis sine cæde parentem
M iretur Charitum chorus, & Vulcania coniux.
C ede Polo, fucosq; genarum, ungentaq; amantis
I sequere, atq; alium syluis meditator Adonim,

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIUM FRANCISCVM FILIVM DE STELLIS LIBER QVINTVS.

Nunc mihi quæ uirideis colles, rorantiaq; arua,
Quæ iuga gratorum nemorum, ac uiridantia ripis
Flumina, quæq; uagos colitis per deuia fonteis
Aeriæ aspirate auræ, atq; fauete uocanti,
Tethyos æternæ clarum genus, inclyta solis
Progenies, quas Oceani bipatentibus antris
Enisa est, decepta dolis, & Apollinis arte,
Dum Tethys miserum toties excludit amantem,
Nanq; quiescebat clauso Dea nuda sub antro,
Cum Deus ad posteis tacitus rimatur, et omnem
Exploratq; aditum, fraudemq; in pectore uersat
Igne calens. spectat, simul et timet ipse uideri.
Mox abit in tenueis radios, rimamq; per arctam
Ingressus, fruitur thalamo, & noua gaudia carpit.
Intumuit Dea compressu, atq; absente marito,
Celat onus, decimo Oceanus dum sydere Calpen
Diffringit, pontum & terris immittit apertis
Victor, & extremam pergit tentare Meotim,
Commotus fama, & generosæ Virginis annis.
Prodistisq; utero tacitæ, & latuistis in umbra
Oceano redeunte. etenim pater ipse uideri
Vos uetuit, tenueis animas uix sensibus auctas.

N octe quidem latitare antris, at luce uagari
E t pelago, & terris, atq; aëra currere apertum,
S olariq; æstus hominum, & mulcere laborem,
L ongarum & uoluit curas lenire marum.
E rgo agite o mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
E t Tethi proles, & Apolline digna parente,
E ste mihi comites, terris, pelagoq; uaganti,
M ecum iter incœptum terite, et spirate canenti.
V os ego Benaci ad Ripam, atq; ad flumina mantûs
S istam audax. Hic Andiadum selecta sororum
C armina, & aonios lætæ excipietis honores,
Q uos olim memores diuûm referetis ad aures.
I pse meleteum ad fluuium, smyrnetidáq; undam
P opuleo statuam thalamo, atq; umbrante salicto.
H ic Dryadum teneris iuuet indulgere susurris,
C ernere et errantes per mollia prata napæas.
H ic plectro resonantem aureo, testudine et aurea
C alliopen, caput ad uitrei, & caua cornua fontis,
A tq; amnis ueteres referentem carmine curas,
E t uacet audisse, & uacua repetisse sub umbra.
N anq; suo & gelidus arsit quondam igne Meletes,
P ierius dum sæpe Chorus sese abluit amni,
E t mersat liquidis argentea corpora Lymphis.
C oncipit hic Deus ardentes sub pectore flammas,
M œret, amat, soloq; amens tabescit in antro.
V irginibus facias eadem, atq; eadem omnibus ætas,
I dem habitus, par et uox, & uariantia cantus,
P ar amor in cunctas. unam sequiturq;, cupitq;.
V na tamen quæ sit, dubium, et sententia difert.
Q uæ Clio fuit, Est Erató, quæq; ante Thalia.

M elpoméne est. errant flammæ. furit ardor in una.
I lla quidem incerta est. urit uagus ignis amantem.
E latebris parat insidias, ut nulla Dearum
N on fuerit tentata. huic oscula rapta per amnem
A bstulit. hanc syluis fugientem aggressus in altis,
I mplicitatq; manu ceruicem, oneratq; lacertis
I am iam. sed duræ remorantur brachia sentes.
I llam spelunca in media, aut uiridante sub umbra,
V itantemq; æstus, & curas uoce leuantem
N i pastor ruat auxilio clamoribus actus
C omprimat, & primæ potiatur flore iuuentæ.
T andem siue ea Calliópe (sic fama putauit)
S iue Erató, aut longo decepta Polymnia somno
V im passa est. tumuere uteri, ast ubi prodijt infans,
Q uo factum commune chorus cælaret, in altum
I t properãs Helicona. Chion mox. hinc Colophonẽ,
I nde Rhodon, repetitq; tuos post Smyrna recessus,
H inc ad centiforem Nili subit hostia Theben.
I ndicat ægyptus partum. At memor ipse sororum,
E t famæ memor, et quoduis in crimine tantum est,
M usarum ne quis prolem putet, autor Apollo
E ripuit puero lucem, et caua lumina condit,
V nde oculis capto nomen permansit Homero.
E t patria incerta est, dubioq; autore parentes.
H unc uos o, mihi cultæ auræ, Oceanitides auræ
I mplentemq; tubas. cuneosq; in bella uocantem
M iratæ. Xanthũ ad rapidũ, aut Simoëtida ad undã,
E t sistetis iter, gelido & refouebitis amne.
I pse sedens uiridi in ripa, ac uariante sub alno
N unc diuos, nunc héroas uocet acer in arma,

Nunc

N unc deses uina, et choreas, et pocula cantet,
A ut Venerem, et blandos recinat lasciuus amores,
V ulcaniq; dolos, & coelo cognita furta,
Quæq; olim longo memores repetatis in æuo,
D um placido sermone uiam, ingratosq; labores,
E t iuuat hausisse, & gressus mollisse canendo,
F ando etenim leuat. et labor, et uia fallit euntes.
H oc nos, hoc Nate auspicium, dataq; orsa sequamur.
C antantes iter ingredimur, comitantur, et auræ.
T e uero mihi certa uiæ Dux inclyta cantu
V ranie, dum longum iter, et spatia ardua circum,
D um tantum maris, & uastæ telluris obimus,
P erq; locos cultu uacuos, squalentiaq; arua
E rramus (superanda etenim iuga frigida Tauri,
T ranandæq; alpes, promotaq; culmina coelo
C aucasia, et superis iam iam calcandus Imaus,
Qua Gangem large undantem, gangeticaq; antra
E mittens hinc, inde per horrida saxa rotatum
D euoluitq; Indum, collectisq; amnibus auctum,
I n Mare Patalium septena per hostia fundit)
I nterea canere insuetum iuuet, et iuuet ipsis
D igredientem orsis, et carmina culta sequentem
T errasq;, æquoraq; mulcere, atq; aera cantu,
E t fandi decus extremis adiungere rebus,
S ic tibi Sebethi, crescit quæ ad flumina Laurus,
N on austrum urentem, non sæuos sentiat imbres,
S ed gelidi foueant rores, sed mitior aura,
E t passim riguis inolescant lilia pratis.
I pse quoq; ignotos referam per Carmina lusus
D igrediens sæpe, et coeptis dilabar ab ipsis

Quo labor, insudatum iter, et uia iniqua leuetur.

DE TERRIS ARIETI AC MARTI SVBIECTIS.

Nam tibi terrarumq; situm, et cui subdita monstro
Quæ regio, & sibi quemq; locũ, quod uẽdicet astrũ,
E xpediam. Iacet extremis in partibus orbis
O ceano cincta, et pelagi resonantibus undis
G ens Orco sata, gens Ditem commenta parentem
C æruleis quondam tellus habitata Britãnis.
H anc Contra iacet algenti Germania campo,
D iues aquis, diues nemorum uiridantibus umbris,
S æuarumq; parens fœcunda, altrixq; ferarum.
M artius hanc quadrupes gentem, atq; hæc littora ser-
B ellator quadrupes, fuluis qui cornibus horrens (uat
A d pugnam uocat, et torua ciet agmina fronte
I nsignis uillo, sed longe insignior ausis
P ugnarum ipse è cœlo, ipse et de limine Olympi
I am quassans caput, et tereti ceruice coruscans
I am frontem ferus excutiens, iam cornua iactans,
S ydereosq; Deum campos, rutilantiaq; arua
P rosubigens pede, & aurato sub uellere Crispans.
H inc Gallos sæuum genus, atq; immania corda,
Q uos Rhodanus secat, atq; Liger refluentib. undis.
H inc gentem indomitam, et gaudentia pectora cæde
B astarnas ciet ad pugnam, et fera suscitat arma,
A rmaq;, pilaq;, hamentataq; tela Cateias.
Tum Deus Armipotens secũ noua gaudia uersans,
I nspectatq; ferum, et pugnacia cornua laudat.
M ox hastam dextra excutiens, et uertice conum

F lammantem, ac longe iaculantem incendia crista.
E rigit in pedibus seseq; & concutit arma
H orrisonans. Ecce hic geminæ de uertice flammæ
S cintillant. hæ agitatæ euris per inane feruntur
I ncensæ, facibusq; auras, atq; aera signant,
T eutonicosq; petunt saltus, uadaq; inuia Rheni.
A t circum populi longe, lateq; colentes
I gnescunt calido afflatu, & fax martia sæuit.
S cintillis etenim alterius temerarius ardor
I ncensus furit, & truculentia fortibus ausis
E ffera, At alterius effert calefacta fauillis
I ndomitum caput, ac uiolenta superbia uoce
I ntonat, & nigro rabies armata ueneno,
F œda ungues, impexa comas, et dente cruento.
Q ua gressum mouet, & saltu se tollit Erinnys,
C rine minax, hac erranti discordia passu,
I raq;, uesanusq; furor comes additur, & lis
I psa quidem ardenti spargens incendia dextra
E uocat è latebris bellum, ac sese instruit armis
S ic ubi spinosis in sepibus horridus ignem
I nijcit agricola, & flammas agit Eurus euntes
O mnia candescunt circum loca. candet & aer
I gnibus insolita feruent sola subdita flamma.
H ic antro excitus coluber, minitantiaq; ora
A tollens, oculis ignem uomit, & ruit alto
P ectore cœruleus, squamosaq; tegmina uerrens
P uluereum sulcat spiris iter, æstuat ira,
I ngeminat calor, & rabies nigrescit eundo.
A tq; illi collo, atq; elato pectore liuet
V irus, et erranti maculantur terga ueneno.

Nunc caudam explicitans, sinuosáq; tergora uertens
Labitur, & toto capite exilit, ac uolat acer
Per frondes, per saxa ruens, nunc pectore toto
Eminet, ac tergo sese exerit, et micat ore
Torua tuens, linguisq; ferus iacit atra trisulcis
Vulnera. liuescunt sparso nigra pabula felle.
Ergo incomposito confestim in bella tumultu
Currit ab arctois scopulis furialis Ibernæ,
Exerit è ripis Tamesis caput, exerit ingens
Albis, et incertas uoluens Garienus arenas.
Vistuláq;, et summo decurrens monte Sueuus
Ecce uident Senonum populos, latéq; uagantes
Vangiones trahere armatas in prælia turmas,
Lugosq;, Croconasq;, et certo Elueonas arcu,
Et Cymbros gladio insignes, & Saxones hasta.
Ac falcata truces qui raptant esseda Congi.
Tũ Cattas, Tagratosq;, habiléq; ad tela Sicambrũ,
Quiq; fremunt Cauchi præter uada nota Visurgi,
Iamq; alpes metire oculis, iugáq; edita cœlo,
Subiectosq; iugis campos, glacialiáq; arua,
Ac primum nemora illa ingentibus obsita syluis.
His Belgas ense inuictos, Morinosq;, Batauosq;,
Aruernosq;, ferum genus. his Venetosq;, Remosq;
Sustulit in campis Cæsar belli Deus, atro
Sanguine cum rubuit Liger, intepuitq; cruore
Mosa uirum, et capiunt uix ipsa cadauera ripæ
Oceano indignante, comam & mersante sub amnem.
Ast illis (manet æternum decus) interijt gens,
Et syluis prognata et rheno educta parente,
Gens ferro, atq; hosti primis assueta sub annis

H eluetij, Vsipetesq;, atq; effera corda Sueui.
Q uis unum prædæ studium, ac durare sub ipsis
C orpora fluminibus, teloq; assuescere dextram.
N on urbis, non cura domus, agri ue colendi.
V enatu ducunt uitam, atq; è lacte liquenti,
E t quod Marte sibi spoliato ex hoste pararint.
B ella placent, fususq; hostili è corpore sanguis.
H os motus, animosq;, atq; hæc certamina summo
G radiuus cœlo inspectans, crepitantiaq; arma
C onflictu pugnantũ; & equis decora alta parentum
H astaq;, & gladio, & sparso super arua cruore,
M iratur simul ipse equites, peditesq;, ducesq;
T antarum & molem rerum, ac conamina tanta.
M ox flammantem hastam, et calui tela horrida Iuli,
C edo inquit simul arma, simul mea signa nepoti,
D elapsusq; Polo pugnanti, atq; ense furenti
A stat. adesse deum sentit deus. Illicet hostes
V ertuntur. uolat acer equoq; insignis, & ostro,
P er mediasq; acies exultat uictor Iulus
C æde madens. natat in medio Mars ante cruore.
Hos lusus tibi Nate mæ, cœptiq; laboris
E sse uides comites, quibus, et uada summa Lemanni,
N imbiferasq; alpes, quibus et fera regna Brigantũ.
R hætorum & celsas hilares penetrauimus arces.
E n Drusi monumenta, tuiq; Auguste labores
E n fontes auro grauidi, fluit aggere ab alto
L abens, uindelicos qui diuidit Aenus agros.
H oc effert antro Rhenus caput. euomit illo
V ndarum rapidos insano murmure fluctus
D anubius. spumosa Padum specus altera uersat,

Mons partu felix tanto totq; amnibus auctus.
His socijs dum auræ spirant, dum ridet & aer,
Nec fessis placidos negat aonis unda liquores,
Cœptum iter, ignotasq; citi pergamus ad oras.
Nanq; etiam Solymorum arces, lateq; fluentem
Iordanem (Loca nota deo) Syriæq; recessus.
Finitimos, palmæq; feracem germine Idumen,
Carmeliq; apices, quin & Libanitida Cedrum,
Quæq; fluentisono cursu ferit æquora Corseus,
Et quam Chrysoroas lento subit amne paludem,
Cornu petens Aries rutilanti uellere seruat,
Et Mars ipse suo gaudens prospectat ab astro.

DE TERRIS LEONI ET SOLI SVBIECTIS.

At Nemeæ fera tutatur samnitida terram,
Et Latium, tetricæq; domos, atq; itala regna,
Et diteis Vmbrorum agros, opulentaq; tecta
Aemiliæ, quæq; arua secat, quasq; irrigat urbeis
Mincius. huic Nymphæ Andiades, lectæq; sorores
Benaci, miscent uiolas, mœstumq; hyacinthum
Intexunt. ille incedit per prata superbus
Inuitas faciles latebrosa ad furta napæas.
Quem uel meonij cantus, ascræaq; plectra,
Vel Sibaritis auena, peloriadesq; cicutæ
Inflarint, notum & choreis, & amore Melissæ.
Tutatur quoq; quos labens de montibus altis
Diuidit Eridanus populos, & territat urbeis
Abruptis ferus aggeribus, digressus & alueo,
Secum agros, secum agricolas, secum obuia raptat

A rmenta. ipſarum faſtigia celſa domorum,
E uertitq; imo fundo, ex cuſſatq; ſub undis
V aſta fremens. uidet infelix ſua pignora mater
I mmerſantem amnem. uidet & deſerta parentem
N ata ſenem inuolui rapidarum gurgite aquarum.
P ignoribus dum ſera parens, dum nata parenti
A uxilium parat, hic ambas circumacta uorago
A bſorbet, cumuloq; ingenti uallat arenæ.
P arte alia ſpumans albenti aſpergine paſtor
D um pecudem pelago auertit, dumq; arcet ab amne
I nclamans, fidusq; illi comes aſtat aluta.
O bliquo rapitur torrente, & hiantibus undis,
S ublatus mox aeria ſuffigitur alno.
G rex iuxta natat. hic feſſus ſocia agmina aluta
C ircuit. Aſt illum abrumpēs magno agmine uortex
C œruleus, truncumq; trahens uorat, et uorat unà
L anigerum armentum, truncoq; inuoluit alutam,
L atrantemq; etiam, ac domino, pecoriq; timentem.
T um miſeræ è ſummis luctum phaethontides alnis
I ngeminant, miſeræ phaetontia turba ſorores
A brumpunt lamenta. uident electra ſuarum
R elliquias lacrymarum, acris monumenta doloris
A mne rapi, rapi & auulſis ſua munera ripis,
A c noua dum ueteres reuocant diſpendia luctus,
I pſæ iterum phaetonta, iterum phaetonta requirũt.
F initimæ trepidant urbes, foraq; omnia circùm
D iffugiunt, errantq; greges cuſtode relicti.
A t lacrymans, at fuſa comas, ac pectora plangens
D eſperans hominum, & opem Ferraria, & ipſos
V rgenti uix poſſe deos obſtare tumultu,

P rædiáq́;, oppidáq́;, urbesq́; euertentibus undis,
I ndomitis undis, summum haud satis esse tonantem,
E xcidium pauet attonita, atq; immania fata
D iluuiem expectat, ceu cum miserabilis ales
V incta pedem laqueo, pennasq́; interlita uisco,
A ccipitrisq́; famem, truculentiq́; aucupis iram
H orrescit trepidans, tum candida turribus altis,
P urpureosq́; sinus, niueasq́; intecta papillas
A lbenti strophio, formæ sibi conscia, Amorumq́;,
E ridani, sese ostentat, sua lumina in amnem
D efigit Stella arridens, ac flumina molli
O btutu irradiat. sentit sua gaudia, & antro
P roripiens, cinctumq́; alno caput exerit undis
E ridanus, Tunc Nympha oculis iacit aurea in illum
T reis ueneres, treis illecebras, quibus excitet ignem,
E xcitumq́; sua succendens uentilet aura.
H ic uideas flammantem amnem, longéq́; agitantem
S cintillas, uomere & rapidos incendia fluctus,
I lla iterum illecebras, iterum ueneresq́;, liquoremq́;,
A fflat acidalium, queis sæuos temperat igneis,
M ox risum spirantem auram, ambrosiæq́; fluorem
L æta mouet. leni flammæ incenduntur ab aura,
P ost liquido ambrosiæ sparsæ de rore madescunt.
H inc iuueni in medijs liquuntur pectora flammis.
V t magnes ferrum in sese uersatq́;, trahitq́;.
S ic uirgo trahit Eridanum, uersatq́; tuendo.
D éq́; sinu iaculata faces succendit amantem.
C orripit ipse nouam flammā, atq; ignescit in amne.
E cce ingens post terga fragor sonat, intonat aer.
D issultant ripæ, & fluctus se tollit ab imo

Agnoscit

A gnoscit Deus instantem à ceruice ruinam,
A ttonitæq; timens dominæ, atq; incensus amore
C essantem fluitare amnem iubet ocius. ipse
A ttollit dextra elatum triplici ære tridentem,
C oncutiensq́; caput properanti elabitur unda,
I nsignis curru, & terno caua tempora cornu,
P rospiciensq́; undantem alte descendere nimbum,
V ellentem arbusta, & se cum uacua arua trahentem
A rmatam attollit dextram, & ferus imperat ore,
N il ultra tentandum Vndæ, atq; absistite ripis.
P arcite agris. Vimq́; aggeribus cohibete sub ipsis.
H æc ait. illæ spumanteis tumido æquore fluctus
I ncludunt alto alueo, & placido agmine cursum
M aturant. pontum & tacitæ ingrediuntur apertum.
I pse locum celer, optatosq́; reuisit amores,
E t celsa dominam lætus de rupe salutat.
L ibera sydereæ plaudit Ferraria Nymphæ
D ona ferens, mox & placido gratatur amanti,
H æc uos haud ingrata uiæ solatia Nymphæ
A eriæ, dum Flaminiæ tranamus & amnes,
E t colles Piceni, & non uada tuta Truenti,
D um Præcutinas cauteis, cauáq; hostia Aterni,
P elignumq́; solum, celebratáq; flumina musis,
D um Marrucanos colleis, sitientiáq; arua
G argani peragramus, & arenti Aufidon ora,
E t mecum cecinisse, & iter lenisse canendo,
A c durum iuuet accentu mollisse laborem.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere. sic uos
E t gelidæ accipiant ualles, & flumina fessas.
Ipsa etiam ardenti gaudet defensa leone

V sta siti, & latis fundens se Daunia campis,
Quæq; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Et tellus late ingenti circundata Sile
Diues agri, diues pecoris, longe optima nutrix
Lenææ uitis, ditiq; argentea gleba,
Clarorum inuentrix studiorum, atq; æmula diuis,
Magna uiris, magna ingeniis, atq; urbibus ingens,
Ac paruo distincta freto, oblatrante Carybdi
Insula terrificis ætnæ celebrata caminis
Cyclopum domus, & cupido loca peruia Diti,
Dum ferrugineo rapitur Proserpina curru,
Ad manes'q; iter ingrediens noua subruit antra,
Atq; ea, quæsitam post natam ereboq; repertam,
Monstratam & segetem mortalibus, horrea genti
Constituit Dea, quæ siculis dominatur in aruis,
Deq; fame quoties hominum genus omne laborat,
Antra'q;, horrea'q;, & cerealia claustra relaxat,
Ac saturat lætas renouatis frugibus urbeis.
Has genteis Leo syderea dum spectat ab arce,
Florenteis'q; manus uidet, exultat'q; uidendo,
Ingentes illis animos, ingentia ad acta
Suscitat imperij'q; animos accendit ad arma
Horrificus. Sentit tacito noua gaudia corde
Delius, admirans'q; armos, & pectora sæui
Quadrupedis, læto fulgentia lumina uultu
Figit in Italiam, & genti gratatur, & urbi,
Quæ quondam euro, præscripsit, Zephyro'q;, noto'q;,
Et boreæ imposuit leges, sua'q; intulit arma
Oceano nunc templa deûm, & solennia curat
Sacra colens, magno & ritus iam præficit orbi.

Mox

Mox terram altricemq; uirum, imperijq; parentem,
Et leges condentem, & dijs pia sacra ferentem
Commendatq; Ioui, atq; italum fouet autor honores.
Annuit his precibus diuum pater. inde fluit sors
Imperij, magnarum & opum et reuerentia legum.

DE TERRIS SAGITTARIO, ET IOVI SVBIECTIS.

Phoenissas etiam genteis, chaldæaq; regna
Antiquum genus irradiant fulgentia monstri
Vellera Phoebei. Nam quos de rupibus altis
Pyrene spectat populos, quæq; aurea findit
Vnda Tagi, quæq; arua secat Sicorisq;, uagiq;
Fontis Anas, multoq; trahens se gurgite Hiberus,
Qua uasto circum pugnax Hispania ponto
Alluitur, quaq; ora maris se celtica, tuscæ
Porrigit in portum Lunæ, ac tyrrhenia cultos
Ostentat colleis, atq; in mare soluitur Arnus
Clarus opum, felixq; operum, atq; insignis honorũ,
Aurea quem gemino iungit Florentia ponte.
Parte alia solem ad rapidum, clymeneiaq; astra
Laudatos Arabum campos, pinguemq; Sabæum,
Eudæmon qua felici nitet inclyta gleba,
(Betius hanc Zamete fluens lauit herbiger amnis,
Et qui tura Laris foecundis miscet arenis
Stillantem euoluens in persica littora myrrham,
Hanc ripa frondente uagus sinuantibus undis
Hormanus foecundat, & in uada cæca Priones
Sese agitans dum coeruleo prouectus ab alueo
Intrat erythræum per pascua læta profundum)
Hæmonius sibi iura senex hæc uendicat. inde

Ippiter hos populos placido fouet anxius astro,
Ac terram Myrrhæ Matrem, stirpísq; parentem
Thuriferæ, miratur opimo germine lætam,
Bis ferat ut segetes anno, bis poma ministret.

DE TERRIS TAVRO, ET VENERI SVBIECTIS.

At parthos genus acre, propinquáq; psidos arua,
Et latos Medorum agros taurina tuentur
Cornua, quáq; Asiæ littus se porrigit, & qua
Cyclades insanum tundunt mare, notáq; Cypros
Ostentat paphias candenti marmore turres,
Ac sedeis Ericina tuas, quibus aurea quondam
Fulgebas. hinc ipsa urbes, hinc oppida, gentémq;,
Inuisens, & blanda foues, & amica tueris,
Et fontis memor, & nemorum, queis sedula natum
Formabas, docilem hamatæ se aptare pharetræ,
Tendere mox arcum, & celeres tentare sagittas
Inuolucres prima expertum. illæ ut amabile telum
Senserunt, placida Idalium impleuere querela,
Murmuráq; ingemuere leues. Strepit incitus ales
In uenerem. certos iterat puer impiger ictus,
Inde feras, pecudésq; petens grauiore sagitta.
Ipsa faces iaculata, nouum post uulnera uulnus
Infligis. caluere feræ, gréxq; omnis in ignem
Incensus furit. hic audax puer aptat in ipsos
Pastores ramum, quem stirpe Athamantide uulsum
Mater Acidalio continxerat amne, ibi uulgus
Pastorum, pecudésq;, intérq; armenta, ferásq;
Ingemuit. syluæ insolita sonuere querela.

Tum

T um Charites fudere nouos è fonte liquores,
V ulnera queis, gemitus'q;, et acuti in corde dolores
S edantur. Tunc ipsa sinum nudata, papillas
E xeris. effulsit iubar, ac de pectore eburno
A fflarunt gelidæ Zephyris felicibus auræ,
Queis æstus recreas iuuenum, lenis'q; dolorem.
H ic uideas amnes ad rapidum uiridante sub alno
P astores miscere nouas per prata choreas.
H ic primum cecinit teneros noua fistula amores,
I nsuetum'q; suæ carmen modulatur amicæ
V pilio. assueuere choris dryades'q;, napææ'q;
E t Panes socij, & nemorum montana propago.
T um primum Nymphæ Heroem, Heros Heroinen
A rsit, amant héroes, amat pastoria turba.
I psa inter medios iuuenes, medias'q; puellas
C ompta canis, syluas'q; moues, & flumina sistis,
E t circum pictæ uariant sua rostra uolucres.
H as arteis Cypros, atq; hæc incunabula nato
P rima dedit, primos'q; tibi monstrauit amores.
N anq; in acidalij frondoso margine fontis
D ucebas nitidum properanti pollice plectrum.
C onueniunt Nymphæ ad cantũ, properat'q; iuuētus
P astorum, simul Heroes, simul Heroinæ,
E t Panes montanicolæ, quos'q; acer in ignem
E git amor, cœptæ choreæ. Vox omnis amantum
V na fuit, mihi parce Puer, mihi parce Puella,
O niueo candore Puer, roseo ore Puella.
E cce autem phario ueniens de littore Pastor
C ommotus fama chorearum, & honore canendi,
A stitit, obstipuit'q; unà. obstupuere Puellæ

Miratæ pastorem. etenim coma mollis, et illi
Qui cœlo possent superos deducere ocelli,
Queis ignem Dea, queis sensus instinguis amandi
Fixa tuens. arsit dryas. hinc arsere Napææ
Indignantem animis, & tristi corde rigentem.
Hic amor ipse duas gutta ex amathuside tinctas
Selegit'q; arcu innitens, strinxit'q; sagittas,
Quo uictor duplici geminaret uulnera telo,
Hæ ualidis agitatæ euris, & uiribus actæ,
Confligunt simul, & celeres strinxere fauillas
Incensæ illi su rapido, et fax ignea fulsit
Aucta noto. At tacitos intus calor urit amanteis.
Altera niligenam puerum ad præcordia fixit.
Obriguere gelu uenæ. Sed flamma medullas
Vrit agens. correptum adolent incendia pectus.
Ignorat tamen, unde faces unde acta sagitta.
Nunc pallor, nunc purpureus color ore recursat,
Ac multa è uario uolitant suspiria corde.
Altera detorsit'q; iter, ac uestigia ab ictu
Leua petit, leua sensisti è parte sagittam
Errantis mater pueri. longe ingenuus ille
Ridet, et implicitus collo, blanditur amanti,
Admotus'q; sinu nudato, atq; oscula fingens
Ignotum matri diffudit in ossa uenenum.
Cuius ubi tibi uis est cognita, tingis & illo
Doctas faces, queis corda afflas, menteis'q; Deorum,
Cogis & humanis superos pallescere curis,
In'q; bouem mugire patrem, et freta longa secare.
Te nati telum patria tellure relicta,
Pastorem'q; sequi iubet, et pastoria iussa,

Et

Te Memphis dolet errantem prope flumina Nili,
Te Nilus miseratur ad herbida prata gementem,
Cum tenerũ exanimata fouens lacrymaris Adonim,
Et Marti præfers pastorem, & flumina cœlo.
Hos numeros celebrate Auræ, oceanitides Auræ
Et Cypron cantate, & fontem amathusidis undæ,
Vnde meos et foui æstus, et uulnera laui
Cum ualles Ariadna, nemus'q; Ariadna referrent,
Et miserata graueis iterarent littora questus.

DE TERRIS VIRGINI ET MERCVRIO SVBIECTIS.

Non Babylon, non quæ ora inter tigrim'q;, uagũ'q;
Euphraten, non quæ assyrio riget ora calore,
Non Crete quondam Iouis incunabula magni,
Nec ueteres graiorum urbes, nec achaica regna
Virginis ingenteis alas, et brachia uultu
Non læto aspiciunt, non uirginis inclyta dextra
Protegit has, non Mercurij uariabile sydus,
Ingenij'q; bonis, et linguæ laudibus ornat.
Scilicet hic patriam antiquam, dulceis'q; recessus
Cyllenen meminit, lusus'q; in montibus actos,
Cum pueris puer imistus per gramen ad umbram,
Et choreas agit, & dulcem modulatur auenam,
Et primus nudæ meditatur dona palestræ.
Sæpe illum genitrix sylua dum quærit in alta.
Hirsuta committentem agnum in prælia fronte
Inuenit, & cauta reuocantem in uerbera dextra.
Sæpe suas, leui curas in cortice Phagi
Testantem, & scripto signantem carmina trunco.

Quid fugis, o formosa Dryas, qui te puer optat,
Lilia cana nouem dono dat, datq; hyacinthos
Florenti intextos amarantho, & cypride fronde.
Hæc puer. ast olim cupidas quoq; pectoris auras,
Osculaq; intactis seruat tibi roscida labris.

DE TERRIS CAPRICORNO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Finitimus uero Thraces, Rhodopeiaq; arua,
Hæmumq;, hebrũq; et macedũ quõdã inclyta regna,
Illyricos etiam tractus, uagaq; ora Timaui,
Et Gangem late undantem, & gangetida terram,
Gangaridumq; domos dites. Adamantidaq; oram,
Quaq; Arius stagnante uado fluit, et ruit inde
Gemmiferos uoluens latices, atq; aurea saxa
Aegoceros imo ascendens prospectat ab orbe.
Falciferoq; seni & populos commendat, & urbeis.

DE TERRIS GEMINIS. MERCVRIO. Libræ. ac Veneri subiectis.

Non Mariam, non longiflui lata hostia Nili,
Aut campos Aegypte tuos, aut pinguia culta
Cyrenes, non marmaridum loca torrida ab æstu,
Hyrcani ue sinum maris, aut quos aspera saltus
Armeniæ tigris colit, et uagus ambit Araxes,
Aut arcas puer, aut geminorum cura Laconum
Negligit, aut lætos felia uellere Seras
Deserit alma Venus, iustæ, aut trutina aurea Libræ.
Hæc quos Cardamonis populos, quos et Zariaspes
Alluit, & ripis Ochus insignitus opacis.

Et quæ

E t quæ turrigeris insurgunt mœnia Bactris,
H æc quos è scythicis delabens montibus Indus,
S andabalisq; rigant campos, caspheriaq; arua,
I ndus aquis, Indus populis, auro effluus indus,
R egnatorq; hominum, eoi & rex maximus orbis,
A tq; alio sub sole nigrantis Oasidis oras,
Q ua libyco subiecta iugo squalescit, et atris
S tagnat Muris aquis, uasta & mons surgit arena,
A tq; abit in celebrem Mareotis lympha paludem,
Q uaq; uetus Thebe centum stetit incylta portis,
I mperitans moderatur, & usta caloribus antra,
Q ueis passim nudi iuuenes, nudæq; puellæ
O ptatos agitant lusus, et pectore nudo
C omplexi socio ducunt sua gaudia nexu.
Q ueis et pauperies comes est, comes alma uoluptas,
E t solem odere, & tenebris lætantur opacis.

DE TERRIS AQVARIO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Nec Phrygio iuueni studium, aut sua cura recessit
T errarum. Nanq; hinc gelidos regit axe propinquo
S auromatas arcu insignes, et Acinace curuo,
E t quos Oxa palus, quos et uada longa secutus
P ercurrit, uarias miscens secum Oxus arenas,
I llinc Aethiopum campos, sitientiaq; arua,
E t uastos Arabum fines, immania Tesqua,
I mmiteisq; Elephantum oras AZania regna,
Q ua se barbaricum in pelagus spumante fragore
R haptus agit, secat & rapidi fera littora ponti,
A c tractus secat, humano queis sanguine pasta

DE STELLIS.

Gens errat nemorosa, ferunt cui pabula cædes,
Et potum cruor. expressæq; ex osse medullæ.
Parte alia rursum in pelagus se proripit ingens
Zingis, & immanes pascuntur iuxta elephanti.
Post Coloa stagnante uagus fluit æquore aperto
Astapus, et socio iungit sua flumina Nilo,
Iungit et Astaboræ et Blemiũ hinc populatur are-
Illinc memnonios cursu secat improbus agros. (nas,
Hos fouet idæus puer, ut nec frigus iniquæ
Sarmatidos, nec sæua senex incendia uitet
Aethiopum extremo aspiciens Saturnus ab orbe.

DE TERRIS SCORPIO ET MAR TI SVBIECTIS.

Ast Tingin, Bochiq; domos, habitataq; mauris
Tecta, Deosq; humeris, cœlumq; Atlanta ferentem,
Insigneisq; auro, & pomis radiantibus hortos
Hesperidum, ac deserta siti getula, leonumq;
Arua fame, Mars armipotens, et Scorpius ardens
Inspectant læti cœlo, et sua iura tuentur.
Hic Chelis, ille ense potens, queis culta syrorum,
Cappadocumq; agros, queis commagenia rura
Defensant, moresq; uiris, et munera monstrant.

DE TERRIS IOVI SVBIECTIS AC PISCIBVS.

FInitimam cilicum gentem, iugaq; edita tauri
Et flexus uage Cydne tuos, saltusq; malignos
Pamphiliæ, et fuluas rapidi Eurymedontis arenas,
Felicesq; Hermi ripas, rutilantiaq; auro

L ittora Pactoli, et florenteis Mœonas armis,
C ura Iouis fouet, inſignitaq; Piſcibus aſtra
I rradiant. colit hos Garamas, deſertaq; tellus
A ethiopum, colit exuſtis Naſamonius aruis,
T uſpiq;, Aracgoriq; incenſaq; ſolibus ora,
Quiq; tenent uacua arua, et ſole incocta Anagombri.
Quiq; æſtu ſitientem agrum, uicinaq; Syrti
L ittora Fazani, deſertaq; inhoſpita uerſant.

DE TERRIS CANCRO ET LVNAE SVBIECTIS.

At Cancer, noctisq; decus Latonia uirgo
L otophagum ſedes tenet, et quos Bragada ſaltus,
I nfidusq; fecat Cynips, & punica late
L ittora, quaq; uagus ſe tollit in æquora Triton,
E t formidatas olim Chartaginis arceis,
A c latebras Maſiniſa tuas, cauaq; antra leonum
A etæos etiam fines, ſqualentiaq; arua
C olchidos, et ſæuæ non hoſpita littora Ponti,
Quasq; oras Phaſis rigat, et quas ſpectat ab alto
V ertice piniferis Ide circũdata ſyluis,
I de altrix ſyluarum, Ide fœcunda ferarum,
I rriguos Ide fundens de rupibus amneis,
Quos iuxta Phrygiæ per opaca umbracula Nymphæ
A eſtatem prohibent, nudataq; corpora lymphis
P ræcipitant, nitet in medijs argenteus undis
C andor, & ex imo fulget uaga purpura fonte,
E t roſeus color. Hic tremulæ per cœrula flammæ
S cintillant, quas illæ oculis iaculantur. ibi acer
O bſeruans amor acer, ibi ſua tela ſagittas

V ſtulat igne nouo, flammisq́; recentibus armat,
A c noua per phrygios meditatur prælia campos
I nſultans. calet omnis ager, calet Aſia, & ipſe
E xtremo uoluens incendia fonte Caicus,

DE FVRIIS ET DOLORE HERCVLIS RAPTO HYLA.

Bithynos etiam colles, iugaq́; alta Cytori,
E t freta cyaneas inter currentia cauteis
L una tenet, ſummoq́; nitens in Cardine Cancer,
Q uæq́; olim pegaſæa ratis loca legit, ubi ingens
A lcides actus furijs, uictusq́; dolore,
I mmemor ipſe ſui, clauæq́; oblitus, & amens
E rrauit cum ripæ illum, ac reſonantia ſaxa,
I llum amnes, illum antra procul, uallesq́; referrent
C lamantem, mihi reddite Hylan, totiesq́; gemētem,
T undentemq́; Hyla nemus, æquor Hyla replentem,
H as illi pœnas Cytherea irata parauit,
Q uodq́; apio inſignire comam, quod tempora myrto
A bnuerat, cum læta illum ad carcheſia uictor
O enides, omnemq́; unà Calidona uocaſſet,
G audentemq́; apri ſpolijs, & uirginis actis.
S it mihi fas Nymphæ Aonides, dum littora curro,
Q uæ quondam cithara modulans percurrerat Or-
S it fas Alcidæ luctum, pueriq́; rapinam (pheus.
E t canere, & longum cantu mulcere laborem,
D um uocem ualles referunt, dumq́; ipſa canentum
M urmura reſponſant, & ripæ, et littora, & ipſe
C onſcius erroris fons, et loca conſcia queſtus,
V eſtrum opus, ut feſſæ reparentur carmine uires,

Assit & extremis decor, & sua gratia dictis.

DE HERCVLE ET HYLA.

Appulerat mysorum agris magnetias argo',
Cum tenero comitatus Hyla, petit impiger alti
Alcides iuga per densum frondentia montis.
Hic septem capit erranteis per deuia ceruos,
Septem arcu, pedibus binos, & robore plantæ
Insignes maculis, primoq; ad tempora cornu.
Hos puer attrectare manu, palmisq; fouere
Incipit, & tereti subnectit uincula collo
Exultans præda, & maculosis pelle gemellis.
Hic heros fessus cursu, per gramen ad undam
Ingenteis artus sternit, clauamq; trinodem
Suspendit trunco, & pharetræ caput aptat onustæ.
Inuitat somnos labor, & uicinia fontis,
Vmbraq; textilibus circum uariata corymbis.
Ipse autem fons perspicuis argenteus undis.
Albescunt imo sparsi, rutilantq; lapilli,
Quos huc, illuc subsiliens uomit unda. quiescunt
Mox illi, pictaq; solum uariatur arena.
Lætantur uitreis errantia lumina in undis.
In summo natat umbra. natant ramiq;, comæq;
Frondentes. Sol per tenueis uaga lumina rimas
Irradiat. Variant umbræ uariantibus auris.
Pendula per nitidum currunt umbracula fontem,
Murmuraq; in solis strepitant resonantia syluis,
Quæ lenis mouet aura, mouet recinentia ramus
Ora auium, & uario resonant caua guttura cantu.
At circùm, atq; ipso crepitantis margine riui

Ver halat, roseusq; decor se fundit ad auras,
Liliaq; in uiridi spirant candentia thyrso,
Et memor ingratam mœret Narcissus ad undam.
Tum uiolæ è patulis redolentia munera ramis
Prætendunt lætos flores, implexaq; serta
Spirantis rarum ueris decus. enitet inter
Illustres passim flores, monimentaq; diuum
Flos rarus, flos ipse hominum uix cognitus ulli.
Heroes norunt, & semideiq;, deiq;.
Iuppiter hoc thalamos iubet, hoc iubet aurea coniux
Rorari genialem aulam, cum lætus uterq;
Læta agitat, sociosq; parant coniungere somnos.
Hos inter gratam Alcidæ per membra quietem
Stillarat sopor, & fessos recreauerat artus.
Ipse autem somno grauior, uictusq; sopore
Horrentemq; animam late de pectore anhelus
Efflabat, Nymphæ insolito de fonte fragore
Excitæ liquidis caput exeruere sub undis.
Vtq; uirum uidere per herbida prata iacentem,
Tendentemq; artus, mento, setisq; rigentem,
Claudentemq; supercilijs. caua lumina, risum
Ingeminant, lætis interstrepit unda cachinnis.
Ridebant aliæ stertentem heroa, sed hærens
In puero, non ipsa oculos, non lumina torquet
Blanda Earis, sentitq; deæ Zephyritidis arcum
Tabificum, ultricesq; manus. ea colle propinquo
Insidians, telum idalium immedicabile telum
Perstrinxit, sublatum alte, intinctumq; ueneno
Fontis acidalij hoc etenim dea Cypria telo
Vtitur in nymphas, quoties mortalia nymphis

O bijcit ora, hominumq; deas pertentat amore.
I nterea catulis puer ad præsepe ligatis
L udebat, pexosq; manu mulcebat, & herbas
S electas dabat, & musto inter cornua flore
I ntexens, uiridi caput insignibat acantho.
M ox ipso infelix puer, ipso in margine lætos
I nfelix lauat, & uitream depectit ad undam
R orantes udo laticæ, atq; aspergine cana.
S enserunt catuli fontem notum. Ah puer, ah sors
D ira deûm. Saliere feri, puerumq; sub undas
T raxerunt. Terq; ipse manu, pedibusq;, humerisq;
O bnitens clamauit herum. Ter candida Nais
O ra manu pressans liquidum ui traxit in amnem,
A tq; amplexa suis pauitantem condit in antris,
F ulgentem tamen ora, oculisq;, comaq; decentem.
I lla quidem puero fruitur. Sed flaua Nychia,
E t nigris Eunicæ oculis, petulansq;, procaxq;
A tq; umbræ Melis consueta, Adranea recessu
P icta genas, tortisq; comis, & nuda papillas,
A c nunc multa suo fundens suspiria corde,
T abescunt miseræ inuidia, latitantq; sub antris,
S eptem Earis malesana dies, septem anxia noctes
C um puero insomnes agit, ut neq; parcat amanti,
N ec parcat rursum ipsa sibi, sed perdita, & amens
D eperit illum oculis, amenti & deperit ore
P erdita, mox clauso exanimis collabitur antro.
A st heros somno excitus, pauitansq;, dolensq;
Q uærit Hylan, repetitq; et Hylan, nemora auia lõge
R esponsant, iterantq; et Hylan. Puer abditus antro
I pse quidem responsa refert, sed nympha, sed antri

Occlusæq; fores, molesq; immanis aquarum
Aduersans, prohibent superas attingere ad auras.
Luctatur sed nox, intusq; offensa resultat,
Atq; obscura procul, reuolutaq; bombit imago.
Errabat miser Alcides gemitu obuia complens.
Præcipitem nunc ardor agit, nunc uicta dolore
Genua labant, nunc mugitus per saxa resultans
Inuentum promittit Hylan, modo lusus, & expes
Arcumq;, clauamq;, uenenificamq; pharetram
Turbat humi mors amisso præfertur amante.
Iamq; oculi, iam uox defecerat. Ecce per amnem
Visus Hylas, Vocem ingentem dedit excitus heros,
In mediosq; salit fluctus, & brachia tendit.
Exili tum uoce puer, mihi gloria in amne est
Care parens, absiste queri. sat terra, sat æquor,
Satq; tui socium me iam nouere labores,
Sat sit Hylan sudasse tuæ sub pondere clauæ.
Iam requies mihi parta, & hymen, et numē in nuda
Viue memor, nostrosq; animo seruabis amores.
Hic lacrymas dedit, atq; extendit ad oscula uultus
Purpureos, uani rapuere sed oscula uenti.
Sectatur properantem heros. sed cœrula coniux
Sectantisq; oculis nubem obijcit, & uetat antro
Indugredi. Tales reddit de pectore uoces
Alcides. Mihi care Puer tua gloria laudi,
Atq; undis iam parta quies, & numen in amne.
Inuidiæ coniux, & amante, & coniuge felix.
In claua mihi nomen Hylæ, libycaq; pharetra,
Pulcher Hylas, regnabit Hylas in pectore nostro.
Sis facilis, nostrosq; iuues in parte labores.
Dixit,

Dixit, & ingentem uiridi de cæspite collem
Erigit, attollit'q; manu. componitur ara
In medio. lecti flores, & olentia serta
Sparguntur, gestati arcus, grauidæq; pharetræ
Stant super, & rutilas uoluunt incendia flammas.
Ipse aram nouies lustrans bona uerba precatur
Cum gemitu, nouies & Hylan de more salutat,
Visus Hylas media flores quoq; sumere ab ara,
Hinc iter ad Phasim ingeminat, minuit'q; dolorem
Ipsa dies, desyderio uis addita crescit,
Mens'q; resurgenteis renouat sub pectore curas,
Quæ fessum excipiunt uariæ, & comitantur euntem,
Littora dum properãs legit, & caua flumina tranat,
Solantur tamen in tenebris insomnia, & umbra
Obuersans oculis, & Hylæ amplexantis imago.

EXCVSATIO.

Forsitan & quos quisq; deus per pectora sensus
Excitet, & qualeis nascenti sydera mores
Portendant, cinerem, diuersa'q; fata, uirorum
Quæ facies, uigor aut membris, quæ robora cuiq;,
Quod studium, quod'q; ingenium, uis'q; insita cordi,
Vt rerum series, & cœpti carminis ordo
Postulat, & toto passim ferremur olympo,
Scitantes quæ uis superum, ac fortuna locorum,
Astra deum quid iuncta simul, quid ab orbe remoto
Dum certant, quid cum radio intueantur amico,
Promittant, qua parte fauor, qua'ue ira deorum
Eueniat, mors unde repens, aut tempora uitæ,
Quæ'q; hominum generi cœlo ducuntur ab ipso,

Verum ingens dolor, & fatum insolabile magni
Herculis, ac totum lamenta audita per orbem
Crescentem natae luctum, immedicataq; duro
Vulnera retractant ferro, ac noua robora sumit
Cura recens, semperq; nouos dolor incutit ictus.
Non potuit famulantem Heros, socia arma ferentem
Victor apri, excisorq; hydrae, domitorq; ferarum,
Non ualuit pueri casum, nymphaeq; rapinas
Ferre Deus. Mihi nata seni, mihi filia patri
Eripitur. crescat dolor, & noua cura resurgat.
Parcite Pierides, nostroq; absistite luctu,
Vos laetos agitare choros iuuet. Ite puellae,
Ite Deae, tuq; ò toto dux praeuia coelo
Vranie, proprios repetens age diua recessus.
Ipsa tibi dulcem in thalamis meditabere cantum,
Funera nos, lacrymaeq; decent. Procul este Napaeae,
Este procul Dryades, cultaeq; in carmine nymphae,
Liquentesq; amnes colite, & colite ocia syluis.
Forsitan & te Aurora iuuet, dum Memnona luges,
Et nostras audire, tuasq; iterare querelas,
Sed dolor, & lamenta nigro contentur amictu,
Quaeq; erumna meos non deserit anxia questus.
Sed comites estote Aurae, atq; fauete querenti,
Et uoces geminate, & luctum intendite nostrum,
Fidae Aurae, comites saeui, testesq; doloris.

DEPLORATIO LVCIAE FILIAE.

Certe ego felices tedas, dulcesq; hymenaeos
Nata tibi, carosq; parabam è stirpe nepotes.
Fingebamq; & aui lusus, numerosaq; uerba

A d cunas, cantus'q; senex meditabar aniles.
E n miseræ patris tedæ? hos' ne senex hymenæos
A spicio? sunt hæc solatia grata nepotum?
N ata iaces, nec blanda senem, nec filia patrem
A lloqueris, sed muta siles, sed lumina condis.
H oc meruit pater infelix. Age nata reclusos
E t sustolle oculos, & me solare querentem.
O uanum desyderium, & spes patris inanes.
E n tabes. Decor ille tuus quo nata recessit?
D eliciæ matris miseræ. Tibi dona parabat
E t lusus dignos hymenæo, & coniuge uesteis.
P ro donis, lusu'q;, & pro lætis hymenæis,
L iquisti luctum, & lacrymas, atq; aera nigrum.
O rnabam tibi serta domi, syrium'q; liquorem
A d thalamos, geminæ, geminæ tua cura sorores
F undebant. Quid pro sertis, syrio'q; liquore
L iquisti? sine Sole dies, sine sydere nocteis,
I nsomneis noctes. fesso tibi uagit ab ore
F rater, & in cunis questus exercet amaros.
H as illi illecebras, hæc ludicra blanda relinquis.
A t patri uetus ulcus, & insanabile uulnus
L iquisti, æternos luctus, miseram'q; parenti
C aniciem. O qui me patrem, qui sorte parentem
S yrtibus in medijs statuat, saxis' ue Promethei,
Q ui rapidas instiget aues, & uulturis ungues.
N on mihi te belli rabies, non aspera ponti
T empestas, non missa polo flagrante ruina
E ripuit. Tellus' ue graui concussa tremore,
A ut quæ sunt miseris discrimina plurima terris.
I pse mihi flos ætatis, species'q;, pudor'q;,

E t grauitas generoſa, oculiſq; afflata uenuſtas,
(H eu quod iuncta ſimul dũ ſũt bona plurima, certãt)
E ripuit tete. Ipſa ſibi probitaſq;, decorumq;,
I niecere manum, & fato ſua iura dedere.
Q uæ ſuperi, quæ ſeuities? molitur ab ortu
S ol curſum, pergitq; iter, & ſpatia ardua luſtrans
C onficit, occiduum dum progrediatur ad orbem,
A t uitæ ſpatium incertum, & perſæpe ſenectus
I ngruit in medio curſu, uellitq; iuuentæ
L anguentem florem, & ſpoliat ſpe diuite ramos.
A n ne mihi ante oculos grata obſeruatur imago,
Q ua mihi te quondam mea Lucia, qua mihi tete
L æta oculis, blanda aſpectu, pulcherrima cultu
C onſueras offerre? En aſpicio ora, decuſq;
E gregium formæ, & tot honeſtæ frontis honores?
L ætantem amplexu excipio, & patria oſcula iungo.
A ffaris iam blanda ſenem, officioſa parentem.
E xcutiunt mihi iam lacrymas noua gaudia. Demens
A h demens pater, infelixq;, parenſq;, ſenexq;
F unde nouas lacrymas, ne te iam ludat imago,
E t ſenſus memor, & mentis ſpes credula uanæ.
N il heu, nil reliquum iam Lucia. Ceſſit in auras
V el ſomno ſimilis, uel inani corporis umbræ,
A ut iacet in parua tantum cinis abditus urna.
N um cœlo forſanq; recens nitet aurea ſydus?
I llam cœlicolæ inſpectant? illam Heroinæ
M irantur? clarum nota inter ſydera lumen?
I pſa micat noua lux cœlo decus addita, & aſtris?
N ata queror. reptantem auris, cœloq; uagantem
A ſtra recenſentem, numeroſq; & ſigna notantem,

Heu

H eu fallax natarum amor. heu male grata, nec ore
A ppellans, nec uoce petens patrem ipſa uocaſti,
S altem ò ſaltem oculos ad lumina noſtra reflexes.
A h diras patrum ſpes, et ſolatia dira.
N e cœlo, ne Dijs pietas, an forte nec ipſo
S plendeſcis cœlo? tenebrisq́; adoperta profundis
C aligas nigricans? pereat lux omnia noctem
I ngeminent, tenebræq́; cauo dominentur olympo.
S ed iam ò ſed deſiſte dolor. mihi roſcida flauo
E xurgens aurora nouum iubar æquore tollit.
P ræradiat caput auricomum, roſeusq́; per auras
I t decor, eq́; genis ſtillat ros fuſus eburnis.
N unc axem Dea, nunc currus age pelle uollanteis
F unde diem. ſparge eoam dux præuia lucem.
P ande ſinus. natam aſpicio, Tecum aurea curru
L ucifero, & ſocijs tecum ſecat æthera bigis.
B landiturq́; oculis. lacrymas quoq; læta parentis
A ſpectu ciet, et blando mea Lucia ab ore.
A ppellatq́; patrem, ſummo & ſua brachia curru
E xerit, inuitatq́; ſenem. iam filia fulges
I nſuetum iubar. ardeſcunt iam tempora. iam iam
I n radios abeunt crines. En fulgidus ora
A ccendit ſplendor. micat en lux ignea circum
P erq́; genas, totoq́; nitor ſe fundit olympo.
E xoritur iam ſol. radijs en Lucia ſolis
E xcipitur, roſeoq́; ſinu complexa, nitentem
I lluſtratq́; diem, et ſuper æthera fulget apertum.
A tq; nouum cœlo decus, & noua lumina terris
D iffundit, lucem inde auræ ſenſere recentem,
C larior et ſolito diffulſit ab æthere Titan.

DE SE IPSO POST OBITVM.

Ergo ubi postremum in cinerem, squallentia'q; ossa
S oluerit, et longo tempus me absumpserit æuo,
Q uæ'q; leuis tumulos circum obuersabitur umbra,
A bscondet nox, et nube obdensarit opaca,
F orsitan è cœlo aspiciens, nec passa parentem
O bduci tenebris, nigrantia nubila late
D isferet. et patrium longe indignata sepulchrum
N octe premi, et densa manes caligine condi.
E ffundet rutilantem alto de culmine lucem,
E t totum in radios clara inflammabit olympum,
I llustrans monimenta patris, decora inclyta fama.
F ama ipsa assistens tumulo cum uestibus aureis,
O re ingens, ac uoce ingens, ingentibus alis
P er populos late ingenti mea nomina plausu
V ulgabit, titulos'q; feret per secula nostros,
P laudentes'q; meis resonabunt laudibus auræ,
V iuet et extento celeber Iouianus in æuo.
N ec deerunt mutum ad cinerem qui grata locuti
O blectent manes cantu, atq; hæc pectore uersent,
H uic puero quantum Aonides tribuere puellæ,
C astalij quem fontis aquis lauere, et opaca
T empora cinxerunt lauru, fouere & in antris
A ssuetum choreis musarum. hinc pectore anhelo
L ustrantem idalium nemus, et loca consita amorum,
E t charites docuere uiam, uoluere et amantem
A tq; faces tractare Deæ, atq; cupidinis arcus,
M ox Paphiam canere ad citharã. procul antra canẽti
A ssultant, Resonat uirides formosa per umbras

F annia,per'q; suas strepitant suspiria myrtos,
E t percussa graueis iterant iuga frondea curas.
P ost iuueni patuere adytis manifesta reclusis
T empla,quibus secreta Deûm sapientia pandit,
N aturæq; arteis docet,& præcepta recludit
V iuendi,hic illa è media testudine templi
H ortatur'q;,monet'q; uiros,foribus'q; adapertis
A dmittit meritos. excludit inutile uulgus
D etestans. Inde ipse animum formauit,et omneis
E xplicuit uitæ mores,monstrauit et arteis
I ngenuas,totum'q; audax Helicona pererrans
N il intentatum ingenio dimisit inertem
I s digito increpuit'q; lyram,lusit'q; canendo
A d cyathos. idem ad thalamos hymenæon amatos
P ellexit cantu,cecinit'q; admota cubili
A ntiniana sales notos,nec defuit illi
R ustica quæ tenerum modulata est fistula carmen.
I ngemuit simul ad tumulos,lacrymosa'q; amantum
F unera,dum è solis uiolæ afflauere sepulchris.
I nstruxit'q; alas equitum,ac sertoria signa
E xtulit Hesperiæ in campis,tinxit'q; cruore
A rua super,tumuit'q; amnis,dum gurgite mersat
A rma,uiros,phaleras'q;,et corpora quadrupedantum
I dem ausus maris undisonos inuadere campos,
R ettulit,austeræ salsus sapor unde lacunæ,
R ettulit,unde cadant imbres,unde intonet æther.
P rodeat unde comata,cauo quo'ue Iris ab antro,
A usus inemotos aurarum irrumpere tractus.
M acte animo,macte ingenio,cui limina cœli
S tellatæ et patuere fores,quem cardine laxo

F atáq; fortunasq; uirũm, ac decreta Deorum
N osse fuit, superũmq; aditus intrare repostos
R imantem, & cæcas reserantem in fata latebras.
E rgo agedum nymphæ Sebethides, eia age nymphæ
E myrto tumulum ornate, atq; incingite lauru,
P urpureamq; adhibere rosam, atq; effundite nardũ
C anentem Dea, frondentem Dea iunge et oliuam,
Q uæ pacem Dea concilias. hic ocia, pacemq;
I taliæ peperit fessæ, uiolentaq; bella
S ustulit, immersitq; cæo, atq; in ualle maligna
A bdidit, et duplici religauit uincta catena,
P roscripsitq; erebro, portisq; inclusit ahenis,
O ciaq; hesperias iussit regnare per urbeis.

ALD. LECTORI. S.

Non abre uisum fuit, si quæ Pontanus ipse in principio libri Meteororũ manu sua scripta Paucis ante diebus, q̃ è uita discederet, ad me misit, imprimẽda hoc loco curarem. Ea uero sunt.

Liber hic Meteororum fuerat ante Vraniæ libros scriptus, uerum prius, quam ederetur, furto fuit ob liuorem subreptus. Itaq; absoluta Vrania. Autor illum refecit, et tanquam instaurauit. addiditq; Vraniæ Libris.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM METEORORVM LIBER.

h Iinc, ego quæ nubes causæ, quis spiritus auras
Sollicitet, quæ uis agitet liquida æquora ponti
Expediam, et salsæ dicam sapor unde lacunæ.
Quid densas cogat nebulas, densum'q; relaxat
Aera, cum læto descendit plurimus imbri,
Aut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
Dissilit, aut uasto cœlum quatit omne fragore,
Vnde et præcipites liquidum per inane ferantur
Siue faces, rutili ue angues, aut ignea lampas,
Qui'q; micant'ue cadunt'ue corusci è nubibus ignes,
Aut cœlo quæ impulsa ruunt uulcania tela.
Seu qui per dirum miseris mortalibus omen
Spargit sanguineos flammato uertice crines.
Illo quidem morbos'q; ferens, inopina'q; bella.
Vnde etiam tanto spirant cum murmure uenti
Aera per uacuum, & pelago dominentur aperto,
Nunc altis in speluncis tellure sub ima
Inclusi, superas quatiant cum mœnibus Vrbes.
Atq; hinc digrediens fontes, quæ'q; amne citato
Flumina diuersis erumpunt partibus orbis,
Vndarum'q; uagos latebroso è pumice ductus,
Et quæ sint liquidis memorabo exordia lymphis.

Tu modo, quæ digressa polo Sebethida ad undam
D iuertens, tacitas inter facunda sorores
V ranie. repetis'q; iter, et tua sydera narras,
P ande etiam immensas cœli uariabilis oras,
A eris & motus aperi Dea. Sic tibi ripæ
C litunni teneras gignant per littora myrtus,
E t tua perpetuæ crescant ad flumina Lauri,
I ncipe. purpureos florum iam spargit honores
E n tibi Sebethos, Veniunt ad carmina cultæ
N aiádes, Dum fontis opes, dum flumina cantas.
(G ratum opus) inscripto texunt tibi serta hyacintho.
E n properant udis fusæ per colla capillis,
Q uæ'q; tibi niueis pingunt redimicula Bacis
N ereides, Tibi magna Iouis sua regna reclusit
E t soror, et coniux, secreta'q; certa profundi,
T u uero Regina Deûm, cui mille ministræ
A era per uacuum famulantur, cui pater æther
I ungitur, & socijs implet conceptibus orbem,
N e desis, cœptis'q; ueni pede diua secundo.
N ate uides, age nate oculis, age suspice numen,
E t uenerare, uides uultu quæ tristis honesto,
E t lento incedit gressu, nec lumina torquet
F ixa tuens, nec multa loqui, nec garrula curat,
H æc ratio est proles magni Iouis. huic pater uni
N osse dedit causas rerum, atq; aperire latenteis.
H ac duce nubiferas mundi penetrabimus arceis.
T e colimus Dea, thuricremam tibi ponimus aram.
S parge rosam, da thura puer, linguis'q; fauete.
V os quoq; felices tumuli, manes'q; parentis,
Q uo duce Romanæ statuunt sua signa camœnæ

T arpeia pro rupe, canit tuba & Aenea Martem,
V os manes mihi felices & adeste uocanti.
S ic uobis uer perpetuum, uiolæq; rosæq;,
S ic spirent et amoma, fluant Sebethides undæ,

OMMIA CONSTARE E QVATVOR ELEMENTIS, Ipsáq; elementa inuicem conuerti.

Principio genus omne hominũ, genus omne ferarũ
P rognatæ & syluis uolucres, quæq; æquora ponti
M onstra colunt, quæq; herba solo florente uirescit,
E t quæ sublimis crescens subit arbor ad auras,
Q uatuor è primis ducunt exordia causis.
H inc etenim proprias sumunt animantia uitas.
H uc redeunt, quoties fragiles mors soluerit artus.
I psa æterna manent elementa, uicesq; ministrant,
D um sua iura simul cedunt, aut cessa reposcunt,
A lternosq; agitant constanti fœdere motus,
V ertunturq;, eademq; aut mox diuersa resurgunt.
H inc rerum status æternus, æternáq; origo,
A eternam quoniam sortem, & data fata repensant.
H is parent nascentum animæ, legesq; sequuntur,
Q uas dederint elementa. suos retinentia nexus.
I psa autem cœli motus, ac signa tuentur,
I mperijsq; assunt stellarum, et iussa capessunt.

SOLEM, ET LVNAM MAXIME IMPERARE ELEMENTIS.

Nanq; per obliquum mundi inuariabilis orbem
Q uinq; agitant narios errantia sydera cursus,

A duersis'q; rotis subeunt duodena per astra.
P ræsidet his pater ipse hominum, Princeps'q; Deorū
S ol rerum sator, & numerosi temporis autor,
Qui cœlum, et terras radijs, cauá'q; æquora lustrat,
H unc iuxta comes incedit Latonia Luna
N octis honos, lucis'q; alienæ haud certa ministra.
C uius & Imperium late maris æquor, et ipse
O ceanus rex undarum, ac maurysia coniux
A ttoniti uenerantur, et undoso æquore Nereus.
A lternat'q; sequens fluctus, et temperat æstus,
D um Triuiæ instabileis seruat per tempora currus.
H inc etiam largo turgent sata semina succo,
H inc manat liquidus per uenas humor in artus,
H inc fluit, ac refluit per membra tenerrima sanguis,
H umidá'q; infuso lentescunt corpora rore,
C orporibus quoniam præsit Latonia nostris.
I lle & uitaleis spirat nascentibus auras.
A tq; agit in membris animas, & stillat in artus
F omitis ætherij calefacta per ossa uigorem.
D eniq; Sol patrium ius, officium'q; paternum
E xercet, peragit matris Latonia parteis.
Quæ bigis inuecta, uagó'q; per æthéra lapsu
D iscursans, prensat nunc hos, nunc deserit illos
A uxilium implorans, et opem acceptura Deorum,
C orporibus quam materna pietate refundat.
H is ducibus parent elementa, hæc signa sequuntur.
I n primis aer multa caligine densus,
M ane nouis radijs, et luce rubescit eoa,
C um necdum orta dies, & nox sua sydera condit,
C um surgit iubare exorto Titonia coniux,

Mox clarum sparsura diem Lux suscitat almum
Lux Solis comes, & coniux, & filia Solis,
Qua nil mobilius, qua nil uelocius unquam,
Non leuis aligeræ mentis pernicior aura.
Quin rapido sub sole liquens rarescit, & ignem
Concipit, incensum'q; ab humo rapit usq; calorem
Ipse etenim tenuis penetratu, & corpore raro
Labentem cœlo radium sola ad ultima terræ
Traijcit. hic duro frangens umbone resultat,
Exiliens'q; cauo succendit in aere flammam.
Quo'q; locus cauus ipse magis, quò densior aer,
Quo' propiore Deus prospectat ab æthere terras,
Hoc magis ignescit flammis, & concipit æstum,
Incandet'q; æstate, tepet sub Atlantidis ortum,
Quo nidum in tignis peregrina reponit irundo.

DE MARIS SALSEDINE.

Vos etiam maris undisoni fluitantia monstra,
Et solem rapidum, & latices sentitis amaros,
Quandoquidē obiectas urens sol dum coquit undas,
Et radijs infestat agens neptunnia regna,
Assidue dulces epulas, tenuem'q; liquorem,
Haurit aquis, succos'q; rapit populator amicos
Grata sequens, sensum longe indignatus amarum,
Hinc salsus sapor, atq; asper fluit æquore amaror.
Quippe etiam ut nostro fluitat de corpore sudor,
Ille quidem dulci è baccho, mellis'q; liquore
Exclusus uenis, & enim sitis ipsa calor'q;
Leuibus indulgent succis, & amara recusant.
Quinetiam fama est captum telluris amore

O ceanum, tacitos primum occuluisse dolores.
P ost ubi concepit flammam, penitus'q; medullis
A rsit, & ipsa imis hæsere incendia uenis,
O quoties primo fixit sua munera posti,
P inxit & e' uario non mollia limina flore,
A c cecinit miseram lacrymosa uoce querelam,
L onga'q; per uacuas rupit suspiria rimas,
I nde ubi iam longo patientia uicta dolore est,
M ulta quoq; iratus foribus conuitia dixit,
C rudelem & dominam per uerba indigna notauit,
N unc supplex ueniam petit, & connubia poscit,
E t thalamum optatum, & socij sua gaudia lecti.
A t postquam nil dona mouent, promissa'ue magni
D os pelagi, atq; preces frustra cessere mariti,
N on ullæ supra spes, tum furiatus, & amens
P erculit aduersam nodoso uerbere Calpen,
I ngemuit, traxit'q; grauem a' radice ruinam
Mons cauus, ille imo uictor ciet æquora fundo.
A gmina densentur campis. tum rupe soluta
I rrumpit pelago, & terris insultat apertis.
A t tellus tremefacta metu confugit in altos
N ube caua monteis, toto'q; in uertice sistit.
E xanimẽ excipiunt Nymphæ, refouent'q; pauentẽ,
V t uires rediere, deos'q; exciuit agresteis,
E t quæ sit dubijs nota est sententia rebus,
C ontinuo e' medijs terræ penetralibus actam
A lloquitur Saliam, & precib. noua munera iungit.
T um Dea conuentu in medio dux ipsa repostas
E xoluit uenas, toto'q; e` uiscere terræ
E ruptat sale saxa super sudantia amaro.

Quidqd ubiq; aſprum egeritur, fluitat'q; malignus
Aequora per, ſapor inficiens undas'q;, deos'q;.
Ipſe etiam Oceanus retro dare ſigna coactus.
Inde manet ſenſu ſapor aſpernandus amaro.

DE SOLIS EFFECTIBVS IN TERRA.

Præcipue tamen in gremio telluris amatæ
Exercet ſua iura deus, Latonia proles.
Semina nam rerum campis obſtruſa, ſub auras
Euocat, in'q; nouas conuertit germina frondeis,
Educit ramis tenuato codice flores.
Mox agit in crudos beneolenti cortice fructus,
Hinc ſua iucundo maturat poma ſapore,
Felices lætis ſegetes inſpicat ariſtis,
Veſtit pampineis baccheia dona racemis,
Educit ſata, nata fouet, quæ fota animantum
Pabula ſint, ſuccis'q; ſuis alimenta miniſtrent.
Quinetiam ipſius è uenis, terræ'q; cauernis
Surſum agit eductos alta ad conuexa uapores,
E quibus aut rores bibula funduntur in herba,
Aut atræ incumbunt nebulæ conuallibus imis,
Aut paſſim cœlo fuſæ ſparguntur in agris
Cæruleæ pluuiæ, aut multo cum uerbere grando
Perſonat, aut canis albeſcunt rura pruinis,
Aut niuibus ſummi cinxere cacumina montes.

DVAS A SOLE EDVCI IN AEREM EXHALATIONES, HVMIDAM VIDELicet, & Siccam.

Terra etenim duplicem exhalat saturata uapore
H umidus hic, crassóq; madens se corpore uix fert.
A ridus & calido suffimine prosilit alter.
A ccipit hos late in gremium circunfluus aer.
H unc ipsum triplex regio secat, altera candet
I gnibus, horrentiq; gelu riget altera. Vtrunq;
P rima quidem, æstatémq; suam. sua frigora sentit.

DE PLVVIA.

Ille igitur per inane uagum sublatus in auras
C onuertit sese insinuans, passímq; coactus
D ensatur magis, atq; magis, tum nubibus actis
F rigida per loca, sub cœli regione maligna
I d quod erat calidum, sensim effluit, & uolat alta
S ub loca, qua positis feruent incendia castris.
I pse autem cogente gelu tabescit, & inde
L iquitur, irriguæq; cadunt ex aere guttæ,
Q uin & frigida uis propius cohibente calore,
C olligit in sese, maioráq; robora sumit
C ogitur hinc sparsus passim uapor. Inde coactus
S oluitur, & pluuij rumpunt de nubibus imbres.
I nterdum rapidos amneis est cernere passim
D iffluere, & totum in pluuias descendere cœlum.
T antus in aerio sese globus orbe coegit.

DE NIVE.

Ast ubi defluxit calor omnis, & omnia circum
H orrescunt hyeme, & solem loca iniqua negabunt,
C oncrescunt gelido nubes è frigore, & unà
C oguntur, motæq; loco, atq; è pondere pressæ,
Descendunt

D escendunt passim tractæ, cæsimq; rotatæ
A c niuibus iuga summa tegunt, & ad ima feruntur,
A lbentes, quoniam albescit concretus aquarum
H umor, at admoto quamprimum ardore liquescunt,
S tiriaq;, glaciesq;, solutaq; sole pruina.
I n riuos abeunt fusi de grandine rores.
I nq; niues transire imbrem, atq; inolescere tignis
E docet, & quod Zona illas quæ torrida nescit,
F rigida quod canis horret Germania campis.

DE PRVINA, ET RORE, ET MANNA.

At tenuis uapor ille quidem, nec uiribus auctus
N ec dum summotos habilis contingere montes,
I pse die excitus, gelida mox noctis in umbra
C ogitur, in canas hyeme obstringente pruinas.
I dem abit in rorem liquidum sitientibus herbis
A uxilium cœlo tepido, atq; in nocte serena.
Q uinetiam calabris in saltibus, ac per opacum
L abitur ingenti Crathis, qua cœrulus alueo,
Q uaq; etiam syrijs syluæ conuallibus horrent
F elices syluæ, quarum de fronde liquescunt
D iuini roris latices, quos sedula passim
T urba legit, gratum auxilium languentibus ægris.
I llic æstate in media, sub sole furenti
D um regnat Calor, & terræ finduntur hiantes,
T um tener ille uapor sensim sublatus ab æstu,
V ersatusq; die, multoq; incoctus ab igni
C oncaua per loca, & arescentibus undiq; syluis,
I ngratum ut sensit frigus sub nocte madenti,
C um nullæ spirant auræ, & silet humidus aer,

Contrahitur paulatim, & lento humore coactus
In guttas abit, & folijs sitientibus hærens,
Lentescit, rursumq; diurno à sole recoctus
Induit & speciem ceræ, mellisq; saporem.
Quodq; & apes præstant arte, ingenitoq; fauore,
Hoc medicos natura hominum producit in usus.
Tu uero Iuuenis tenerorum assertor amorum,
Mane tuæ qui serta paras intexere Nymphæ,
Aut Veneri ante aram lectos inspergere flores
Pratorum decus, hoc precibusq;, hoc suscipe uotis,
Threicio ut boreas tacitus requiescat in antro.
Hic miserè rorem infestat crudelis, & asper.
At prædo, & facilis, & rapta coniuge mitis.
Namq; per aerias ponti dum præterit oras
Vota ferens, uidit procul in conualle remota
Planitiem uiridi late florescere campo.
Admonuit locus optatæ cum coniuge noctis.
Desilit, ac molli lacrymantem amplexus in herba,
Explicuitq; sinus, munusq; impleuit amantis.
Illa grauis oculos ab humo uix anxia tollens
Flebat, eam insolito coniux solatur honore.
His ego pro lacrymis florum, gratusq;, memorq;,
Nocturnos spargam rores, ea præmia sunto.
Debeat hoc raptæ pontus memor Orithyiæ.
Subrisit, tenerumq; genis suffudit honorem
Læta uiri dictis, & tanto munere coniux.
Ille nouam sensit labi per pectora flammam,
Optatos repetens somnos, molliq; quiete
Leniit accensum complexu coniugis ignem.
Scilicet & Boreas calido contrarius Austro

Occurrit

O ccurrit. calor hinc, rigor inde exurgit, & alter
D um tepet ipse humili demittit ab aere rorem.
A st alter stringit magis, ac de frigore siccat.
E xudét ne languentes noua gutta per herbas.
E rgo frigida uis ponto dum insultat, & acres
C onatus contra calor obijcit, agminaq; extra
N oxq; simul, boreasq; instigant. explicat ecce
I pse suas calor intus opes & uiribus auctus
I nstillas tenuem uertit sub mane rigorem.

DE GRANDINE.

Grandinis hinc quæ sit paucis natura docebo.
S æpe per æstatem cœlo incandente, sed ipso
A utumno magis, aut illo sub tempore, quo iam
L æta parat nidos prænuntia ueris irundo,
N unc flauam è culmis late deturbat aristam,
N unc lætas nemorum de culmine decutit umbras,
N unc stragem molita etiam pastoribus, unà
P rosternit ualidos sub eodem uulnere tauros.
A c primum ut gelido crescunt humore liquentes
C rystalli. quas post frigentia rupibus antra
I n densum cogunt, guttisq; rigentibus anni,
E t longo durant labentia secula cursu,
S ic rigido compacta gelu per inania grando
C ogitur, & stricto concrescunt frigore guttæ,
P ondere mox tractæ frangunt se, et ad ima ferũtur.
I psa igitur grauitate sua, ac sub mole dehiscens
P rona cadit, sæpe ingenti demissa fragore.
Q uandóquidem sublime ruens, frangitq;, feritq;,
C um gemitu sese, multumq; umbone rotata,

Obtunditq́; aciem, glomeratáq; uerbere, tectis
Dira sonat, sæpe ipsa leuem haud procul acta, sonorē
Dat ueniens, etenim tacito regione propinqua
Agmine descendit. Tanto sed corpore maior,
Et facie horridior, quanto breuiore rotatu,
Et spatio propiore cadens, minus atterit alas.
Vere igitur, seu Libra pares cum diuidit horas,
Tum tractu leuiore feruntur ad alta uapores
Incensi, ac loca summa petunt, ubi frigida sese
Vis cohibet, quo non radiorum offensa resultat
Sæua acies. ubi pigra gelu torpetq́;, rigetq́;
Tempestas, ubi frigoribus domus alta reposta est.
Huc postquam uapor ascendit, calidusq́;, madensq́;
Continuo riget attactu regionis iniquæ.
Quoq́; uapor magis incaluit, postquam ipse refrixit,
Extinctusq́; gelu calor, aut euasit in auras,
Hoc magis admissum trahit in præcordia uirus.
Imber enim multo large decoctus ab igni,
Contrahit, & citius glaciem, & mage frigora sentit.
Desilit inde uago præceps per inania lapsu
In ualles, quanq̃ iuga sæpe petit, nec aprica
Infestet licet ipse magis loca, frigida nescit.
An mage cum paribus calor hinc, hinc se instruit ar-
Frigus, & æquali concursat uterq; uigore, (mis
Ille suis late in campis exultat, & hostem
Insequitur, cogit uireis, & robora frigus,
Inq́; globum sparsos trahit hinc, atq; inde maniplos,
Confirmatq́; aciem, duratáq; tergora contra
Obiectat, quantumq́; calor se tollit in altum,
Hoc magis aeria præceps delabitur arce,

Duráq;

Duráq;, frigidáq;, crepitanti et uerbere grando.
Cogit opes natura suas, & robora uictrix
Ingeminat, quoties obuersis uiribus undæ
Concurrunt, impulsa suo contraria nisu.

OBSERVANDAS ESSE REGIONES TERRAE, ET SITVM Planetarum.

Ergo age, ne'ue anni partes, neu quæ loca terræ
Despiciens, uarios Lunæ sic inspice cursus,
Vt neq; Saturni gelidum neglexeris astrum,
Nec quæ stella cadet cœlo, quæ'ue exerat ortum.
Contemplator item terras sub tempora brumæ
Féruere, & urentem interius cohibere calorem.
Quod putei. fontes'q; docent. nam frigora cogunt,
Ast aperit calor, & uenas diducit hianteis.
Aethiopum manant campis sitientibus imbres,
Non amnes capiunt ripæ, ruit arduus æther
In nimbos, & Sole tamen Leo feruidus ardet.
An non Allobrogum gentes, rhodaneia pubes,
Excidium attonita extimuit, cœli'q; ruinam
Tempore quo Sol ipse humeros, ac terga Laconum
Torrebat sitiens, summo & radiabat Olympo?
Hic è præruptis mouet alpibus atra procella
Inuoluens hyemes'q; simul, tenebras'q;, polum'q;.
Horrescunt nimbis auræ, nubes'q; dehiscunt
Cum tonitru, micat igniferis fulgoribus æther.
Intremit insolito sub uerbere concita tellus.
Ac cœlum ruere, & terras subsidere certum est.
Ecce autem per inane ruens cum turbine uasto
Voluitur, horrendam'q; cadens trahit icta ruinam

I ngentis moles saxi, glacieq́; geluq́;
C oncreta, ac bisquinq; pedes porrecta, et in altum
Q uattuor, at septem protento margine lata,
T erribilis uisu, ac dirum mortalibus omen,
T antum adeo uariat rerum natura, sitúsq́;.

GVTTAS MAIORES AESTATE Fieri.

Quid grandes æstate cadunt super aere guttæ?
A n rarus uapor, & stillæ paulo ante minutæ
M iscentur? crassus cadit hinc è nubibus imber?
A n sparsim, subitóq; graui feruore sub altum
E uectus, primum ut sensit mala frigora cœli,
A fflatusq́; gelu, nec densa nube, nec ipse
D ensus, humi propior descendit corpore maior?

AEREM RECEPTACVLVM ESSE EX HALATIONVM OMNIVM.

Nate uides spatiū imensum, tractusq́; profundos
A eris, atq; unà terras, pontumq́; obeunteis.
R ara quidem natura illi, ac penetrabilis alte,
D ensatur tamen, et crassum fouet usq; uaporem,
Q uemq́;, et aquæ, quēq; et terræ excreuere frequentē
A spirant quæcunq; etenim, quæcunq; uaporant,
S ufficit hæc pontus, ponto et circundata tellus.
C uncta sinu grauido recipit diffusior aer,
V ertit & humentem in rorem pluuiasq́;, niuemq́;,
Q ui fuerit gelidas humor sublatus ad auras.

QVAE IN AERE GENERENTVR EX ASPIRATIONE IGNEA.

Halitus

Halitus ille autem, largo qui percitus igni,
E uolat, ac tenuis multum loca frigida tranat,
E t longe ad sedes uictor perlabitur æstus
F umidus, incoctusq́;, atq; arescente fluore.
N on nunquam tamen hunc nubes circunuenit atra
D eprensum, & strictis frigus circunsonat armis.
H ic ille inclusus uallo, et circum aggere septus,
P erquiritq́; aditum intentans, et singula lustrat,
E t nunc hac aciem ostentat, nunc ingruit illac
P arte ferox, parte & factis, & uiribus impar.
A st illum densis mucronibus horrida nubes
V erberat, impellitq́; premens, frustráq; parantem
S ummotus intrare domos, & ad ardua ferri
D eijcit ipse super impacto umbone. ibi ictus
I ngentem effracto sonitum dedit aggere, multusq́;
I ntonat, et cœlum tonitru quatit. inde coruscus
S ese agit in flammas, & cœlo lubricus errat.
I nterdum tantus fragor, ut concurrere monteis
I am timeas, ut terra tremat, cœlumq́; dehiscat.
T um quod erat fractum discussa nube, repente
I mpulsum ruit, atq; obliquo tramite præceps
I t flamma rutilante, ingenti et uerbere summos
A ut petit incassum monteis, aut aurea Diuum
T empla ferit, dirum trepidis mortalibus omen.
I nterdum leuis ipse, leuem flammamq́;, sonumq́;.
A ut sonitum sine luce dedit, sine uerbere flammam.
I nterdum erumpit crepitu sine. sed tamen actus,
A duersam in nubem, ualidos hinc pertulit ictus,
V nde tremunt nigri postes, & limina cœli.

IGNEM ANTE, QVAM SONVS AVDIATVR, VIDERI.

Nec uero prior excusso de uerbere flamma
Emicat, aut ipso sonitus fit tardior ictu,
Serior ad nostras quamuis eat impetus aureis.
Ipse uides pastorem alto de colle securi
Sternentem quercum, cuneisq́; in frusta secantem.
Ipse quidem iactatam alte post terga securim
Ante uides, mox ingenti conuulsa fragore
Vox sonat, & ruptæ luctantur in auribus auræ.
Non aliter cum excussa polo flagrante ruina
Horrendum tonat, ipsa suo prius acta tumultu.
Concurrit nimbosa acies, frangitq́;, feritq́;
Impellens, hinc fulmineus succenditur ignis
Collisu. Tandem ille fragor ruit, & ruit unà
In pluuiam, et largos conuersus Iuppiter imbreis.
Vulcanum fama est cœlo cum pulsus ab alto,
Sub terris sine honore diu, sine munere, claudum
Vixisse, & sicula exilium traxisse sub Aetna
Solantem casus noto genitricis Amore.
Quem tandem meritam uertit dolor acer in iram.
Quōdā etenim Cybele in magna Berecynthia mater
Solemneis de more dapes, ac uina pararat,
Constiterantq́; Deæ ad mensas, ac pocula Nymphæ
Vltima miscuerant, Cum sic Venus aurea cœpit.
Felicem mea me soboles facit, hæc mihi diuos
Subijcit, hæc mortale genus. quam plura parantem
Occupat his Latona, Decus noctisq́;, Dieq́;
Cum peperi, et lucem terris, & lumina cœlo

T um peperi, toto & tenebras ex orbe fugaui,
L uceat ut per me tellus, resplendeat æthra,
E xornent'q; uagum lustrant quæ sydera, mundum.
D icentem increpuit Iuno, atq; hæc uocibus infert.
I mmemor es nostri Latona, & adultera iactas
I nfamem sobolem, & media inter uina superbis.
I lla refert. Tua te proles inuisa parenti
N obilitet regina, & cœlo excussus ab alto
I lle ille è Iunone satus, quem fumida Lemnos
E xercet fabrum, aut nigris incudibus Aetna.
D emisit Iuno uultum. mox indecor ira,
M onstrosos partus, fumantem'q; obijcis Aetnam,
C ui gener Alcides, cui filia nobilis Hebe?
H aud proles mea Vulcanus. Plutonia proles
I lle ille est, enisa cauo quem fornice tellus
E xpulit è latebris, quem uix in luce receptum,
N on erebo pater admisit, non æthere diui.
Riserunt incensam aliæ in conuitia diuam,
I ndoluit tamen una Ceres, quæ'q; astitit illi
F ida comes Lypare, æolidum quæ prima sororum.
E rgo ubi Zanclæos portus tenuere, et amicas
T rinacria accepit terris, Aeneia'q; antra
A dmisere deas, solitum & Vulcanus ad ignem,
N acta ibi tum Lypare tempus, Conuitia matris
R ettulit, et partus inimica mente negatos,
M entitam'q; Deæ prolem, ac Plutonia furta,
I ntumuit dictis iuuenis, succensus et ira
V ltorem minitatur, & acri in corde uolutat
M aternum uulnus, odijs'q; incessit amaris.
I n'q; dies auget uires dolor, ac memor artes

Excutit, exploratq; iter, ac uestigia matris.
Dum Samon, oceani mensis digressa, per altum
Ire parat, mouet abruptis fornacibus Aetnam
Exitium intentans. illa acri uicta dolore
Ingemit, & cœlum insolitis conquestibus implet.
Leniit iratam complexu lætus amato
Iuppiter, & placidam accepit per membra quietem.
Tum Deus ignipotens inuento fulmine, primum
Ipse suum miratur opus. mox limina gratus
Accedit Iouis, et laudato munere donat.
Iuppiter ob meritum Lemnon dedit. inde trisulcum
Molitus dextra fulmen, cognouit in illo
Vsus quantus erat, seq; hoc audentior armat.
Hoc mea periuros læto dat dextera dixit,
Hoc ego terrigenas extinguam aliquando Gigantes,
Hoc etiam coniux timeat sacrumq;, potensq;.
Tum mouit caput, & frontem percussit honoram.
Fulminis hinc ingens, & mira potentia fertur.

FVLMINIS DIVERSAM VIM ESSE.

Nunc etenim afflatu tenui, pecudemq;, bouemq;
Aut uirides tondentem herbas, aut ilice ab arcta
Arcentem nimios animosi syderis æstus
Exanimat, nulla ut maneant uestigia mortis.
Optatum ut credas armenta haurire soporem,
Vt placidum uideas pastorem ducere somnum,
Nunc ustos arctus, atq; ossa rigentia cernas,
Non faciem, non ora hominum, non corpora noris,
Nunc ipsis etiam in stabulis, mirabile dictu,
Quadrupedem exoluit, pedibus quoq; ferrea demit

V incula, et intacto terram quatit ungula cornu.
I llesus sonipes alta ad præsepia mandit.
V idi ego, cum incolumi totus pede calceus arsit.
S enserunt alij fuluum effluxisse metallum
E loculis, tanta est uis insita fulminis auris.
R ara etenim densis cedunt, at densa repugnant
I psa obiecta sibi, contra et sua prælia miscent.
C oncedit duro tenerum et penetrabile acuto.
D issipat afflatu subito leue. trudit ad imum,
Q uod graue, diffringunt rigida, atq; obtusa recludũt.
I nsinuant tenui, quæ displodunter ab aura.
Q uin uariant etiam uires, & uulnera teli
F ulminei, seu marmoreis se in turribus altum
I mpegit, seu littorea desedit in alga,
A ut quæ per mediam fumant fœnilia brumam.

DE STELLIS CADENTIBVS, ET IGNITIS TRABIBVS.

Sæpe per æstatem cœlo si forte silente
A ut carpes iter, aut mauortia signa secutus,
T raduces uigilem per iussa silentia noctem,
C ollucere faces, cœloq́; cadentia cernes
S ydera, et incensos per sudum albescere tractus.
H alitus hic modicusq́; & cæco impulsus ab igni
I ncidit in gelidas ut primum frigoris oras,
N ec potis incretum longe exuperare rigorem,
T orquet iter fugiens nunc huc, nunc mobilis illuc,
D onec conceptam traxit per uiscera flammam.
N unc proprio incensus raptu, nunc terq́;, quaterq́;
E xagitata ferens impactæ uerbera nubis.

Ast ubi summotosq́; locos, atq; aera summum
Peruasit, quà continuus conuertitur orbis,
Hic rapido impulsus cursu, uertigine & ipsa
Incensus, uaria splendet per inane figura.
Arida concipiunt ignem, feruetq́; agitando
Spiritus. Incendit pugnantia corpora motus.
Siue igitur lato amplexu, multumq́; coacta est
Materia, atq; ingens series, & longior ordo,
Seu contra breuis, & tenuem sortita uigorem,
Quæ facies, quæ forma etiam, qualisq́; figura,
Talis in aerio perlucet uertice flamma,
Nunc iaculi in morem, ualidus quod torserit hostis,
Nunc quales splendent Lychni laquearibus aureis,
Nunc qualis tenues ignescit stuppa per auras,
Nunc flectit sese inspiras sinuata draconum,
Nunc micat, ut celeri fallantur lumina sensu,
Nunc cadere ut timeas ex ipso sydus Olympo.
Sæpe etiam torrem ambustum rutilante fauilla
Cernere erit, cœlumq́; cauo se scindere hiatu
Tum, cũ sub noctem obscurã, atq; in nube profunda
Nigrescit uapor, & permultum cœrula fumant
Fomenta, trahit & subitam uis ignea flammam.
Illicite è medijs tenebris, fumoq́; frequenti
Erumpit flamma, & cœlo se fundit aperto,
Vt timeas noctem ruere, atq; fatiscere Olympum.
Præsertim cum præcipiti uertigine torris
Excussus cadit, atq; cadens nigrum aera findit.
Flamma etenim cum cœruleo se miscuit, et cum
Lux atro insinuat, penetratq́; immissa profundo,
Tum nubes patet, et lato se soluit hiatu,

L uminaq́; ipsa imum subeunt admissa recessum.
A c patefacta cauo pandunt sese abdita tractu.

TREIS ESSE AERIS REGIONES.

Et quoniam treis in partes distinguitur aer,
P rima æque patiens est frigoris, atq; caloris,
A lternasq́; uices, alterna sorte rependit.
V ere tepens, æstate calens, eadem horrida bruma
P roxima ab inflexu radiorum amota, malignum
F rigus, & algentem late complexa rigorem,
I nquam cœruleus passim uapor actus inerrat,
V nde cadunt imbres, unde & nix concitat alas,
V ltima torrenti semper sitit usta calore
F lammarum consueta uagos inuoluere tortus.
H alitus ille igitur longe, ualidusq́;, potensq́;
H uc penetrat, superatq́; hyemes, & frigora uictor.

DE LAMPADIBVS, ET ALIIS IGNITIS FIGVRIS.

Ergo aut est parteis æque diffusus in ipsas,
E t lato arescens incendia suscipit orbe,
L ampadis in faciem, quæ plurima nocte refulget
A nte deos, aut in latus inclinante figura
C ontrahitur, magis hinc, inde altera prominet ala,
V t crassum aut credas lapidē, aut ignescere trūcum,
I pse quidem dextra pellem trahis. illa trahentem.
I am sequitur protenta manu, sed parte sinistra
S ubtrahitur, quodq́; hac accedit, demitur illac.
H inc titubant duplices sub iniquo pondere lances,
A ut sparsim fusus, rapidoq́; abreptus ab igni

Scintillantem animam uomere, atq; efflare uidetur,
Vt quando in stipulis furtim uagus incidit ignis,
Huc illuc dispersa uolant incendia, nec se
Miscet flamma, salitq; leueis perferuida culmos.
Sed neq; tam tenuis terrarum est halitus, ut non
Et densas habeat fumoso in corpore parteis,
Quæ sursum raptæ, totóq; uolumine mistæ
Densantur leue in aerium se tollit acumen
Consurgens grauiora suo sese ordine ad imum
Detrudunt donec cunei sub imagine flammam
Concipit, & rutilus micat inter sydera conus.
Tunc aliquis limosa agitans ad flumina Nili
Piscator, dum nocte oculos ad sydera tollit,
Obstupuit, doluitq; simul super astra referri
Pyramidas, ueterumq; rapi monumenta uirorum,
Aegyptumq; suis superos spoliare trophæis.
Interdum longam erectus consurgit in hastam
Parte leuis, parte obducta caligine densus.
Non tamen ut maiora trahat uestigia cauda.
Hoc quondam telo Tityon per uiscera adacto
Strauit humi, stratumq; nouem per iugera uictor
Extendit, thalamos ulctus, tentataq; matris
Fulcra, nec indignos statuens Mars ferre dolores.
Laudarunt facinus superi, atq; hinc ipse superbus
Spicula non ponit manibus, non deserit hastam.
Aeris hæc partim media regione feruntur
Ipsa suis incensa opibus, dum uulnere crudo
Certatim exercent uireis, & prælia miscent.
Aestiferis partim in campis, regione suprema
Qua cœli uertigo agitans rapit, unde coruscat

T ractim flamma rubens, atq; ignea fulget imago.

DE COLORIBVS NVBIVM.

Nubibus est etiam color & suus. hoc age ut omnem
A era percipias, ut uentos deniq; noscas.
A lba parum densa est, raro'q; immista uapore,
Q uam Sol irrumpit radijs, & ad intima tranat.
N igra grauem traxit densa caligine fumum,
N on illam ut penetrent nemeæi lumina Phœbi.
P uniceam multus subijt calor. occupat humor
C æruleam, grauidam'q; imbri, longe'q; madentem,
H as collidenteis sequitur fragor, & simul ingens
P orta tonat cœli, rumpit'q; ad tartara clamor.
E quibus ut sese emisit uiolentior ignis,
F ulgurat, & densas rutilus discriminat auras,
N onnunq̃ ut longum nubes diducat hiatum,
A c nigri pateant prorsus penetralia nimbi.
N onnunq̃ leuis ipse leuem sine uulnere nubem
E uadit, tamen & splendet qua semita monstrat,
A c micat, ut celeri fallantur lumina sensu.
F lamma rubescenti multum saturata colore
A dmonet admistas fluuiali è corpore uireis,
H umida'q; ingentem præbere alimenta uigorem,
Q uod probat exiliens lignis uiridantibus ardor.
A lbescens tenuem succum, atq; arentia monstrat
F omenta, & celerem peracuti luminis auram.
A t cui sanguineus color insidet, & nigrantem
P ræsefert late obscura sub luce cruorem,
H æc ualidas terræ uireis, durata'q; iactat
R obora, & immanem uasta cum mole ruinam.

Fulminis hinc uarians, & tanta potentia fertur.

VNDE FVLMINVM VARIETAS, AC VIS.

Nanq; ubi nube caua, tenuis'q; et plurimus alte
Truditur, incensis, & se fert spiritus alis,
Ille quidem leuitate sua, penetrat'q;, ruit'q;
Lubricus, & tenuis multum loca peruia tranat,
Vt nulla incensæ linquat uestigia flammæ.
Nec mora sit telo tenui, ac penetrantibus auris.
Aera fluent tamen afflatu, ac uia uulneris atro
Liuescet fumo, & piceum dabit usta nigrorem
Aeratis quoties clypeis impegit, & ipse
Mole piger lentis it tardior impetus alis,
Dura'q; pugnaces obiectant robora conti.
Cernere erit flagrātē iterum Hucalegonta, et opimis
Cum spolijs templa excisis auulsa columnis,
Ac furere attonitas incendia sæua per urbeis.
Tanta mole ruit, tanta'q; impulsa ruina
Fumida uis, procul acta polo, atq; è nube profunda,
Siquando extrusus, multo'q; accensus ab æstu
Spiritus, it tonitru horrificans, atq; igne coruscus
Tractu ingens, tardus'q; gradu, et lōge auctus eūdo
Scindit'q;, urit'q;, & longo secat aera hiatu.
Tum monteis quatit impellens, discindit & arceis,
Et correpta micant diris naualia flammis.
Præcedit longe uulnus tremor, usqueadeo uis
Impellens furit, atq; intendit spiritus auras,
Et late arentes coeunt ad uulnera fumi,
Vt cum irata manus tormento exclusit aheno

Fumantem

F umantem pilam, uersatq; uolubile saxum.
I nclusi erumpunt ignes nigrantibus auris,
F it tremor, horrendumq; sonat. tum plurimus ante
S ternit iter fragor, & gemitu saxa icta resultant,
D isiectæq; ruunt prostrati mœnibus arces.

DE VENTIS.

Ventorum nunc te causas, patriamq; docebo.
Quæq; illis natura, & quæ sit cuiq; potestas.
A ridus ille autem, atq; ima tellure remissus
H os generat, uiresq; animis, roburq; ministrat.
S ol pater educit, mater dedit ubera tellus.
A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
O casum insedit Zephyrus. uenit Eurus ab ortu.
H os circum uarij dextra, leuaq; feruntur,
A tq; agitant tenues diuersis flatibus auras.
E t quoniam medium lustrans Sol circuit orbem,
P er duodena uago digressus signa meatu,
I dcirco quidquid gremio telluris in altum
E duxit, partim algentem festinat in arcton,
P artim ad decliuem libyæ diuertitur oram,
D um radios, ac sæua timens incendia uitat.
A n dextra, leuaq; ferens se, impune uagatur
F umida uis, quando hinc libycos, ast inde recessus
A rctoos semel in toto Sol ambiat anno?
V nde sibi uis ipsa & opes, & robora firmet?
C um tamen assiduus media regione recurset
E oum, hesperiumq; petens Sol annuus orbem,
V rat & accensos quos ipse per aera fumos
T raxerat? inde frequens nunc hinc, nũc effurit illinc

Frigidus aut aquilo, aut nimbis uiolentior auster,
Auster solstitio ueniens, regnisq; perustis.
Vnde calet magis, & pennis madidantibus usus
Inuergit largos agris sitientibus imbres.
Quinimo quoq; digrediens, & fessus, & in se
Saepe repercussus grauiores concipit aestus.
At Boreae patriam horrentem, frigusq;, rigorq;
Insedere, hinc terra gelu concreta uaporat
Tenuius, horrescitq; aer, uolat inde serenus
Spiritus, & siccis uestigia commouet alis,
An quia summa tenens coeli loca, multus, & ingens
Inde ruit, pellitq; auras, & nubila differt,
Nulla ut Hyperboreo maneant uestigia tractu.
Sed tamen & longo uectus trans aequora cursu,
Irrorat caput & madidus ceruice fluenti,
Fundit aquas, seruatq; olim quae foedera sanxit.
Nanq; olim prouectum austrũ trans littora Rheni
Oceani fama, & toties refluentibus undis.
Excipit incautum Boréas, & uincula nectit.
Ille ut se captum agnouit, sensitq; catenas,
Non ego te siculóue mari, nec finibus aphri
Littoris arcuerim. liceat nam te quoq; nostram
Visere Cyrenen, libycosq; intrare recessus.
Ac nostro terram arentem satiare liquore.
Hinc quoq; securus per regna aliena recursat,
Et madidus pennis sitientis irrigat aphros.
Hoc quoq; frigidior, quod per decliuia labens
Obijcibus nullis cursus agit ipse secundos.
Vere etiam regnare uolunt, quo tempore primum
Optatae crescunt luces, & lubricus annus

Conuertit

C onuertit terga, atq; hyemem post egit iniquam.
T um liquefacta mouens terrarum claustra, caminos
S ol aperit laxos, uoluitq; per aera fumum.
H ic somno excitus, commotisq; impiger alis,
L inquit Hyperboreos decliui tramite monteis.
Quin ubi Sol propior maiora incendia mouit,
F lagranteisq; impegit equos per uiscera Cancri,
C um nebulosa cauis fumat Germania campis,
A c multus uapor ad superas sese extulit auras,
Quemq; frigida uis Boreæ comes addita cogit.
I lla etiam de parte graueis incumbere nimbos
C ernere erit, fusisq; augescere nubibus amnes,
I n medijsq; natare etiam feruoribus agros.
H oc etiam è cœlo, ac semper radiantibus Arctis,
E t gelidæ incumbunt auræ, ac uehementior urget
V entorum uis, finitimis regionibus acta.

VENTOS QVOSDAM PROVINCIALES ESSE.

Omnis in aduersos uentus non péruenit axes,
E t quidam certo sedem posuere recessu.
C ircion hispanas fama est regnare per urbeis,
E t pecori strages meditantem, & prælia nautis.
N on alpes hunc Aeniæ, non frigida norunt
P angæa, aut nimbis nunquam non turbidus Hæmus,
V ix fessum Entellæ excipiunt, cauáq; hostia Macræ.
S entit uicinum solem nabatheius Eurus,
A renteisq; impellit equos comitante calore.
D iuersum Zephyri spirant aquilone propinquo,
E t Solem fessum excipiunt, altoq; cadentem.

F rigidus hinc, pluuius'q; uigor. Sed turbidus auster
I pse agit undanteis nimborum prælia turmas,
D ux ipse pluuiarum, & longe maximus autor.
E ductos nanq; immensum regione perusta,
D ensorum fluctus longinqua ab sede uaporum
I nuoluit, raptat'q; agitans, qui deinde soluti
F undunt præcipites abruptis nubibus imbres,
D iluuio'q; unà absorbent pecudes'q;, uiros'q;.
T antum Auster discussa furens per nubila sæuit.

CVR VENTI OBLIQVI Ferantur.

Cur autem quando huc toties discurset, & illuc
S piritus hic, uarios agitans sine lege tumultus,
C ur non & superas pennis petit improbus arceis?
O mnis, in aerias quicunq; elabitur oras
H alitus, immisto paulatim educitur igni.
Q ui postquam gelidam summo capite attigit arcem,
S ensit & aduersi contraria frigoris arma,
I llicet ipse pedem retro fert, pondere & ipso
Q uod multum traxit grauida de matre uolutus
A d matrem trahitur. Ecce hic nouus aduenit ignis
A uxilio. retinet labentem, ille arma resumit
F ortior ad pugnam simul huc perlatus, & illuc.
D um'q; cadit, resilit'q;, leuis tum pellitur aer,
E t quò maiores à frigore pertulit ictus,
M aiorem'q; trahit fœcunda è matre uigorem
H alitus, hoc maiore ruens ferit aera pulsu.
V t cum mœoniæ in campis uada ad alta Mæandri
P astor agens, baculo stagnantem percutit undam,
I lla fugit circùm, & grauidum dat pulsa sonorem,

Impellit'q;

I mpellitq; undam illabens noua protinus unda.
E rgo paulatim augescens, fit maior eundo
I mpetus. & uires, grauioraq; robora sumit.
V t cum de tenui primum fonte effluit humor,
I t riuus. post collectis procul imbribus amnem
I ngentem raptat ripis, longumq; profectus,
T um plenus rapidis in pontum immittitur undis.
A utumno sed enim uento uis plurima largum
C um spirant terræ, cum plenior halitus exit,
T erreniq; magis suffundunt aera fumi.
H oc iterumq;, iterumq;, etiam, multumq; monebo.
I ncendunt nimij leuiter fumantia soles,
I ncensa exurunt late, præsertim ubi altos
P hœbus agit currus, fuluoq; è sydere lustrat
E xiguis habitata locis Masilia regna.
I dcirco latera ad mundi, atq; extrema uiarum
T errestris caligo habitat, quo languida solis
V ix penetrat uis, & radijs minus urit acutis.
I psa etiam partim leuis aspiratio, ut alte
F umida, partim etiam grauis, ut tellure remissa.
A tq; illinc fecale admittit resoluta calorem,
H inc percussa gelu riget, ac densata grauescit.
I nde etiam transuersa ruit nam frigore abacta
N e sursum penetret, mistoq; calore retenta,
N e cadat in præceps, transuersum impellat oportet
A era, siue quod extremis in finibus orbis
R egna tenens, castris illinc se fundit apertis
V isura et medias mundi penetrabilis oras.
N am neq; puluerean in pluuiam descendere par est.
N ec tamen abnuerim lunamq;, errantiaq; astra,

Quæ medium assiduis peragrant discursibus orbẽ.
In medium quoq; ab extremis caliginis auras
Attrahere, in uariasq́; orbis depellere parteis.
Ergo & cum arenteis rapidus Sol usserit agros,
Et cum uicta gelu queritur mala frigora tellus,
Tum tibi tranquillæ permittant ocia luces,
Grataq́; sedatæ præstabunt somnia noctes,
Pacatisq́; ingens requiescet flatibus aer.
Nec non post largos imbreis, pluuiamq́; madentem
Compositæ cessant auræ, tacitusq́; quiescit
Spiritus, & nulli ueniunt in prælia uenti.
Hoc quoq; post Boream algentem, atq; rigentia flabra
Cernere erit, quoties crudo sub frigore tellus
Concreuit, simul & durato tergore sæuit.
Spiramenta soli claudit rigor, obstruit omnem
Vis aditum. nullus spirat uapor, aut fluit extra
Halitus, unde nouis ueniant alimenta procellis.
Si tamen expectes nouus ut calor, & noua flamma
Torreat humenteis latices, & forte per altum
Ire paras, uideas turbantibus aera uentis
Magna mole graueis urgeri ad littora fluctus.
Alternis dat enim tellus, adimitq́; alimenta.

DE TVRBINE.

Turbineus fortasse glomus miraberis, unde
Eruat euulsam summis radicibus ornum,
Nunc frangens monte aduerso. nunc nubibus actam
Agglomeratq́;, agitatq́; frequens. tandem illa ruina
Prona cadit, longo plangens sola senta sonore.
Interea densa obscurus caligne fertur

Perq́;

Perq; uias, perq; arua simul sternitq;, feritq;
Puluereus globus inuoluens, cœlumq;, diemq;.
Nanq; per aduersum dum concursantia uenti
Arma mouent animisq; pares, & uiribus, ecce
Certamen magnum exoritur. ille impiger instat,
Hic clypeo obnitens longe aduersatur. utrinq;
Impetus, utrinq; et robur. nunc pellitur ille,
Hic pellit, nunc sors uariat mutata. nec ullus
Stat ue loco, cedit ue loco. nunc ille sinistra,
Hic dextra incursat feriens, & in orbe gerit rem.
Nunc ictus clypeo exiliens petit aera, nunc se
Intorquens, terram ingenti diuellit hiatu,
Dum uel uterq; cadat moriens, uel cesserit alter,
Aut iungant socias concordi fœdere uires.

DE PROCELLA.

Quin & fumida uis, tellure exclusa, leuemq;
Aera per sublata, suoq; euecta calore
Conflictata diu propter terrasq;, solumq;,
Aridaq; & multo firmans sese aucta uigore,
Vexatq;, infringitq; agitans pulsum aera, et unda
Aequoraq;, & fracto displosa tonitrua cœlo
Disijcit, infremitatq; æquor, cauaq; antra resultant.
Torquentur nemora, & ualles ad sydera clamant,
Puluereusq; diem tegit intra nubila nimbus.

CIRCA VENTORVM OBSERVATIONEM, ANNI QVOQVE TEMPORA obseruanda esse.

Tempora quin etiam certa ratione tenenda,

V t cum se in præceps, aut uer agit, aduenit æstas,
A ut cum declinat rapidus sol, appetit æger
V entorum pater autumnus. Seu frigida bruma
A utumnum fugat, aut uere aduentante fugatur.
T urbat enim, uersat'q; omnis mutantia rerum,
I dcirco si tum, nimbosi aut syderis ortum
V ideris, aut properare cauo procul æquore mergi
I nfelix astrum, atq; acri Lunam hoste teneri,
M ercurij'q; graueis sydus portendere uentos,
N e dubita ingentem coelo uariante, procellam
A ffore, quæ simul inuoluat terras'q; fretum'q;.
V ertat & audaces in uota miserrima nautas.

DE AVRIS.

Sæpe etiam rapidum ad Solem, medios'q; per æstus
C olle uel aerio, aut udi propè littoris oram,
A t propter liquidas nebulosi fluminis undas,
A estatem indomitam icrepitans, Zephyros'q; silēteis
A urarum gelidas sensi properare cohorteis.
S olis anhelantes pellunt quas axe quadrigæ.
I pse iter intendunt'q; fuga, tradunt'q; repulsum
A era, qui tenueis motu fouet incitus auras,
A diuuat & mare commotum, fluuij'q; recessus.
H inc mulcent teneræ summotis æstibus auræ.
N anq; etiam umbrosa in scena cum incanduit aer,
O ra'q; saltantes tergunt sudantia Nymphæ,
F rondentem si quis ramum, ramalia'ue arma
V entilet, aut tenui dimouerit aera penna,
Q uamprimum Zephyri frigentem exciuerit auram.
C ircum etenim qui nostra frequens se calfacit ora

Spiritus

S piritus, impulsu facili fugit. aduenit aer
I nde nouus. Mora nulla, alter succedit. & alter
V t neq; aut circum ora nouæ recalescere partes,
C um fugiant subitis excitæ impulsibus auræ.
N ec uero ualles'q; cauæ. recubantia'q; antra
A c cœlo uariante situs terra'q;, mari'q;
N on multum adijciunt uentis densant' ue, acuunt' ue.
I nde salutiferis spirant afflatibus illi,
H i grauibus tentant morbis languentia membra.
N am uenti mutant quoties, mutantur & una
C orpora cuncta, habitu perstat natura nec uno.

DE VENTO, QVI ORITVR PROPE ATERNVM FLVVIVM.

Flat saltus post pelignos, qua uoluitur ingens
A ternus de ualle caua, atq; humentibus antris.
I psa quidem sub mane nouum cita Solis ab ortu
A ura recens, qua culta nitent, qua poma fouentur
R amis læta suis, largo & sata semine turgent,
H æc eadem rapidum ad Solem, medios'q; per æstus
N ec longo spatio prouecta, aut uiribus auctis
V anescit primo moriens, et soluitur æuo.
V sque adeo uariant uunti, uis'q; insita uentis.

DE VENTO PECVLARI Illyrico.

Illyricis specus est ingens in finibus, antrum
V entorum immane, unde iræ, immites'q; procellæ
E rumpunt, quoties terris fera sæuit Erinnys,
I mmittit'q; hyemes pelago, et se proripit umbris,
N on tutæ stabulis pecudes, non oppida muris

N on ipso in portu classes. fremit Adria, & atros
H orrescit trepida Harganus ab arce tumultus.
N on illo quidquam uento crudelius, ut se
E xcussit'q; antro, & portis ruit acer apertis.
P astores cohibete ignem, & procul addite flammas.

DE TERRAE MOTV.

Quæ uentos moueant causæ, quis et halitus auras,
H actenus o mihi care Puer, nunc unde tumultus,
E t tanti ueniant terrarum in prælia motus.
V nde uagi excutiant diuulsa cacumina montes,
F lumina cõuertant cursum, aut premat alta uorago
V nde tremat tellus. quamprimum (aduerte) docebo,
P rincipio ingenti late circundata ponto
T ellus, fumificis incendia pascit in antris.
I nde tepent bruma fontes, cerealia'q; arua
S pargit sæpe nouis, quas euomit Aetna, fauillis.
H æc eadem sub speluncis tenuem aera claudi.
I nde sonant sæpe occultis mugitibus antra.
A rida quanquam etiam, ac uenis sitientibus, amnes
E mittit tamen, & dulci rigat arua fluore.
E t quamuis largum cœlo ruat agmen aquarum,
E xcipit in sese. ac rursus madefacta remittit.
H inc ergo humentes animas, fluidum'q; uaporem
S pirat agens, calido aut rursum secat aera fumo.
N unc halat siccum, & crasso de pectore flamen,
A ut tenui uolucrem suffitu exuscitat auram.
H inc ille & motu facilis'q;, & uiribus acer
S piritus, atq; imas habilis penetrare cauernas,
E t rursum uiolentus, atrox'q; erũpere, claustris'q;

Inclusus fremit, et multus uacua atria uersat,
Idem etiam in flammas abit, & furit igneus, atros
Intorquens lapides tormento exclusus aheno.
Euocat hæc genitor rerum Sol. excipit aer.
Ipsa parens tellus large indefessa ministrat.
Quæ tamen è nimijs nunc inde caloribus usta,
Hinc nunc uicta gelu, et multa durata pruina,
Contraxit dubios languenti corpore morbos,
Vt neq; sit superante anima spirare potestas.
Ergo incerta ferens raptim uestigia anhelus
Spiritus incursat nunc huc, nunc percitus illuc,
Exploratq; aditum insistens, et singula tentat,
Siqua forte queat uictis erumpere claustris.
Interea tremit ingentem factura ruinam
Terra suis quatiens latas cum mœnibus urbeis,
Dissiliunt auulsa iuges immania saxa,
Procumbunt turres, sternunntur funditus arces,
Magnorumq; cadunt templa impolluta Deorum
Excidium ut magni iam iam timeatur olympi.
Hoc etiam ut magna è paruis cognoscere possis,
Cernere erit, nostro quoties in pectore sistit
Spiritus, ac tenuem neq; dat, neq; suscipit auram.
Tum uelut intercepta anima tremor occupat artus.
Pugna intus. micat extremis in partibus horror.
Ergo ubi collectis immensum se uiribus auræ
Crebrescunt, uia fit, ruptisq; meatibus efflant,
Antra sonant, mugitq; solum, uallesq; resultant.
Turbatos putei eruptant super hostia fontes.
Vanescit paulatim æger dolor, antra quiescunt.
Quiq; uigor fuit ante, refert se in uiscera terræ.

A tque alacres redeunt desueta ad munera uenti.
S æpe igitur cum iam multis maduere diebus
A rua, natant plenis demersa nonalia fossis.
N ec pelagus capit auulsis minitantia ripis
F lumina, tum sua castra mouens sublimis ab arcto
N ubila de toto Boreas discussit olympo
F rigidus, & socijs commisit prælia cauris.
H ic tellus primum assiduis grauis imbribus, et iam
O bstrusis uenis ualidarum pondere aquarum,
P ost borea perflante solo concreta, et iniquis
O bsita frigoribus sese contraxit, & horrens
H orrentem late duxit per membra rigorem.
V nde nequit clausis efflare canalibus auram.
V t quondam infelix ualido campania motu
O ppressit miseras ipsis cum ciuibus urbeis.
C um uatem fessæ uix eripuere camœnæ
L abenti è Thalamo, ac tecti minitante ruina.
I nterdum uacuis tellus male nisa cauernis,
F initimis'q; agitata fretis propter maris æstum
C oncutitur uentis pugnantibus. effurit intus
V is ingens. extra prohibet, uentus'q;, fretum'q;.
Q uod sæpe euboico testantur littore Cumæ,
E t quondam uexata graui Pelopeia motu.
P ræterea sæpe occultis fornacibus ignis
A estuat, inuoluit'q; globos, si qua potis extra
R umpere, & imposito luctans sub pondere sæuit
I mprobus, attollit'q; elato uertice colles.
A t postquam superas uictor peruasit ad oras
S piritus, immistus fumo, & caligne densa,
P ulueream spargit tremefacta per oppida nubem,

Immundum & cinerem iactat uicina per arua.
Aeoliam fama est, Lyparende rupe propinqua
Hoc sensisse malum, & lucem doluisse negatam,
Aenariam quoq; (certa manent uestigia) ut olim
Idem agit in cineres glomeratus puluis ad auras.
Puluereum queritur spargi Prochyte ardua nimbū
Illa solo fumante, graui concussa ruina,
Spargit desertos incendia lata per agros.
Pertimuit mare flammigeros deuoluier amneis.
Incensum & late scopulos super aera ferri.
Aestati, atq; hyemi male creditur. & tamen udo
Vere magis, seu cum pedibus fluit uua sub unctis,
Tum sæuit furor, & bello sese arduus armat.
Quinetiam ut natura soli, tractusq; locorum est,
Flumina nunc iter intorquent, nunc alta uorago
Sorbet hians, nunc sicca fuit quæ terra, paludem
Hausta facit, quæ cœruleo circunflua ponto,
Continet. insiluit pelago, quæ iuncta manebat.
Nunc nutare urbeis, nunc & fluitare uidemus
Vndarum in morem. dubio nunc uerbere subter
Quassari, aut sursum sublato pondere ferri,
Horrendos nunc clamores ad sydera tolli.
Nunc mugire solum, aut animas Acheronte remissas
Auribus instrepere, aut equitem resonare sub armis.
Sibilat ecce alibi, aut antro fremit aura recluso.
Vidimus antiquas ueteris Dicæarchidos arceis
Assiduam longo motu traxisse ruinam.
Bis messor legit spicas, bis uinitor uuas.
Interea ualidi quatiebant mœnia uenti,
Funditus, atq; imo uersabant tartara auerno.

A rebant sitiente solo sata, nec temere ullæ
M anabant cœlo pluuiæ, tristisq; per arua
S qualor erat, mœrorq; herbis morientibus ingens.
N onusquam cœli rabies torrentior arsit.
A t postq̃ cessit tremor, ac solida arua quierunt,
(Certa fides) terris cessit mare. reddidit agris
N eptunnus longo tandem post tempore, quod iam
A bstulerat prius, & uictor ditione tenebat.
V sque adeo impellens uariat uis. ergo age cœlum
I nspice siquando terrestribus æmula signis
A rma ferant Mars bellipotens, & Iuppiter Ammon,
I uppiter aerias qui fulmine concutit arces.
H i tibi signa dabunt uenientes ab aere motus.
Q uo tellus tremit incluso, & grauida antra fatigat.
N ec uero aut tenebræ, aut nocturna silentia, cũ iam
F rigore concrescunt terræ, & uis humida regnat.
S unt tantum metuenda, aut matutina pruina,
V erum etiam medijs in solibus, atq; ubi sæuit
A estiuus calor, & cum spiramenta retundit
S ol medius, retro & fumos compellit inertes,
E t tellus tremit, & uolucres erumpit in auras
S piritus indignans clauso circum aggere cingi.
I pse uides quoties agitatis fluctibus æquor
T ollitur, & salsa spumant aspergine cautes,
L ittora tum sinuosa magisq;, magisq; uideri
C uruari & solito maius, postquam alta quierint
A equora, uentorumq; simul grauis ira repressa est,
T um contra, recto tractu maris ora uidetur
T endere iter. summæ in longum spectantur arenæ,
A c nullas agitat sublatus spiritus undas.

H ic terras quatit inclusus, maria intima uersat
E xagitans, uerritq; auras. hic impete uasto
D iscindit nubes, explosáq; fulmina torquet
C um tonitru, & rapidis illuminat aera flammis.
H oc igitur cessante, aer silet undiq;, ut illum
D iuidat æquali interdum nubecula tractu.
T empore quo inclusus specubus longe æstuat intus
H alitus arescens, & humum quatit improbus, unde
T ellus intremit, & uacuis sonat icta cauernis.
S ed tamen & persæpe cauis furit abditus antris
I nfremitans, quando aerio se tramite contra
V entus agit, uetat atq; imis erumpere claustris,
T antum adeo uariant, & uis & causa mouendi.

DE MEPHITE AN SANCTI IN HIRPINIS.

Spirat ad Ansancti uallẽ specus. hic procul et grex
E t pastor diuertit iter. procul euolat ales,
I ncidat in sæuam pennis ne lapsa Mephitum,
E t cadat infelix subita exanimata ruina.
S piramenta Soli quondam tremor ille reclusit.
E xhalat uis unde nocens per uiscera terræ
C onflictata diu, tetróq; infecta ueneno.
H inc necat afflatu misero, sternitq; animantes
S æua lues, procul acta erebo, stygijsq; cauernis,
A n non Harporum in campis Garganide terra,
Q uáq; celer dubijs ripas secat Aufidus undis,
E ffossa tellure uapor cerealibus horreis
I nclusus subito exanimat? nec ut aera diuum
A ccipiat, reddat'ue infossi exhaustor acerui.

V sq; adeo inclusas pestes dira occupat auras.

DE IRIDE.

Nunc age siquando aetherio delapsa ab olympo
Iris ades, uatisq; oculis permitte uidendam.
Dum genus, & certos memorem quibus orta parẽtes,
Nam te uel natale decus, uel sanguinis autor
Nobilitant. tu forma inter pulcherrima Nymphas
Spectanda & coelo, & Musis celebranda canoris.
Pastorem fama est Phoebum peneida ad undam
Incassum post absumptos in uirgine fletus,
Post deploratos toties in cortice amores,
Inuitum ad superos, ac munera nota redisse,
Solantem casus cithara, ac testudine Eburna,
Paulatim irrepsisse nouam sub pectore flammam
Virginis Aeriae, solam quam Iuno ministris
Praetulerat fidam thalamis, gratisq; sodalem
Alloquijs, cui cura omnis quoq; credita herilis,
Tentanti in thalamos, aditum, insidiasq; paranti
Et reperisse uiam casum, & docuisse repertam
Oceano forte in magno sub Tethyos antra
Iuno aberat, ducens laetam per pocula lucem.
Aeria è thalamis ut erat lasciuior annis
Prodierat, procul emotas spatiata per auras.
Prosilit è specula iuuenis, timidamq; repente
Occupat amplexu. tum nequis cernere posset,
Nube caua inuoluit, mox ad sua gaudia uersus,
Optatis fruitur thalamis, grauidamq; relinquit.
Illa uterum caelans, nono post mense grauatum
Ponit onus. fratri praesto Lucina petenti

Affuit,

A ffuit, excepit neptem, gremioq; leuatam
N ubibus Aeriæ prolem commendat alendam.
V t creuit forma præstans, & corpore Nympha,
V isáq; digna Deo proles, tum Iuppiter illam
F actus auus, fouit gremio, miratus & ora,
E t crineis flauos, & lumina digna parente,
E t pharetram, et quod quē pater illi tradidit, arcum
L unabat, capita ut simul accuruata coirent,
S olis ad occasus ut spicula Solis ab ortu
M ittat, ab occasu facile ut iaculetur ad ortum,
N eptis auo digna, simul & patre digna uirago.
I uppiter ob meritum speculo donauit, ubi omnem
A era prospiceret, terras, pontumq; uideret.
Q uo foret & nymphis etiam spectabilis ipsis.
N ate igitur siquando sedens æstate sub altis
P orticibus, forte aut nemorum uiridāte sub umbra,
A uratum admoris labris sitientibus amnem,
N e pigeat, simulac gelidum cratera liquorem
H auseris, ardentem ad solem, atq; ad lāpada Phœbi
S istere, post altam tua lumina ferre sub umbram,
I llicet aspicies solem laquearibus ipsis
F ornicibus siue in medijs, alta' ue columna
F ulgere, oppsitam radius dum flectit in oram
L ubricus, effusóq; super loca lumine lambit.
H aud aliter leui in nube, cœlóq; quieto
O bliquus cum se radiorum impegerit ardor
N ubila per, conuersa acies in fronte resultat.
F lectuntur retro radij. fit protinus arcus
I lle quidem, uarios ducens è nube colores,
V t uiridi quoties ligno celer hæserit ignis

F lamma rubet, madida referens à matre uirorem.
F orsitan & cum nube caua se ostentat imago,
C œruleum uideas, qui non est, ipse colorem.
A c memini dum castra sequor, mauortiáq; arma,
Q ua præceps sese tyburna rupe uolutus
F ert Anio, multáq; cadens aspergine sudat,
F umosa fulgere super conspergine claram
I rin, & aurato iacientem spicula cornu.
E tiam Sol medium clarus peragrabat olympum.
M ox ubi sydereis nox fusca superuenit alis,
I mprouisi adsunt austris madidantibus imbres.
L iquitur in latices cœlum, lutulentus & antro
P rosilit, ac ripis Anio caput extulit altis
I ndignans, liquidos rapidis torrentibus amnes
F œdari, & mœstas arceri à fonte Napæas.
N ec flauescentem aspiciens miraberis arcum
P uniceo uiridem si addas, rarescit uterq;
N am simul, & flauum miscent utrinq; colorem.
N ec uero cum Sol medium lustrabit olympum
(Vrit enim, feruetq; adeo, ut quæ densa, relaxet).
T haumantis natam aspicies, quanquam horrida, qn̄
B ruma riget, medijs liceat uidisse diebus.
E rgo & cum adueniet simul, et cum deciderit Sol,
I ris ab aduerso capiet data signa parente
L uce quidem, quanq̄ in tenebris sub nocte maligna
A urea cum pleno radiat Latonia uultu,
T um quoq; curuato meditatur spicula cornu.

CVR IRIS SIT ARCVATA.

E t qm̄ obliquum ad solem, aduersumq; parentem
Apparet

A pparet longe oppositis in partibus Iris,
I dcirco non in gyrum, non cogit in orbem
S ese audax, neq; enim est ipsi circundata Soli,
V nde referre queat speciem toto ore rotundam.
S æpe etiam duplicem in tenebris est cernere Lunam
N ube nouam referente alia sub imagine formam.
I psa sua speculum dextra tenet, & uidet ora
A ltera nympha sua, et qbus hæc quoq; lumina cernit.
V na quidem facies, speculo referente secundam.
E rgo & in aeria talem se nube figura
I ngeminata refert, speculi se margine qualem
N ympha super, uitrea & similē se reddit in umbra.
S ed neq; cum solem aut ipsum, solis'ue sororem
A ut rutila circum, aut atra caligine cingi
P rospicies, alium credas duxisse colorem.
N am uapor in causa est, qui cum fulgentibus astris
O ffundit sese, obtundens radiantia tela
I nficit hic nostros infecto lumine sensus,
F rustratur'q; oculos falsa sub imagene captos,
L una magis, Luna hamatis minus apta sagittis.
T u tamen offusa quoties caligine cernes
P aulatim elabi, & claro mox lumine ferri,
T ranquillam licet expectes, noctem'q;, diem'q;.
S in multis simul effundent se partibus ipsæ
C ollectæ in gyrum nubes (nulla est mora) uenti
D iuersis simul erumpent de partibus, ut iam
I nuoluant cœlum'q; simul, terras'q;, fretum'q;
V ix adeo ut stabulis sint tuta armenta sub ipsis.
S emper enim qua diffracto uapor euolat orbe,
I lla parte ruent populantes nubila uenti.

Quinetiam qua se incandens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro signans liquidum aera tractu,
Inde ruet portis quamprimum uentus apertis.
Ergo & cum excussit rapidus Sol omnia late,
Et cum uicta gelu, glacie, & concreta, malignum
Horrescit tellus frigus, tunc æquora longe
Pacem agitant, nulli uersant super aera uenti,
Ac tranquilla quies pacato regnat in orbe.
Ast ubi se nebulæ tollunt, indenset & auras
Caligo fumosa agitans, hic aggere rupto
Spiritus ad superas sensim sese exerit oras,
Mox'q; ruit portis emissus uentus apertis.
Ipsa etenim uentos tellus alit, é'q; refuso
Emittit fœcunda sinu. sol hos pater, actis
Educit radijs, per'q; aera trudit apertum.
Illi iter intendunt cursu, passim'q; uagando
Concipiunt uireis, collecta'q; robora firmant.
Donec uel cœlo irati dominentur, & undis,
Et quatiant ualidas inimicis flatibus arceis.
Haud aliter, quam cum liquidis caput extulit antris
Eridanus, molem ingentem rapit undiq; aquarum
Progrediens, feruet'q; uagus per adorea culta,
Huc, illuc sinuosa agitans secum agmina uoluit,
Rumpit & in pontum superatis fluctibus audax.

DE COMETIS.

Ventorum quoq; certa dabunt tibi signa cometæ.
Illi etiam belli motus, fera'q; arma minantur,
Magnorum & clades populorum, et funera regum,
Vt cum seu cœli occasum, seu solis ad ortum

E xtulerint caput infelix, & crine minaci
H orrendum late implerint terroribus urbes.
S i steterint, certoq; loco uestigia figent,
F initimi bello inuadent, ciuiliaq; arma
F œdabunt socias cognato sanguine dextras.
S in ortum tendent uersus, peregrina moueri
B ella scias, hostemq; externis affore ab oris.
T u uero quod decernit Mauortius ignis
I nfelix cœli sydus, quod nuntius Arcàs
H oc dirum in primis statues signare Cometem.
I psi etiam tibi signa dabunt manifesta colores.
H alitus ille autem æstiuam sublatus in oram.
M olle ingens, tractu longusq;, et plurimus ipso,
M ulta etiam fomenta ferens, concepit ubi ignes,
F lammatos ignes, et late incendia serpunt,
F it coma quæ rutilum spargat de uertice crinem,
E t longo fumosa trahat uestigia passu,
S ed Solem, Solisq; uiam declinat, ad arcton
S æpe iter intendes, celeri nunc concitus axe,
N unc lento tomone premens tardantia lora.
N am memini quondam icario de sydere lapsum
S qualentem præferre comam, tardoq; meatu
F lectere sub gelidum boreæ penetrabilis orbem,
H inc rursum præferre caput, cursuq; secundo
V ertere in occasum, ac laxis insistere habenis.
D onec agenorei sensit fera cornua tauri.
E rgo inter sese aduersis concurrere signis
H inc turcas, illinc parthorum examina uidit
E uphrates belli medius. caput extulit alueo
A rmorum sonitu excitus Mauortius Ister.

V ix nunquam maiore aliâs in prælia uentum est
M ole uirûm. lati manarunt sanguine campi.
H orruit Oceanus, dum tot procul amne cruento
V ersat Rhenus agens, simul arma, uirosq́;, ducesq́;.
C ognatos enseis, atq; impia comminus arma
S ustulit assuetis gaudens Hispania bellis.
O bstupuit, gemuitq́; simul maurysia Calpe
I ngenteis uelorum alas, crepitantiaq́; arma
O ceano, et freta lata citis spumantia remis.
M ox Tingintanis sæuire incendia tectis,
A tq; amneis tabo squalere, & sanguine campos,
N on alias uenti pelago incubuere tumenti
M aiores, non æolij rex carceris unquam
S æuius infremuit, ruptoq́; immugijt antro.
D elituit ripis, imo & caput abdidit alueo
V ndarum pater Eridanus. sitientibus amnes
E xcessere antris. mœstæ, et sine numine Nymphæ
F uderunt nullos terra arescente liquores.
I nterea nullus cœlo demittitur imber.
A rescunt herbæ passim sitientibus aruis.
P ratorum perit omnis honos. nemora alta laborans
A estibus, inuitoq; cadunt è stypite frondes.
I n dirum transit cinerem de gramine Cespes,
V ota Iouem non ulla mouent ingrata, nec ullum
I ncensis aris meritum, sensus'ue malorum.
L anguentes impune cadunt cum matribus hedi,
E xanimesq́; iacent passim cum matribus agni.
I nfelix animam conuulso in cespite linquit
T aurus, & ingentem ipse cadens dat mole ruinam.
N ec bellator equus non sicco in margine fontis

Mœret

M œret, & assuetis moriens caput abdit arenis,
S trata dolent armenta boumq;, armentaq; equorũ.
E xitio sitis est etiam pastoribus, ut iam
E migret calabris procul armentarius agris
A eger, agens paruos ægra cum coniuge natos.
V sque adeo infandam in rabiem fera sæuit Erinnys,
E t dirus quatit in terras iacula aspra Cometes.

DE VIA LACTEA.

Nate etiam siquando oculos ad sydera tollens,
A lbentem cœli tractum mirabere forsan
A ddubites quæ causa uiam signauerit, an sit
H alitus idem autor, longo quem tramite ductum
S tellarum densus circũm se complicat ordo.
Q uippe uagus solem fugiens, torrentiaq; astra
I n leuum, dextrumq; latus declinat, et ipsa
R aptatus circum cœli uertigine candet
S yderibus late sparsus, pallentiaq; ora
S tellarum, atq; amnes lactis sub imagine præfert.
N anq; acies obtusa, et non penetrabile lumen,
E t series numerosa, minutaq; corpora paruis
I n spatijs uersata, procul candere uidentur,
D um nequeunt radios iaculari, et stringere flammã,
C andet, & à multa caligine consitus aer
H inc, illinc agitata, & lactea constat imago.
Nec tibi non fera sunt sæuorum nota gigantum
P rælia, non phlegræa phalanx, superũmq; labores,
I ntentansq; Deûm excidium Briareius ensis.
E rgo illi simul ingenteis inuoluere monteis
A Boreaq;, Austroq;. ingens simul ardor utrinq;,

V trinq; & metus ingens, exitiumq́; paratum.
T erra nouum auxilium natis tulit. excitat antris
N igranteisq́; globos fumorum, & sydera foedat
P ulueribus, tetra offendens caligine diuûm
A ttonitas acies, atq; arma micantia frustra.
C edebat rerum genitor, cedebat et ipse
B ellipotens Mauors. frustra Latonia tendit
D ictæos arcus, nigrantem ex axe booten
E xcussat caligo, haurit globus Oriona
P uluereus, cæcum capulo dum sustulit ensem.
E ce autem flammis, & luce coruscus eoa
P hœbus adest, Phœbum sensit nox. illicet ipse
R estituitq; aciem, & dextera, leuaq; coegit
C edere fumificum discusso puluere nimbum.
E rgo ubi laurigeris uictoria constitit alis,
E t cœlo pax nota redit, monimenta quod essent
A ntiquæ pugnæ, uolucres subsidere fumos
E t statuit pater, et solio sic iussit ab alto.
A tq; hinc puluereus manet inter sydera limes,
Q ua uictor pepulit flammato turbine Phœbus,
Nec uero naturæ omnis uis cognita, quando
M ulta latent. tamen et causas scitamur, et unde
P roueniant. Candorq́; uiæ, limesq́; per astra
F usus in incerto est. nebulas in sydere Cancri
A n ne eadem caligo, eadem quoq; causa notarit,
H oc quoq; in incerto est. nam plura subesse uidentur,
Q uæ certent ratione eadem, aut aduersa repugnent,
L actea cur niueo canescat semita tractu,
C ur nebulosa cauo pallescant sydera uultu.

DE

DE FONTIBVS, ET FLVMINIBVS.

Hinc ego digrediens fonteis te nate docebo,
Et cur perpetuis decurrant flumina uenis,
Extremus labor, & uigilatæ ad lumina noctes,
Tu mea dicta Puer memori nunc accipe corde.
Spiritus hic (graij fecerunt aera nomen)
Qui terras, pontumq; leui circuntegit umbra,
Et penetrat rimosa means in uiscera terræ
(Certa fides) facile humentem permanat in undam,
Inliquidumq; coit contracto frigore rorem,
Mox abit in latices, & ripis plenior errat,
Et magno labens intrat cum murmure pontum,
Armatus etiam raptans ad littora classes,
Ipse uides sæpe in foribus sudantia saxa,
Et guttas de marmoreis Stillare columnis.
Nanq; aer circunfusus dum frigora sentit,
Paulatim sese cogit, mox defluit humor.
Ille quidem sicco ducens è marmore guttas,
Speluncis quoq; de gelidis manare liquorem
Continuum, unde fluunt crepitanti murmure riui.

MAGNA FLVMINA E MONTIBVS DEFLVERE.

Si Rhenũ, Rhodanũq; uidens, magnũq; Garũni,
Aut Hebrũ, Eridanum'ue, aut clari nominis Istrũ,
Aut qui per latos populos mare peruenit Indus,
Aut septemgemini rumpunt qua flumina Nili,
Perscrutere ortum, & fontis sacra antra reclusi,
(Non dubium) inuenies summis è montibus illos

D elabi genus, & gelidis deducere ab antris.
N anq; aer terræ immistus, molemq; sub ipsam
I nclusus, montana rigens ut frigora sensit,
I n stillas abit, & longo fluit agmine multus.
D esuper ima petens, donec iam uiribus auctis
E rumpit uallo, atq; in campos turgidus exit.
M ultum etiam stillante solo, niuibusq; liquatis
A uxilium accedit uenis tellure sub ipsa,
M ultum etiam nebulosa iugis immanibus aura
T abescens cœlo gelido cum stringitur humor,
V nde sibi occulti sumunt alimenta meatus.

TERRAM ESSE CAVERNOSAM.

Nec uero quamuis solido stet robore tellus
M ole sua grauis, & denso se robore firmet,
N on uastis intus specubus patet, atq; hiat alte
I mmensum ductis abrupta sede cauernis.
E quibus aut euri sparsim funduntur anhelis
P aucibus, adriacosq; attollunt flatibus æstus,
E t stragem dant arboribus, tectisq; ruinam,
A ut amnes subter lapsi de montibus altis
E rumpunt cursu rapido, et solida æquora findunt.
Q uippe aer antro inclusus lentescit in undam
F rigida sub loca, et æternum fluit abditus humor
A eterno de fonte liquens, hinc caspia claustris
A ntra, tot accipiunt fontes, tot flumina, mox quæ
R ursum diuersis emergunt partibus orbis,
I n mare seu tacitis delapsa meatibus intrant.
Q uin & qua Herculei rident sata lata Tarenti,
Q ui piger humectat flauentia culta Galesus

S axa subit, tacitusq; cauo se condit in antro,
C ondit et in latebris Nilus. post liber apertis
I nsultat campis, septeno & gurgite fertur,
F elix fruge noua, foecundisq; uber aristis.

DE FONTE CORNV.

Est praecutinis in montibus horrida cautes,
I ndigenae uocitant Cornu, de uertice cuius
M anat aquae gelidus per saxa rigentia torrens.
H unc non antra caui montis, non humida uallis
E ructat, non uis superas impellit ad oras.
V erum aer ripe admotus, circumq;, supraq;
R imosoq; latens sub fomite sudat, ut ipsum
F rigus, & algentem sensit per membra rigorem,
S tillatimq; cadit fluitans, cursumq; secundat.
E rgo & perpetuus tenor est stillantibus undis.
P erpetuiq; fluunt, fontes, et flumina, & amnes,
P erpetuum quoniam seruat natura tenorem
A eris, aeriam sese uertentis in undam.

FABVLOSE DE FONTIBVS.

Nec uero faciles Nymphae, queis flumina cordi,
E t sacri fontes, atq; antra liquentia riuis,
N on ipsae dulceis latices, non larga ministrant
P ocula, non gratas longe sitientibus undas.
E rgo nudatis pedibusq;, & pectore nudo
C aeruleae per stagna agitant liquentia Nymphae,
A lternisq; implent undanteis roribus urnas,
A lternis simul effundunt. Tum murmure magno
I t praeceps per saxa sonans spumantia riuus,
M ox crescens findit tacito plana aequora cursu,

Nunc fessæ lætas ducunt per prata Choreas
Arboribus tectæ, ac circū uariantibus umbris,
Nunc tenueis mulcent gratis concentibus auras,
Aut amne in medio ludunt, uitreis'q; sub undis
Lasciuæ alternant agiles per brachia motus,
Lubrica'q; intorquent niueis uestigia plantis.
Enatat hæc, leueis'q; manus, et brachia monstrat,
Aut tenerum latus, aut molleis cum poplite suras,
Desilit illa petens imum, splendet'q; sub undis
Marmoreum femur, & ceruix argentea, et illæ
Deducunt cœlo diuos quæ ad furta papillæ.
Mox resilit, flauum'q; caput, nigrantia'q; effert
Lumina, tum niueo quæ purpura fulget in ore.
Hic aliquis cannosa latens post flumina pastor,
Agrestis Deus, & Satyrorum è stirpe procaci,
Cœpit postquam ardentem sub pectore flammam
Huc, illuc oculos agit, et suspiria ducit,
Insertat'q; caput cannis, refugit'q; uideri,
Dum'q; uidet, frigit'q; simul, fouet'q;, cupit'q;
Desperat'q;, audet'q;, ferox'q; libidine, in undas
Desilit, atq; cadens sonitum dedit. At Chorus antrum
Attonitus petit, et latebris sese abdit opertis,
Ipse Deus uano frustratur gaudia tactu.

AQVAS NATVRALITER ESSE SINE COLORE, ET Sapore.

Nec sapor, aut color ullus aquis fluuialibus. Ipsæ
Tellure hos de matre trahant, hinc sæpe uenenum,
Sæpe salus. adeo uariat tellus'q;, solum'q;.
Terra salutiferas uireis, eadem ipsa nocenteis,

P ræbet aquis, ſucco'q; ſuo prodeſt'q;, nocet'q;.
T erra eadem argento large fœcunda, ſed aer
V ber aquis, Nerei'q; nouas hinc ſufficit undas,
P ræcipue tamen arctoo ſub cardine, qua ſe
V is ingens cohibet, quam'q; & Sol languidus errat
D efeſſus ſpatijs, obliquo & tractus ab orbe,
I nde perennis aquæ manat fluor, oceanus'q;
A eſtuat, arctoo'q; fluunt è cardine riui.

DE FONTIBVS CALIDIS.

Baiano ſed ne fumare in littore thermas
M irere, aut liquidis fluitare incendia uenis,
V ulcani fora ſulfureis incenſa caminis
I pſa monent, late multum tellure ſub ima
D ebacchari ignem, campos'q; exurere opertos,
I nde fluit calidum referens ex igne uaporem
V nda fugax, tectis feruent et balnea flammis.

DE AMARIS FONTIBVS.

Hinc etiam ſalſum fontes traxere ſapore,
E t laticem longe ingratus infecit amaror
T ellure incocta exudans, cineri'q; maligno,
Q uem liquit quondam accenſis fornacibus ignis,
P oſt æuo extinctus longo monimenta relinquit
E xuſtum cinerem, & cocto ſola ſubdita ſaxo.
H inc alibi exhauſtos antris putealibus amnes
V ulcano feruente coquunt, dum craſſior humor
S tringitur, in'q; ſalem tepidæ ceſſere lacunæ.
A ſt alibi in lapidem tranſit liquor, uſq; adeo uis
T elluris uariat. Videas lapideſcere Sarni

C æruleo sub fonte alnum, filicisq; maniplos,
E t paleæ intortos lento cum uimine culmos.

DE RIVO VENAFRANO.

Decurrit tenui labens aspergine riuus
R upe uenafrana, fessus quem sæpe uiator
I ncusat gelidos raptim occuluisse liquores.
S æpe repentinos fracto de monte tumultus
E rumpentis aquæ timuit sub uomere taurus.
I psa suas nunc diues opes natura profundit,
N unc retrahit defessa manum, seq; ipsa remittit.
H ic lactis fluitare amnem sua ad ubera mater
L ætatur, dolet hic omnem obriguisse liquorem.
M ateriam sæpe ingenio, instrumenta uel arti
D eficere, ipse operis prudens dolet autor, & actor.
N unc ergo ingenteisq; animos, uiresq; ualenteis
P ræsefert natura, opibusq;, & robore pollens,
N unc inculta situ, longaq; effoeta senecta
L anguescit, propriumq; negat retinere uigorem.
D um reparat uireis, renouataq; robora firmat.
I psa suos tunc plena sinus, uterumq; relaxat.
Q uiq; uigor fuit ante, refert se ad munera nota
N ec uero casusq; inopes, cessantiaq; arma
N aturæ, nec rursus opes, luxumq; fluentem
N on hominum, non alituum genus, & pecus, et grex
S quamigerum sensere, graui & doluere ruina,
H inc etenim miseranda lues mortalibus, hinc &
D ira fames, sæuitq; malum per uulnus utrunq;.

DE FONTE AMMONIS.

Ammonem fama est medijs sub noctibus altum

F eruere, & in mediis rursum frigere diebus.
C ausa quidem uel certa subest, nam frigora noctis
I ntus alunt ignes, nocte & uapor aestuat intus,
V nde fluunt calidi noctis per tempora riui.
L uce autem cum Sol terras populatur, & ardens
E xhalat uis, tum uenae recreantur hiantes,
V nde redit gelidus sua per uestigia torrens.
R ara igitur natura soli, quae frigora Lunae
Q uae Solem facile admittit resoluta diurnum.
H inc facile, & recreat sese, & feruescit in horas.
H inc terrae uarium mutat fons ipse tenorem
L onginquo ueniens loca per uariantia ductu.
N am neq; sese orbe ex alio uis torrida Solis
I mmittens, penetret'q; uterũ, et grauida ubera terrae,
I mmensum'q; maris spatium, tantum'q; profundi.

DE FLVVIO TRIGELLA IN LVCANIA.

Horrescit quoq; Lucanis in saltibus antrum,
V nde petunt trepidi afflictis oracula rebus,
P raecipitat longo immanis descensus hiatu.
S eptem arae circum, & fumos flant tura sabaeos.
A ntistes Zeno lituum tenet, & uocat ore
P raesentem'q; deum, & pia numina sistit ad aram.
T urba fauet, mox & uoti damnata recedit.
I pse autem fruitur'q; diis, atq; imperat antro,
V nde fluit gelidus salebroso fonte Trigella,
A rescit'q; hyeme in media, atq; aestate liquescit.
V ere nouo, cum se tellus adaperta relaxat,
T um uideas tecto ex antri stillare fluentum,

H ic riuos fluitare, illic concrescere fontem
I n clatros. hiat ecce alibi fumosa uorago,
V nde aditus imi ad maneis, & tartara mundi.
P arte alia sonat abruptis specus atra cauernis
H orrendum. Ruit acta repente canalibus unda
O ccultis, siccóq; diu deuoluitur alueo.
P astores cohibete gregem sitientem, & ab unda
P ellite. non foetum optatum non ubera uaccae
D istenta, aut tenerum cum matre aspexerit agnum
E rrantem, qui pota frequens ad flumina pastum
E gerit armentum, & crudo saturauerit amni.
C apripedis potuit tantum dolor, iráq; Fauni.
Luserat aspernata procum Ripenia, & udis
A bdita fluminibus detestabatur. Ibi amens
D eturbatq; pedum pecudesq; à fonte repellit
I nclamans, nulli foetus, non ulla propago
S it pecudi, quoties sitientia guttura ad undam
A dmorit, potóq; grauis de flumine abibit.
S emamnem fugitate boues, fugitate capellae
I ratusq; gregi, in nemus, & loca sola recedit.
A t cum declinat rapidus Sol, & fugit annus,
A c lassata situ, tellusq; effoeta senescit,
A ruit & uenis humor, mirabere fontem
V el biduo effluxisse, ac flumina tanta requirens,
I ncusesq; Deos, naturaeq; abdita damnes.

VETVSTATE TEMPORVM MVTARI FONTES, AC MARIA.

Sed nec perpetuae sedes sunt fontibus ullae,
A eterni aut manant cursus. mutantur in aeuum
Singula

S ingula, & inceptum alternat natura tenorem.
Quod'q; dies antiqua tulit, post auferet ipsa.
H oc Mare, quod nunc ingenti duo littora tractu
E uropam, libyam'q; secat. (non fabula) quondam
T ellus una fuit. medio stetit æquore Taurus
I nsudans sulco, atq; attrito uomere fessus,
N unc mersa tellure natat uento acta carina.
V ulcano sacra & fumoso uertice anhelans
I nsula cyclopum horrisonis incudibus antrum,
N ulla olim. nunc nulla Elicæ nonacria, ut illam
F luctibus, irato'q; absorbuit æquore Nereus.
A egyptum Casij soluens de rupe secabat
N auta uagus. non dum ullum illi nomen'q;, decus'ue
S ed pelago stagnante palus, udæ'q; lacunæ,
N unc regio & populos late fœcundat, & urbeis,
P yramidũ ostentans monumenta, & nomina Regũ.

SITVM TERRAE MVTARI, ET TERRAS IPSAS RENOVARI.

Quid mirum fonteis, siccato & flumina cursu
D esinere? adueniet lustris properantibus ætas,
C um pelago emerget tellus noua, cum mare terris
I ncumbens mole ingenti, simul oppida, & arceis
C ulta'q; sub rapido secum feret hausta profundo.
N ullus honos regum tumulis. Impune deorum
T empla ruent. Idem fluctus pecudem'q;, Iouem'q;
A uratum affliget scopulo. exitium omnibus unum,
E t clades una absumet iuuenes'q;, senes'q;,
M atres, atq; uiros, & corpora cara nepotum.
N ec natum complexa parens miserabilis udis

P roficiet lacrymis, clamantem, & acerba gementem
C æruleus cano uortex absorbet hiatu,
E t uota, & pictos secum feret unda penates.
N on ullæ ultra relliquiæ, aut monimēta manebunt.
N on rerum labor, aut operum uis edita cœlo.
M aiestas ipsa ingenij, decora illa sororum
A onidum, confecta situ, atq; in nube iacebunt,
C unctaq; sub tenebris, & opaca nocte tegentur.
P arte alia exurgent immani corpore montes,
E t nigra primo cœlum caligine tingent
F umosis iuga uerticibus, non dum aere aperto,
N ec sicca tellure satis. Post tempore certo
T erra recens, cœlumq; nouum, noua littora, & udi
L abentes passim Lymphis crepitantibus amnes
I ncipient præbere nouis alimenta colonis,
P aulatimq; nouus fato instaurabitur orbis.
Te quoq; uel iuuet ad finem uenisse laborum
V ranie, licet & fontis leue murmur, & ipsæ
S pirarint placidæ Zephyris felicibus auræ.
R ura senem, uatemq; suum, sua ad ocia felix
P arthenópe uocat, & fesso blanditur alumno.
N on Ederæ, mea non Lauri per tempora serpant.
M e sat erit si cæruleo Sebethus ab amne
I ntactæ Salicis fluuiali munere donet,
A c mihi pomiferis uacet Antiniana sub hortis.

FINIS.

I. I. PONTANI DE HORTIS HESPERIDVM, SIVE DE CVLTV CITRIORVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MARCHIONEM MANTVAE. LIB. PRIMVS.

O s ò quæ liquidos fonteis, quæ flumina Nymphæ
N aiades colitis, quæ florida culta Napææ,
D eliolos'q; hortos, et littora cognita Musis,
Q uæ colleis Baccho lætos, flauentia'q; arua
M essibus, ac summi curatis rura Vesæui,
Q uo solem uitetis, iniqui & syderis æstum,
H ac mecum placida fessæ requiescite in umbra
G ratorum nemorum, Dryades dum munera uati
A nnua, dum magno texunt noua serta Maroni
E molli Viola, è ferrugineis Hyacinthis,
Q uas'q; fouent teneras Sebethi flumina myrtos.
V os gelidi fontes, genitalis & aura fauonij
I nuitant, Vos cœruleo quæ littore pictæ
N ereides, uarias ducunt ad plectra choreas
E t nudæ pedibus, fusæ'q; ad colla capillis.
E n ipso de fonte, & arundine cinctus, & alno
F rondenti caput, ac uitreo Sebethus ab antro
R orantes latices, musco'q; uirentia tecta
O stentans, placidas de uertice suscitat auras,
Q ueis solem fugat, & salices defendit ab æstu.

Ergo agite, & uirideis mecum secedite in umbras
Naiades, simul & sociæ properate Napææ,
Quæq; latus Tyrio munitis Oreádes arcu.
Non hic Pierij cantus, non carmina desint,
Aduentante Dea, summis en collibus offert
Vranie se læta. agite assurgamus eunti,
Et dominam conuitemur, opaca & rupe sedentem,
Et rore Idalio, & Syrio ueneremur odore
Insignem Cithara, & stellanti ad tempora serto.
O facilis, felix'q; ueni Dea. me per apertos
Aeris immensi campos, summo'q; uagantem
Aethere, mox toto numerantem sydera cœlo
Duxisti, leges'q; deum, atq; arcana docenti
Illarum & relegis series, & fata recludis,
Atq; ipso rerum causas deducis Olympo,
Ocia nunc, horti'q; iuuent, genialia'q; arua,
Quæq; & Amalpheæ fœcundant littora syluæ
Citrigenum decus, Hesperidum monumenta sororum
Delitiæ quoq; & ipsa tuæ, Peneia Phœbum
Delectent Tempe, fraterna'q; pectora Lauri.
Te Sebethiacæ capiant nemora inclyta citri,
Et quas nostra suo colit Antiniana recessu.
Nos canimus. Tu diua faue, atq; assiste canenti,
Dum Vatis ueteres sacri renouantur honores.
En manet irriguum te blanda Patulcis ad amnem.
At tu quo Gonsagæ domus, quo Mantua gaudet
Principe, dum canimus, post arma, graueis'q; labores
Itala dum spargis, Tamarusia'q; arua cruore
Gallorum, & uictor spolia illa pheretria tentas,
Francisce heroum genus, atq; Bianore ductum

Ne

N e desis, ne'ue hortensem contemne laborem,
H erculeæ decus, et pretium memorabile clauæ.

QVALIS SIT ARBOR CITRIVS, ET VNDE ORIVNDA.

Orbe etenim Hesperio, Niasiq; ad littora quondã
O ceani, auriferis primum sese extulit hortis
C itrius, arboreæ referens præconia palmæ,
I lli perpetuus frondis decor. inter opacum
A lbescunt nitidi flores nemus. Atq; ita late
S pirat odoratus Zephiris felicibus aer.
I psa quidem Lauro folijsq;, & cortice, et ipso
S typite tum similis, tum frondescente iuuenta,
A t cono inferior. ramisq; ualentibus impar,
N am florum longe candore, & odoribus anteit.
Quin grauida è ramis, triplici distincta colore
M ala nitent, uirides primum referentia frondes,
H inc rutilant, fuluoq; micant matura metallo,
E lore nouo semper, semper quoq; fœtibus aucta,
P erpetuum Veneris monumentum, at triste dolorũ.

DE CONVERSIONE ADONIDIS IN CITRIVM.

Mœrebat puero extincto, lugebat amantem
S cissa comam, et lacrymis humebat terra profusis.
H umebant Lauri, quarum frondente sub umbra,
E t positum ante pedes lamentabatur Adonim,
E t se oblita Deam, tundebat pectora palmis.
V t uero sese dolor, et grauis ira repressit,
A c ueterum admonuit Daphne Peneia amorum,

E t noſtros inquit teſtabitur arbor amores,
N oſtrorum & maneant monimenta æterna dolorũ.
A mbroſio mox rore comam diffundit, & unda
I dalia corpus lauit, incompertaq; uerba
M urmurat ore ſuper, ſupremaq; & oſcula iungit.
A mbroſium ſenſit rorem coma, ſenſit & undam
I daliam corpus, diuinaq; uerba loquentis.
Hæſerunt terræ crines, riguitq; capillus
P rotenta in radice, & recto in ſtypite corpus,
L anugo in teneras abijt molliſſima frondeis,
I n florem candor, in ramos brachia, & ille,
I lle decor tota diffuſus in arbore riſit.
V ulnificos ſpinæ referunt in cortice dentes.
C reſcit & in patulas Aphrodiſia Citrius umbras.
C olligit hinc ſparſos crineis Dea, mandat et altæ
T elluri infodiens, tum ſic affata. Meis heu
C onſita de lacrymis, nũquam uiduabere fronde,
S emper flore nouo, ſemperq; ornabere pomis
H ortorum decus, et nemorum, illecebræq; domorum,
O ſculaq; illacrymans ligno dedit, eq; capillis
S umma ſub tellure agitans, fibramina ducit,
H auriat ut ſitiens undam, atq; alimenta miniſtret.
I lla uelut dominæ luctum ſolata, recenteis
E xcuſſit frondeis, reſupinaq; uertice, canos
D iffudit florum nimbos, queis pectora diuæ
I mpleuitq; ſinum, & lacrymas ſedauit eunteis.
E xin Heſperijs arbor nitet aurea ſyluis.

DE APPORTATIONE CITRII
IN ITALIAM.

At postq̃ Herculeis humeris stetit axis, & Atlas
Prospexit cœlo, & fessus requieuit in antro,
Et iam fata Deûm, Latij & scelera impia monstri
Vltricem expectant clauam, procul orbe subacto,
Geryone extincto, spolijs insignis abactamq́;
Aduexit prædam, & nostris stetit ultor in aruis
Idem humeris, idem ipsa arcu, clauáq; superbus
Deuexit simul Hesperio de littore syluas,
Hesperidum syluas, nemora effulgentia et auro.
Queis post Phormiadum saltus, fragrantia myrto
Littora Caietæ, fonteisq́; ornauit, & hortos
Virginis Hornialæ. Venientẽ ea Thybride ab udo
Accipit hospitio, & thalami simul addit honores.
Hinc & ob ætatis florem, placidosq́; hymenæos
Auriferæ pretium tulit arboris, inde recenti
Impleuit campos nemore, & Zephyritide sylua,
Qua læstrygonios saltus, saxa horrida Nereus
Lambit, & æquoreæ Liris secat arua Suessæ,
Quáq; et oliuiferis de collibus edita prisco
Nympha Lamo, irriguos Fundania prospicit agros,
Distinctosq́; hortos pomis, & littora myrtis,
Quin & rura sororis Amalphidos, & Sirenum
Ditauit scopulos Niasæi munere mali.

QVAE LOCA SINT APTA SERENDIS CITRIIS.

Nunc age qui cultus citrijs, quæ certa serendi
Tempora, quǽq; illis regio magis apta ferendis
Expediam, nullíq; loquar memorata priorum.
Principio apricum ad solem, uentosq́; tepenteis

V ergat ager. putres glebæ, quæq; æquora rastris
M olle sonent, fluidum facile admissura liquorem.
N ec mihi displiceat salebrosi glarea ruris,
Q uæq; solo tenui graciles imitatur arenas,
S i modo sæpe fimo spargas, si pronior unda
D iluat ipsa super, lætus'q; instiuet & imber.
Q uid non expugnet solers industria? Non me
A ut pudeat dum mane suas Philomela querelas
I nstaurat, seu maiores sol suscitat umbras,
P lena manu liquidis inuergere dolia Lymphis,
S pumantem'q; cauis inferre canalibus amnem,
S olari & mollem cantu mulcente laborem,
A ut etiam occasum ad Solem, primas'q; tenebras
D um nox oceano nigris sese exerit alis,
A ut tenebris medijs, & cum intempesta silet nox,
N ec nocturna negat rorantia lumina Phœbe
E t flumen ruere, & fontes mersatilis urnæ,
T antum auet inspergi sese imbre Niasias arbor.

QVAE LOCA SINT EVITANDA, ET QVIBVS VTENDVM REMEDIIS.

In primis fuge sithonij mala frigora cœli,
A fflatus caue Threicios, boream'q; niualem,
Q ui'q; Lycaonio spirant de uertice cauri.
Q uod si non alia poteris ratione malignum
F rigus & Othrisij compescere flamina uenti,
O bijcibus cohibe, ac summi molimine muri,
A ut olea, & multa prudens circuntege Lauro,
A ut ualle occulta, uasti'q; crepidine saxi.
A ut ubi celsa suis obstent fastigia tectis.

Quin

Quin & per ualidas hyemes, per sydera nota,
Cum cœlum riget, atq; gelu coit altior æther,
Tum gelidæ noctes, concretaq; terra pruina
In primis metuenda, et iniquus Iuppiter hortis.
Ergo quamprimum coniecto stramine, & arctis
Cratibus, aut sparsis arcum, supraq; maniplis
Impiger alpini compesce incommoda cœli,
Iratumq; eurum, aut fumos succende uolanteis,
Aut calcis uiuæ cumulosq;, fimumq; calentem
Insterne, & calidis gelidum aera uince fauillis,
Ac supplex uenerare Deos, & tura benigno
Vre Ioui, auertat glaciem, componat & iras.

FABVLA DE CITRIORVM REPA ratione, nouaq; apportatione in Italiam, è Media regione.

Nanq; ferunt ob primitias quandoq; negatas
Iunonem indignantem animo, grauiterq; dolentem
Immisse & stragem arboribus, citriisq; ruinam,
Hesperii generis malorum stirpe perempta.
Donec eam Venus è Medorum diuite sylua
Relliquias relegens, per Aphrorum pinguia culta
Rursus in Italiam genti trasmisit habendam
Aeneadum, Quo priscus honos, & cura nepotum
In syluis ueteres ronouaret Adonidis ignes,
Aeternum et maneant monumenta insignia amorũ.
Tu uero quoties, æstusq;, & solis iniquum
Feruorem metues, rapidi & fera sydera cancri,
Aut glaciem quoties, inimicæ & tempora brumæ,
Verge iterum latices, iterum fluuialia mersa

S tagna super. sic ipse æstus, sic frigora uinces.
N anq; æstu sitientem alte, externoq; calore
A rentem madidans, sedas æstumq; sitimq;.
A t glacie inclusus calor æstuat, et furit intus
F lamma uorax. Tũ funde imbrem, tũ flumine largo
I rrora siccas occulto ex igne medullas,
Q uo uigor aduersum soles se & frigora duret.

QVOD TEMPVS APTVM SIT SERENDIS CITRIIS.

Vere autem, & cum Sol paribus se temperat horis,
T unc tuto liceat telluri infigere plantas.
N ec toto uerear scrobibus committere in anno,
A estate umbrosis in uallibus. Ast hyeme et cum
M ollis in aprico mitescit terra recessu,
S i modo perpetuus laticum mihi defluat humor.
N ec desit coniux, plena quæ diluat urna,
E t nunc frondenti ramo defendat ab æstu,
N unc solem hybernis admittat mensibus, & nil
L inquat inexhaustum, curaq; utatur, et arte.

QVASDAM REGIONES NON ALERE citrios propter frigus.

Nec uero insubrium campis Ticinide terra,
Q uaq; Pado aluiferis infert sese Adua ripis,
A usit se riguis committere Citrius hortis,
N ec qua iuncta Pado scindit sua Mincius arua,
A rua uirûm, heroum, in primisq; feracia Vatum.
A rte tamen, studioq; Cloneia ponitur arbos
I n rheda, cui pingue solum, cui plurima tellus

I nsit, et assidua madeat stirps aurea dextra,
S ub Ioue quae ferat aestates, hyemiq; malignae
I nfertur tectis, calidoq; fouetur in antro.
B enaci tamen ad Ripam, Charidaeq; recessus
L aeta nitet, ramisq; exultat adonias arbor.
M unus et hoc Cytherea tuum, dum forte canentem
A d uirideis Saloi salices, tua dulcia furta,
E t pueri amplexus teneros, et Adonidis igneis,
M iraris uatem egregium, Cui candida plaudit
V erona, & liquidis Athesis fauet assonus undis.
I lle suas canit ad uolucres, sua reddit Adonin
S ylua. Dionaeae ludunt ad carmina Nymphae.
I psa tuos repetis lusus, repetis hymenaeos,
P er syluas, per saxa. sonat tibi gratus Adonis,
A ntra per, et nalleis resonat formosus Adonis.
H uc ò Adoni ades. huc ades ò mihi dulcis Adoni.
A ddis et his edam suspiria Suspirarunt
E t tecum salices, & tecum flumina. Dumq;
E t flectunt salices ramos, et flumina cursum,
I llicet et salices frondeis, & poma tulerunt
H esperidum nemoris, nam sic Dea grata tulisti.
I llicet et fluuij gaudent Cyrenide sylua
D elituisse, nouoq; comas nituisse decore.
G audet et ipsa suo Verona ornata Catullo,
A ltisonisq; fauet reflexa è montibus Echó,
S irniaq; auratis resplendet rura uolemis.

DE ALTITVDINE
SCROBIVM.

Sed tamen et scrobibus modus hic erit, ut neq; i altũ

Desideat nimis, ut quantum radice profunda
Hæserat, hoc paulo iaceat plus, eq́; lacuna
Hauriat ut solitos imbreis, madidumq́; fluentum,
Tum baculo, aut pedibus facilem calcabis arenam.
Parce tamen teneris fibris, cautusq́; benignam
Affer opem, indulge & leuibus pueriliter annis.
Hæc inter geniumq́; loci, Nymphasq́; sorores
Implora auxilio, & faueas simul auspice dextra.

SERENDAS ESSE CITRIOS NATIua cum terra, & palus fulciendas.

Quin etiam uellens fosso de gurgite plantam
Rursus & infodiens, dextra fautrice uideto
Cum tenera radice, simulq́; haurire, simulq́;
Natiuæ infodere & multum telluris, ut hærens
In patria possit melius consuescere terra.
Ipse uides puerum materno lacte repulsum
Indignantem alio ductare è pectore mammas,
Vberibusq́; alijs dulceis haurire liquores.
Altera confestim subeat te cura, ualenti
Sistere eam uallo, socijsq́; adiungere truncis,
Ne uenti excutiant teneram. ne uerbere torto
Auferat inducto Boréas immanis hiatu,
Et sublime uolet rapidis iactanda procellis.

FERRO COHERCENDAM esse luxuriam.

Ergo & ubi in ramos frondens sese extulit, actis
Sub terram sparsim radicibus, inijce ferrum,
Cæde manu, ne in luxuriem fundatur inanem.
Nam ueniet quocunq; uoces. Sed frigora uita,

N e'ue alte inflictum cera contingere uulnus
S it pudor, urat ne calor, aut ne frigora lædant.

DE PROPAGINIBVS Procurandis.

A tq; hinc quo cultu citrij, qua'ue arte, uel usu
P roueniant, paucis (nam nec sunt multa) docebo.
P artem etenim insitio, partem sibi semina, partem
V endicat in generis sobolem producta propago.
E rgo ubi subductum felici e' matre flagellum
V ideris, hoc gladio medium feri, & inijce saxum,
Q ua uulnus patet, & plagæ sic consule hianti.
I nde terebrato per aperta foramina fundo
F ictile conijcias, pulla & mox obrue terra,
N ec sit parca manus stillanti infundere gutto.
R adicem lento ducet de cortice ramus,
S ubijciet'q; nouas geminato ex ubere uireis.
E rgo ubi in Italiam quater aduentauerit ales
D aulias, i, rescinde manu, atq; excide securi
F rondentem ramum, & terræ committe subactæ
O ptatam prolem, fibris, & fronde uigentem,
O rnet ut excultos & flore, et frugibus agros.
Q uinetiam cum se felici matris in umbra
E duxit soboles, ferro diffinde, & adactum
I nfigas lapidem, ducto mox infode sulco,
C rescet in immensum multa radice uirago.

DE SEMINIO FACIendo, & colendo.

S i tibi seminium curæ, primum elige terram
S ole sub aprico, nulli quæ obnoxia uento.
H anc ualidis rastris, & duro uerbere marræ

D iscute, & in tenuem redigas studiosus arenam.
H inc semen legito. lectum grauiore notatu
A equatis spatijs serito, dextraq; fideli
I nfodito. infossum solito de more rigato,
E t studiosa manus diuellat gramina circùm.
N on mora, iam toto tollent sese agmina campo,
E t paribus spatijs, æquato & Marte ferentur.
H inc breuibus uallis sub signum figito, & herbas
I pse manu legito, lectas sub sole cremato,
S æpius & duris agitato bidentibus, alte
F rondentem syluam, Zephyrosq;, aurasq; cientem.
Nec uero non illa tibi sit maxima cura,
E t pubi teneræ, & postq̃ sese extulit arbos,
S ordenteis soleas, simul & præsegmina terra,
I lluuiem immundam, crassisq; liquoribus haustam
I ngerere, humorem ut lentum radicibus imis
I nstillent imbri, atq; actis fluuialibus undis.
Præcipue fœtus grauidos, nitidamq; iuuentam
P ræstabunt infossa canum tibi squalida tabo
C orpora, dum pingues gaudent uligine fibræ,
L uxuriantq; hyeme in media, atq; arentibus aruis.
N ec dubita aggestum cinerem, squalentiaq; ossa
M ersa solo infodere, aut hominũ excremẽta, suumue
I nferre, aut lætis sparssim radicibus, urnam
F undere, & humani maleolentia flumina lotij,
N octe tamen, ne te petulans uicinia damnet
N idore offensa, & grauiter spirantibus auris.

EVAGATIO QVAEDAM Poetica.

Iam tempus legere, & cultis disponere in hortis.

E t tondere manu, & riuos agitare sonanteis,
C olligere & plenis redolentia citria ramis
A estiuum ad solem, & uento crepitantibus umbris.
C olligis ipse manu. Coniux in parte laborum
D ulcis adest. capit expensis de fune canistris,
E t mirata, sinum pomis grauioribus implet.
E t memini (astabat Coniux). floresq; legentem
I dalium in rorem, & Veneris mollissima dona
A mplexata uirum molli desedit in herba,
E t mecum dulceis egit per carmina ludos,
Q uæ nunc Elysios ò fortunata recessus
L æta colis sine me, sine me per opaca uagaris
C ulta roseta legens, & serta recentia nectis.
I mmemor ah. nimiumq; tui studiosa, quietos
V mbrarum saltus, & grata silentia captas.
S parge puer uiolas. Manes saluete beati.
V xor adest, Ariadna meis oneranda lacertis.
O felix obitu, quæ non uiolenta Brigantum
P erpessa imperia, quæ non miserabile nati
F unus, & orbati senis immedicabile uulnus
V idisti, & patrios fœdata sede penates.
S ed solamen ades, coniux amplectere, neu me
L ude diu, amplexare uirum, ac solare querentem,
E t mecum solitos citriorum collige flores.

FRVCTVS CITRIORVM ALIOS
Dulceis esse, alios acrimoniosos.

E st uero & duplex citrij genus, & quod amores
I ucundos referat, dulceis & Adonidis igneis.
S ic placitum Veneri. Dulce hoc. quodq; acre, dolores

E t tristeis luctus, & lamentabile funus
S orte refert, suus ut lacrymis ne desit amaror.
R ara sed Ausonio, Lamiæq; in littore foetus
D at dulceis, succosq; frequens meditatur acerbos.
C ontra solis ad ortum, atq; in Gangetide terra
S ponte sua dulcem uictum, ac redolentia ramis
M ella liquat. fluit éq; Indis liquor Atticus hortis.
N uper enim Hesperio oceano calletia pubes
D igressa, ignotosq; locos, & inhospita sulcans
A equora, non solitos tractus, noua littora obiuit,
Et procul arentis Libyæ penetrauit arenas
A udax, nec notas, pontus quas circuit, urbeis.
H inc austro approperans, cœloq; intenta cadenti,
S yderaq; aduerso seruans labentia mundo,
I ncidit obscurum gelidi Aegocerotis in orbem
A ttonita, & rerum nouitate, umbrisq; locorum,
I nde pedem referens Prassi conuertit ad oras,
B arbaricumq; fretum exuperãs, Rhaptiq; procellas,
T andem gemmiferos Indi defertur ad amneis,
L ittoraq; è citrijs semper fragrantia syluis,
E quibus Hyblæosq; fauos, & Hymetia foetu
M ella dari, dulcemq; refert è cortice rorem
S ponte quidem, at succos longe indignanter amaros.
V sque adeo, cœliq; situs, solaq; abdita terræ,
E t soles uariant ipsi, positusq; locorum.
Ergo alibi natura suo se robore firmans
I ndiga nil opis est nostræ, uictrixq; superbit.
A st alibi curasq; hominum, atq; in uenta requirit,
O bsequiturq; arti, & legum sese arctat habenis.
N anq; hæc sponte sua, quædam se in luminis oras

Educunt

E ducunt, matris'q; ſuæ tolluntur in umbra.
I lla hominum expectant operas, manuum'q; laborẽ,
N aturæ tacitum munus. nam prorſus ad artem
I nſitio eſt referenda humanæ & mentis acumen,
D e qua poſt in parte ſua, ſuo & ordine dicam.

QVOMODO CITRIA Fiant Craſſiora.

Sin curæ tibi ſit grandeis educere fœtus,
E t patulas implere manus, age, decute ramis
C reſcentem prolem, è multis ut pauca ſuperſint
P oma ſed & maiora, loco & magis auſpice nata.
V beriore etenim ſucco lætabitur hæres
F raterni lactis, uacua & dominator in aula.

QVOMODO CITRIA TOTO ANno inſideant in Arbore ſua.

Ne'ue autem toto fructus tibi deſit in anno,
C arpe manu partem, & plenis bacchare caniſtris.
Q uæ reliqua eſt, grauidis ſinito gaudere uolemis,
C onfeſtim, qua parte dolet uiduata, recentem ſe
I nduit in florem, atq; implet ſpe diuite ramos.
S ic etenim alterno diteſcet ſylua metallo.

DE RATIONE Decoris Hortenſis.

Nunc quæ ſit formæ ratio, et quæ cura, docendum.
V ndiq; quo decor ipſe ſibi, et noua gratia conſtet,
N ec fruſtra ueteres Veneris referentur amores.
N on alias cultu maiore inceſſit Adonis
V enatum, non Niliacas ſpectatior unquam
I n ſyluas, non ante Venus maiore paratu

Ornarat, quam luce quidem qua fossus ab apro
Concidit, & nigras tabo madefecit arenas.
Cingebat crinem myrrhæ de palmite ramus,
Ad frontem roseus diffulgebat hyacinthus,
Succincta & nitidum uelabat purpura pectus,
Collaq; fulgentes uariabant candida bacæ
Sparsim purpureis, & cæruleis immistis,
Cingulaq; auratis radiabant aspera bullis,
E latis humeris pendebat Aheneus ensis,
Ad capulum uiridis fulgebat in orbe smaragdus,
Interstincta auro uagina, argentea cuspis,
Crura Cleoneæ uestibant leuia pelles,
Distinctiq; auro Tritones, & aurea cymba,
Qua quondam Paphias Venus ipsa enauit ad arceis,
Horrebant manibus duro uenabula cornu,
Et paribus nodis, paribusq; nitentia gemmis.
Talibus ornatum in syluas Dea mittit opacas,
Osculaq; in roseis linquit signata labellis,
Arboreos igitur cultus Dea poscit, & ipsis
Ornatu, atq; auro longe splendescere in hortis.
Quo circa cum primum ætas feret, ipse benigna
Siste manu plantam, rectoq; in stipite firma.
Siquid & incultum ferro preme. ferrea cera
Vulnera perlinito, frigus ne permeet artus,
In conum crescat facito, ramosq; fluenteis,
Sedulus attondeto, et legem frondibus indito
Vsq; suus puero ne desit lacteus humor.
Tu tenui calicem suspende in palmite filo,
Imple et aqua, tenuemq; in aquā mox inijce uittam,
Quæ labro emineat pendens, quæ stillet, et usq;
Languentem

L anguentem rorem, leui qui cortice labens
D ucat limosam gutta fluitante lacunam.
A t postquam sese summas subduxit in auras,
E t felix trunco, & ramis frondentibus arbos,
L iberior tibi sit, durata & frigore, & æstu.
N on omnis tamen aut labor est, aut cura neganda.
N ec tu parce oculis, dextræ si parcis, nec te
A ut sobolem mirari, aut ramos sorte grauatos,
A ut pigeat medijs laudare in solibus umbras,
A ut genio indulgentem agitare choros, & iniquo
S ole sub, appositisq; toris, mensáq; beata
L udere, fumosum puero fundente falernum.
I nterea florum nimbus cadit, & fragantem
A d prædam coniux, ad prædam nata, generq;
S urgit læta toris, & flore exultat honesto,
Q uẽ lectum liquat, ac thalamos inodorat, amorũq;
I psa uiri memor, & uesteis intingit, & ora.
E rgo & frondentem bruma mirabere, & æstu
F lorentem, auratis utroq; & tempore malis
F ulgentem, cole sub nimbus, sub sydere Cancri,
N octurnis neu parce operis, neu parce diurnis.
Q uóq; modo id facias exempla antiqua monebunt.
R iuus aquæ fluat, aut fontes roratilis urnæ
M uniat elatus paries, Daphneia laurus
M ulta tegat super, & grato tueatur amictu.
A rceat & fulmen. quoties & cura uocarit
S parge fimum, calcis tumulos age, ne'ue niualeis
S istere per ramos patitor, sed discute nimbos,
I ngenteisq; cita fumos, & consere pugnam
F latibus hybernis, culmóq;, & crate saligna,

POST RIGIDAS TEMPESTATES Non esse Amputandas.

Sed memini cum nullæ artes, non arma, doliq;
Vim cæli aduersam ferrent. periere comantes
Syluæ, obriguere gelu nemora omnia, late
Irrumpit mors. Intereunt decora alta sororum
Hesperidum. sæuit Scythicis aquilonibus aer,
Concreta & solitos sistunt caua flumina cursus.
Quod quando (auertat Venus ipsa) rigentibus euris
Contigerit, neu tu gladio, neu cæde securi
Arenteis hortos, sed calce, sed imbre madenti
Affer opem. hoc sæpe ipse hyeme, hoc & uere tepenti,
Deceptum nec te fallet labor. Ecce repente
Pullulat ab radice, aut summo stypite, lætus
Effundit gemmas, turgenti & germine frondet.

DE DISPOSITIONE Citriorum.

Si te delectat species quadrata phalangis,
In quadram dispone. Acies si forte latina,
Porrige & in longum. Sin & per florida rura
Sparsa manus, decor ipse auriq;, & gloria frondis
Est eadem. nitet in medijs stirps aurea lucis,
Qualis mane nouo cum se fulgentibus astris
Extulit oceani formosus Lucifer unda,
Quocunq; inspectat, quoquo' sua uerterit ora,
Nil illo radiat fulgentius, omnia cædunt
Astra simul, toto exultat Venus aurea cœlo.
Et quoniam assuetudo mali, ueterumq; laborum
Naturam exuperat tolerando, & acerba ferendo,

Idcirco

I dcirco uideas syluestri sæpe recessu
N on ulla rastrorum opera, manuum'ue labore
E t fructus parere, et solidis frondescere campis
H esperiam Citrium, inculto et dominarier aruo.
H inc alij postquam è sulco sese extulit actis
S ub terram late radicibus, & stetit artus
F ixa solo, minus indulgent, operam'q; remittunt,
A teneris quò consuescant niuibus'q;, siti'q;.
N ec uero cultus'q; soli, aut uis falcis ahenæ,
A ut tantum iuuet undanti de tramite riuus,
Q uantum auster, libyco'q; ruens de littore flatus
A utumno noceant. Perit hic labor omnis, & ille
A b fructus decor, ac frondis squalescit, ut arbor
A rescat uiduata, ut ramo, & fronde perusta
M œreat, heu liquidis nil proficientibus undis.
E rgo altas sepes prætende, et brachia iunge
D ensorum nemorum, & Clypeis ramalibus obsta
A duersæ lauri, aut quercorum umbrante cohorte.

DE OPERE TOPIARIO.

Q uod si nec studium frugis, nec cura mouebit
H ortensis lucri, nemoris sed sola uoluptas
Q uæritur, & uarijs umbracula nota figuris,
A nte locum capias, quem fons, aut flumina propter
L apsa fluant, unde et riuus ducatur aquarum,
A ut puteus propius scateat, ne forte per æstum
L anguescat moriens, mox et rigor asper adurat,
E t labor, & syluæ pereant incepta superbæ,
P arietibus mox obde, futuras ante procellas
A uertens. post hinc quadras age. dirige fossa,

E t dispone locos, & uallis agmina cinge.
I nfode dehinc tenerã prolem, et sere tramite certo,
E t uinclis obstringe, obeunda ut munera discant
A pueris, sed quisq; suo spatioq́; locoq́;.
I nde ubi et assiduo cultuq́;, operaq́; magistri
P orrigit & ramos, & frondeis explicat arbos,
A d munus lege quanq; suum, & dispone figuras,
G ratum opus, informemq́; gregem ad speciosa uocato.
H æc altam in turrim, aut in propugnacula surgat,
H æc arcum intendatq́;, et spicula trudat. At illa
M uniat et uallo fossas, et mœnia cingat,
I lla tuba armatos ciat, & uocet agmen ad arma.
A ltera tormento lapides iaculetur Aheno,
D iscusset castella, et ruptis agmina muris
I mmittat, factaq́; acies (immane) ruina
I rrumpat, portis et congrediatur apertis,
D iruat, et captam irrumpens exercitus urbem.
A rs igitur, tempusq́; et uis innata perenni
C ura hominum, nemora in lanas uertere, ut in hortis
E folijs, ramisq́;, & diuersis contextis
I am uideas fulgere nouis aulæa figuris.

ARBORES CITRIOS DIVTIVS. VIVERE.

Nec uero spatium uitæ breue, seu breue tempus
E st Citrio, æternum genus, immortalis origo,
E t species æterna quidem. Stirps Citria longum
I psa manet, secla exuperans, & iungere seclis
S ecla parans, trunco extincto mox surgit et alter,
I nde alter, uictrixq́; diu sua robora seruat.

S ic placitum Veneri, et parcæ statuere fauentes,
Q uæ rerum seriem, et fatorum arcana ministrant,
N anq; ferunt rursum'q; colos, et stamina retro
C œpisse, et uersos rursum in contraria fusos
V oluere fatorum dominas, quo lucis in auras
E xtinctum reuocent uitæ'q; ad munera Adonim,
E t Veneris dulces iterum instaurentur amores.
N ō passa est Dea dū uersum ī noua corpora mōstrat,
D um folijs simul et pomis longum optat honorem.
I llæ igitur properare manu, atq; euoluere pensa,
T enuia pollicibus formabant ducta supinis,
A tq; eadem impressis purgabant morsa labellis.
D iscolor at positis uariatur lana canistris,
C œrula'q;, uiridis'q;, albo'q; insignis, et aureo.
C œrula dum digitis intorquent fila, uirens'q;
S ubtegmen neitur, stipes se subijcit, alti
I n latum pandunt rami, & noua prouenit arbos,
A c sensim patulis adolescit frondibus umbra.
I nde canunt. Cresce æternum uictura, perenne
S eruatura decus foliorum, & diuitis umbræ
O rnatura domos procerum, atq; palatia regum,
M ateriam'q; datura sacris post uatibus arbor.
A tq; hinc candentis deducunt uellera lanæ,
D iuinum'q; labris stillant fragrantibus imbrem,
S tamina quo intincta, et fusi simul omne uolumen
I n flores uertuntur, opaca'q; sylua nitescit
C andore, et uiridi miscent se ebora indica gemmæ,
A emula'q; Assyrios spirant pomaria odores,
I psæ autem tenerum solantur uoce laborem.
F undite odoratos flores, nemora inclyta luxu

P erpetuo, & ramis semper florentibus horti,
S emper odore nouo, semperq; uirentibus umbris
A eternum Veneris monimentum insigne & amorū.
M ox et se positis educunt fila quasillis
A urea fila, cauumq; rotant implexa sub orbem.
I llicet Hesperijs illa intumuere uolemis,
P omaq; pensibilibus micuerunt aurea ramis,
I nsolitum radiat folia inter opaca oricalcum.
T um parcæ auspicio cecinerunt omnia læto.
E t fructu felix, & flore, & fronde recenti
V iue arbor, supera & seclis labentia secla,
H ortorumq; honor, & nemorum, ac geniale domorū
D eliciarum, tua uel reges umbracula captent,
I psaq; continuis iuuenum celebrere choreis,
T e conuiuia, te thalami, nuptæq; frequentent,
S emper ament, quicunq; tua uersantur in umbra.
A ssiduum referant frondes uer, æmulus aurum
F œtus, & argento niteat flos concolor albo.
S ic placitum. Sic fata neunt. Amathuntidi sic stat.
Ergo agite ò teneræ colitis quæ flumina Nymphæ
F undana, & Lamios riuis trepidantibus hortos
P hormiades Nymphæ, quæ roscida culta Suessæ,
Q uæq; & Amalpheos saltus fulgentiaq; auro
S irenum rura, & fuluis sata saxa metallis.
H oc agite ò roseæ mecum sua serta puellæ
F erte Deæ, varioq; halent altaria flore,
S piret & è nitidis genialis Amaracus aris.
M agna Iouis proles, eadem pulcherrima mater
A eneadum, tibi nos meritos largimur honores
I dalij Regina, tuos nos pangimus hortos,

E t tibi Arangææ crescunt ad flumina sylvæ
M œriadum, & littus felix, Bereniciaq; arua.
T u stirpem Dea, tu citrios defende comanteis,
A rce æstum, compesce niueis, & frigora pelle.
S iste et ab Arctoo perflant qui cardine uenti,
P erpetuum niasæa decus frondescat ut arbos.
H æc ego. uos autem placidissima numina Nymphæ
O scilla è summis suspendite mollia ramis,
F ormosumq; sonent & ripæ, & littora Adonin.
P ars choreas agitate, Deumq; ad festa uocate.
P ulcher ades, felixq; ades ad tua munera Adoni,
E t cape, Partheniæ nectunt quæ texta Puellæ,
T exta auro radiata, et flore nitentia uerno,
Q uæ referant ueteres formosæ Amathusidis igneis.
N os canimus, fauet en facilis cantantibus Echo,
E t diuina procul responsant antra sororum.

I. I. PONTANI, DE HORTIS HESPERIDVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MANTVAE MARCHIONEM. LIBER. II.

A mq́; alios uocor ad cultus, aliumq́; laborem
H ortorum. neq; enim simplex genus, unáue stirpis
H esperiæ soboles, ratio aut tantum una colendi.
A crumen genus omne, nouo sub nomine, plureis
D iditur in parteis, uno quæ cortice fœtus
D ant alios tamen, atq; alio se stipite tollunt.
P ars exacta quidem prima, est. Nunc ô mihi natæ
P leiones astate, atq; aspirate canenti.
V ester honos agitur, uestro sub numine crescit
H oc opus, & uestris mea tempora cingite sertis.
V os quoq; adeste simul, facilesq́; estote puellæ
H ortorum memores. Tuq́; ô mihi culta Patulci
P rima adsis, primosq́; mihi Dea collige flores,
I mpleat & socios tecum Antiniana quasillos,
S ic tibi perpetuum spiret rosa, floreat urna,
S cilicet urna, tui qua conditur umbra Maronis,
A mbrosiæ fundat riuos, det nectaris amneis,
M incius & niueos semper tibi pascat olores,
E t lætata suos iteret tibi Mantua cantus,

M antua diues auis, diues Gonsagide prole,
A c noua lucrinæ stupeant ad carmina cautes.
S istat et ipsa suos mirata Neapolis amnes.
Tu quoq; partem hanc Phaurusij ne despice ruris
F rancisce, armorum & studijs quandoq; remissis,
N eu tibi displiceant syluæ Stachiritides, aut te
N on capiant fuluis radiantia poma corymbis.
M ars belli decus, ipse Deus, belliq; repertor
E t Venerem, atq; hortos amat, atq; hortensia dona,
E xemplumq; Dei sequere armipotentis, & artes,
N anq; tibi Aethiopũ è campis, Garamantide ab ora
P oma fero, poma excubijs uigilata draconum,
H erculeæ meritum clauæ, noua munera gentis
R omulidum, ætherijs famam quæ sustulit astris.
E cce autem, num ne hæc cœlo delapsa liquenti
S tella nitet? num forte nouum sese exerit astrum,
E t felix astrum, & nostris aura addita cœptis?
E n uirides Citro syluæ? en Limonia rura
P rætendunt frondes? en quæ panduntur et umbræ?
Q uiq; aurum luci? nemora & generosa metallum
Irradiant? quibus ipsa nitent ramalia gemmis?
A n coniux Ariadna uiri memor, & memor horti
S ese offert? ò hortenses miserata labores
V xor ades. Cape rastra simul, cape sarcula, & ipsis
I mmitens incumbe bidentibus, et frondosas
F alce premas Citros, simul et rorantibus urnis
F unde amnes, spument plenis stagna ipsa lacunis.
A c tandem iuuet optatos decerpere flores,
E t fructus legere, atq; æstus uitare sub umbra
D ucentem socias nympharum ad plectra choreas.

Vos mecum Vranie Aonium instaurate laborem,
Ac mecum auricomas Citrorum pangite syluas.

DE CITRO, ET EIVS CVLTV.

Hesperidum in syluis, Niasæi & margine fontis
Nec fructu, nec odore Citro, nec munere mali
Præstat adhuc arbor, tantum sibi sumpsit honoris,
Si sit & ipsa arbor. nam stypite debilis imo
Nec cono insurgit, nec in aera tendit apertum,
Viribus at defecta suis, aliena moratur
Præsidia, & uallis adiuta potentibus, alte
Explicat & ramos, & sese extendit in artus,
Insignis fronde, et fragrantis imagine pomi.
Tanta etenim cœli mole, ac uertigine pressus
Atlas, dumq; humeris timet, & prospectat olympo,
Innisus Citro, & femur, & uestigia firmat,
Inconcussa tenens firmatis terga lacertis,
Suffecitq; oneri, & mundum ceruice refluxit.
Hinc manet accuruata, & palmite flexilis arbos,
Testaturq; senis cedentia membra labori,
At diuem meritis & fructu, et fronde superbit
Indignata umbras nemorum, cauaq; antra ferarũ.
Ergo illam quernis in postibus, inq; dolato
Robore constitue, & multo cum uimine uinci,
Immissisq; hastis, traiecta consere canna
Apricum ad Solem, auertens boreamq;, niuemq;.
Effunde et laticum scatebras. Ne absiste nouare
Tellurem, radice procul, neu neglige campæ
Ingluuiem cohibere manu, seu carmine dicto

Pellere limitibus, Magicoq́; auertere cantu,
Ter quod anus succincta irato immurmuret ore,
Inuocet & maneis, lethææ & numina ripæ.'
 Prima igitur florum tibi cura supersit, & omne
Impende huc studium. nam si te gloria rerum
Delectet, iuuet Hesperij & præstantia ruris,
Nec mora, dum grauidos oneret uindemia ramos,
Grandiaq́; infixis nitere & mala columnis,
Vt timeas pendentem alta de mole ruinam,
Vt medijs persæpe decembribus, inq́; furenti
Solis anhelantis rabie sit cernere gentem
In florem ruere, & fructus properare recenteis.
Annua quanq̃ & bima, simulq́; & menstrua pubes
Pendeat uberibus, fraternaq́; brachia late
Diffundat. domus alta nouis lætatur alumnis.
Vsqueadeo fuerit in Venerem generosa propago,
Natorumq́; & amor trahit, & cura illa nepotum.
Ergo age crescentem prolem a` borealibus auris,
Et culmis tueare, iniecto & mergite farris,
Aut grauido centone, aut uimineo contextu,
Frigora ne perimant, pereat labor irritus anni.
Nec pigeat Scenam frondentem æstate superne
Inijcere, & ramis prohibere tenacibus æstus,
Eruenteis æstus, rapidi & fera uulnera Cancri.
Quanquam sole suo, gaudetq́; calentibus aruis,
Et patriam Aethiopem meminit, Maurysiaq́; arua.
Sterne et humi, calidumq́; fimũ, lapidesq́; recoctos,
Dum cælum riget. Ast utroq; in tempore largos
Funde imbreis, inuerge urnas, & flumina sicca.
Vere autem cum priscus honos hortis redit, & cum

G arrula limosas sedeis mollitur irundo,
A c tenui solitum frustratur uoce laborem,
F alce premes citri syluas, annosa recidens
B racchia, non tamen ista tibi sit, ut annua cura.
T um fragmenta lege, & ramos secerne ualenteis,
O bliquosq; infige solo, tamen ut capite extent,
S tipitis aut truncum, gladioq;, & falce dolatum
I nfode, & in tenui nudatum contege sulco.
C ontinuo ingentem uicino ex amne paludem
E lice, diluuioq; comas immerge salubri,
H aud multum fluet. Emerget uastissima sylua,
S olaq; praecultis regnabit Citrus in hortis.
P endebunt grauidis tabulata aurata racemis,
Q uae mox lecta tibi natalibus annua festis
O rnentur mensis, circumq; domestica pubes
L ibet, & ante focum melle illita, & undiq; turba
C lamet Io, bonus annus eat. Tu flatibus euri
N e noceant, memor ante ueni, siue obijce firmo
P raeruptorum operum, longiue crepidine saxi,
A ut aduersa procul depulset uerbera laurus.
A ut circum ramosa abigens testudine cinge.
A tq; austro tueare una, atq; uredine salsa
D efensor nemorum, generosiq; incola ruris,
S i te cura mouet, tantorum & fama laborum.
S in forte in uarias iuuet & te ducere formas
N ascentem citrum, mutato & corpore mala.
T u faciem e ligno, argillae aut de caespite ductam
S ubijce, & infantem tenerum nutricis amato
C onde sinu, paulatim artus formabit, & inde
D ucet inumbratos signato in cortice uultus.

O cultas natura hominum miretur ut arteis
S pectatum ueniant non nota ut poma Napææ,
V t Pomona suo lætata assurgat honori,
E xultans'q; nouis plaudat Zephyritis alumnis.
E st nemus extremis Calabrum inuiolabile terris
D ijs sacrum patrijs, multa & pietate uerendum
A rborei diues foetus, uolucrum'q; rapinis
O pportuna domus, tuta & spelæa ferarum.
H oc nemore ex ipso, lucis'q; horrentibus olim
A duectam memini stirpem, quæ Citron ab omni
P arte & odore quidem folijs'q; & flore referret,
S ed fructu uariata, & longe aliena figura
V ix orbem retinens, protento at corpore longos
S ese agit in ductus, uaria & trahit agmina cauda.
Q uid moueam, ne te capiat tam indigna cupido
H ortensis monstri cælatam implere tabellam?
A h procul infamem'q; notam, atq; auerte pudendum
D edecus. En formosus adest chorus. Ecce puellæ
I am cupiunt legere Idalios & iungere flores,
N e prohibe Idalias carpendo a' flore choreas
I nfami portento, aut sæua ab imagine terræ.
N eu pudor inficiat, ne'ue ora tenerrima pallor
D eformet, suppressa tegant ne lumina palmæ.
A eternum tibi sic niteat uer, aurea semper
M ala ad sint. spiret Syrios procul hortus odores,
N ullo & Acidalij desint tibi tempore rores.
T u uero prolem ut teneram tueare, benignis
I ndulgens studijs, maiora'q; corpora formes,
F ige trabes, tabulata simul dispone, & in altis
I nfantes insterne cubilibus, et frondoso

S iste toro ducent placidam per amicat quietem
O cia ut ignauos sopor, & cibus impleat artus.
S i curæ tibi sit lectaè frondentibus hortis
S eruare, ut uiridem teneant annosa uigorem,
H oc age. Carpe manu in tenebris in nocte maligna
F rondentem ramum, frondenti & palmite mala
P almite cum ualido frondem retinentia, ramumq;
E t tibi nulla suas ostendat Luna tenebras,
L una soporiferis sub terras abdita bigis,
M ox illa in latebris unco suspende tenaci,
E t blandire manu, & uentorum auerte procellas,
A ut paleis strata, & stipulis arentibus, inde
S eruabunt nitidam propria cum fronde senectam.

QVO DIFFERAT CITRIVS A CITRO.

Hoc uero differt Citrio Citrus. Illa superbos
S ese agit in ramos, procero, & stypite surgit,
T ermite at hæc fragili, lentoq; cacumine terras
P rona petit, fixisq; cadens incumbit in hastis.
H uic maior folijs odor est, & fœtibus illi
F loribus, æterna sylua uestitur uterq;
S types, & æternam ducit sub fronde iuuentam.
F los illi albescens, medioq; interlitus auro,
H unc inspersa notat postremo purpura limbo.
E rgo ab odoratis maturo tempore ramis
A urea poma legunt, plenisq; relata canistris
S uffigunt laribus, diuumq; altaria donant
P rimitijs, sertisq; deos halantibus ornant.
S epositas etiam uestes, lucensia texta

A tineis tutantur, odore medentur & ipso,
A rcent & Tyrios terra à rubigine comptus.
M unere quinetiam mali frondentis, ab alto
O ceano (nam prisca quidem sic credidit ætas)
P leias Alcyone Neptunnum ad littora traxit
M ulta querens, fragilemq; fidẽ, thalamosq; negatos,
E t sibi præpositos Stachiræ Phaurusidos igneis
C lamabat, dextraq; & serta, & poma tenebat
I nfelix coniux. Ac nunc miseranda, papillas
N udabat, roseoq; sinu inuitabat amantem,
N unc exerta genu, primasq; illapsa per undas
C andida reiectis ostentat crura cothurnis.
N unc effusa comas, scopuloq; insignis ab alto
C rudelem uocat, ac uires superante dolore
L abitur exanimis, siccaq; insternitur alga.
S ensit fragrantem extremo de littore ramum
N eptunnus, captusq; aurati munere mali
E t serto insigni, lacrymis quoq; uictus amantis
C urrit in amplexum, cupidisq; extollit in ulnis.
I lla uiri ut gremio intepuit, calidusq; per ossa
I gnis it, amplexu & tenero fouet ora mariti,
O rnauit serto caput, atq; Cloneide fronde,
I mpleuitq; sinum pomis felicibus, auraq;
E xtinctos reuocat prærepti coniugis igneis.

DE LIMONIBVS, ET Earum Cultu.

Tertia iam superat Limonis cura colendæ,
E t rarus labor, & cœpti meta ultima nostri.
A dsitis nymphæ Cyrenides. o mihi nymphæ
M asitholæ aspirate. ò quæ Paliurides umbra

G audetis, iuuat & fluuios habitare recessus,
E t Citri iuuet umbra, iuuent Limonides auræ,
H esperidum & ueteres cantu renouemus honores.
I n manibus nemus auricomum, Chariteiaq; arua.
V estrum opus ò Charites, uestro nam munere quõdã
I tala Limonem nouerunt littora, nam uos
E t causam meministis, eam & memorare potestis.
N ec uestris meritis, æternæ aut parcite famæ.
Fonte Niaseio sese Venus aurea quondam
L auerat, & pessos comebat nuda capillos,
P urpureo Charites pingebant ora colore.
A mbrosio & niueas afflabant rore papillas.
E cce puer passis uolitans super aera pennis
L ætus adest, Matrē amplexus, noua gaudia portat.
T e Sireneis felix hymenæus in oris
E xpectat, thalamosq; parat Magnetis Amalphis.
I propera Italicos illic molire triumphos
M ater. ament & saxa. atq; hæc effatus hiulco
O re, simul genitricis & ora, & labra momordit.
S urrisit dea, & allectis Tritonibus, altum
I re parat. Dum colla Venus, dum pingit & ora
A d thalamos uentura, & Amor dum territat arcu
S emideos maris, & ponto minitatur, & undis.
I nterea Charites Limonia dona pararunt,
Q uæ ferrent nuptæ triplex genus. Altera fœtu
E xiguo, atq; acrem gustu referentia sensum,
A ltera quæ fructu maiore, & rorida succo
V beriore, sed oblongo tamen utraq; ductu.
T ertia quæ grandi fulgent onerata uolemo,
A c Citrij referant sinuosa ab imagine formam,

Sed succo ingrato, quem'q; ora offensa recusent,
Hic tamen admotus'q; foco, sensim'q; recoctus
Instillante anima, ac tenuem conuersus in amnem
Ora puellarum maculis lauit, & candorem
Inducit, nitidis per colla argentea guttis.
Ergo ubi concinuit festis hymenæus, & ipsa
Fessa est assiduis ludens Cytherea choreis,
Munere felici Charites Nereida Amalphin
Donarunt. fuit et teneris sua gratia uerbis.
Hinc rarum accessit decus hortis, & noua syluis
Gloria gemmiferis fontes nituere sub umbris,
Candida'q; auratis fulserunt littora ramis,
Hinc & stirpis honos, hinc & Chariteis Amalphis
Munere Limonum, et nemorum redolentibus auris
Ornauit thalamos, felix'q; hymenæus & aras
Pinxit flore nouo, sparsit'q; Atlantide fronde,
Et passim stratis lætata est alga metallis,
Quod uero aut uiridem trahit à radice colorem
Frondibus, ac fructu, aut acuit sensum'q;, palatũq;,
Hinc nomen dubia certum sub origine mansit.
Est idem cunctis cultus'q;, & cura, & iniquum
Cœlum indignantur, frigus'q;, æstum'q; grauantur
Masitholæ Limones. At humida flumina poscunt
Auxilio, & densas laurorum in prælia turmas.
Sed minor illa quidem cultu maiore tuenda.
Nanq; tegenda hyemi tecto, ac stipanda maniplis,
Et circum tabulata fimo iungenda tenaci.
Ne cœli rigor, aut boreas immanior urat.
Nam neq; sic thalamis clausis assueta puella
Fota sinu genitricis, & ostro induta nitenti,

Aut timet obstrictas gelidis aquilonibus auras,
Frigoris aut rabiem sub iniqui sydus Aquarij.
Idcirco solem spectet. post terga uirenti
Seu lauro, seu rore maris cingenda, nec unquam
Sola hyem credenda tibi Chariteia Limon,
Et florem semper, pariturâq; semper honorem
Aurati fœtus, ramo & placitura comanti,
Qualem prærupti sub uertice montis adeso
Littore, secessu in molli, sub rupe cauata
Et Baccho felix, felix Amathuside myrto,
Frondenti & lauro Neptunnia Mergilline
Læta colit, non æstus eam, non frigora tentant,
Non riui crepitantis opem, non fictilis urnæ
Exoptat sitiens large quam Thespias unda,
Actiâq; Aonijs irrorent dolia lymphis.
Ah fatum crudele hominum, & sors inuida uotis,
Ignotos nunc per populos, per Gallica regna
Horrentem ad Rheni ripam, atq; ad norica saxa
Exulat, oceaniq; uada ad squallentia tabo
Nauifragum, extremos queritur Syncerus ad Anglos.
Interea sitiunt Citri, ac Limonide in umbra
Torpet humus. decor ille horti fragrantis, & aurea
Pleiadum intereunt mala, ac sine honore relictum
Littus, & errantem dominum lacrymantur arenæ.
At nympha è scopulis, summiq; cacumine saxi
Incusatq; deos, cœlumq;, & sydera damnat,
Et saxa, & miseræ responsant antra puellæ.

DE INSITIONE.

Iam reliqua insitio est, hoīumq; industria. Nūc tu

Huc

H uc aduerte animum, et ueterum cape dicta uirorũ.
C itrigenum species, cum sint & germine, & ipso
C ortice tam similes, cognato et semine iunctæ,
H ospitia hinc sotijs iungunt communia tectis
A ffines ramos, et dant, capiuntq; uicissim,
E t mutant proprios alterno fœdere fructus.
N on unæ hinc species, sed misto semine plureis
S cinditur in parteis nemus, & sua nomina miscet.
A ccipit & Citrium Limon, Limonaq; Citrus
H ospitio, & sotijs ineunt conuiuia mensis.
A ccipit et thalamo Citrium Citrus, et sua tractant
I ura simul, iunctisq; toris accumbit uterq;.
H inc species mistis crescit uariata figuris,
E rgo nunc ramos libro demitte sub udo
A rtifici dextra, fixo nunc inijce ligno,
A tq; alte impacto cuneo insere, alteriusq;
C orticæ cum iunge, & cera mox illine adacta,
V lmeaq; obseptis constringe et uincula plagis,
A rceto et pluuiam coniecti cespitis herba.
N unc et crescentem uicino è margine uirgam
A dmoue, et inciso leui sub uulnere libro
S ic fige, ut lento desint ne cingula nodo.
A ut et eam transmitte forato ad uiscera trunco
M irantem latebrasq; cauas, et operta uiarum,
Q ualis et Heleis longe delata sub antris
M iratur maris occultos Arèthusa meatus,
E t cœlum suspirat, amicæ et littora terræ,
Q uæq; Syracusijs spirant de fontibus auræ.
N é ue excide illam. Sinito de matre propinqua
H auriat ut succos solitos, solita ubera lactet,

Donec eam grandem natu, longéq; ualentem,
Atq; nouercales stringentem enisus ulnas
Videris, et proprio meditantem uiuere succo,
Tunc abrumpe manu, materna et stirpe reuelle.
Crescet, & immensum ducet late aucta cacumen.
Interea læto surgit dum surculus auctu,
Sæpe riga, sæpe eductas de stipite gemmas
Euelle, et duris inuerte ligonibus arua,
Et matri blandire, sua dum prole repulsa
Cogitur indignans alienos pascere fœtus.
Quin et surgentem sobolem defende sub umbra
Frondentis rami, dum sol furit, & furit æstas
Victa siti. Idem ipse in glacie tege, tecta superne
Insternens crassa è stipula, canna'ue palustri,
Vrat ne teneros rabies Aquilonia thyrsos.
Cum primis ualida nitatur surculus hasta
A uento tutus, longéq; urgente procella,
Et nunc scalpello tenui, nunc molliter ungui
Detondens, prima luxum compesce iuuenta.
Vtendum parce ferro. Sed nec tamen ipsa
Luxuries toleranda. Parens nam crimine in ipso
Haud natos miseratur, at acri percitus ira
Increpat et dictis, & pœna crimen acerbat.
Atq; equidem memini, tantum se industria prompsit,
Qui diuersa quidem parua sed semina in urna
Condat, & educens collo breuiore stolones
Subducat'q;, arctet'q; manu, ac sub uincula cogat
Crescenteis. hi tandem uno se stipite miscent,
Atq; uno obducunt se cortice. ne'ue flagella
Dilabi sinito. neu summa cacumina uentus

Diuellat, cera linito, aut diducat adulta,
Vnguine dum proprio corpus iunguntur in unum
Atq; operit lentum sub eodem codice gluten.
Postquam alta steterit radice infossa, & opimum
Raptarit stirpes succum, mirabere poma
Plenáq;, gratáq;, non uno tamen una sapore,
Sunt qui diuersos ramos, sed cortice raso
Coniungant, stringántq; simul, quo glutine misto
Increscant æque, ac fixo mox stipite iunctos
Infigant pariter. Tum uulnus rite coronent,
Et fallax opus admota tueantur ab arte,
Quo ramo ex uno, atq; uno de palmite fructus
Non uni ueniant, sit honósq;, et gloria ruri,
Gaudeat insolito natura adiuta fauore.
Sed nec defuerint, scisso qui codice, adacto
Dilatent uulnus cuneo, mox uulnere crudo
Includant gemmas alienæ stirpis alumnas.
Mox tenui obstringant uitta non sit mora, longos
Emittunt ramos, et sylua littus obumbrant,
Exciso et ueteri cono sua brachia fundunt,
Ac dorso alterius (mirum) noua pullulat arbos.
Quin etiam alterius nudato cortice plantam
Vidimus alterius frondente cacumine ramos
Erigere, ingentem è tunica & subolescere syluam,
Et stirpem infamem nemora in generosa nouari.
Ergo castanea è molli, è præstante sagitta
Laudatæ genitricis, adulto & germine uirgam
Exuito, exuuias gemmásq; oculósq; nitenteis
Seligito. his sterili spoliatum cortice truncum
Degenerem induito, uinclóq; urgente ligato,

Quo sese et pluuia, et Solis tueatur ab æstu.
Nec te blanda manus sinito frustretur inertem,
Aut ludat tunica uitiosum arente flagellum
Iam uideas docili è planta pubescere prolem
Frugiferam, Tunc carpe manu, tunc erue ferro
Quod superat matre è sterili, et blandire nouellis.
Mira fides, nitidis palmes se tollet alumnis.

LAVDES INDVSRTIAE Humanæ.

Salicet ut Ioue nata fides, tellure relicta
Detestata hominum mores secessit olympo,
Illicet emersit fraus, admonituq; Deorum
Desitit assuetas tellus producere fruges
Sponte sua, nullis hominum ante obnoxia curis.
Cui labor, impatiensq; ocij languentis egestas.
Auxilio occurrere, et fato industria maior.
Hæc indo aduexit merces, pelagoq; negatum
Strauit iter, secuitq; cauis liquida æquora uelis,
Hæc armenta boum domitans summisit aratro,
Inuertitq; solum, cultis dominetur ut aruis.
Præscripsitq; ouibus. carpescitq; è uellere lanam,
Nudaq; textilibus uelauit corpora pannis,
Construxitq; domos, frigus queis arcet et æstus,
Quæq; olim sterilis fuit arbor, & horrida cultu,
Hanc ferro domuit, uertitq; ad munera frugum,
Insitio ut plantas fœcundet, et imperet hortis,
Degenerent ne poma, genusq; in secla propagent.
Non igitur tantum pratis armenta, nec herbæ
Imbribus, aut apium debent examina rori,
Quantum de rebus merita est industria nostris,

C uius ope ingenium sese extulit, et caput astris
A dmouit, maria, ac terras sibi subdidit, ut nil
L iquerit intentatum, ut summo è uertice olympi
T raxerit attonitas Citrij ad spectacula Musas.

DE CITRIORVM SAPORE DVPLICI, ACRI, AC DVLCI.

Quãdo autẽ est Citrio duplex sapor. Acer ab ipsa
N atura ductus, Dulcis ne ex arte magistra
V enerit, in dubio est. Nam tempora longa, frequẽsq;
P rotulit insitio genus & decus. Ars quoq; multa,
V sus et experiens reperit simul, hæc quoq; ut ipsa
M ala, colore aurum, sed mella sapore referrent.
N ec uero non, & ueteres uoluere coloni
P unicæ de fibris quondam crescentia amaris
I n dulcem mutata saporem, lotia postquam
S enserunt hominum ardenti concocta calore,
Q uæ postquam diffusa manu, multum'q;, diu'q;
I gne suo acrem'q; attactu domuere saporem,
C oncoctum et uirtus calido infregere liquore,
T ransijt in lenem sensum purgatus amaror.
A n ne hoc ipso etiam mutata & Citria baccho
S yluestrem posuere animum? et fregere rigorem?
Q uo non ars penetrat? Palmes cædatur, et ipse
C rassior, in palmum'q; cauetur, et undiq; labris
I n gyrum ductis, nec pollice crassius. Illuc
I nfer mella liquata, et grandi contege saxo,
Q uod solem auertat. Postquam arida suxerit arbor
I nclusum humorem, et sitiens noua pocula gliscit,
M ella cauo immersans flauentibus imbue riuis

R urſus, et euacuam Thymbræo nectare cellam
D iſtende, ac latices humano è corpore fuſos
M ollibus irrora radicibus. Interea ne
N eglige frondoſas toto de ſtipite gemmas
V ellere. Meſopius ni qua liquor implet, et ipſa
L abra trahunt dulcem mulſi de fonte liquorem.
I llas tu gemmas illáq; & germina ſerua,
E t blandire manu, et uentorum auerte procellas,
A rce hyemes, funde hyblæos & largiter amneis.
N on dederit tanto felix fortuna labori,
C reſcet & immenſum ſata melle Cleartias arbor,
O rnabit'q; hortos, ac tanto munere læta
D iuinas natura hominum mirabitur arteis,
Q uanquam aduerſa uiris, et fortibus inuida cœptis.
S unt qui lecta manu, ſolerti et ſemina cura
C ontingunt mulſa, ſiculo aut madefacta liquore.
P oſtquam autem traxere ipſum ad præcordia rorē,
S edarunt'q; ſitim medicato nectare, terræ
I nfodiunt, & culta rigant. ea deniq; fructu
I am referunt, tenerū quē quondam hauſere saporē,
Q uem'q; & arundineo duxere è palmite ſuccum,
Q uādo et inexpertū nihil ars ſinit, hoc quoq; et hortis
A ccedat, uel dictu etiam mirabile, de quo
Q uamuis longe audax, quanquam ſibi conſcius uſus
A ddubitet. Ramum fœcunda è matre reuulſum
D ecutiens capito. cæſum mox undiq; librum
A equatis ferro ſpatijs, dextrá'q; uolentem
E xuito. Inde pari comfoſſum uulnere dorſum
S tipitis alterius nudato, et ueſte recenti
I nduito, ut coeant extremis partibus oræ

V estis, & è lento mollescant uulnera limbo.
V imea dehinc teneris indatur angula plagis,
V incula'q; ingentis committant uulneris ora,
V estiat et frondens truncum toga, pellat ut imbreis,
A rceat ut soles, et sæuæ uredinis iram.
D ij facimus mirandum. hærenti è cortice cortex
I pse nouus, uictum medius rapit, atq; supernis
I nstillat ramis, quæ'q; in sua pabula traxit
E xuriens alimenta, suo ut de fonte refusa
I pse suis infundat alumnis. ipse et amicum
I rroret lac, ut sensim in sua nomina uertat
R amos'q;, frondes'q;, & eodem semina fœtu,
A nte quater nidum in tignis quam figat irundo,
E t quater extincti renouet quam funera nati.
T antum ars ipsa ualet, tantum'q; industria pollet.

DE VTILITATE HORVM Pomorũ.

Omnibus his usus suus est. Seu forte uoluptas
QV æratur, seu certa salus, studium'q; medendi
P ræcipue pueris. Semen lege. Conijce lectum
I n cyatho, et latices ad summum infunde liquẽteis,
S ub Ioue quos tacitæ contingant frigora noctis,
M ane autem puero instilla, bibet are uenenum
L umbricis. Stomacho, mirum, medicabitur ægro.
Q uin et arundineis mala ipsa liquoribus, ante
A rte quidem medicata coquunt, ac lenibus inde
I ntingunt succis, et uase madentia seruant
A uxilium latura, et opem languentibus ægris,
R egaleis'q; epulas uario affectura sapore.
Q ui quod et in calidis fornacibus igne tepenti

S æpe liquant lectos flores, et in horrea condunt
V itrea, odoratos latices, suffimina nota.
S æpe et fictilibus in lancibus imbre recenti
D imensis spatijs, macerato cortice, melle
C ontingunt, siculo'ue premunt concocta liquore,
A tq; hos, atq; alios conuertunt Citria in usus.
C ætera te antiqui doceant exculta Salerni
P ectora, queis arteis medicas monstrauit Apollo,
Queis rerum notæ causæ, quorum inclyta in agris
S ylua nitet, fulgent'q; auro radiantia culta,
A c nemora Hesperijs uinci indignantur ab hortis.
Hoc sat erit Nymphæ Sebethides. ô mihi siqua
E uobis siqua, Nymphæ Sebethides, udam
B enaci de fonte ferat Permesida laurum,
Qua manes spargam magni senis, é'que sepulchro
E liciam felicem umbram, ac uenerabile numen,
Quo nemora Italiæ senserunt Pana canentem.
E t mirata suos requierunt flumina cursus.
Quo lætæ in campis segetes, quo munera bacchi,
D itarunt colles, nec non cœlestia dona
S tiparunt liquidas diuino nectare cellas.
S alue ô et gregibus decus, et decus addite syluis,
Quo ductante italæ fremuere in bella cohortes,
M artia'q; horrifico sonuerunt cornua cantu,
A udijt & Triuiæ longe lacus, audijt et Nar,
A c trepidæ matres pressere ad pectora natos.
S alue iterum & nato felix et Mantua uate,
F elix et populis, et tanto principe felix,
Quo Gonsaga domus spolijs exultat opimis
G allorum, cum excussa metu tremit itala tellus,

S ummittitq; humileis alpina ad gesa secureis.
T e duce discussere iugum Francisce superbum
I nsubrium attonitæ gentes, quiq; ora Timaui
A mne lauunt populi, quos & rigat Adua diues
G urgitibus, longe & cultis Mela inclytus aruis.
P er te à seruitio caput eximit acola Parmæ,
E t quas saxosi uexat ripa aspera Rheni
S ollicitas urbes, quas & de montibus actis
T urbat Senus aquis, campo inferiore uagatus.
E t tibi nimbiferum inclinat caput Appenninus
C ommuni pro libertate, & fortibus ausis,
T éq; & arundineo incinctus ueneratur amictu
E ridanus, late irriguis plaudentibus undis,
P ro decore Italiæ, & Belgis belli arte repressis.
M acte animo Francisce, & macte ingentibus orsis,
A ssurgit cui felici Campania tractu,
A ssurgit latis uenerata & Daunia campis,
Q uæq; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Q uodq; mare Italiam supra, quodq; alluit infra.
E ce autem insignis cantu, atq; insignior armis,
B ellorum & laude, & multis spectata triumphis.
P arthenope tibi læta canit, quod te auspice, regno
R eddita sit, quodq; è solio uenerabilis aureo
I mperitet populis, sublato & Marte triumphet.
N on tamen Hesperidumq; hortos, Berenicia rura
I dcirco aut libycos tu dedignabere saltus,
Q uos olim excisorq; Hydræ, domitorq; Leonis
A lcides adijt, quibus & splendescere iussit
P hormiadumq; & agros, & littora iuncta Vesæuo,
Q uos & Sirenes scopulos, quæ saxa frequentant,

A equaniq; ferunt colles, Meteiaq; arua
Q uosq; secat Sileris frondoso margine campos,
A enarie quos nostra colit, colit aspera & Ansur,
A tq; Suessa uago Liris quam temperat alueo.
Nec mihi Naiades, in tanti parte laboris
A bnuerint uiridem salicis de fronde coronam,
N ec mihi culta, suos neget Antiniana recessus,
Q ueis superat uites Hermi, atq; rosaria Pesti,
Q uæq; & Idumæas mittunt palmaria bacas.

FINIS.

I. I. PONTANI LEPIDINA, CVIVS POMPAE SEPTEM.

COLLOCVTORES MACRON, ET LEPIDINA.

M. T grauida es Lepidina, & onus graue languida defers.
O bbam lactis, & hæc fumanti farta canistro,
H ac agedum uiridi paulum requiesce sub umbra,
Declinat Sol dum rapidus, desæuit & æstus.
L. En lactis tibi sinum, atq; hæc simul oscula trado.
Vmbra mihi hæc ueteres (mēores) iā suscitat igneis
O coniux mihi care Macron, redde altera Macron.
M. Hic mihi tu teneras nudasti prima papillas,
Hic Lepidina mihi suspiria prima dedisti.
Tunc Macron Lepidina tibi, Lepidina Macroni.
L. Has inter frondeis, uirgultaq; nota latebas,
Cum tibi prima rosam, primus mihi fraga tulisti.
M. Hic Macron Lepidina, meus, me prima uocasti,
Et primus, mea, te alternans Lepidina uocaui.
L. Viximus ex illo gemini sine lite columbi.
Nox socios uidit, socios lux, oscula iunge
Mutua, sic gemini seruant in amore columbi.
M. Illa uxor memini nunc oscula (prima fuere)
Nostra tuis, tua labra meis hæsere, diuq;
Spiritus alterno huc, illuc se miscuit ore.
Tunc orcus si nos unà rapuisset, amantum
Vna futura anima, una etiam simul umbra futura.

L. Quod felix, faustumq; omen sit, reijce coniux
Hirsutum hũc thalamis, thalami sint omnia fausta.
Parthenópe thalamo nanq; est dignissima fausto.
M. Hirsuti, horripiliq; absint age candida an ipso
Visa uiro uirgo est? Heroe & coniuge digna?
L. O Macron. mea cura Macron, Illi alba ligustra
Concedant, collata illi sint nigra colostra.
Delioli ad fontem sola, ac sine teste lauabat.
Vidi ego, uidit Anas. uiso candore puellæ,
Qui niger ante fuit, nunc est nitidissimus ales,
Et mihi tum subitus creuit per pectora candor,
Ipse uides, niueas cerne has sine labe papillas.
M. Quin hæc candenteis lux o' mea pascua tauros,
Quod nec sueta ferũt, nostræ sũt munera nymphæ
Ipse tuas mea lux teneo, foueoq; papillas.
Nec liquido cedunt argento aut pondere plumbo.
Fige oculos in me coniux mea, qui mihi lucent,
Et lychnũ, et quod nec nigricante Cicendula nocte.
Parthenópe an' ne alijs an' ne his dea fulget ocellis?
L. Magnetem gerit illa oculis, stellamq; supremam.
Venerit ad littus, trahit ad sua lumina pisceis.
Iuerit in syluas, trahit ad spectacula ceruos.
Illicet indomiti surgunt ad prælia tauri.
Verterit illa oculos, in quem iuuenem' ue, senem' ue,
Ille perit, miseris hæc crescit amantibus error.
M. Me miserũ, ne oculos in me quoq; uertat, & ipse
Auellar procul his, procul ab Lepidina lacertis.
L. Ne coniux, ne care time. nam sedula mater
Hoc docuit, ter te ut leui pro limine postis
Amplectar, ter rapta tibi simul oscula iungam.

Et

E t dicam, meus es, tenerum quoq; Eringion ore
F erre dedit, dedit atq; ederæ cum fronde racemū
F erre sinu, & geminis te noctu onerare lacertis,
N eu limis mea lux dominam spectaris ocellis,
P ræsertim si blanda pedem nudarit, ibi illa
R etia tendit, & insidias parat, & fouet ignem,
Q uæ mihi frater Acon, soror, et soror altera dixit.
M. Hæc eadem mihi Naretas, & amicus Omason.
Q uin maiora ferunt, sicut dum Nympha capillū
A d speculā, et niueæ ludunt sine ueste papillæ,
V idit, & ò dixit Saliceni filius, alis
V tar, et ad celsam pennis ferar ipse fenestram.
A nnuit, & placidis risit dea dulcis ocellis.
I lle uolat, celsam pennis petit inde fenestram
D ic mea, dic formosa, canit dū Nympha per æstū,
A udieris ne deam? L. Ad sepem tum forte latebā
C um canere inciperet, atrox hic dente pilaster
L atrat, ibi ipsa fuga sepem, insidiasq; reliqui.
I nuidia (sic Nicla refert) Philomela recessit.
A t circū attonitæ stupuere ad carmina Nymphæ,
I psa quidem canit. at uenti posuere silentes,
S trataq; pacati requierunt murmura ponti.
E xoptat messemq; sator, frugemq; colonus,
V er ales, carum uirgo desponsa maritum.
V itis in arboribus, ederæ pro rupibus altis,
C oniugis in cupidis gaudet noua nupta lacertis.
I rriguum sitiunt fontem sata, pabula rorem.
N upta sitit socij lusus, & gaudia lecti.
H æc dea. surgamus, mens hoc age, personat hymē,
Pōpa uenit, celebresq; uocāt Hymenæon ad ædeis

POMPA PRIMA MARES, AC
Fœminæ è rure proficiscentes
alternis concinunt.

F. S Perne tuas salices, & myrto tempora cinge.
Desere septa puer. nāq; urbs tua gaudia ser-
M. P one tuos fastus faciles, atq; indue mores (uat.
Parthenópe, et quid amor, quid sint cōnubia cura.
F. D isce Puer thalamo lusus & coniuge dignos.
L usus amat thalamos, et amāt sua ludicra lectū.
M. Parce Puella uiro nimium pugnare uolenti.
L is thalamis aliena, & habent sua fœdera lecti.
F. E st nigris noua nupta oculis, est nigra capillis.
S pirat Acidalios & toto corpore flores.
M. E t roseo Iuuenis ore est, roseis'q; labellis,
S tillat Acidalium roseo & de pectore rorem.
F. I ntactum florem, matura'q; Poma legenti
S eruat in occultis Virgo iam nubilis hortis.
M. P oma manu matura leget, florem'q; recentem
R ore nouo Iuuenis, tenera mulcebit & aura.
F. R iuulus è tenui manat tofo, exit in amnem
P aulatim, & ripis crescens decurrit apertis.
M. E x oculi leuiore ictu fons stillat amoris.
P aulatim amneis lacrymarū, et flumina uoluit.
F. F omite de paruo tenuis primum exilit ignis,
M ox auctus uersat latis incendia syluis.
M. I gnescit tenui afflatu fax lenis amorum,
H inc incensa furit uenis, & pectora torret.

POMPA SECVNDA NEREIDVM.
Collocutores

COLLOCVTORES Macron, & Lepidina.

L. e Ia agedũ coniux, q̃ nã procul æquore Põpa?
Haud capiũt uirides sinuantia littora Nym-
Nereidũ chorus oĩs adest, en cœrula prima ẽ (phas
Pausilipe implexis edera frondente capillis,
Pausilipe mihi nota, uides, procul innuit, hæc me
Sæpe manu sua ad antra, suos deduxit in hortos,
Donauitq́; Apio, & odorifero Serpillo.
Et dixit tibi mite Pyrum, tibi præcoqua seruo
Pausilipe nigro sub candida guttura næuo.
M. Quam molli incedit passu, & sese exerit ore
Quæ seqtur, præcincta sinũ et pede candida nudo.
An fortasse tibi coniux nitidissima nota est?
L. Vt sese ad choreas Macron mihi care resoluit.
Vt lepida est, ueneres ut toto spirat ab ore.
An peto est oculo? memini narrare solebat
Crambane mater, ea ne est? ea, Mergilline
Inuideant tibi uel digitos Prochyte, Capriteq́;
Nerine ò formosa, ò Nereis Heroine.
O si sim Iuuenis, tecum ut coniungere dextram,
Vt tecum hanc libeat choreas flexisse per actam.
O nymphe formosa, ò candida Neptunnine.
Dum sicces simul ad solem, pectisq́; capillum,
Tunc ego, tunc niueæ pennas imitata Columbæ
Sim uolucris, tibi quæ cerasi cum tempore primo
Maturos fœtus, & fraga rubentia rostro
Proÿciam in gremium, primos ut ruris honores
Per me prima legas, nostro et sis munere prima.
M. Illa illa, haud aliam uidi gestare puellam

Aptius, aut pharetram, aut intēdere fortius arcū.
Atq; alio hos arcus, alio tua spicula tende.
Me meus ignis habet, et habēt mea pectora uulnus.
L. Me miserā, meus est, alios pete Nympha iuuēcos.
Mi Macron tege me, collo et tua brachia necte.
Ne saeui Sarniti Dea, et tua tela retracta.
M. Te teneo, auertit telum Dea, fixit & Aulum.
Ah miser, ut madidis uultum demisit ocellis.
I. O Macron memini, mater me docta monebat
Sarnitim fuge nata, trucem Sarnitida uita.
Fert intinctum oculis, arcu fert saeua uenenum.
Non parcit pueris, saeuit'q; inimica puellis.
Hinc uideas Satyros passim, hic languere Napaeas
Deperit hanc Alcon, octogenarius Alcon,
Insanit Morphe, nonagenaria Morphe.
Deseruit syluas, qui nunc colit aequora, Faunus.
Ecce uenit Resina auiae iunctissima nostrae,
Tristior illa quidem patris de clade Vesaeui.
Nam teneo, sic lenis anus referebat, amasse
Hanc nunq̄, spreuisse procos, at littore solo
Moerentem casus, exusta'q; regna Parentis,
Tritonis cupidam uix effugisse rapinam,
Ter sese Dea surripuit, tria feruidus heros
Oscula compressis liquit signata labellis.
Nunc quoq; liuor adest. at sunt sine labe, papillae,
Queis superat Nymphas, uideas si forte lauantem
Non tibi candidiora poli sint lactea texta.
Non tibi sit planta crystallus purior alba.
Ex illo infidum littus, fontem'q; relinquens
Rura colit, dumis'q; suas studiosa capellas
Pascit

P ascit, et errantes seruat cum matribus hedos
Q uadruplici insignes hirsuta ad tēpora cornu.
O Macron Macrō mihi me, tibi te noua Nymphæ,
Q uæ uenit, eripiat, cingit quæ ad tēpora myrtos.
I pse uides. Illi ridet mare, ridet, & aer.
C ingit quæ ad collum caltæ florentis honorem,
I lli concedant Dryades, Nereides illi.
O longis prælata comis, & lumine peto
H ercli superciliis nigris candente papilla,
E s memor, & meminisse decet mea nubilis Hercli,
Q uos mihi corrallos, quæ mella liquata dedisti,
D iues corrallis, & mellis munere diues,
S is memor, et niueum tibi me donasse colostrū,
D elitiasq; rosæ primæ, & uacinia prima.
M. R isit, & argutos in te Dea flexit ocellos.
L. F allor, an aduentat Caprei maris heroine?
P ræceditq; chorus Tritonū, et littora clāgūt.
N on capiunt undante salo caua littora puppes.
H æc ipsa est coniux. Caprei Maris Heroine.
C ircūstant Aequana hic, illinc inuba Amalphis.
E t fidæ comites, et littoris altera cura.
I llam ego dū Capreas petere cū matre, sedentē
A d scopulum uidi, famulæ properare legentes
O strea, et euulsas lapidoso è margine conchas
A ccepit Dea me gremio, & donauit echinis.
O bstupui, ingētemq; humero, ingētēq; lacertis,
A tq; utero, et toto retinentem corpore formam.
H orrebant sed crura nigris & pectora setis,
P urior Aequana cum sit nihil, aut sit Amalphi,
V traq; odoriferum spirent & pectore anethum.

L ittora sed crepuere, canit'q; silentia Triton.

POMPA TERTIA, TRITON Canit dona offerẽs. Macron et lepidina colloquũtur.

T. o Decus Italidum, longe pulcherrima Virgo
Sirenũ genus egregiũ, et Dijs æqua propago,
E n tua cœruleæ centum ad connubia Nymphæ
D ona ferunt, auro grauida & gangetide bacca.
E n tibi odoratos Pancheæ mercis honores
O ceano'q; aduecta ferunt electra Britano.
F erte agite, & plenis hæc dona reponite mensis.
E n tibi mille ferunt niueæ sua serta Puellæ
S erta auro intertexta, & ramiferis corrallis.
E n totidem eois baccata monilia gemmis.
V os agedũ cultæ capite hæc noua dona ministræ.
E n famuli tibi Tritones simul ære canoro
S eruitiũ, et uolucreis propter caua littora currus
P romittunt, iter & placido per cœrula cursu
T ercentum Iuuenes, tercentum numina Ponti,
E t tercentenis dant hæc tibi pocula gemmis
F ulua auro, uariata Smaragdo, & iaspide tecta.
V os hæc ò niueæ thalamis seruate puellæ.
E n caprei Regina Maris, cui mille ministræ
T elebois Dea, dat fuluis radiantia bullis
C ígula Cynipheo ex auro, et Garamãtide ab ora,
P riscũ opus, artificis'q; manus Dijs nota Faburni.
H æc olim Aenariæ Nereus pater, Illa sorori
D onat habere sui monimentum, et pignus amoris,
D um migrat sociæ confinia ad antra Mineruæ.
E st illis adamante, nouo et uariata Pyropo

Fibula

F ibula, concordis thalami felicia uincla.
H ac coniux ubi nuda suo cum coniuge uincta est,
A ccubuitq; toro, celeri discordia passu
D iffugit, et thalamos subit hinc concordia notos.
H ac age Nympha tuum, simul & te cinge maritũ.
N unc ò nunc socij celebres agitate choreas
C ærulei Tritones, & omnia fausta uocate.
H ymen o hymenæe hymen ades o hymenæe.
T. D icimus o hymenæe hymen ades o hymenæe.
F elix o hymen æe hymen, felix hymenæe.
L. D esijt ille quidem Iuuenis malus, o mihi Macron,
O Macron mihi quem incussit malus ille timorẽ.
H erculis ad fontem mater secura lauabat
G ausapium, ipsa udos siccabam sola capillos.
S urripuit mihi Supparium, mox innuit, et se
O steniat formosus, ibi per littora præceps
E ripio me me, sequitur malus, hic mihi dexter
C alceus in summa miseræ defluxit arena.
Q uid non pollicitus ferus hic?ne nunc quoq; tecum
I am uia or secura mihi, ne respice coniux,
Q uam uereor summa ne nos despectet ab alga,
L ittore cedamus, manet illinc altera Pompa.
I pse uides, sociæ properant è rure Napææ.

POMPA QVARTA MACRON, ET Lepidina colloquuntur de Nymphis Vrbanis, & suburbanis.

L. e Cce suburbanis longe Prælata Puellis,
Ecce uenit pingui multum saturata sagina
B utine socijs mecum consueta choreis,

B utine diues edis, sed ditior agnis,
E t cui sunt primæ farcimina pinguia curæ,
V t rubicunda nitet, plenisq; intenta canistris,
N obilis & libis, & cognita bucellatis
V lmia, & intortis tantum laudata torallis.
Quæ mihi culta placet minus. at de polline uultũ
N õ nihil alba placet, tamẽ est serus ardor amãtũ.
T heodociæ soror hanc festis nam sæpe diebus
A d choreas uocat, hic dulcem meditatur auenam.
T um canit, ut tacite stupeant ad pascua Tauri.
A d fontem duc Nisa boues, dum retia tendo.
Quid cum sola canit frondosæ ad culmina uillæ?
H uc ades ò Amarylli, uocant amarillyda syluæ.
H ác Macron mihi care (tulit sors) aspice Nymphẽ,
A d cliuum Pistasis adest, en intuba purgat,
R asilibusq; onerat calathus, et stringit anethum.
N on cliuus, non fons, non longi hæc littoris acta
V idit ea pictos melius contexere qualos.
N unc quoq; fama refert, liquidũ qđ in aere rorẽ
C ogere Apes, & mella cauis infundere cellis,
P ingit, et è uario reddit sua munera iunco.
F orma illi damno est, nulli cõnubia amantes,
N ulli etiam thalamos Nymphæ Petiere iugaleis,
Quod timeant cupidæ simul aspirare rapinæ
H inc Faunos, illinc Læstrygonas. et Cy'clopas
C orreptos facie, et candentis honore papillæ,
E t næuo nigrante, nigroq; ad tempora cirro,
C oniurasse, tori iura et uiolare mariti.
M.H eu squalet formosa domu, metus urget amanteis.
C apparion ubi nunc? ubi Sedigitus Manubrion?
Ausi

A usi etiam medijs uxorem auellere claustris
N eptunni? centum hic Tritones, at ille superbum
E xcutit aurigam curru, et lacerum abijcit undis,
C apparion Petroonte, Aeronte satus Manubrion.
I lli illi heroes, et digni ruris alumni,
E t quercu nutriti, et castaneis hirsutis,
A rbuta queis, miliúq;, linquēs abdomen et unctū
M iscebant festis conuiuia lauta diebus.
L. P istasis siqua est, digna est heroe marito,
C ultorem tamen & uitis suspirat, & horti,
E t cui sit cucumis, sit et unca cucurbita curæ.
E st quoq; spes agiles sciat ut tornare catinos.
A t non Hermutis, nec Olympiás, aut Conicle
H æc sibi coniugia, aut hos exoptant hymenæos.
C onicle consueta plagas, & retia ferre,
V enatorem amat, & uenantis amore tenetur.
A ucupijs capta est, hinc aucupis uritur igni
H ermitis, nec amica colo. sed et apta choreis.
H æ casus mihi sæpe suos, et uulnera nudant,
Q uod felix hymenæo, & quod te coniuge felix.
N otus Olympiadis non est amor, et timet, et uult,
A st prohibet pudor, & duræ reuerentia matris,
I psa tamen cōcurrere equū, et resonare sub armis
G audet, & è celsa immoritur spectare fenestra,
P ingit acu tamen, ut credas mugire iuuencum,
I n cœno grunnire suem, crepitare cicadas,
V t modo cum geminos filo discreuit amores,
H unc certare auibus risu mitem, et tamen alis
S æuire, et tacitum stillare in corda uenenum,
I llicet insolitum uolucres sentire calorem,

I llum arcu, facibus'q; trucẽ mãsuescere in herba,
S ed furtim celeres oculis iactare fauillas
I llicet incensos errare per auia tauros.
E st inter natas foecundæ prima Labullæ
N omine Formellis, non hac felicius hortos
V lla colit, nulli concedit munere fusi,
S eu ducat linum, seu mollis uellera lanæ,
S erica seu digitis promittat fila magistris,
A urea seu niuea texatur bractea dextra.
F elix sorte sua, Nymphaq; beatior omni.
I lli secretis fons est nitidissimus hortis
P omonis donum, matris tutela Labullæ
M atris hamadryadis, et amauit hãc quoq; Pomon
P omon auus Fragolæ, atauus cerealis Acerræ,
V itiferæ'q; abauus non certa prole Casullæ.
C entum habet hic neptes, centum'q; è stirpe nepotes
F ormellis, sed cara illi, non aduena fontem,
N auita non sitijt, auido quin captus amore
D eserat & patriam, et fessos ætate parentes.
V irginis hæc nũc fida comes, thalamo'q; ministrat,
E t forma intoleranda, et pictis alta cothurnis,
Q uos illi suit ex auro miniosus Aluntas.
B lãda tamẽ, facilis'q;, et amata ad munera comis.
M ille adsunt huic deliciæ, et bona cõmoda ruris.
V na mihi inuidiæ est cornix, cui noctua Bauli
C esserit, atq; oculis Sabuloni graculus albis.
H æc et aue formosa, & hera o mihi cara salutat.
O bseruans'q; fores, quis ait nunc hostia pulsat?
M.C edam ego turturibus nigris, nostræ'q; columbæ,
S it'q; semel uidisse Deam. Le. uel cesseris Alno

A d quam defoſſi centum illi ex ære trientes
S eruantur, nunc illa domũ parat anxia lactis
C andentem florem, miſto et cum melle farinam.
M ox ſubigit ſuccincta ſinum, nudata lacertos
P ræſtringit uiolas albas, & lilia cana.
P arthenõpe tum culta manus miratur, ibi illa
L acteolas, et thyrſiculos, & oluſcula ſignat,
I nde latet forma nimiumq́; & dote ſuperba.
V erũ age, et hoc coniux (fas eſt) requieſce ſub arcu.
N am defeſſa traho uix genua, & inepta caniſtri
S arcina me grauat, et cliuo ſudauimus ambo,
N uper & hic cecinifſe ferunt Meliſeon, & ægras
S olantem curas, nec mitia fata gementem
P hoſphoridos natæ, en hic è turribus altis
F iſtula dependet, ſæui monimenta doloris,
S ignaq́; certa manent, numeriq́; per ora ferũtur.
P hoſphori nata quis heu, qs te mihi Phoſphori ade (mit?
O mecum o ſalices, mecũ o lugete Myricæ.
M. Q uin age pone, et onus, et membra labore relaxa
Nã grauida es lepidia, et onus graue lãguida ꝗ fers
Hac quoq; Pompa uenit, uia nec capit ipſa Napæas.
H ic licet, et ſpectare unà, et requieſſe ſub umbra.

POMPA QVINTA, COLLOQVVNtur Macron & Lepidina. Planuris ſu puenit, quæ Pompam heroum ad nuptias con uenientium deſcribit.

M. u Vidula eſt, quæ pr͞ıa uenit, ſed et una roſetũ
Fert Peſti, fert & uiolas hæc una Veſeui,
F uſcaq́; roſcidaq́;, et uenoſis lactea mammis.

L. O coniux prima hæc, Prima hæc ne despice, q̃tum
E t calamis ualet, et cantu uerum una uideri
N on formosa cupit, luxum aspernata, Procosq;,
A sparago gaudet, fungisq; operosa legendis,
Q uos et heræ, quos et matri dimittat in urbem.
O mihi cara soror (potes et soror ipsa uocari)
D ic age, qui comites, quos et ducunt hymenæos
P lanuri o generosa soror Leucogidis albæ.
Pl. D escendũt soror et nemora, et caua flumĩa currũt
A d thalamos, mille antra deos uomuere, et ab altis
M ontibus indigenæ Fauni, proterũtq;, ruuntq;
A d portas, iter ingenteis non explicat orcos
Q uos Acherusiacæ fauces, noua numina mittunt,
S tagnaq; Baulorum, quos hostia pinguis auerni
E misere adytis, lacus & fluitantis Araxi.
M ira illis sunt ora soror, radiantia fronti
L umina. sulfureis fumus de naribus efflat.
T empora perserpunt rami, mentoq; rigescunt
H ircosæ setæ, tum guttura, collaq; circùm
S qualent, sulfureæ totoq; in pectore crustæ. (nox
C ætera membra nigror merus occupat, et situs, et
L. M e miserã, hi ne etiam? procul ah procul. Pl. o mea
A d cryptã ferratus adest, Aeronius, adsunt (siste
T ercentum rapidi umbrones, totidemq; molossi.
I psi abigent, tecti colla, et longa illa ferro,
O re latrant, sæuũ ualeant qui ĩhibere Typhoea.
M ouerat Aenaria ferus hic, & monte reuulso
R aptabatq; iter, et littus pede celsus obibat.
I ntrabatq; antrũ, ecce Acron, ecce aspera proles
L ancusi Pelicon, & marsicus Armillatus

D eturbant antro, & femori caua uulnera figunt.
I lle per extremas præceps uix effugit undas.
L. E t fessa es mea Planuri, & liquidissimus amnis
I t subter, sitienti & aquas, & pocula promam,
P roximaq; Vranie scorteum, et sua poma parauit
Q uæ mihi cara soror, forma prior, et prior annis,
Q uodq; uides, summa procul innuit alta fenestra.
Pl. A ssideo Lepidina, et poma, et pocula sumam.
N ox tibi, et héroas referã, summosq; Oriarchas,
Q uos mirerere soror simul, & uereare superbos.
P rimus agit pompam Gaurus cum coniuge Cãpe,
I ngentemq; manu Pinum fert, pendet ab alta
H inc Leporũ grex, inde anatum, post ordine lõgo
E t Damæ, capreæq;, et A per Leboride sylua,
E t perdix nemore è Clanij, et uulturnius Anser,
A rdeaq;, Fulicæq;, & grus lucrinide ab alga.
I pse ebulo pinxitq; genas, et pectora gypso.
A t Campe asparago crines redimita urago
F rondentem à radice alnum fert strenua, ubi oĩs
P endet, et autumnus, matura et fructibus æstas.
P ompaq;, Præcoquaq;, & auro certantia mala.
E t uiridi cum fronde Pyra, atq; Cydonia cana.
P er medios uolitant ramos, merulæq;, ululæq;.
P ippilat et passer, & dulce canit Philomele,
V rsulon insequitur frontem insignitus echino
I pse humeris, pedibusq; ĩgens, et cornibus ingẽs.
C ornibus ingenteis nutanti pondere cistas
C astanea è molli, sorbisq; uirentibus, idem
F ert humero crumerã nucis, et mulctralia lactis,
F ert lateri geminas immani uentre lagenas

S orbino è bimo, atq; ex anniculo Viridisco,
E t dextra hinnuleos querula cũ matre gemellos.
A lena coniux felici prole Marana
L æta canit, sociæ plaudunt ad carmina Nymphæ.
I psa fauos, ac mella simul, macerumq; Lupinum,
Plurimaq; in nitidis fert oua recentia qualis.
H æc illa est felix, & coniuge digna Marana,
D octa & acu, docta et lino, doctissima lana.
D os illi, ingentes trecentum ad sydera quercus,
T ercentumq; nuces, quarum tria iugera campi
B racchia protendunt, mille et cum uitibus Alni,
T ercentumq; suũ armentũ, et nemus undiq; cinctũ
A rbuteisq; comis, & nuciferis Pinetis,
E t quæ se multa circuntegit Esculus umbra.
H unc post incedit lentis Misenius heros
P assibus, ipse senex, Iuuenum sed uiribus usus.
V ectibus hi sublatum alte per bracchia cetum
A ttollunt, caudaq; iter, & uestigia uerrit
I mmanis fera, & informi riget horrida dorso,
T um quassat caput, & minitanti tergore nutat.
F aucibus at tenebras simul et uomere, et simul ipsa
V isa lues, pelagusq; haurire, atq; hiscere cœlum.
O ccurrunt, trepidoq; sinu sua pignora cælant
A ttonitæ matres, pauor hinc, hinc Plausus euntũ.
I psa uiam sibi, qua gressum fert, bellua pandit,
A t tubicen uocat urgentem ad spectacula turbam.
C antãtis lõge ĩgeminant nemora ardua murmur,
Pastores tellure sati, gensq; eruta sulcis,
M onstra cauete Maris, scopuloso & tergore cetum.
V ulnerat, & cauda insidians, & deuorat ore.

V os Iuuenes celerate iter, & uim afferte lacertis.
H æc tubicen, turba ingenti clamore ſalutat
S ebethon noue nuptæ nuces para, & indue ueſtẽ,
Q uam tibi Acerranæ muſco flauente Napææ
N euerunt, quam pinxit acu Pomelia, ut imo
F ronderent Limbo patulis Saturneia ramis,
S ibilet ut tenui de fronde locuſta ſuſurro.
I ndue & intextum buxo frondente galerum.
I n medio telas operoſa obſeruat Aragne,
D iſponitq́; manu, uolitantem & captat Aſilum.
I lle fugam parat, aſt tenui interceptus amictu,
I mplicitatq́; pedes, & paſſis inſtrepit alis.
L ydáq; de tacito prodit tum turgida nido.
H unc iuxta coniux Prochyteia incedit, & ore,
E t geſtu ſpectanda, & pictæ tegmine pallæ
N exilibus cochleis limbus ſonat, horrida echinis
Z ona riget, uiridíq; ſinus frondeſcit in alga.
I n manicas querulæ ludunt per flumina ranæ,
C um ſubito extremas interſtrepit anſer ad uluas,
T um linquunt medijs conuitia rauca ſub undis
A ttonitæ, inde cauos referunt ad carmina rictus,
R aucáq; limoſæ meditantur murmura ripæ.
A uribus hinc oriens radiat Sol, ſplendet at illinc
L una pruinoſis incedens candida bigis.
I pſa manu ſpeculum dextra fert, cuius in orbe
C um ſeſe gemino incluſit Latonia cornu,
N octe quidẽ inſidias Satyrorũ, arteiſq́; procaces
D etegit, et cautis aperit noua furta Napæis.
I llæ iter occulto rapiunt per deuia paſſu.
L uce autem cum Sol ſpeculo diffulſit, ibi omnis

C ernere erit curas, & facta infida uirorum,
Qui'q; paret thalamo fraudem, litem'q; maritus.
H oc fertur dominæ rarum, ac memorabile donum,
Q uo secura sui tueatur fœdera lecti.
Claudicat hinc heros Capimontius, & de summo
C olle ruunt musti Iuuenes, mustæ'q; puellæ.
O mnis amat chorus, et iuncti glomerantur amantes,
I s lento incedit passu, baculo'q; tuetur
I nfirmum femur, & choreis dat signa mouendis,
A ssuetus choreæ, ludis'q; assuetus amantum.
H as inter mihi nota Marillia cantat, ad alnum
C ogite oues, amat alnus, amant domini'q; greges'q;.
R esponsant, amat alnus, amant domini'q;, greges'q;.
S parguntur passim e` calathis uiolæ'q;, rosæ'q;.
E t caua Mænalios suspirat tibia uersus.
P ræcedit grauidis bis septem onerata canistris
P ompa puellarum. pendent mantilia circùm
A lba quidem, croceis sed flauescentia uillis,
C uiq; suus comes hæret amans, cui corniger agnus
E x humeris graue pendet onus, sua fistula cuiq;,
P laudit, & arguta de ualle canentibus Echò,
S parge tuas Sebethe nuces, en colligit uxor.
P arthenópe tua Poma sinu (uir seliget) effer.
A t iuuenum manus usa humeris, & pectore hanelás
I ngenteis taurorum armos, ingentia aprorum
C orpora subuectat, duplici pendentia conto,
B is septem capita hirta albis nutantia sannis.
I ngeminant plausus, & uox sonat, exue nupta,
E xue gausapinas, & nudo corpore ramum
E xcipe, puniceo præfert quem cortice coniux.

Exue

E xue gausapinas coniux, ramoq; ualenti
S terne aciem, clausis uxorisq; in grue portis,
C omminus arma ciens, telumq; in sanguine tinge.
F escennina crepant latis conuitia campis.
A t lino felix, felixq; Ansatia fuso
O stentat rarum decus, ac uariabile textum
C ostalionis opus, telæq; insigne decorum.
H inc, illinc fluit amnis, opacaq; ripa uirescit
M argine cincta suo, ruptisq; immurmurat undis.
A pparet certo tenuis sed semita calle,
Q ua nigrum Formicæ agmen trahit ordine longo.
F estinant aliæ, ut plenos populentur aceruos.
I lla redit rapto grauida, atq; è pondere fessa,
I nuitat sociam in prædam, ac sese ore salutant.
P ars condit terræ, atq; hyemi male credit iniquæ.
E meat agmen agens, segetiq; infertur abactæ.
V t nunc iam uideas, nunc iam uidisse putaris,
I n medio positis clauduntur ouilia septis
B alat ouis uacuam ad mulctram, & se calce tuetur,
V pilio at geminus sudans premit ubera palmis.
E ffluit hinc, illinc tepidus liquor, adiuuat uxor,
B landiturq; uiro, mulgetq; incincta capellam,
E t caua fumanti spumant mulctralia lacte.
F ilia parua focum bucca excitat. effurit intus
L actea uis, florem inde legunt trepidantis aheni.
P ost ubi concreuit liquor, ac deferbuit humor,
T unc parco sale contingunt, onerantq; canistris,
D ecoctusq; nouo lentescit caseus orbe.
C ircunstat pecus ignauum, fucusq;, culexq;,
Q uos fumo puer, aut ramo frondente coercet

S edulus, ipsa suo uariatur tela colore.
E gregium dominæ quondã, ac memorabile munus.
N on arbor frondosa cauis sic uallibus, hortis
S ic medijs protenta cucurbita, non adeo grex
A ltilium, dum scalpit humi, sequiturq; parentem,
O blectant oculos, & corda liquentia mulcent.
T ale decus telæ, talem præscribit honorem.
H os ego cara soror uidi, nouiq; Oriarchas.
M urronem fama est cum coniuge Tifatea
A duentare etiam, & centum properare quadrigis,
I lice frondentem caput, & colla ilice cinctum.
H unc centum aceris grummos, totidemq; faselli
C onuectare, fabæq; ingenteis uoluere aceruos,
H orreaq; annosæ Cereris, tum præla trecenta,
E t uini fontem, atq; lacus Lenæidos undæ
C urribus effluere, stagnare liquoribus arua
B accheis, ipsum ex alta fluitare Caserta
E uchion, in laticemq; lyæum abijsse Casoram.
V xorem uero assuetam Marcinida soli,
E t lini cultricem, olerumq;, & cannapis, illam
E t properare iter, & rhedas agitare uolanteis.
N equa sit thalamis per se mora, ne mea, ne tu
C rede aliam, seu uere fabis, æstate faselo
F ortius insudare, atq; inuigilare colentem.
I psa & acu insutas uestes iunco, atq; genista
D at dominæ, ipse et crateras nouũ opus Faberontæ
L egit heræ, et triplicem palmæ de fronde coronam,
F ictiliumq; operum decus immortale mitellam,
I ntinctamq; croco, & frondenti bacchare cinctam,
E t mihi iuncta fide, & cæparum Pulnica cura,

H oc & idem mea Panicoclis studiosa lupini
A duentare refert socia cum gente Vesæuum
O blitum cladisq; suæ, ueterumq; malorum,
F initimosq; heroas, & alta ex arce Cicalæ
H ircosum Capreonem hirco, nymphaq; creatum
S uccinctum rapis, & amictum tempora porro.
C urribus hunc corbes, atq; horrea auellanarum
D euehere, ipsum uda referentem carmen auena.
Rura meã te Amarylli tenẽt, ego uector in urbẽ
D um redeo simul & Peponos cole, et allia uelle.
E x urbe o' Amarylli tibi noua munera porto,
F usosq;, flauamq; colum, pictosq; cothurnos.
A lternant socij, atq; iterant noua carmina ualles.
Nos dominæ siliquas, & corna rubentia, felix
O scula Sebethus feret, & feret oscula Virgo.
N os ferimus dulcem Peponum, et Melimela beatis,
H i Peponũ, & Melimela legẽt, thalamoq;, toroq;.
I pse autem monte è summo sua dona Vesæuus
D euectat triuium ad uetus, Artusiq; macellum,
I nuectusq; asino spargit sua munera plebi
D elicias ruris, post et digitalia, & aptos
V erticulos fuso, & timuleas uolsellas.
P lebs plaudit, narioq; asinum clamore salutant,
B rasiculisq;, apioq; ferum, nucibusq; coronant.
M ox uecti grauibusq; rotant uinalia contis
P lena horno, plena & bimo nitrata quadrimo.
I lla ruunt, ipse ex asino sua munera laudat.
L audantem plausu sequitur uesuina iuuentus,
D' issultantq; cauæ, fauet & de uallibus Echo'.
L. Q ua facie mea Planuri, quo est ore Vesæuus?

Pl. P orticia hoc mihi fida comes narrare solebat,
C armeli simul ad fontem dum rapa lauamus,
V entre quidem modico, at medio de pectore gibbũ
P rotendit, quanta est Bauiæ cretatilis olla,
Q ua miscet suibus pultes, farcit'q; catinum,
Q uod'q; pudet, nullas res hic habet, & caret illis.
P ro quibus intumuit cucumis niger, inde Napææ
H unc rident, rident & oreades, ille superbum
N utat, & inflexo quassat nigra tempora cornu,
Q uod longe horrescit setis hinc inde reflexis.
A t caluum caput, & nullo uestitur amictu.
S tant mento sentes, horrent'q; ad pectora dumi,
A h uereor Soror, & dicam tamen, huius ab ore
C uruantur geminæ sannæ, quarum altera pontum
T etra petit, fluctus'q; ferox, & littora uerrit,
A ltera Sarastris fauces, saxa horrida Sarni.
A c tantũ nõ, Le. Ah soror, ah mea desine, et istos
E narrare oriarchas, en uenit aurea Pompa.
E n cultæ Dryades, cõptæ quoq; Oreades ad sunt,
E t choreas agitare pares, & dicere uersus.

POMPA SEXTA, DRIADES ATQVE Oreades alternis concinunt, Macron et Lepidina colloquũtur.

D. t Vrturibus sua certa fides, certus'q; columbis
Est amor, at uariat nõ mutuus ardor amãtũ.
O. Turturibus si certa fides, certus'q; columbis
E st amor, & thalami sunt uincula certa mariti.
D. F ert filicem desertus ager, male cultus & hortus.
N on filicem bene aratus ager, non cultior hortus.

Non

O.N on rixam cultus thalamus, non culcitra litem.
F ert pacem thalamus cultus, fert culcitra somnū.
D.S omne Io, Pax dulcis Io, cantate puellæ.
O.O scula Io, amplexus et Io celebrate sorores
L.H as coniux. mea Planuris sat nouit, at illam
N osse nequit mea fida comes, mihi cara Patulcis
C ulta comam, succincta sinus, et candida pectus,
Q uæq; etiam roseo uer ipsum spirat ab ore.
M.T alis eras, cum te primum Lepidina sub ulmo
C antantem uidi, croceis sic ipsa cothurnis
S altabas, sic ora rosas, sic colla ligustrum
F lorebant, memini numeros, & uerba canentis,
V rit me Macronis amor Neside creati.
L.I pse refers, Patula cantat meus ignis ab ulmo,
V lmus amor Macronis, amor Macronis ab ulmo.
A lter erat croceus, alter tibi calceus albus.
C ingebat crines frondoso è subere ramus,
E t primo tonsore tibi noua barba nitebat.
M.I psa canis, querulæ rumpunt tua uerba cicadæ,
E t disti, nec amant, et sunt sine amore cicadæ.
L.I pse arcu querulas stringis de fronde cicadas,
E t disti, querulæ rumpant nunc uerba cicadæ.
V t sese ad choreas Macron mouet apta Patulcis,
E t niueis suris, nigrisq; Patulcis ocellis.
M.S ic memini niueas nudasti tum mihi plantas,
A d fontem cum fessa lauas, ego condor in ulna.
L.I psa canit formosa Patulcis, amatq; Patulcis.
M e miserā, ut tristes surgunt ad tempora arugæ.
Pa.P arthenope Sebethon amat, Platamonis Halātū.
V traq; Nympha suū tenet, et fouet utraq; amantē.

S ola Patulcis amans, sola est sine amante Patulcis.
I llum Nisa tenet deserti ad littoris algam,
N igra genu, croceis'q; genis, & lumine glauco.
A lba genu, roseis'q; genis, et lumine nigro,
O re'q; puniceo mœret deserta Patulcis,
E xpectat'q; Deæ non seram uindicis iram,
E t uenit ad choreas, nec iam desperat amantem.
N isa meum tandem reddes mihi Nisa Niuanum.
M. V t languet formosa, & amari digna puella,
E t sua furta mihi narrauit sæpe Niuanus.
N isa illum studijs auium ad sua littora traxit.
T u modo fac uiridem Ligurim de coniuge Pansa
(D eperit hanc iuuenis) nunc hoc age perfice coniux
C oniuge de Pansæ dono ferat ipsa Patulcis.
N on mora, q̃n retrahat celerẽ in sua uota Niuanũ.
I psa Patulcin adi, cura est mihi adire Niuanum.
L. O coniux ò Macron, ego hoc pro munere iam scis,
S cis tibi quid referam, refert sua dona Patulcis.
M. E cce uenit formosa, uenit decus Heroinôn.
E t myrto diues, serpillis'q; inclyta uirgo.
C larat hymo, longe'q; etiam clarissima melle
A ntiniana, ruunt huius fama undiq; amantes,
E t bona pars sine dote petunt cõnubia Nymphæ.
I psa seni blandita, senem cupit, huius ab ore
E t choreas agit. & carmen meditata per hortos
L æta canit, stupet ad sepem mirata iuuentus.
H inc sola incedit, passu'q; elata superbo,
I nuitat'q; senem et suspiria ridet amantum.
N ec nosti Lepidina Deam? Le. Quin ò mea cura
(N ondum notus eras) sensi sub rupe canentem.

Prima

P rima illi uox Eurydice, meáq; optima coniux
E urydice mihi solus amor, tum uerba notaui.
N unc numeros memini, quid amor iã deniq; sensi,
Q uid sit amor, quid hymen, qd sint cõnubia nosco.
M.E st illi sepostum opus artificis Melidoxi
F istula sunt numeri intacti cantoris Hymellæ.
D espicit hinc et oloris auenam, & carmina cygni,
T u septẽ nitidæ sunt præsto ad munera Nymphæ.
S edulaq; Vranie scænam, atq; umbracula tendit.
I llam non aliâs ederæ cinxere uirentes
A ptius, aut roseis insedit fistula labris.
Q uin numeros meditata canit noua carmia uirgo.

POMPA SEPTIMA, ANTINIANA hymenæum celebrans feliciter ominatur, Iuuenum, ac Puellarũ chorus recinit, Macron, ac Lepidina colloquuntur.

An. d Icite Io iuuenes, & Io geminate puellæ.
Hesperus adueniet fausto cũ sydere, nymphæ
Qui referet thalamos, qui uincula nectat amantũ.
D icite Io Iuuenes, et Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ô hymenæe Io hymen Hymenæe.
An. Hesperus adueniet, socij qui fœdera lecti,
Qui statuat leges, qui deducat Hymenæum.
Dicite Io iuuenes, & Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ô hymenæe, Io hymen hymenæe.
An. Hesperus adueniet cari desponsor amoris,
Qui teneros lusus, & mutua gaudia monstret.
Dicite Io iuuenes, et Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ô hymenæe Io hymen Hymenæe,

An. Interea adueniet dum uesperus, aureus, et dum
Flameolum, et roseos hymẽ parat ipse cothurnos,
Omnia dicamus thalamo, geniumq́; citemus.
Gausapinas uirides, noua nupta nouusq́; maritus
Induite, & uiridem capiti geminate coronam,
Sint uobis anni uirides, uiridisq́; iuuentus,
Et uirides horti, sint & uiridantia rura.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur proles heroo sanguine digna,
Altera quæ tauros domet, & sciat ordine plantas
Differere, et lentam in quincuncem ponere uitem,
Felix et pratis, et felix ubere terræ.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Altera, quæ telas cum pectine ducat eburno,
Discernatq́; & acu syluas, & flumina ducat,
Et fuso, docliq́; manu ingeniosa propago.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascentur heroes, et heroum inclyta pubes,
Aclidibusq́;, sparoq́;, uerutisq́; apta iuuentus.
Qui monstra oceani, qui saxicolas Tritones,
Auertant terræ, sirenum et littora seruent.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur qui Mopso, & Faunigenis Meliboeis
Dent iura, et gregibus saltus, & pascua monstrẽt
Ipsi pastorum Reges. pecorumq́; magistri.
Dicite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.

Euge

Ch·E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An·N ascetur qui longinquis procul aduena terris
H æc adeat Pastor pauper locat, cuius ab ore
A rida uicini resonent & saxa Vesevi.
I psæ quem Pinus, ipsa hæc arbusta uocabunt.
I lle alta sub rupe canet frondator ad auras,
P astoris musam Damonis, & Alphesibœi.
I lli concedant hinc Tityrus, inde Menalcas,
A lter oueis, alter distentas lacte capellas,
E t mirata suos requiescent flumina cursus,
D amonis Musam dum cantat et Alphesibœi.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch·E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An·N ascetur'q; alius longo post tempore Pastor
A duena et ipse quidem, proprij sed consitor horti.
A usit et hic tenerum calamo triuisse labellum.
H unc et Damœtas, et amabit lyctius Aegon.
A lter oueis niueas dono dabit, alter et Hedos.
H ic pascet niueos herbosa ad flumina Cygnos.
M isceat ipsa suos pascenti Amaryllis olores.
H ic et populea uacuus cantabit in umbra.
V ranie intactam cantanti iunget auenam,
E t cantum argutæ referent ad sydera ualles.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch·E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An, S uccedent'q; alij Damones, & Alphesibœi,
Q ui'q; etiam tenui Musam meditentur auena
P astores edera insignes, & arundine clari.
O mihi tum ut choreas agitare, et dicere uersus
C ompositi'q; senis mutæ applausisse fauillæ,

V tiuuet. & notam tumulo instaurare querelã.
I pse senex tacita positus lætabitur urna.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Dicite Io, Hymenæe Io Hymen Hymenæe.
C. D icimus ò Hymenæe Io, Hymen Hymenæe.
I o Hymen Hymenæe Hymen, Hymen Hymenæe.
F elix ò Hymenæe Hymen felix Hymenæe.
L. O Macron Nympha hæc lepido ut sermone locuta
I lli mel labris, fauus illi stillat ab ore. (est,
M. O coniux, Nympha hæc longe est ditissima melle.
C entum habet hæc A piũ tabulata, examia cẽtũ.
L. Nũc agedũ, ad thalamos pro pat.nãq; undiq; põpa,
Q uæ Macron domino, dominæ Lepidina loq̃mur,
C onueniat, nanq; illa & forma, & dote superbit.
D os illi centum'q; boues, totidem'q; iuuenci.
T ercentum simæ cirnea matre capellæ.
Cornigeriq; hedi totidem, queis fronte sub hirta,
A lbescunt maculæ, sunt cætera corpora fului.
C ustodes gemini Arctoa de gente Lacones.
M ille Theatinis errant quæ montibus agnæ.
P ræterea decus illud inenarrabile textum
F rondentis Zonæ cerasi de cortice nexæ,
A urato et iunco, & purpureis uiburnis,
E cuius medio pandens auis altilis alas,
E t' scalpit terras, & pullos euocat ore.
I lli triticea tingunt sua rostra farina.
M ox fouet abductis saturos sua mater in alis.
E rgo quid domino, dominæ q̃d uterq; loquamur,
D ic Macron, sua uerba suo sint munere digna,

M. Qui tuus est & ubiq; comes, lepor adsit & ipse,
Cum primis Lepidina tibi, et Venus illa loquēti.
L. Rura Lepos meus is coniux colit, effugit urbem.
Forsitan et dominæ risum mouisse iuuabit.
M. Suauia sint quæcunq; feres, Lepidina memento.
L. Quin etiam geminata illi simul oscula tradam,
M. Sic dices, cape nympha bonū, qui me urit amorē,
Obbam lactis, & hæc fumanti farta canistro.
Tercentum'q; illæ cirnea matre capellæ,
Mille Theatinis errant quæ montibus agnæ,
Bis grauidæ fiant anno, bis & ubera tendant.
Sic dicam, sume hos culto de margine fructus,
Qui tibi notus amor nostri matris'q;, patris'q;.
Cornigeri'q; illi geminos de coniuge fœtus
Suscipiant fronte albenteis, et tergore fuluos.
Ipse mareis uideas uno de uentre gemellos,
Sis Macron illi, illa suo Lepidina Macroni.
Hæc nos, & properemus, & hostia celsa petamus.

FINIS.

I.I. PONTANI MELISEVS, A QVO VXORIS MORS DEPLORATVR.

COLLOCVTORES CICERISCVS ET FABVRNVS PASTORES.

Ci. Ic cecinit Meliseus, & hæc quoq; signa doloris
Seruat adhuc Corylus, uidi tua funera coniux.
Non ò non perij, cæsóq; cortice signat
Populus. Ah moriens morientē Ariadna relinqs.
F. Prò facinus, tantum ne tibi Melisee dolorum?
Cui modo conualesq; cauæ, saltusq; querenti
Reddebant, mihi te, quis te mihi Phospori ademit?
O mecum ò salices, mecum ò lugete Myricæ.
C. Vox illi, gemitusq; sonant Ariadnan, & Antra
Responsant Ariadnan, ibi miserabilis, eheu
Te sequor ò coniux, alta et de rupe sonantem
Deturbat, quæ cara seni pendebat ab ore
Fistula, dumq; cadit fluitans sua reddit arundo
Et numeros, et uerba refert uocalis arundo
Te sequor ò Ariadna, morare Ariadna sequentē.
F. Ergo senta iacet, spinosisq; obsita dumis
Illa quidem et Nymphis, et musis cognita auena?
Nec Corydon, nec Thyrsis eā, nec legit Amyntas?
C. Quin legit, dum spirat adhuc sub rupe, Patulcis,
Et dixit tibi Daphni, tibi noua munera seruo.
Cantabisq; senē ad tumulū, condesq; sepulchro,
Inde leuem calamum labris admouit, & alto

C orde dedit gemitum, cantus'q; effudit amaros.
S euerat ipsa suo segetem cum coniuge, & unà
P urgarat ualida segetem cum coniuge marra.
I psa suo segetem cum coniuge falce secarat,
E t grauidos torta culmos religarat auena,
C ontuderat'q; suo messem cum coniuge, et auræ
I actarat fragilem socio cum coniuge aristam.
I nterea socio demulserat aera cantu.
M ox simul æstiua requierat fessa sub umbra,
C arpebat'q; leueis caro cum coniuge somnos.
A h dolor, abreptam'q; toro, auulsam'q; lacertis
C oniugis, hanc rapuit uolucri Proserpina curru,
C lausit & æterno torpentia lumina somno.
L ugeat hanc desertus ager, desertus & hortus,
E t deserta teges, desertæ & compita uillæ.
I n primis luge labor, heu labor Irrite luge,
E t marræ, & segetes, fraudata'q; præmia ruris,
E t uanam sine fruge operam, manuum'q;, boum'q;.
E n squalent prata, & sua sunt sine honore salicta,
E xtinctam'q; Ariadnan agri, Ariadnan & ipsæ
C um gemitu referunt syluæ, ualles'q; queruntur.
E xtinctam'q; Ariadnā iterant clamantia saxa,
E t colles iterant Ariadnam, Ariadnan & amnes.
C onueniant ululæ ad questus, geminent'q; querelam,
I nfelix'q; Ariadnan auis gemat ore sub imo.
I pse etiam querulæ iungant suspiria frondes.
D uxerat ipsa leui fuso sub tegmen, & ipsa
T enuia sub celeri uersarat pollice fila.
I psa sua studiosa manu glomerarat in orbem,
A tq; hinc uimineis onerarat lecta canistris,

D um tenui insertas orditur pectine telas,
V nde uiro, unde & natis sua texta pararet,
V nde sibi cultumq; sinum, & mantilia cana,
Q ueis olus, intactamq; rosam deferret in urbem,
A tq; aræ solitos uerno sub tempore flores.
A h dolor, ah lacrymæ, uerrentem licia, & oras
S tringentem telæ, radiosq;, & fila trahentem
O ccupat atra manu, truncatq; rigentia pensa
I mmitis Lachesis, crinemq; è uertice uellit
P urpureũ, & furua circum caput horret in umbra.
Q uo radij? quo Pensa? quis o quis staminis usus?
Q uo telæ studium infelix? quo Pecten, & orsa?
O dolor, o' lamenta, gemat miserabilis eheu
C onsuetus dominæ turtur, consueta columba.
I lla colum ducebat, ibi uestigia circũm
L udebant geminæ uolucres, ludentibus ipsa
E t cicer, & tenerum spargebat blanda cuminum,
M ulcebatq; manu, gemat heu miserabilis eheu
D e trabe mœsta sua nidumq; relinquat irundo.
D um telam stringebat, & acre sonantia Lina
E t cantu lenibat opus, tum flebilis ales
I ungebat socias lachrymoso carmine uoces,
M iscebatq; modos, gemat heu miserabilis eheu
H eu gemat infelix Liguris, cui grata petenti
P urgabatq; nucem, contusaq; crusta liquabat
M ellis arundinei, uitreum & de fonte liquorem.
A d gemitum coeant lacrymosi compita ruris.
P astores Ariadnã, Ariadnam armenta querantur,
E xtinctamq; Ariadnan opacis Buccula syluis
C um gemitu testetur, & antra Ariadnan, & ipsi

I ngeminent montes Ariadnā, Ariadnā et umbræ.
C laudite oues stabulis, stabulis cohibete capellas
F ormosæ ruris natæ, innuptæq; puellæ.
D ū matres Ariadnā iterant, uos aucta planctu
I mplentes, legite intactos, & iungite flores
E t Solis luctum, & pueri lacrymantis amorem.
T exite et abscissos ueneris de fronte capillos.
P ost ubi Io Ariadnan Io Ariadnan, & ipsum
I mplestis clamore nemus, hunc addite honorem
A d tumulum, pia uerba, acrem testantia luctum.
P ro fusóq;, coloq;, & uimineis calathiscis
H os flores, atq; hæc tibi serta Ariadna paramus
A d laurum, tumulo tibi quæ iam crescit, & ossa
A mplectens densa tumulum mox conteget umbra.
P ro lino, teláq;, & pro subtegmine, & orsis
H as lacrymas Ariadna, atq; hæc tibi dona uouemus.
E n lactis florem ad tumulū, & redolentia mella,
P lacamusq; pios manes, & condimus umbram.
A eternum & ualeas Ariadna, æterna ualeto.
Nebat acu tunicam nato, indusiumq; puellis,
F undebatq; manu latices, dum pingit ab urna
S pargentem Sebethon aquas, dum labitur amnis,
P er salices strepit & ripis frondentibus aura,
M urmurat & tenui decurrens lympha susurro,
I psa sua lucem dextra insignibat, & auras
S pargebat flammis, radijsq; micantibus atras
P ellebat tenebras, primo ut Sol splendet Eoo
F ulgidus, & tremulis intermicat ardor in undis.
A h dolor, ah gemitus fleat ō fleat excita syluis
E sculus. & duræ ueniant ad funera quercus.

F ormat acu dũ quercũ, & mollibus esculus umbris
D um surgit uiridans, procul ah procul ingruit acta
T empestas erebo, uellit quæ funditus altam
E t quercum, & fractis discinditur esculus umbris,
E t tunicam, & tantos secum rapit auster honores.
I nde repens lucem nox occupat, occidit et Sol,
E t radij, ipsa nouis Ariadna offusa tenebris
C aligat nocte, obscura & circundatur umbra.
C rudeles Radij, quo lux, quo purpureus Sol?
C rudelis'q; dies, Mecum ò mecum ite puellæ
A d luctum, mecum ite deæ, mecum ite sorores
N aiades, quibus illa choros iungebat, & unà
N udabat liquidis argentea membra sub undis.
H uc sociæ Dryades simul & celerate Napææ
V mbrarum memores, choreæ'q; in montibus actæ
E t questus geminate, & amarum intendite luctum.
S ol obijt, tenebræ exortæ, non pabula rorem,
N on imbrem sitiant segetes, non culta liquorem.
I n lacrymas abeant rores, imber'q;, liquor'q;,
V nde fluant queruli lacrymoso margine riui,
M urmura'q; ipsa sonent Ariadnã, Adriadnã et ipsi
S uspirent cursus, udæ'q; querantur arenæ.
L ux perijt, tenebræ offusæ, iam robora frondes
E xcutiant, folijs'q; leues spolientur & alni.
I psa comas laurus, tristes'q; auellite myrti.
D um frondes, folijs'q; comæ miscentur, & auris
H uc, illuc agitantur, & excitus instrepit aer,
I pse aer, ipsæ frondes folia ipsa, comæ'q;
D um uolitant strepit & miseris conquestibus aura,
T riste fleant Ariadnam, impulsa'q; saxa resultent
Flebilibus

Flebilibus numeris Ariadnam, Ariadnan, ut ipſe
Ipſe ſenex renouet luctus, & prodeat antro.
Ci. Finierat, lacrymiſq; genas, atq; ora patulis
Lauerat, hic miſeræ comites & pectora duris
Planxerunt palmis, & ſaxa ſonantia longo
Impleruntt clamore, et fœmineis lamentis.
Tum ſenior gemitum ingentem dedit, et ſcidit albã
Caniciem, ſimul hos effudit pectore queſtus,
Areſcat mihi ros, & Apes ſua mella negarint.
Non ò non mihi cara fauos quæ deliquet uxor.
Torpeſcant flores, pomum mihi deneget arbos.
Non ò non mihi poma manu quæ ſeligat uxor.
Squaleſcat ſeges, & meſſem mihi culta negarint.
Non ò non cererem mihi quæ mea uentilet uxor.
Areſcant horti, frugem mihi deneget hortus.
Non olus ò mihi quæ, non quæ mea tondeat uxor.
Torpeſcat focus, atq; ignem focus ipſe negarit.
Non ò non mihi farra foco quæ torreat uxor.
Diſpereant fontes, & aquas mihi deneget amnis.
Non ò non latices mihi quæ mea miſceat uxor.
Triſte ruat cœlo excidium pecudi, atq; capellæ,
Non fœtum dent armenta, aut mulctralia ſuccum.
Non ò non mihi lac quæ cara coegerit uxor.
Infelix cœlo exitium ruat, ut neq; lanam
Vellera dent nullæ ueniant ad licia telæ.
Non ò non mihi texta manu quæ neuerit uxor.
Dira lues cœlo ruat, & ruat altus olympus
Stragem agris, ſtragem arboribus, terræq; ruinã
Det ſuper, & medijs tellus internatet undis.
Non uxor mihi cara domi quæ ſarcula curet,

Non falcem quæ acuat messi, lignisq; securim.
Non socia gratorum operum, consorsq; laborum.
Non heu quæ defecta senis locet ossa cubili.
Cantanti non quæ numeros, & uerba ministret.
Pulsantem non quæ digitis iuuet, & iuuet ore,
Non oculos quæ claudat amans, donetq; capillis
Extinctũ, et lacrymis decoret miseranda sepultũ,
Quæ memor æternumq; uale, uale ad hostia dicat.
Ci. Hæc Meliseus, & antro sese condit opaco.
Ex illo latet, & cura tabescit, & annis.
Forsan & ipsa Faburne dies solabitur ægrum,
Mitescetq; malum, nec tanta silentia frustra.
Nuper ad extremã foribus quæ proxima, myrtũ
Non expressa quidem tamen est uox reddita, lauri
Este mei memores, fontemq; inducite lauris
Naiades mihi cultæ, & Solem arcete hyacinthis.
Fa. Nuper & ad ueteres Citrios, dum tondet anethũ
Vxor, et ipse simul mentam, atq; sisimbria purgo,
Suspirantem illum, & querula cum uoce ferentẽ,
Intenti accipimus, Longũ o' defleta, quid umbra
Nec mihi nocte uenis, nec amica occurris imago?
Huc aures Cicerisce, uides quid coruus ab ipso
Impluuio consuetus heri ploratibus Ales,
Quid Coruus secum incrocitet, meditetur & ore?
Et manes me me fugiunt, et uita grauatur.
Cur o' cur nostri non uos quoq; pœnitet auræ?
Ci. Quin aureis ueterẽ ad postẽ, qua ianua hiulca est,
Admouco? ipse sub hæc coryleta Faburne maneto.
Fa. An potius, qua lotos, & alticomæ Cyparissi
Triste gemunt, scriptoq; dolent in cortice Cedri?

Parcite

P arcite apes, nisi triste, nihil de rore legetis.
I nfecere mei rores, et pabula questus.
A h dolor, ah desyderium, non antra, nec horti,
N on imæ ualles, non syluæ, aut flumina seruant,
N on monimenta senis. quin hic quoq; signa dolorũ
T ofus habet memor, & lacrymas, quas ebibit ãte,
N unc quoq; gutta refert, referunt et saxa dolorem.
Ci. I lle quidem flet adhuc, sed multa Faburne leuari
Posse monent, numeriq; monent, et uerba querẽtis,
Quæq; ipse in uultu speculans, et uoce notaui,
D um uacuam in foribus discreto uimine texit
F iscællam, et uario solantem se Orphéa cantu
C oniuge cum socia pingit, memoremq; querelam
Q uẽcunq; ad iuncũ ingeminãs, miseratur amãtẽ.
Mox subdit, o mea q̃snã? heu q̃s mea uulnera curet?
E n audi. Mihi cur? cur o mihi triste minatur
I ris ab exortu? mœrent sata, luget & hortus.
T ãdẽ o tandẽ Aquilo nubes disperget, et austros.
Q ui nam o qui desyderiũ, et mea uulnera sedet?
O rpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
D um fiscella leui circunfrondescit acantho.
Sæuit hyems dira, et pecori ferus ingruit aer,
A tq; Apibus, tandem o tandem mitescet & aer,
E t Zephyri uer diffundent, quæ nã aura, q̃s ægrũ
S olatur ueris tepor, aut noua mulcet irundo?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
D um fiscella leui circunfrondescit Acantho.
A rescunt cœli uitio, atq; uredine prata,
E t syluis cecidere comæ, tandem o tandem imbres
R estituentq; comas syluis, & gramina pratis.

Quinam o' restinguitq; ignes, et uulnera sanat?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit acantho.
Hæc senior, suetam interea nec spernit auenam,
Et pateram exornat nymphis, et mulctra Vacunæ.
Fa.Non amnes Ciceriscæ, aut hæc quæ flumina cernis,
Decrescunt, non usta calore, augentur ab imbri.
Post cœli tempestates, Pelagiq; procellam
Componunt sese fluctus, & nubila cedunt.
Tristitiæ quoq; meta sua est. Meliseus ab antro
Prodibit tandem segetis memor, & memor horti,
Diluet & rastris curas, & falce dolorem.
Ci.Quin potius, quoniam uer appetit, & sua curæ est
Insitio, falcemq; illi, cuneosq; paramus?
Corticæ quoq; etiam lentescat uulnus, & udo,
Quæ super ipse linens imponat glutina libro.

FINIS.

SYNCERIVS, ET ZEPHYREVS PASTORES Queruntur apud sepulchrũ Mæonis, mox a dolore in uoluptatẽ cõuersi, amatoria, ac pastoralia quędã canunt, sub ipsius autẽ Mæonis persona Pauli Artaldi medici mors deploratur.

Sy. P se uides, quo tot Zephyree inuẽta, sepulchrum
i C uncta tulit, superat uix ah, uix est super umbra.
Ze. S yncæri non umbra diu, non fama, nec ipsa
E xtabunt monimenta, rogo uix pauca supersunt,
M ox eadem nox obscura caligine condet.
Q uæ tumulo circum increscunt uirgulta, uel alto
I gnea uis excussa polo, aut manus ĩproba ꝑdet,
O ssáq; nuda solo sparsa atq; ignota iacebunt.
N e post ossa quidem, nec fabula Mæonis ulla.
Sy. H æc igitur Zephyree dies? hæc summa laborũ est?
Q uin potius, quoniam nulli sunt Mæoni sensus,
M æona nec lacrymæ'ue iuuãt, aut carmẽ, eamus,
A ra uale, cineres magni pastoris auento.
N os Mæon. nos te æternum saluere iubemus.
Ze D iscedens ego terra tibi, quæ Mæona seruas,
E t desyderiũ, et lacrymas, meáq; oscula linquo.
T e Zephyri foueant molles, te lenior aura.
M æonis et de qua frondescæt Amaracus urna.
V sq; fluat liquor ille tibi, quo uulnera & ipse
S anabat, quo Naiadum comebat & ora,
F undebatq; Deũ Ambrosiã per rura per hortos,

A eris et medica purgabat ab arte uenenum,
Q uo fuit & syluis olim tam notus, et urbi,
E t fama superauit Ocrim, iugáq; alta Matesi.
I pse uale æternum Mæon, mihi maxime Mæon.
Sy. N unc agedum tenues calami, mea dulcis arundo,
D ij cœlo, terris umbræ, nos lenibus auris
C antantesq; fruamur, et ocia læta sequamur.
C ura olerum, studiumq; herbarū artesq; medēdi
V iuentem iuuere, expressi et Mæona succi.
M e compresse iuuant labris labra, Phylli uenito.
I pse inter frondes, coryletáq; densa latebo.
Ze. O scula me suppressa iuuant, mea Lychni maneto,
Q ua Platani strepit ūbra, sonat leue murmur aquai.
Sy. N on me tam leuat aura Canis sitientis in æstu,
S pirat Acilla suo q̄ quod de pectore anethum.
Ze. M e risus fouet aura Philenidis, aura cachini,
S ordeat ut Philomela, apiumq; ad septa susurri.
Sy. V idi ego picta manu, selectáq; fraga legentem,
I nnuit et mihi, serta Deus dū stringit in umbra.
H ic ibi tum femur hirsutum, setosáq; menta
O bstupui, atq; oculos fructicoso in margine fixi.
Ze. V idit me dum poma lego, arrisitq; legenti,
E t dixit mihi Nais, amant & poma Napææ.
H is ego tum impleuiq; sinum, obstupuiq; papillas,
P ectora dum limis oculis, et colla pererro.
Sy. S uaue, p æstatem ad fontē stat ubi unda, canorū
A gmen, et argutas ranarum audire querelas,
V ellera tum crispantem, et cornua lata mouentem
C irronem spectare, salit dū terga Macillæ, (psan
M ox Rufā, mox Albigenā, mox Thyrsan, & Hy-

A c iuxta residere, cui tua gaudia narres.
Ze. S uaue per hybernum frigus, dum nox silet, ipsum
A d fœnile Boum murmur, cum ruminat omnis
G rex simul, et pastæ suspirant pignora matres,
A udire, & saturi distenta sub ubera fœtus
D um ludunt, petit hic socium, fugit ille petentem,
A tq; unà recubare, cui tua pectora iungas.
Sy. H ic Aries uillosus, et hirtis cornibus, aure
Q uadrifeda, cui ter gemini lato inguine testes
H orrescunt, hic ipse Aries gregis omnis, et omnis
V irq;, paterq; gregis, Patrem hunc fœtura fatetur
A dmissura uirum, spes est gregis omnis in uno.
Ze. M iraris taurum huc, patrẽ hunc Lucania, et unũ
I actat, habetq; uirũ. armenti laus oĩs in uno est.
D ucat ab Herculeo genus, & cognomina Tauro.
H unc Dryades mirantur, amatq;, & deperit illa,
Q uæ facie tauros, oculis capit aurea ceruos.
Sy. S it modus ò Zephyree. instat nox, ite capellæ,
I te & oues, age coge Lacon, age coge Lycarba.
L atratu & reuoca, cæssit qui à matre, iuuencum.
Ze. S ynceri hoc age, lecta sinu dum mespila condo,
I n thyrsum dum sorba suis cum frondibus apto.
H is gaudet tua Sila, probat mea Rufula sorbum.
Sy. E ia eia Saturisca, domum ad præsepia nota.
Q uid segnes? eia ite, eia, nox aduenit, eia
I te domum, insidijs nox opportuna luporum est.

FINIS.

ACON ADVLESCENS NAPEN A SE AMATAM NYMPHIS PRAEFERT naiadibus. illæ ueneno ex oculis emisso, Napen conficiunt. Vertunnus eam in Napum conuertit. Introducuntur itaq; Petasillus & Saliuncus pastores fabellam hanc referentes, deinde quoque rusticanas quasdam Melisei cantiones decantantes.

PETASILLVS, ET SALIVNCVS COLLOCVTORES.

Pe. E dite Naiades Nymphæ. iam cedite, uincit
P ulchra Nape, petisq; oculis, nigroq; capillo.
V erberat his puer acer Acon, atq; increpat ore.
I llæ oculis, conceptum atro sub corde uenenum
I nspirant, quo uicta Nape tabescit, ut altis
T abescunt sub sole niues in montibus, & iam
P onit humi lãguẽtẽ aium, morsq; occupat artus.
H ic ter Acon scidit ora, comamq; à uertice uellit,
E t clamore nemus compleuit, questibus auras.
C lamantem Vertunnus opaco è limite sensit.
A ccurrit pueri memor, & miseratus amantem,
I niecta tellure Napen tegit. Illa repente
I n Bulbum conuersa, solo radicibus hæsit.
V estit eam folijs Deus, et frondescere iussit.
H inc colus, hinc herbosa Nape turgescit in agris,
H æc nobis quondam pueris Meliseus ad ignem

Narrabat, cum rapa senex, poscamq́; probaret,
Contusamq́; fabam sparsa condiret amurca,
Misceretq́; apio rutam, coriandron aceto.
Sa. Non puduit cantorem igitur resonantis auenæ,
Cui tot oues, pecoris tantum, mulctralia tanta,
Pellitum pastorem olitorum accumbere mensis,
Vlpicaq́;, & ueteres ruptare ad prandia cepas.
Pe. Illum cepa recens, uiridisq́; cucurbita, captum
Ducebat, mentæq́; sapor, succusq́; sisimbrij,
Munere quo uiridi recubans in cespite, mecum
Hæc cecinit, ueteres fassus per carmen amores.
Huc ades ó mihi cara, uocant te Adriana ligustra,
Te myrti, salicesq́; uocant. age cara uenito.
Ipse tibi tenerum lege, seruoq́; fasellum.
Ipse cicer, tibi sepositis rosa floret in hortis.
En tibi cœruleus cucumis super hamite crescit,
Cœruleus cucumis deuectus Arangide terra,
Hic ubi nigrides ranæ certare Elephantis
Præsidio culicũ haud dubitant, et irũdinis atræ.
Te manet hic cucumis, propera, mecũq́; recũbe.
Quin et campano deuellere textus, et umbro
Supparus, & uiridi circum uariatus ibisco
Te uocat, hunc suit Alcidámas, distinxit et Alcon,
Hic et acu Morco similis, quem mater Acilla
Instituitq́; colo, atq; apibus formauit alendis.
Supparus is tibi sepositus blanditur, et instat,
Huc ades. En tibi grex Ariadna occurrit eunti,
Dum properas lætæ plaudunt de fronde cicadæ.
Hæc cecinit Meliseus, humiq́; hortensia dona
Euellens mentastrum atrox, et sectile porrum,

S ustulit ipse humeris, fascem et redolentis anethi,
M ox sese in monteis, et pascua nota recepit
A dueteres lauros, fumosaq; tigna Vesaui.
I llinc & mihi fiscellas, & cymbia lactis
M ittit amicitiæ memor, & triuialis auenæ.
I dem pastorum cultor, pariterq; olitorum.
P ost dulceis quandoq; epulas iuuat esse lupinum.
E sse mulas, asprina iuuant, post lene falernum.
E t mea me quoties petit ore Biturrica, quantum
R uta iuuat, q̃ labra iuuant redolentia porrum.
S cilicet ille satur scrutis, & lactibus agni,
A c sale continctis hedorum clunibus, atrum
L audat olus, acreis ructat de gutture bulbos.
Sa. E t nostri Petasille greges sensere canentem
I n syluis Meliseon, adesaq; saxa sonorem
D um referunt, tacitæ cantum stupuere Napææ,
E t, mirum, fessæ uocem tenuere cicadæ,
P rostrataeq; solo iacuere ad carmina uaccæ,
O blitæ cytisum pecudes, satureia capellæ.
I ncipit hinc. Ariadna Pyro mihi gratior ipso,
Quod superat uel odore rosas, uel fraga colore,
Dum pectus foueoq; manu, tractoq; papillas,
N on mulctra iuuant, non lactis plena recocti
Fiscina, non hedus dum ludit ad ubera matris,
B ucculla nõ, cupido dũ blanda admugit amanti,
D esierat, plausere boues, plausere iuuenci
M ugitu. Socio responsant antra fauore,
C onualles q; cauæ resono ne mora auia cantu.
Mox iterũ. Dulce in pratis dũ gramina tondẽt,
C ernere capreolos, uariato tergore, pictis

D istinctos maculis. Mater uocat usq; pauentes,
S ectantur trepidi uestigia matris anhelæ.
L udunt et saturi circum ubera nota gemelli.
S uaue per æstatem liquidam mulcentibus auris,
D um tectæ ramis uolucres connubia miscent,
P andentem'q; alas, caudam'q; ad terga rotantem
P auonem spectare, Vocat Iunonius ales
C onsortem thalami, speculosa uolumina uersat,
C auda micat, medijs fulgent sua syaera pennis.
V enit amans cupidus miscent simul oscula rostris.
I ungit amor geminos, gemīata'q; gaudia gliscūt.
I nter utrosq; suos Venus ipsa accendit olores.
A t mea cum liquidos Ariadna recedit ad amnes,
A lbentem'q; pedem, nudat'q; ad flumina suras,
G enua'q; sub uitrea candent argentea Lympha,
E t fungis Alni candentius, & niue Corni,
P opulus & niueos quos iactat in aera flores,
T uc mihi corda liquāt uel mella Sicanidos hyblæ,
M ella fauis Heliconis, et anteferenda Libyscis,
E t succo siculæ, stillant quem cortice cannæ.
Finierat. Simæ rupere silentia capræ,
R uperunt et oues, simul & cum matribus agni.
B alatum referunt colles, Gauri'q; recessus,
E t cumæ uacuæ, & cryptæ graueolentis Auerni,
A ntra'q; Musconis, & opaca sepulchra Tuennæ.
Hæc ait, & latis humeris quæ bucina pendet,
I nflat eam labris turgentibus. Illa frementi
I nuoluit cœlum gemitu. Quo concita syluis
E rumpit clamore suum gens horrida setis,
H orrida grunnitu, et tundentibus aera sannis.

I pse manu glandem spargens ciat ore, crepat
O ra per & denteis rictu glans hausta uoraci,
L ambentes catuli circunstant ubera matrum.
M ox abit ad fagos. Sequitur simul undiq; pubes
A rmentalis, a gris regnat Meliseus in ipsis
N odoso incumbẽs baculo, et stans ĩperat. Adstant
V mbronum generosa cohors, turmæq; laconum,
L atratu lupos arcent, & limine fures.
Hæc memini Petasille, iuuat meminisse, uel urnã
C andentis lactis pretium ferat, ò mihi siquis
H unc iterum det uidisse, atq; audisse canentem,
D et calamos modulare, leuemq; inflare cicutam.
Pe. O mihi siquis eum sistat Vulsonis in antro
R ursus & ad Mopsi salices, aut rura Salenti,
I lle sibi uitulum pretium ferat, eligat agnum
C ornipetam, cui lana pedes descendit ad imos,
R ursus et ipse suos recinat Meliseus amores,
A ut cum Delioli pratis. Minionis ad alnum
H æc dolet, & socias ranæ iunxere querelas.
Ad corylos Ariadna canit, subtegmina ducens,
D um canit assuetas miscet Philomela querelas.
C oniugis absentes hæc dum suspirat amores,
I ngeminat memorem nati philomela dolorem,
D umq; uiri barbam meminit, setosaq; menta,
H ic philomela grauem sustollit in aera questum.
D umq; torum quæritur, fraudataq; gaudia lecti,
M œsta silet philomela, facitq; silentia luctus,
S uspirantq; redolẽtq; simul. Quo carmĩe captæ
F ormicæ, tacitũ dant læta per agmina plausum.
Ad fluuios me torret amor, fax urit ad amnes,

O mecum ueteres ranæ renouate querelas.
Dum tibi promitto noctem, meáq; oscula coniux,
D elicíasq; paro gregis, & noua munera porto,
D um lauor ad fontem, sudatáq; pectora tergo,
E t filicem necto crines, ac tempora circum,
E cce lupum ad caulas, agnúmq; ex ubere matris
E ripit, & tacitus latebrosa per auia tendit.
I pse sequor, noctem in nimbis per inhospita duco,
E t mea te coniux exclamans, pectora plango.
O mecum ueterem ranæ reuocate dolorem.
Dum tibi de uiridi fiscellam uimine texto,
V irgáq; cæruleo miscetur candida iunco,
F lauáq; supremum circundat linea textum,
E t limbum croceo subtexunt flore corymbi,
E cce per impluuium demisso fune, pedúmq;,
E t picturatum buxi de fronde galerum,
F iscellámq; decus texturæ, & ruris honorem,
S urripiunt fures. ah monstra pudenda Brigantum.
E xcutior somno trepidus latrante Cynandro.
D um crudo perone mihi pes sternitur alter,
I ngruit atra cohors murmur. Subroditur alter
P ero, nec à morsu pollex defenditur ægro,
E xclamo, lacrymansq; genas, & pectora tundo,
O mecum questus ranæ geminate recenteis.
Dum fœtus geminos uaccæ candentis, adulti
S pem gregis, ad fluuios, et prata uirentia duco.
D um mihi promitto soboles, ad aratra iuuencos,
A d mulctram uitulas, ad dolia dona Lyæi,
D úmq; sero cytisum uaccis, arbustáq; pango,
A tq; serens canto ad sulcos, uinetáq; pangens

A d foueas, ipsi mecum experiuntur & agni.
L udunt ad sentes infirmis cornibus hedi.
A h dolor, ah lacrymæ, sonuere tonitrua cœlo,
D iscurrere faces, ignitaq; tela coruscant,
D e cœlo tacti fœtus, armenta, gregesq;,
E t tactæ uites, auulsa & silua serenti
A ttonitu. Vix ipse super turbatus, & amens
S tragem inter pecorum, frugumq; relinquor, et atris
A mbustus flammis iaceo. Vix colle propinquo
L apsa pales tutatur, humi tollitq; iacentem.
O mecum solitas ranæ instaurate querelas,
E t luctum geminate, nouosq; intendite questus.
C oncidit hic. Ipsi simul ingemuere iuuenci,
I ngemuere & oues, cumq; ipsis matribus agni,
I ngemuere capræ, ipsis & cum matribus hedi.
D emisere comas quercus. liquere palumbes
E t quercus, frondemq; nuces posuere, columbi
D eseruere nuces, Ramos fregere myricæ,
D eseruere & aues nidum, & cum prole myricas,
D eseruitq; & apis flores, roremq; cicadæ
E t ranæ mutis fecere silentia buccis.
H æc Saliuncus, & hæc referebat arundine clarus,
E t calamis Petasillus, uterq; insignis auena,
I nterea asparagosq; legunt, fungumq; recentem,
B oletosq; sequuntur, & altercantur utrinq;
C onditura suo quæ sit miscenda sapore.
T ecta & uterq; subit, nigro squalentia fumo
H irsuti Labeonis. hic & miscere falernum
A sperago docuit, docuit piper. hic boletis
I ncoctumq; pyrum, mentæ syluestris aceruum,

Alliaq; adijcere, & contritum serpillum,
Postremo querulis oleum stillare patellis.

FINIS.

ALD. SVARDINO SVARDO BERGOMATI. S.

Summa beneuolentia in te mea, ob dulceis mores tuos, & uitæ integritatem suauiss. Suardine, fecit, ut Pontani nostri hendecasyllabos cura nostra excusos sub tuo nomine emittendos curarem in manus studiosorum. Tum etiam, quia cum Venetijs esses, hendecasyllabos ad te treis & triginta supra centum, quos de te composuerat, misit, ut una cum Vrania, & cæteris poematis suis mihi imprimendos dares. Atq; utinam tunc id facere licuisset, cum & tu aderas, & ipse uiuebat. præsertimq; cum q̃ maxime id cupere uideretur, & quasi præsagiret, id quod euenit, ut ante è uita discederet, quã characteribus nostris, nostro studio, suos lusus excusos uideret, satis enim & nostro, & illius desyderio fecissemus. Vidisset quantum curæ, studij, laboris doctissimis suis, ac diuinis poematis informandis adhibitum a nobis fuisset. Vidisset lucubrationes suas, suos lusus, sua pignora, amari, amplecti, uenerari a studiosis, ijsdemq; doctiss. Quam quidem rem non accidisse, & tunc tuli moleste, & nunc maxime doleo. Adde quod primo exemplari intercepto, alterum sua ipsius manu perscriptum te absente ad me misit, orans, obsecransq; etiam, atq; etiam, ut accelerarem editionem. Sed uide infortunium, Simo ille philosophus, cui ad me librum dederat, in febrem grauissimam in itinere incidit, paucisq; post diebus Patauij moritur. ijsdem diebus & Põtanum ipsum decessisse renunciatũ est. Illud etiam mirabere, anno ferè post, ex quo is obijt mor-

tem, exemplar ipſum mihi fuiſſe redditum. Hæc autẽ ad te propterea publicæ ſcripſimus, ut nos, quod in hũc uſq; diem iſtæc opera edere diſtulerimus, & apud te, cuius cenſuram facio plurimi, & cæteros uel iſtorum poematum cupidiſſimos, uel Põtani amantiſſimos hac epiſtola expurgaremus. Vale.

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM, LIBER PRIMVS.

MVSAM CATVLLI INVOCAT.
Tum Hendecasyllabos alloquitur, & Marinum monet, ne eos comites in balneas secum ferat.

I gris Pieri, quæ places ocellis,
E t cantum colis, & colis choreas,
N igris Pieri grata dis capillis,
F ormosæ quibus inuident Napææ,
D um gratos prope Syrmionis amnes,
E t crinem lauis, & comam repectis,
N e tu Pieri, ne benigna desis.
D um lætis salibus, sonante plectro,
A lterno & pede balneas adimus.
Huc huc hendecasyllabi frequentes,
H uc uos quicquid habetis & lepôrum,
I ocorum simul, & facetiarum,
H uc deferte minutuli, citiq;,
Q uod uos en pretium, aut manet uoluptas?
I nter lacteolas simul puellas,
I nter molliculos simul maritos
L udetis simul, atq; prurietis,
D um tractat tumidas puer papillas,

Contrectat tenerum femur puella,
Tractat delitias suas maritus,
Tentat delitium suum puella,
Et ludunt simul, & simul fouentur
Lassi, languiduliq́;, fessuliq́;,
Tunc uos hendecasyllabi beati,
Quot quot oscula, morsiunculasq́;,
Quot quot enumerabitis duella?
Quot suspiria, murmura, & cachinnos?
Cum furtim liceat sopore in ipso
Contrectare papillulas, sinumq́;,
Occultam & femori admouere dextram.
Hos tu sed comites Marine uita,
Baianis quoties aquis lauaris,
Tuas ne ueneres, libidinesq́;,
Et lusus referant salaciores,
Sis & fabula, quod senex, salaxq́;,
Et thermas quoq;, balneas & ipsas
Infames nimio supinus usu.
Hanc laudem potius tuo relinque
Compatri, chorus hunc puellarum
Incanum sequitur, colunt sed illæ
Non annos uetuli senis, sed aurum.

PVELLAS ALLOQVITVR ADMONENS, QUID SERUARE IN BALNEIS DEBEANT.

Quæ dulceis modo balneas petistis,
Et corpus calidis aquis fouetis,
Inepte facitis nimis puellæ,
Inepte nimium, parumq́; recte,

Quod corpus sine amantibus fouetis,
Quod solæ sine amantibus lauatis.
Quare consilium Senis probati,
Et rectum capite, & probum, bonumq;.
Gaudet blanditijs Amor, iocisq;,
Amplexus petit, osculis fouetur.
Res est mutua, mutuus cupido.
Odit tristia, solitudinemq;.
Quid solæ sine amantibus lauatis?
Quid corpus sine amantibus fouetis?
Curas pellite, solitudinemq;.
Ite in gaudia, mutuos fouete
Amplexus, sine amante, mutuum nil.
Quare nec sine amantibus lauate,
Nec corpus sine amantibus fouete.
Intrastis calidas, uocate amantes,
Intrastis calidas, fouete amantes.
Sint et mutua, sed nec ipsa muta.
Amplexus cupidi loquantur ipsi,
Iniectæq; manus loquantur ipsæ,
Et dens blandulus, ebrijq; ocelli,
Sonent oscula, personent cachinni,
Vincant murmura cyprias columbas.
Hanc legem statuit Venusq;, Amorq;,
Hanc legem sibi balneæ edidere.
Nec solæ sine amantibus lauate,
Nec corpus sine amantibus fouete.

DE BATHYLLA PVELLA in balneis.

Baianas petijt Bathylla thermas,

Dum'q; illi tenerit comes cupido,
Atq; unà lauat, & fouetur unà,
Dum molli simul in toro quiescit,
Ac ludos facit, improbas'q; rixas,
Sopito puero'q;, lassulo'q;
Arcum surripuit Bathylla ridens,
Mox picta latus instruit pharetra,
Et molles iacit huc, et huc sagittas.
Nil ò nil reliquum est miselli amantes,
Nil his impenetrabile est sagittis,
Heu cladem iuuenum, senum'q; Baias.

AD HERMIONEN, VT PAPIL LAS CONTEGAT.

Prædico tege candidas papillas,
Nec quæras rabiem ciere amantum,
Me quem frigida congelat senecta,
Irritas male, calfacis'q;. quare
Prædico tege candidas papillas,
Et pectus strophio tegente uela.
Nam quid lacteolos sinus, & ipsas
Præ te fers sine linteo papillas?
Anuis dicere basia papillas?
Et pectus nitidum suauiare?
Vis num dicere, tange, tange, tracta?
Te'ne incedere nudulis papillis?
Nudo pectore te ne deambulare?
Hoc est ad Venerem uocare amantes.
Quare contege candidas papillas,
Et pectus strophio decente uesti,

A ut, senex licet, inuolabo in illas,
V t possim iuuenis tibi uideri.
T ithonum Hermione tuæ papillæ
P ossunt id iuuenis uocare munus.

AD MArinum Thomacellum de lege bal neorum uirginibus dedicatorum.

His uirguncula thermulis lauetur,
N ullam quæ uenerem integella sensit.
H is se balneolis lauet puella,
N ullum quam tetigit uiri cubile.
H oc se fonticulo eluat sacerdos,
N ullæ quam recreent amoris auræ.
Quod siqua laticis sacri pudorem,
E t castum temerarit ausa fontem,
I ratæ timeat Deæ flagellum.
H æc lex est tabulæ Deæ dicatæ,
V is hæc thermuleæ dicationis.
S quallent hic latices MArine sacri,
E t serpunt ederæ Deæ sacello,
N ullæ his uirgineis aquis lauantur,
N ec casta est quoniam, nec integella,
S eu uirguncula, seu puella, siue
C ustos romulei foci sacerdos.

AD MARIHAM Thomacellum.

S alaces refugis Marine Baias,
E t fontes nimium libidinosos.
Quid mirum senibus nocet libido.
A n non o Thomacelle uina prosunt?

E t prodeſt ſenibus liquor falernus?
E t proſunt latices Thyoniani?
A n non et ſenibus Marine ſomnus,
E t prodeſt requies, ſopor'q; prodeſt?
B aiis ſomniculoſius quid ipſis?
Q uid thermæ niſi lene, molle, mite,
R orantes cyathos, merum'q; poſcunt?
S enum delitias, iocos ſeniles?
S enes ad calices iocatur, idem
L udit ad cyathum, ſenile uinum,
S enilis ſopor, & quies ſenilis.
Huc huc en propera Marine, uerum
H uc ipſis ſine teſtibus uenito,
E t lumbis ſine. nam quies ſenile eſt.
L ibido iuuenile, ſiccitas'q;,
E t tecum ueniat ſitis, fidelis
E t ſenum comes, atq; balneorum.
P ergrate accipiere, ſiccitas'q;,
A tq; unà ſitis accubabit. ipſe
M iſcebo tibi poculis minutis,
I dem eſt uario frequens lyæo.
H oc ætas iubet utraq;, & ſodalis,
H oc & balnea, ſiccul æ'q; arenæ.

BALNEAE LOQVVNTVR.

Noſtrum ſi titulum Puella neſcis,
H ic eſt, præ grauida recedet aluo,
Q ui uenit uacua. hoc habet tabella.
Q uod uero officium tuum, meum'q;,
Q uæ partes, moneam uirum ipſa tecum

A dducas ualidum, ioci peritum,
C ui telum uiride, & urens iuuenta.
N ec tu defueris comes iocanti
A ut ore, aut femore, aut manu, iocis'ue.
N anq; et balnea mutuum requirunt.
Nunc ad me uenio, meum'q; munus
Q uod sit, subijciam. Tibi senex uir
S i sit, nec ualidus, nec ore gratus,
N ec aptus thalamis, tori ue rebus,
Q ui rursus iuuenis, decens, ualens'q;
I am sit, substituam, salacior'q;
V erno passere, martijs columbis,
C ui rubro caput horreat cucullo.
H æc uis est tabulæ, uigor'q; fontis.
Q uare si sapies Marine, cum sis
E ffoetus, fugies repente Baias,
V ites balnea, myrteum'q; littus
E lumbis, tremulus, macer, senex'q;.
S etosum Hectora balneæ requirunt.

AD DEIANEIRAM PVELLAM.

Cur o' Deianeira, cur moraris
A uroram cupidis referre terris?
C ur non lumina, petulos'q; ocellos
I n lucem ex eris? ac diem reducis?
P ellit Sol radijs suis tenebras,
E t lucem pariter, diem'q; reddit.
T u lucem referens tuis ocellis,
P ellas tristitiam, et graueis dolores,
E t curas abigas benigna amantum.

Et quod Sol radijs, id ipsa ocellis
Praesta Deiáneira, amantibusq;
Et lucem pariter, diemq; redde.

AD PETRVM COMPATREM NEAPOLITANVM.

Quod cani tibi compater Capilli,
Et toto capite albicant pruinae,
Amplexus fugiunt tuos puellae,
Iunxisse & femori femur recusant.
Quod nec carminibus suis Apollo,
Nec blandis redimet iocis Thalia,
Quae nam, quae tibi compater misselle,
Quae uita? aut quis erit modus querenti?
Hic est, quem tenerae timent puellae,
Quem cultae fugiunt nurusq;, amorq;
Omnis undiq;, & undecunq;, & usq;,
Vsq;, & undiq;, & undecunq;, & usq;
Omnis horret amor, Venusq;, hymenq;.
Sed nil sit tibi Compater molesti,
Nec canos, celerem aut time senectam,
Sed tristes animo repelle curas.
Quod nec carminibus suis Apollo,
Nec blandis numeris dabit Thalia,
Id nummus dabit aureus petenti,
Vel te ut lacteolae petant puellae,
Quae tum, quae tibi Compater beate,
Quae uita, aut quis erit modus iocanti,
Hic est, quem roseae uolunt puellae,
Quem cultae cupiunt nurusq;, amorq;

O mnis undiq;,& undecunq;,& usq;,
V sq;,& undiq;,& undecunq;,& usq;
O mnis ambit amor, Venus'q;, hymen'q;.
F elix canicies, senecta felix.
C ui canæ nitet aureus capillus,
C ui flauæ riget aureus priapus.

LAETATVR REDITV FRANCISCI Aelij.

E Roma meus Aelius reuisit
D ulcem Parthenópen, lares paternos,
O lucem niueam, diem'q; faustum,
A ntiquum uideo, & bonum sodalem,
E t caram teneo manum, furor'q;
G ratis colloquijs, fruor cachinnis,
E t lætis salibus, facetijs'q;.
O uere niueum, diem'q; faustum,
Q uid non pro reduci libens amico
P ersoluam? puer, i, uoca sodales
A lbinum, Elysium'q;, Compatrem'q;,
E t dulcem Altilium, bonum Marullum,
A d cœnam ueniant, bibamus uncti,
V ncti permadidi, atq; lippientes.
A lbinus numerum nouem sororum,
A t monstra herculea ebibat Marullus,
B is septem uolo Compater puellas
I unonis, uolo quot Deæ marinæ
C inxerunt niueæ latus ministræ,
C um Troiam peteret misella mater.
D uctet Altilius ciens coronam,

S altans Elysius bibat, quot olim
D idonis famulæ penum struebant,
D um cœnam profugo parat marito.
M e tot pocula, tot'q;, tot'q;, tot'q;,
T ot me pocula iuuerint bibentem,
T ot carchesia lauerint madentem,
Quot quot Di simul, et Deæ biberunt
A d mensam Oceani patris uocati,
A ut quot, dum illa canit senex Homerus,
S iccauit calices, releuit obbas.
D ulce est ob reducem madere amicum.

AD ACTIVM SYNCERVM.

Quid cantus siculæ iuuant auenæ?
Quid cantor Melisæus? aut amanti
P rosunt partheniæ tibi myricæ?
A ut quid capreoli? decem'ue mala?
A lbo capreoli liti colore,
A ureo mala, tibi quid, ò quid Acti
P rosunt? aut gemitus tibi columbæ?
A ut quid sibila murmurantis austri?
Quare ò mænalium nemus relinque,
A tq; istas Amaryllidas, Teuennæ
C ultrices gelidæ, aridi et Tanagri,
E t Baias cole, myrteum'q; littus,
E t littus cole, myteas'q; Baias,
H ic fas est iuueni, hic licet puellæ
C ertatim teneros inire lusus,
H ic et basia, morsiunculas'q;
S urreptim dare, mutuos fouere

A mplexus licet, & licet iocari
I mpune ad cyathos, choros, lucernas.
B aianæ hoc statuunt lauationes,
H ic seni liceat mihi duella,
E t rixas iuuenum, et puellarum
A d pacem lepidam, & iocum uocare,
M iscere & lacrymis iocos, iocisq;
R ursum lacrymulas. queretur Agnes
D emorsam sibi lingulam. licebit
A gneti tenerum proci labellum
I nsignisse nota, dolebit Aulus
N egatum sibi basium. licebit
T riplex basiolum dedisse amicæ.
I rata est quoties Lyco Lycella,
P ossum compositas ligare leges,
P ossum fœderibus ligare amanteis,
V t cœnent pariter, lauentur unà,
A tq; uno simul ut toro quiescant,
C oniuncto & simul ore suauientur,
E t somnos agitent quiete ut una.
H as & delitias, & hos lepóres
P ræstarint tibi balneæ salubres,
B aiani dederint tibi recessus,
V t dicas, siculæ ualete auenæ,
V mbroso ualeat Teuenna monte,
M e me balneolæ beent beatæ.
N am Baias homines colunt, Deiq;.

VXOREM, AC LIBEROS INVITAT ad diem natalem celebrandum.

Dulces filiolæ paterni ocelli,
D ulcis nate, patris tui uoluptas,
E t coniux requies senis mariti,
M ecum templa pijs adite uotis,
N atalis meus est, deos rogate,
A tq; hunc, atq; alios agamus annos
F austo sydere, candidis lapillis,
D um caros mihi redditis nepotes,
Q ui blanda oscula, balbulasq; uoces
I ncompto simul ore blandiantur,
I nculto simul ore suauientur,
M ox conuiuia uillulla propinqua
S ecuris animis, dolore pulso
N octurnas ineamus ad lucernas.
H ic patri liceat seni falernum
D iffusum cyatho minutiore
R oratim ingeminare ter, quaterq;,
D um lassos oculos sopor reclinet.
At uos quis pudor eripit lyæum,
N atiuaq; sitis leuatur unda,
D ulci intingite melle, cinnamoq;,
H æc sunt pocula Virginis Dianæ,
S iquando ad superum dapes uocatur.
T u myrtum foribus, rosamq; mensæ
A ppone, & uiolis humum colora,
R esperge & cyprio domum liquore,
N ec desit lyra, eburneusq; pecten,
Q ui gratas genio citet choreas.
E t dulces genium decent choreæ.
H unc uos, hunc hilares rogate, mentem

D et recti cupidam, simul'q; honesti,
P ermittat'q; alia a' deis regenda.

AD Ariadnam uxorem.

Vxor delitiæ senis mariti,
E t casti thalami fides, amor'q;,
P er te uel uiridis mihi senecta est,
Quem curæ fugiunt senem seniles,
Qui seram supero senex senectam,
E t canus iuuenum cano furores,
S ed tanquam redeat calor iuuentæ,
E t sis cura recens, amor'q; primus,
E t primus furor, impetus'q; sæuus,
A ntiquas uolo suscitare flammas.
Qualis floridulo nitens in horto
N on dum puniceas comas reclusit,
E tiam puniceas comas recludit,
A trarum decus explicare quærit,
Quæ læto rosa ramulo refulget,
T alis purpureis genis, & ore,
V t quæ non tenerum cupit maritum,
S ed iam iam tenerum cupit maritum,
C ui prima oscula dedicet, suum'q;
F lorem uirginei dicet pudoris,
S uspirans uiduo puella lecto
F ulgebas mihi, primulos'q; amores
S pirabas oculis sinu'q; blando
A fflabas arabum suos odores,
F undebas charitum suos honores,
E t lætum Gnidia, deæ nitorem,

Qualis fulgidulo renidet ore,
Quæ cano uehitur decora cycno,
Cum compsit caput, & coma repexa
Procedit thalamo, nouos'q; amores,
Et nouas parat excitare flammas,
Spirant omnia, qua comam reflectit,
Splendent omnia, qua reflectit ora,
Talis, qua niueos pedes ferebas,
Et qua splendidulos moues ocellos,
Et qua per uacuum reflectis ora,
Spirabas cyprios, tuos'q; odores,
Styllabas Syrium, & tuum liquorem,
Omnis'q; ambrosiam refragrat aura.
Qualis de croceo toro resurgens
Mane aurora nigras repellit umbras,
Quum lucem simul, et diem reportans.
Irrorat teneros benigna flores,
Et spargit uarios humi colores,
Rident prata, canunt'q;, concinunt'q;,
Et frondes, syluæ'q; ramuli'q;,
Talis de thalamo uocata, quando
Ad molles Thyasos uenis, canis'q;,
Pellis tristitias, metus, dolores,
Rixas, murmura, turbidos tumultus,
Irrorans animis quietem, amores,
Ludos, lætitias, iocos, lepóres,
Lusus, gaudia, candidam'q; pacem,
Et spargis ueneres, cupidines'q;
Rident omnia, & aerem serenas,
Et qui te iuuenis uidet, senex'q;,

Et

E t quæ fœmina, seu uidet puella,
O ptatum cupiunt tibi maritum,
F elices tibi nuptias precantur.
T unc, ut de tenui solet fauilla
C rescens igniculus focum repente
F lammis corripere, aridis'q; lignis,
Q uodcunq; adijcies, edit, uorat'q;,
S ic me de tenui leuis fauilla
C onceptus calor, & nigris ocellis
I mas corripuit uorans medullas.
V rebat roseus per ora fulgor,
V rebat niueus per ora candor,
V rebat coma, myrteus capillus,
V rebat roseis latens papillis,
M ox cursans amor huc, & huc, et illuc,
E t per guttura, per genas, manus'q;,
E t per colla'q;, lucidam'q; frontem,
E t per pectora, candidos'q; denteis,
V t iam non amor is, sed ignis esset,
Q ui seram quoq; cálfacit senectam.

AD BATHYLLAM DE AMARACO COLENDA.

Et mollem cole Amaracum Bathylla,
E t multo madidam foue liquore,
E t sparsas digitis comas repone,
A tq; illas patulam reflecte in umbram,
L usum, & delitias tuæ fenestræ,
E t rarum cupidi senis leuamen,
D um te prospiciat hortulos colentem,

Tondentem'q; comas, simul'q; ramos
In conum docili manu prementem,
Miratur digitos, stupet'q; ocellos.
Et totus miser hæret in papillis,
Frigens'q; æstuat, æstuans'q; friget,
Infelix simul, & simul beatus,
Felices sed apes, nemus beatum,
Quæ circumuolitant, legunt'q; flores,
Et rorem simul, & tuos labores
In tectis relinunt, liquant'q; nectar.
O qui mopsopij liquoris auram,
Nyblæ & quæritis, et ualere hymetum,
Hyblam & dicite mel bathyllianum,
Ite, & quærite, sordet Hybla, sordet
Vertex atticus, & liquor Panhormi,
Ite, & quærite mel bathyllianum.

AD BATHYLLAM.

Cum rides, mihi basium negasti,
Cum ploras mihi basium dedisti,
Vna in tristitia libens benigna es,
Vna in lætitia uolens seuera es.
Nata est de lacrymis mihi uoluptas,
De risu dolor. o' miselli amantes
Sperate simul omnia, & timete.

AD Alfonsum ducem Calabriæ.

Caræ mollia Drusulæ labella
Cum dux magne tuis premis labellis,
Vno cum geminas in ore linguas,

Includis

I ncludis simul, et simul recludis,
E ducisq; animæ beatus auram,
Q uam flat Drusula pectore ex anhelo,
C ui cedunt arabes, syriq; odores,
E t quas idaliæ deæ capilli
S pirant ambrosiæ, cum amantis ipsa
I n molles thalamos parat uenire.
D ic dux maxime, dic beate amator,
N on felix tibi, non beatus esse?
N on uel sorte frui deûm uideris?
I dem cum tenero in sinu recumbis,
E t iungis lateri latus, genisq;
C omponisq; genas, manusq; leui
H æret altera collo, et altera illas,
Q uas parteis pudor abdidit, retractas.
M ox post murmura, mutuosq; questus,
P ost suspiria, & osculationes,
I mus cum resolutus à medullis
D efluxit calor, & iacetis ambo
L assi, languiduliq;, fessuliq;,
I gnorasq;, tuæ'ne, Drusulæ'ne
T uus pectore spiritus pererret,
T uo an spiritus illius recurset,
V terq; an simul erret hic, & illic.
D ic dux maxime, dic beate amator,
N on sordent tibi regna? sordet aurum?
N on unus tibi cœlitum uideris?
E t cum lacteolo sinu quiescens
F essus languidulum capis soporem,
C arpis dulciculum beate somnum,

Non fallor, tibi credo dormienti
Occurrit Charitum nitens figura,
Occurrit Veneris decora imago,
Miraris faciem, genas, capillum,
Denteis, oscula, candidamq; frontem,
Nigra & lumina, petulos ocellos,
Colla & candida, uesculas papillas.
At cum te placidus sopor relinquit,
Relinquit Charitum nitens figura,
Relinquit Veneris decora imago,
Sola & Drusula lectulo remansit,
Quas somnus Veneremq;, Gratiasq;
Ostendit tibi, quas quies sopora,
Non'ne his Drusula par tibi uidetur?
Vnamq; has tibi Drusulam referre?
Dic dux maxime, dic beate amator,
Non credis simul & deas dolere?
Atq; uni tibi & inuidere diuos?

SODALES Inuitat ad Martinalia.

Martini sacer est dies, abite
Curæ peruigiles, uenite somni,
Quicquid sollicitum, recedat a` me,
Dulces undiq; perstrepant cachinni,
Hac nil luce bibacius sit unquam,
Nil his somniculosius tenebris,
Sed somnos pater excitet Lyæus.
Festina puer, i, petrucianas
Cellas ictibus usq; uerberato.
Illas nam pater incolit Lyæus,

Illinc

I llinc promitto, quas uolo quietes.
C retensis fluat hinc, & inde, bacchus,
H inc illinc liquor aureus Falerni.
C ertent Massica Cæcubis racemis,
E t leuis Chios, ac seuera Lesbos,
A cuernacia Brutijs dyotis,
F undat Regia moream Panhormus,
S ed nec Corsica, Barolumq; gratæ
B acchi delitiæ, aut madens Tarentum,
N on dulces mihi fundit ent lagænas.
M itte et Melphia, Clariana mitte.
M uscatum mihi mittat hæc, & illa,
R aros postulat hæc dies liquores.
N ardo non sine, cypriaq; Myrrha.
T u Scalam pete non nouum sodalem.
D ic è scriniolo, sinuq; amatæ
V xoris, mihi cyprios odores,
Z abeti quoq; proferat liquores.
H eu quod frigida me grauat senecta.
N on non hæc sine uinula puella
A biret mihi nox, adest lyæus,
A dest lætitiæ pater. ualete
T ristes excubiæ. sopor uenito.
M isce nunc cyathos puer repostos.
S ic somni pater imperat Lyæus.

DE NVPTIIS Ioannis Bran-
chati, & Maritellæ.

Branchato Maritella copulatur.
D ulcis coniugij bonum sit omen,

S it felix simul et uiro, et puellæ,
E t natis pariter, nepotibus'q;.
N ascatur similis puer parenti,
N ascatur similis puella matri,
G ratus castaliæ puer choreæ,
G rata et dulichiæ puella diuæ.
H æc nos coniugibus bene ominemur.
N unc qualis tibi sit futura pugna,
B ranchate accipias, nouus maritus
C um sis, et noua cum tibi sit uxor,
I ntras cum thalamum quiete prima,
N e statim uenias ad arma dico,
S ed blandis precibus, iocis'q; blandis
P ertentes aditum, cachinnulis'q;
M isce his oscula, nunc petita blande,
N unc furtim tibi rapta, nunc negata,
Q uæ per uim capias. nec erubescas
M ox ad lacteolas manum papillas
T ractans inijcere, ac subinde collo
I mpressum tenero notare dentem.
N ec non et tumidum femur, latus'q;
T ractabis niueum, manu'q; leui
A d dulcem uenerem uiam parabis.
N am dulcis ueneris manus ministra.
P ost blanda oscula, garrulas'q; uoces,
D ulces'q; Illecebras, iocos'q; molles,
P ost tactus teneros, leues'q; rixas,
C um sese ad cupidos resoluit illa
C omplexus, simul et timet, cupit'q;,
T unc signum cane, tunc licebit arma

Totis

Totis expedias amicæ castris,
Telum comminus hinc, et inde uibrans,
Dum uulnus ferus inferas amatum.

DE FANNIAE Labellis.

Si quæris uenerem. cupidinemq́;
Dulcis Fanniolæ labella quæras.
Hic sedes posuit suas Cupido,
Hic lætas agitat Venus choreas.

LOQVITVR Puella fuscula.

Quod sim fuscula, quod nigella, & ipsæ
Fusco in pectore nigricent papillæ,
Quid tum? nox nigra, fusculæ tenébræ,
Nocturnis colitur Venus tenébris,
Optat nox Venerem, Venus tenebras,
Et noctes Venerem tenebricosæ
Delectant, pueri in sinu locata
Lusus dum facit, improbasq́; rixas.
Ergo his in tenebris latebricosis,
His nos in latebris tenebricosis
Lecto compositi, quiete in una
Ductemus Venerem, toroq́; iuncti
Condamus tenebras, sopore ab ipso
Dum Solis Venus excitet sub ortum.

MORTEM sibi imprecatur ob Zelotypiam.

Quis hæc, me miserum labella suxit?
Quis has me miserum, genas momordit?

Quis collo, ah miserum notas reliquit?
Quis ah, quis teneras manu papillas
Tractauit digitis, manuq; pressit?
Quis candentia gutture ex eburno
Accepit spolia ore, dente, labris?
Quis felix animam beatus udo
Quis de pectore rettulit saliuam?
Quis o cætera, sed quis, ah quis? heu
Me me iam miserum iuuat perire.
Quis stricto pugione pectus haurit?
Hic hic est dolor ense finiendus.

TVRTVRES ALLOQVITVR,
Sciscitans eas de amoris natura.

Quæ ramo geminæ sedetis unà,
Atq; unà canitis uagæ uolucres,
Vnà et gutture luditis canoro,
Cum uobis amor unus, una cura,
Vnum sit studium, et fidele amoris,
Nostri nam uariant subinde amores.
Vos blandæ uolucres, amoris instar,
Exemplum fidei iugalis unum,
Quæ uis, obsecro dicite est amoris,
Tam constans male, dissidensq; secum?
Nam si pascitur è calore, et igni
Cur, ò cur miseri subinde amantes
Frigescunt simul, et tremunt, geluq;
Toto pectore sanguis obrigescit?
Sin est frigida uis, geluq; ab ipso
Horrescit simul omnibus medullis,

C ur, ò cur miseri subinde amantes
V runtur tacito calore, et igni?
T oto et pectore sanguis ustulatur?
Q uem hæc tam varians subinde uis? ut
A lternis calor imperet gelu'q;?
V os ò dicite blandulæ uolucres,
E xemplum fidei, atq; amoris unum.

DE FVLgentissimus Lucillæ papillis.

Cum molles digitos, acum'q; miror,
M iror artifices manus, opus'q;
I nter fasciolas, papillulas'q;
O bliquus oculis repente uidi.
Q uid uidi? uideo? an uidere credo?
S ed certe uideo, en uidetis ipsi
P ulchro è pectore, gemmeis papillis
L ucillæ, radium refulse solis.
N ox est conscia, quæ repente luxit,
Q uæ'q; expalluit illico lucerna,
A d quam tum digitos mouebat ipsa.
Q uod ni fasciolis, papillulis'q;
A dmosset teneram manum repente,
F ulsisset roseus dies repente,
F ulsissent mediam diem tenebræ.
F ert Lucilla diem sinu corusco, &
S plendet pectore candicante solem.

AD PETRVM Summuntium.

Baianas petijt Neæra thermas,
N eæram sequitur Venus, Cupido

I t matri comes, it Iocus'q;, Amor'q;,
S uccedunt Charites; praeit Neaera.
H aec acreis oculis iacit sagittas,
I ncensas Venus excutit fauillas,
A t suspiria suscitat Cupido,
C it curas teneras Iocus, leues'q;
E t risus mouet, et serit lepóres.
T orquet spicula, tendit acer arcum
I nnitens Amor, huc'q;, et huc, et illuc
S pargit uulnera, funditat uenenum.
A t blandae Charites canunt, leuant'q;
C uras sollicitas, linunt'q; plagas,
M iscent et lacrymis iocos, Neaera
I psa inter ueneres, cupidines'q;
I ncedit dominans, regit'q; eunteis,
E t legem statuit Deis, Deabus'q;.
O felix (mihi crede) Petre, felix,
C ui formosa Neaera, cui Cupido,
E t Cypris fauet, et fauent Amores,
C ui blandae Charites parant choreas,
E t motus numeris, modos'q; miscent.
O felix iterum. et quater beate
S ummonti, tibi lacteae puellae
P raetendunt teneros sinus, Neaera
P raefert oscula, mordicat labella.

DE ALTILIO.

Comptis Altilius placet puellis,
I ncomptae Altilio placent puellae.
I ratam quia fecerit Dionem

C ano candidior puella cycno,
Q uam totis amor insidens medullis
F ulgentis pueri usserat calore.
O blatum sibi dum suauiari,
D um leui cupit hinc, & inde collo,
V traq; et simul implicare palma,
H ic trux Altilius reflectit ora,
E t dextra cupidas manus repellit,
A c uerbis ferus, improbus minatur.
T unc illa in miseros abit dolores,
E t largus abit imber ex ocellis,
T orpent pectora, mens'q;, corculum'q;,
S emi et mortua lectulo recumbit
V ltricem in puerum imprecata Diuam.
I ncomptae Altilio hinc placent puellae.

DE MARVLLI AMORIBVS.

Musae, quas adamet meus Marullus,
A ut siquae redament meum Marullum,
M usae dicite, nanq; amare certum est.
N ostis delitias puellularum,
N ostis, quae ueneres, cupidines'q;
A rgutis iaculetur ex ocellis.
Q uae spirat casiam'q;, cinnamum'q;,
M inistrat Pharetram, faces'q; amori,
P ulchro pectore dia Septimilla
H aec illa est, quam adamat tuus Marullus,
Q uae contra redamat suum Marullum,
F elix copula, mutui calores.

DE AMORIbus Francisci Caracioli.

Quid Caraciolus meus sodalis,
Quid Franciscus agit meus? calét ne?
Quid ni? cui tener ignis usq;, et usq;,
V sq; et mollibus ardet in medullis,
V sq; et fulgidulis micat fauillis.
C rudelis pueri impias sagittas.
I mmanem pháretram Dei minacis,
A bsens uritur hic amans misellus,
A bsenti rapitur misellus igni,
A rdenti miser ustulatur aura,
E t trux Harmosine faces ministrat,
E t ridet simul, et dolet querentem,
P romittit simul, et negat roganti.
O quam difficiles, graues'q; amores.
Sed tu, si sapias meus sodalis,
C ontemne Hermosinas, Myrosinas'q;,
E t dulceis tibi quære Posthumillas,
A d quas tu uenias meridiator,
E t nocturnus eas, eas diurnus,
C um quis in socio toro quiescas,
I n quarum tenero sinu recumbas,
O ptatos capiens simul sopores.
P ost gratam Venerem, leues'q; rixas,
C um sese improbulus remisit ardor,
L anguent corpora, sucidunt ocelli,
E collo'q; graues cadunt lacerti,
E t mutæ reticent in ore linguæ.
T um felix (mihi crede) tunc beatus,

T um luces tibi fulserint serenæ,
T um noctes tibi luxerint beatæ.
Q uærunt ludere, non dolere amantes.

AD STELLAM PVELLAM.

Dum furtim mihi conniues ocello,
F lectis mox aciem, simul'q; rides,
P ost hinc & uariat color per ora,
E t suspiria lassa sentiuntur,
S tillatim mihi corda deliquescunt,
S udor tempora frigidus pererrat,
E t passim tremor ossibus uagatur,
V t sensus animum repente linquant,
V t fiam miser, & beatus unà.
S ed iam plus solito nitescit aer,
I am lux candidior diem serenat.
C ur ah cur tenebræ repente nobis,
C ur nox exoritur? nigrescit aura?
A n sentis miser, an miselle sentis?
S tella est ad speculam, refulsit in te,
S olem lumina uicta pertimescunt,
O claras medio die tenebras,
O lucem sine nube nigricantem.

DE MARVLLI MVNVSCVLIS.

Misit caseolos mihi Marullus,
C um'q; his uersiculos uenustiores,
Q uales Mænaliæ canunt puellæ,
V nà cum gelido lauantur amne,
Q uales Aoniæ canunt sorores,

Cum lætas agitant simul choreas.
Par est uersiculis referre uersus,
Quid pro cæseolis referre par est?
Oranda est mihi blanda Septimilla,
Vt pro cæseolis uelit referre
Centum basiola, & catulliana,
Centum suauiola, atq; lesbiana.

AD CHARITEVM.

Sunt gratæ in tenebris faces, in æstu
Afflatus leuior recentis auræ,
Defessis sopor, instrepentis undæ
Languenti sonitus, sitiq; pressis
Stillans è patera fluente Lympha.
Est grata & senibus quies, merumq;.
Nec ergo iuueni sopor, nec aura,
Nec riuus strepitans, quies, merum'ue
Aufert tristitiam, aut leuat dolores,
Sed risus teneræ procax puellæ,
Petisq; ex oculis remissa flamma,
Afflat quæ ueneremq;, gratiasq;.
Sed dulces recreant leporis auræ,
Et molles choreæ, & modi canori.
Felix Endimion suopte somno.
Non curæ uigiles amoris illum
Torquent, sollicitudo nec diurna,
Non suspiria, garuli'ue questus,
Quem cœlo dea dum petit relicto,
Dum Lamon petit, & suos amores,
Sopitum placido toro titillat,

S opito illecebras facit, iocosq́;,
S opiti immoritur labris, genisq́;,
P arcit sed placidæ tamen quieti.
A t te balneolæ tuæ bearunt,
B eauit ueneris sopora myrtus,
B earunt charites deæ ministræ,
E quis, o Charitee nomen hauris,
N e dum balneolis frequens lauaris,
D um myrtos canis, & canis Dionen,
E t Lunæ reuocas per ora nouem,
I llam composito toro locauit,
E t lætam gelida stertere in umbra,
E ffulsitq́; nouo decore Luna,
A c nudis iubar extulit papillis,
C uius roridulo è sinu beatæ
S pirabant rosei liquoris auræ,
C uius de teneris fluens labellis
S tillatim ambrosiæ liquebat humor,
Q uo myrtos ubi, lectulumq́; & ipsum
A fflauit, Zephyrumq́; ab ore ciuit,
I n te delitias suas refudit,
R efudit cyprium, & syrum liquorem,
A c tecum uiridi iocosa in umbra,
T ecumq́; assyrio beata lecto
L udit idaliæ iocos palæstræ,
E t tecum placida cubat quiete.
F elix balneolum lauante Luna,
F elicesq́; dea iocante myrti,
F elix lectule lusitante diua,
F elices Chariteo amante Baiæ.

AD MASIVM AQVOSAM.

Ne tu ne pete balneas Aquosa.
Quin molleis iubeas ualere Baias,
Et littus madidum, ebriosq; fonteis,
Nil illis petulantius lacunis,
Infractum magis, impudentiusq;.
O iamiam pete balneas Aquosa,
Et littus tepidum, & lacus salubreis,
Nil Baijs moderatius seueris,
Ad quas palladius chorus migrauit,
Migrauit studium pudoris omne,
Migrarunt simul attici lepóres,
Atq; artes itidem bonæ migrarunt,
His postquam Hippolyte lauauit undis,
Quam musæ erudiere, comitasq;,
Fouit cecropio sinu decorq;,
Atq; una' pudor arte temperarunt,
Et uirtus numeros suos per omnes
Exorans, solio suo locauit
Reddentem populo, patriq; iura.
Hinc mores dominæ sequuntur undæ,
Vt nil sit mage balneis seuerum,
Nil Baijs moderatius sit ipsis.
Quo circa cole balneas Aquosa,
Et littus medicum, atq; aquas salubreis,
Quas & Pierides colunt puellæ,
Queis et se Cicero, Maroq; lauit,
Dum hic Anchisiaden canit uagantem,
Illic Socraticos refert libellos.

DE

DE ALBINI Munusculis.

Nolo casẽolos ducis tenacis.
V ani caseoli ducis ualete.
D ucis caseolos nihil moramur.
D ucis caseoli ualete, abite.
A lbini uolo dona liberalis.
A lbinus mihi carduos sicanos,
A lbinus mihi salsulas oliuas,
A lbinus mihi mella, sicarumq;,
Quin & fasciculos dedit rosarum.
P romisit quoq; cyprios odores,
M issurus quoq; myrteos liquores.
V ani caseoli ducis ualete.
N il iam caseolos ducis moramur.
A lbini uolo dona liberalis.
A lbinum faciles ament puellæ.
A lbino faueat uenusq;, amorq;.
A lfonsum tetricæ doment puellæ,
A lfonso noceat uenusq;, amorq;.
S int & Drusula, Drusulæq; ocelli
I rati nimis, atq; sæuientes.
E t cæpas simul, alliumq; ructet,
S iquando ad thalamum uocabit illum,
P rofessus dare, quod mihi recusat,
P aucos caseolos, inane donum.

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM, LIBER SECVNDVS.

AD MARINVM THOMACELLVM.

T fonteis calidos amant camoenae,
Et musae calidis aquis lauantur,
Et musae placidos colunt recessus,
Et dulceis numeros amant camoenae,
Et musae choreis, choris camoenae
Traducunt rapidos per antra soles,
Et soles rapidi tepent per antra,
Dum musae placidas agunt choreas,
Dum moleis agitant choros camoenae.
Nobis tristitiae, grauesq; curae
Mulcendae numeris Marine, & inter
Ludendum cyathos, bene ominemur,
Pax est Italiae futura, pacem
Et uina, & choreae, & Venus sequuntur.
Hac et balnea lege sunt colenda.
Adsitis charites seni iocanti.
Adsis Syrmio o' insularum ocelle,
Adsitis cineres Catulliani,
Cantu dum senium leuo molestum.
Ne tu ne calidas Marine Thermas
Intres cum tenera senex puella,

N il habet socium senex puellæ,
A sene omnimodis puella differt.
P ro thermis pateræ, & merum, lagena
A dsit pro tenera tibi puella,
A dsit Melphiaci cadus lyæi.
T hermæ nam iuuenes decent, tabernæ
L enææ inualidos senes, is ipse es
A rens, frigidulus, minutulusq;,
C ui pendet cucumis, rigentq; uenæ,
Q uæ bacchum sitiant madentiorem.
A mabo puer hos minutiores
I rrora calices, Marine sume,
N am quotquot calices tibi propinas,
T ot diuos tibi feceris propinquos,
E t quotquot cyathos tibi litabis,
T ot aras statues dijs benignis
H æc sunt deliciæ, hæc senum uoluptas.

AD ELYSIVM Gallucium.

Blandis uersibus Elysi iocamur,
B landis concinimus modis amores,
E t blandis animum sonis leuamus.
M irum? blandus amor. Cupido blandus,
E t blandus iocus est, uenusq; blanda.
S unt blandæ charitesq;, gratiæq;.
B landis templa deum sonis adimus,
E t blandis precibus iouem precamur,
L ux blandissima temporum magistra,
V ale sæue rigor, seueritasq;,
V ale durities Catoniana.

N il blandum nisi, quæritat uoluptas,
T e, te si mihi cara Phanniella
I n molli sociam dabis cubili,
I n nostro uenias sinu fouenda,
S ic istæc tibi suxerim labella,
S ic istas tibi suxerim papillas,
S ic omnem tibi sanguinem resugam,
V t matri redeas dolor querenti,
V t quæ te peperit, nec ipsa norit,
S ucto gutture, pressulis labellis.
S ucto pectore, suctulis ocellis.
A c ne pallia sint molesta nobis,
N udis corporibus cienda pugna,
N udo pectore, nudulis papillis,
N udo pectine, nudulisq; coxis,
E t nudis pedibus, genuq; nudo.
A c si fert patulis furor fenestris,
N ulla ut uulnera in irritum petantur,
V t nulli in uacuum ferantur ictus.

DE ANDREA Contrario.

Dilexit iuuenem Thalia, quem nunc
S enem candida diligit Sophia.
M onstrauit iuueni Thalia cantum,
N unc seni sapientiam sophia.
C antauit iuuenis modos Thaliæ,
N unc senex sapientiam reponit.
O felix iuuenis, senexq; felix
C ontrari, o iuuenem, o senem beatum,
Q uem doctus puerum erudiuit Aon,

Nunc

N unc ſenem erudiunt graues Athenæ
C aſto pectore, moribusq́; caſtis.

DE FOCILLAE Puellæ ocellis.

In tuis amor inſedens ocellis
M ira cœpit ab arte uulnerare,
N ec ſuetas pharetra iacit ſagittas
N ec tendit ueterem recuruus arcum,
S ed cum lumina, petulosq́; ocellos
H uc, illuc agis, & ſubinde rides.
I ſtis utitur ille tunc ſagittis,
I ſtis corda quatit, feritq́; amantum,
I ſti ſpicula ſunt, facesq́; ocelli,
Q uoſcunq; aſpicis ipſa, uulnerantur.
O mneis uulnerat, aſpicis quot ipſa.
O mneis uſtulat, ipſa quos tueris.
I ſti ſunt oculi faces amoris.
A t tu ne pereas tuis ocellis,
I n te neu proprijs amor ſagittis
V tatur, ſpeculum Focilla uita,
N e te cum in ſpeculo uides, probasq́;,
E x ipſo ſpeculo, nigrisq́; ocellis
E xcuſſas amor ingerat ſagittas,
A tq; urere tuis miſella flammis.
S it tibi & ſpeculum, fuit quod olim
N arciſo uitrei figura fontis.

AD Focillam de capillis ad frontem ſparſis.

Quid ſparſam digito comam reponis?
E ffuſumq́; uage legis capillum?

A nne ut excrucies Focilla amantem?
V t perdas miserum senem puella?
N e tu ne mea collige, euagari
A d frontem sine, diffluat capillus
C ircum tempora, uentiletq; crinis,
A uram qui pariat, faces ut ipsas,
B landis quas iacularis ex ocellis,
S uccendas, agitans, & huc, & illuc.
E xtinctum ut reuoces senis calorem.
I am tu iam mea collige, & repone,
C rinem contege, subliga & capillum,
A uram ne citet, excitetq; flammas,
Q uæ nostrum prope pectus ustularunt.
V os, ò uos teneræ precor puellæ,
Q uæ myrtos, & amaracum rigatis,
H oc uos, hoc miserum rigate pectus,
I mis quod procul ardet ab medullis.
E n flammas simul, en simul sagittas
I psæ cernitis, hoc rigate pectus,
I psæ extinguite, & usq; subrigate
E t flammas simul, et simul sagittas.

AD IOANNEM Pardum.

Inter Socraticos licet libellos,
A tq; inter studium decet Sophiæ
M iscere & teneros amicæ lusus,
O Parde aonidum comes Dearum.
Q uare nec medicos lacus, nec hortos
B aianos fuge, myrteumue littus.
M yrtos nam Maro, balneas & inter

A eneam cecinit, petit profundi
D itis dum hostia, dum parentis umbras,
E t prolis seriem accipit futuræ.
M yrtos et Cicero tuus frequentans,
F onteis'q;, et celebreis agros Sibyllæ,
O rnauit latium potente lingua,
D etraxit spolia atticæ & camoenæ.
H as Marcus coluit pater Senatus,
T errarum & dominus, parens'q; Romæ,
A tq; omnis sapientiæ Magister.
H as et tu cole Parde. nam seueram
Quandoq; & iocus addecet sophiam,
E t ludit sapiens, dies et ipsi,
E t soles uariant, item'q; Lunæ,
E st & tristitiæ lepor leuamen,
B aianis lepor, & leuamen undis.

AD FOCillam de cohibendis ocellis.

Lasciuos cohibe Focilla ocellos,
N e perdas miseros uidendo amanteis.
S ummissos nec habe Focilla ocellos,
N e perdas miseros pudendo amanteis,
I ratos quoq; comprimas ocellos,
N e perdas miseros minando amanteis.
N e sponde faciles benigne ocellos,
D e spe ne perimas benigna amanteis.
N e tingas lacrymis misella ocellos,
L uctu ne perimas misella amanteis.
N oli (crede) Focilla, crede, noli
I stos exerere ò Focilla ocellos.

I sti quicquid agunt Focilla ocelli,
S unt incendia, sunt Focilla amantum,
F unus (crede) Focilla sunt amantum,

AD FOCILLAM.

Si rides, Veneres Focilla rides,
S i cantas, Veneres Focilla cantas,
S i saltas, Veneres Focilla saltas.
D emum sunt Veneres Focilla, quicquid
L udis'q;, & loqueris, facis'q;, agis'q;.
A t cum nudula lectulo recumbis
I nter delitias, libidines'q;,
T unc non es Veneres, Venus sed ipsa.
V enus, ne dubita, Focilla tunc es.

AD FRANCIscum Pucium.

Quid fonteis calidos, nemus'q; auernum
P uci? quid medicos petis recessus?
B aianos habitant sinus amores,
B aianum Veneres colunt recessum,
B aianis Charites aquis fouentur.
A duersis cupis an Dijs ualere?
I ratas tibi & excitare Baias?
Q uin Puci mihi care, care musis,
C um primis Veneri, cupinidiniq;
H oc, sis, hoc age pro tua salute.
V nam Sulpitiam precare, et uni
R em sacram facias, roges et unam,
T reis ut Ambrosiæ benigna guttas
S piret de teneris tibi papillis,

Afflatus

A fflatus totidem fragrantis auræ,
H is riſum adijciet benigniorem.
S ic à Sulpitia ſalus petenda eſt,
V no quam liceat tamen parare
F urtim baſiolo repente rapto,
D emorſis labijs, & ore hiulco,
S pirantiſq; animæ reflante flore,
S ic fient tibi balneæ ſalubres,
V na in Sulpitia ſalutis eſt ſpes.

AD CONSTANTIAM.

Inſedere tuis apes labellis,
I n labris reſidens tuis Meliſſa
H yblæum liquat, atticumq; rorem,
Q uem ſtillent paphiæq;, gratiæq;.
O qui caſtalios lacus poetæ,
Q uiq; et theſpiadum ſititis amnes,
H inc & caſtalij lacus liquores,
H inc & theſpiadum petatis undas.
H as Conſtantia mollibus labellis
I nſtillat, quibus atticæ camœnæ
R orarunt uenerem ſuam, charinq;,
Q uæ muſis comes, & comes poetis.

IO. PARDVS AD PONTANVM.

Pontane optime, ſemper haud uocati
C ui Dij comiter aſſident, Deæq;,
C ui ſales nitidi, facetiæq;
S emper dulcibus inſident labellis,
C ui perlucida, multiplexq; uena

A ut iunctæ pede uocis, aut solutæ,
D ij magni ut lepide, ut fluit decenter,
S ic sentis male de tuo sodali?
S ic durum potes, ac putare ineptum?
V t me ad balneolas tuas uocare
T e sit suppuditum, inuenuste, inepte,
H ac in re modo, non uenuste, inepte,
H ac in re male, salse uise, ubiq;,
C um sis salsior atticis salinis.
M e ne non decet his locis inesse?
V bi tu pater es seueritatis,
V bi tu Cato seculi ipse nostri.

AD FOCILLAM.

In somnis tenerum mihi labellum
O ffers dum male, suauior'q; utrunq;
D ecursim lacrymæ tibi exciderunt,
E t largo faciem madore tingis,
A tq; has dum lacrymas madenti ab ore
D etergo simul, & simul relingo,
S urreptim mihi, mordicus'q; linguam
E xceptam rapis, obteris'q; dente.
M ox risus lacrymis, iocos'q; miscens,
H æc nos ludicra, imagines'q; noctis
H as, inquis, simul in die uicissim
E t ueras faciamus, & probemus,
H is te in iudicium uoco, fidem'q;
E n linguam tibi, porge mi labella.

AD FOCILLAM.

N i reddis mihi uitreos ocellos

C æcæ præsidium meæ senectæ,
A n est, cur ego non tuis papillis
M anus iniiciam? traham'q; prensas
V sq; ad basiolum, supina quod des?
Q uod des ipsa supina, quod supina
C eruice excipias, quod ore hiulco,
Q uod'q; ipse eripiam tibi supinus.
A tq; illud moneo, supina uites,
N e lapsis pedibus ruas repente,
A ut in scriniolo renisa restes.
N am nec sat fuerit uocare matrem,
F urtum et reddere, supplicem'ue flere,
S ed nudo (mihi crede) crure, coxa,
N udo pectine, et usq; ad umbilicum
S enem perpetiere uerpulentum.
E t clames uolo, reddo, reddo, reddo,
P ro quo sic ego, subdo, subdo, subdo.

AD FOCILLAM.

Promissum mihi suauium dedisti,
Q uod mox dum repetis reuendicatum,
C lauso in scriniolo obserans locasti,
N unc furto quereris subinde plorans,
S urreptum tibi ne puella, ne fle,
V el triplex tibi basium rependam,
V nam si mihi lacrymam resolues.

AD FOCILLAM.

Lasciuos male temperas ocellos,
N ec nostræ miseret tamen senectæ,

Quantum uis iuuenes ama, foueq́;,
Dum ne me fugias senem puella
Atq; hos, atq; alios ames licebit,
Dum ne me abijcias puella amantem.
Nolo delitias, libidinesq́;,
Amisi uenerem, libidinemq́;,
Lasciuos oculos uolo, precorq́;,
Lasciuos quoties reflectis in me,
Et ridet simul, et doles, ocellos,
Inspiras iuuenis mihi uigorem,
Quin omnem simul exuo senectam,
Si ter blanda Focilla suauiaris,
Si linguam tenero sub ore sugis,
Si collo quoq; complicata pendes.

AD Franciscum Pudericum.

Quid Baias Puderice, quid ue fonteis
Suspiras tepidos, amoris expers?
Baias nam ueneres Cypro relicta,
Relictis charites procul Cytheris,
Desertis Paphiæ urijs uetustis
Migrarunt, amor & migrauit unà,
Et blandus iocus, et tener cupido,
Altrixq; & iuuenum, & senum uoluptas.
Quod si tu Puderice uina, cœnas
Suspiras, cupis et sales procaces,
Nimirum Capimontij recessus
Præstent hoc tibi, præstet & rosarum
Cultrix Antiniana. nanq; Baias
Quid dulceis celebrant, ament necesse est.

AD FOCILLAM.

Acedis quoties sacras ad aedes,
I nuisisq; deos, aduisq; templa,
T ecum ne comitem Focilla amorem
A dducas, moneo, domiq; clausum
S eruari in thalamo iube, caueq;,
N e diuos, hominesq; amore captos
A d rixam cieas, uocesq; ad arma,
E t sis causa tuae uolens rapinae.
Q uid demens moneo? nec ipsa amorem
I stis uulnerat usq; qui ex ocellis,
I nuitum fugies, amor nec ipse
T e te deseret, aut comes relinquet,
R egnum qui tenet in tuis ocellis.
H os tu sed tenui Focilla uelo
C ompressos tege, molliterq; uesti,
N ubemq; obijce tenuiore uitta,
F lammas ne iaculentur, & sagittas.
S ic & calfacies Focilla amantes,
N on ures tamen impotente flamma.
Q uid tum, quid misero seni, calor quem
I am iam destituit, Focilla fiet?
F iet quid misero seni Focilla?
Q uem frigus propè congelauit omnem,
C ui longe est opus ustulante flamma.
I am furtim misero reclude uelum,
O bliquis refoue & Focilla ocellis,
F urtiuo & refoue senem calore,
Q uo primam referet uigor iuuentam.

AD FOCILLAM.

E risu in lacrymas Focilla uertis,
A uertis quoties grauata ocellos,
I n risum è lacrymis Focilla mutas,
C onuertis quoties benigna ocellos,
Q ueis pacem geris, & geris duellum,
Q ueis & tristitiamq; gaudiumq;.
C ur ò cur tenebræ repente obortæ?
C ur lux destituit? dies nigrescit?
O biecit ne oculis Focilla uelum?
E t lucem obuoluit tegente uitta?
O iam detege iam Focilla uelum,
E t uittam remoue, & reclude ocellos,
Q ueis lucem simul & diem ministras,
E t lucem pariter, diemq; redde.

AD PETRVM Summontium.

Ducit dum choreas Neæra, linquunt
E t prata, & uirideis agros Napææ.
P ulsat dum citharam Neæra, currunt
A d plectrum driadesq;, oreadesq;,
C antat dum ad numeros Neæra, cultæ ad
C antum Naiades ruunt frequentes.
M iscent hinc thyasos, Neæra ducit,
E t ducit simul, & canit, canenti
A ssurgit nemus, assonantq; ripæ.
E t littus resono fragore plaudit,
P laudit cœruleis Auernus undis,
G aurus de specula superbus alta

E ffundit uiolas, rosas, Cyperos,
E t myrti teneros, thymiq; flores,
V nam & balnea consonant Neæram.
D ic o' dic age Petre, quæ uoluptas?
Q uæ mens tum tibi? non beatus esse?
N on Dis persimilis tibi uideris?
Q uid? cum de charitum manu capillum
O rnata, ambrosiæ & comam liquore,
I n te dulciculis tuens ocellis,
I n te lacteolo sinu refusa
I nstillat placidum tibi uenenum,
E t uultu, & labijs, & ore hiulco?
A n non inuideant dij tibi ipsi?
N on quod dij dederint, dedit Neæra,
I ndicas etiam ut dijs duellum.

SVM Montius amator ad Neæram.

S tillant de roseis tibi labellis
H yblæi simul, atticiq; rores.
S pirant de roseis tibi papillis
V na' corici, syriq; odores,
V ernos & Zephyros, recentem & auram
A fflas ambrosio Neæra ab ore.
T ecum ergo Syriam Neæra, hymetumq;,
A c defers Zephyri recentis auram.
Q uin ipsas charites Neæra, & ipsam
D um rides, ueneris refers figuram.
I stam sed remoue Neæra dextram,
N e me ne digitis Neæra mulce,
I stis articulis, sinistra & ista

Quicquid contigeris, repente prurit,
Et quicquid digito, ah miser liquesco,
Et quodcunq; manu Neæra tractas,
Imis intima pruriunt medullis.
Pruritum digitis Neæra præfers,
Pruritum manibus Neæra misces,
Prurigo tua dextera est Neæra.

AD ANTONIVM GALATEUM MEDICUM.

Gauranæ Galatee te puellæ
Expectant, calidis laues ut undis.
Expectant medicum salubre littus.
Lætentur medico iocante Baiæ.
Exultent medico lauante thermæ.
Qui risus tamen inde? qui cachinni,
Senex herniolose dum lauabis?
Qui lusus tamen inde? qui lepores,
Senex uentriculose dum natabis?
His te nec medicum dolere par est,
Risus qui soleas ineptiores
Vlisci, calido fluore uentri
Immecto, & liquidæ madore maluæ,
Tum beta, atq; oleo, sale, atq; melle.

AD PETRVM GRAVINAM.

Mecum si sapies Grauina, mecum
Baias, & placidos coles recessus,
Quos ipsæ & ueneres colunt, & illa
Quæ mentes hominum regit uoluptas.

H ic uina, & choreæ iociq́; regnant,
R egnant & charites, facetiæq́;.
H as sedes amor, has colit cupido.
H is passim iuuenes, puellulæq́;
L udunt, & tepidis aquis lauantur,
C œnantq́;, & dapibus, leporibusq́;.
M iscent delitias uenustiores.
M iscent gaudia, & osculationes,
A tq; unà socijs toris fouentur.
H as te ad delitias uocant camœnæ.
I nuitat mare, myrteumq́; littus.
I nuitant uolucres canoræ, & ipse
G aurus pampineas parat corollas.
Quis cum dulciculæ accubans Philenæ,
A d mensam calices madentiores
E xicces bibulus, cites q́; somnum.
H æc te, dum tenero in sinu quiescis,
D um lento caperis sopore, molli
A mplexu foueat, uocetq́; somnos
E t cantu, & numeris, strepente et aura,
C omponatq́; genis genas, & ori
O s blande admoueat, quiete & una
C oniungat placidos & ipsa somnos.
H æc Baiæ dederint tibi Grauina,
H æc capta illecebris tuis Philena,
H is in delitijs ages beatus,
M ecum dum placidos colis recessus.

INVITANTVR Pueri, & puellæ
ad audiendum charitas.

Ad myrtum iuuenes uenite, myrti
L aetæ dum charites canunt sub umbra.
A d myrtum teneræ simul puellæ,
L udunt dum charites, uenite cultæ.
C antant dum paphiæ, chorosq; ducunt,
E t sponsæ, & iuuenes fauete linguis.
I nadit choreas Venus. puellæ
I mmustæ pueris agant choreas.
I nadit choreas Amor. iuuentus
M isti uirginibus choros frequentent.
L ibertas sua balneis tributa est.
C ustodes abeant. senes ualento.
A dsint blanditiæ, ualete curæ,
E t rugæ ualeant seueriores,
T oto & littore perstrepant cachinni,
I psa & balnea molliter susurrent,
E t lusus teneri, & leues lepores.
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
D um lux est, pueri, puellulæq;
E xercete oculos simul procaces,
E xercete iocos benigniores,
E t suspiria grata blandiantur.
A t dum nox silet, & tegunt tenebræ,
I n molli thalamo mouete rixas.
A mplexu in cupido ciete pugnas.
N ullus sit lateri modus, pudor'ue.
C ertent oscula, morsiunculæq;.
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
M ane roscidulis nitescit ortis
F rondenti rosa ramulo, recentem

A fflans e' folijs benigna odorem,
A tq; hanc horridulo colonus ungui
D ecerptam uariæ implicat coronæ,
V ertitq; in proprios odoris usus.
M anat roridulis fluens puellæ
L abris ambrosius liquor, fragratq;
S tillans idalium per ora nectar,
A rdor quo iuuenum, sitisq; amantum
L enitur socio simul cubili,
I ungunt dum cupidos sinus, & una
M iscent humidulas per ora linguas,
S tillatq; e' roseis fluor labellis.
H unc, hunc o' iuuenes licentiores,
H unc florem legite, hoc liquate nectar,
V obis ambrosij fluant liquores,
V obis aßyrij fragrent odores,
E t suctis liquor effluat labellis,
L ibertas iubet hoc, Venusq;, amorq;.
V os o', uos alios item liquores
H aurite, atq; alios puellæ odores,
N ouas ambrosias, nouumq; nectar,
A fflatusq; animæ fragrantiores,
H os flores legite, has rosas parabit,
V obis lectulus has rosas liquate,
S pirans aßyriam simul, cyprumq;,
H os flores simul, & simul liquores
A fflabit thalamos, torusq; cultus.
H os ergo thalamos, torosq; nuptæ,
E t sponsæ colite frequentiores,
C ompreßu, illecebris, sale, & Titillis,

L usu, & mollitie procaciore,
H is rixas simul, & iocos seratis,
L ibertas iubet hoc, Venus'q;, amor'q;.
D ens rixas moueat, manus Titillans
E t lites ciat, & leueis querelas.
A st os & lepidos sales, & ipsæ
L inguæ suauiloquos strepant susurros.
A dmotæ tepido sinu papillæ
P acem concilient, iocos'q; paci,
E t lusus similes, iocis'q; uerba,
A mplexus similes & his, & illis.
L ibertas iubet hoc, Venus'q;, Amor'q;.
S ed iam Sol rapidos mouens calores
N os oci admonuit meridiani.
Q uo circa iuuenes, nurus'q; comptæ
P ost dulceis numeros, choris peractis,
I te hinc in thalamos meridiatum,
I te in gaudia, mutuos'q; lusus.
N ullus delitijs modus sit, ignem
S uccensum idalia fouete lympha,
Q uo fessas sopor irriget medullas.
H oc ipsa ocia nam meridiana,
E t mulcens simul imperat uoluptas.
H oc nati Veneris, Venus'q; mater.
I te, atq; unanimes fouete somnos.

DE IOANNE Pardo.

Dulces balneolæ, tepens'q; littus,
A c Baiæ eliciunt repente Pardum.
P ardum'ne eliciunt repente Baiæ?

P ardum num Venus, aut trahit Cupido?
I nfirmam ò ſapientiam, cui ipſi
P ræſcribit Venus, imperat Cupido,
E t natus puer, & puella mater.
E rgo mœoniæ caput paleſtræ
D ucetur Veneris ſuperba pompa?
D ucetur pueri nouus Triumphus?
S pectatam ò ſapientiam omnis æui.
B aias iam properat meus ſodalis.
B aias Mopſopiæ caput ſophiæ,
E t thermas petit. euge dulce littus,
D ulces balneolæ, lacusq́; auete,
O rbis delitiæ, Theatrum amantum.

AD MANLIVM Rallum.

Manli delitiæ attici leporis,
A tq; idem latiæ lepos camœnæ,
C antas dum teneros Lycinnæ amores,
E t coi numeros refers Philetæ,
D um molles Veneris reponis ignes,
Q uos dulcis tibi ſuggerit Tibullus,
N os Manli ſenio grauante preſſi,
M iſeni aut placidis uagamur oris,
B aiarum aut placidis aquis lauamur,
E t cultis genio fouemur undis,
H ortorum aut reſides tenemur umbra,
Q uos noſtra Antiniana, quos Patulcis
R uris delitiæ Maroniani
O blectant teneri lepore cantus,
Q uos ſeptem aſſiduis ſimul choreis

I llustrant cypriæ Deæ ministræ.
S eptem nam Venerem colunt puellæ,
M olles, dulciculæ, leues, tenellæ,
F ormosæ comites, decora pompa.
H æc curas abigens, molestiasq́;
I ucundi memor, et memor leporum
M iscet delitias, facetiasq́;
L udorum admonet, admonet iocorum,
A tq; ore, ac teneris procax labellis
A fflat blanditias, mouet titillos,
E t circum omnia lusibus serenat.
I lla et munditiem, leuesq́; cultus,
E t curat nitidos beata comptus,
V nius studium nitellæ, et unus
O rnatus amor, elegantiæq́;.
A h labes ualeat, ualete sordes,
H uic sola et species, decorq́; solus
E st curæ, ratioq; & una formæ,
S pectari cupit undiq;, et probari,
Q uis cultus deceat, colorq́; qualis,
Q ui comptus niueos honestet artus,
O mnisq́; in tenero decore cura est.
H æ gratæ idaliæ Deæ ministræ
A ssistunt thalamo, coluntq́; diuam,
H æ gratæ comites uagantur unà,
A tq; unà uarias agunt choreas.
H inc nomen charitesq́;, gratiæq́;.
A t petis oculis, decente nutu
G audens Opsiglycêa, quamq́; blandis
L ætatur Chariotaris susurris,

Sollers

S ollers illecebris, faceta dictis,
Quæ gratis animos iocis Titillat,
D iuersas ueneri faces ministrant,
A tq; ignes uarijs fouent uenenis,
E t uel melle linunt, linunt'ue felle,
A ut acri modo temperant dolore,
A ut spe, aut lætitia, modo ex utrisq;
I nspersos relinunt, simul'q; miscent
I mmite, et placidum, nihil'q; linquunt,
Quod sensus moueat, uices'q; amantum.
H inc cantu tenero, fide & iocosa
I nsignis Gelopœia, nobilis'q;,
E t risu, & lepidis decens cachinnis,
A tq; exculta sinum, comam repexa,
P assu composito, decora gestu,
O mneis'q; ad numeros, modos'q; prompta
F ormosis Pasithinne lacertis,
H amatas acuunt manu sagittas
I mmiti puero, nouant'q; tela,
Quæ mox idalijs premunt lacunis,
T ingunt et medico recocta succo.
C rudeles calami, truces sagittæ,
C uspis queis adamantina, ast inertes,
Queis est plumbea uena. ter beati
F elices quater hic, & ille, quem'q;
F ixit cuspidis aureæ pharetra.
I nfelix nimium, mali'q; fati,
H æsit cui lateri æreum uerutum.
H ic tot perpetietur ipse, tot'q;
A rtes, quot rapidæ, et leues puellæ,

Quot quot longo in amore sunt labores,
V t possit miser omnibus uideri.
A n Manli paphiæ tibi ministræ
S trinxere aureolam liquore pennam
I ntinctam cyprio? hinc tibi Lycinna
E t risu facilis, benigna & ore,
A tq; uni tibi se beata comit,
O felix amor, o poeta felix.

DE FABIO LOPITIO.

Quæris qui Fabium, Lopitium'ue,
I llum quærere desine in theatris
A ut urbis plateis, foro, aut palæstris.
M usarum hic tacitos colit recessus,
E t puci ædiculas sibi sacratas,
I llinc aonios legit libellos,
E discens elegos Propertianos,
A dmirans numeros tuos Tibulle,
E t quos ad citharam refert Corynna,
A ut magni ad lituos canit Maronis,
D iuini aut Ciceronis haurit artes,
C urans Socraticæ instituta uitæ.
H ic quæras Fabium, Lopitium'ue.
N am Puci hospitium colunt camœnæ,
M usarum Fabius colit recessus.

AD PETRVM Paulum Sarranum.

Effingis ueteres Petre, & recenteis
F ormas grammaticos, nec est inuentus,
C ui plus debeat ipsa, siue morum

M ira simplicitate, seu bonarum
S umma cognitione litterarum.
I dem Paule nouos colis poetas,
O bseruas ueteres, facisq; & ipse
V ersus, ac numero uenustiore,
N escis nec ueteris larem sophiæ,
H unc ergo tibi Petre Paule nostrum
C ommendo Ioui anulum quatrimum,
E t matre ingenua indole et pudenti,
H unc dignum institue et patre, & camœnis.

AD MARINVM THOMACEL lum, & Petrum compatrem.

Annos sex nouies Marine amici
V nà uiximus integello amore.
A nnos tot pariter, quiete & unà
T erni Compater egimus, nec ullas
S ensit noster amor per hæc querelas,
E xemplum fidei, atq; amoris unum.
H anc mentem, hos animos sibi requirunt
L ucrinæ quoq; balneationes,
H anc legem & cyathi frequentiores.
Q uare hoc nunc agite o mei sodales
A equatis numeris, tenore eodem
S cyphos tergeminemus, & trientes,
S it triplex acies, triplexq; Mauors,
A c Marte in medio, calente rixa,
T ernas i Puer, euoca et puellas,
N ostram ut calfaciant simul senectam,
Q uæq; inter pateras, furore in ipso,

P acis commoneant, ferantq; lusus,
I nterq; oscula mollibus labellis
I ncludant animæ senilis auras,
C ontingantq; animæ uirentis aura.
H æc est illa Marine lenis aura,
F lat quæ de teneræ sinu puellæ,
Qua mulcet iuuenum Venus calores,
S enum et frigida corda confocillat.

AD VXOREM.

Oblita es thalami, toriq; nostri,
O fallax senij mei leuamen,
C onnubij immemor, immemorq; amorum,
O fallax amor, o nihil fidele,
E rgo sub tremula miser senecta
A te destituor, mihi nec ipsa
I nsomnis ueniens, leuas senectæ
I psius grauidas dolore curas.
N atum nec memorem senis parentis
A h dura esse sinis. ualete uterq;
H as uobis sine perferam procellas
L anguens, frigidus, atq; destitutus,
V ana o nomina, spesq; liberorum,
H eu res coniugij parum fidelis.

DE HANNIBALE FA
matio in balneis.

Dic o dic puer, Hannibal ne lauit?
L auit, sed latitat puellæ in ulnis,
H ic Famatiolus latet, litatq;

P ersoluens ueneri sacrum, quod olim
V ouit pro teneræ salute Hyellæ.
T u ne pollue sacra, ne ue turba.
V erum ipsas charites uidere fas est,
V nà dum uiolas regunt, rosasq;,
E t gratas ueneri parant coronas.
M olles en digitos, manus tenellas,
E t quis de niueis nitor papillis?
Q uem ore è roseo refragrat aura?
I am Famatiolum litasse uerum est.

DE FOEDERICO REGE AD
Balneas accedente.

Q uid, quod plus solito serenus aer?
E t gramen uiret, & nitescit arbor?
Q uid, quod plus solito canunt uolucres?
C antant gutture leniore cycni?
P rogne et lugubrioribus querelis?
E n Spirant Zephyri salubriores,
E t rident pelago silente arenæ
N ullo et murmure littus obstrepescit,
E n ducunt choreas per arua Nymphæ,
E t musæ numeris suis sequuntur,
I psa et balnea perstrepunt chachinnis,
A n non, adueniente Fœderico
I psa & balnea molliter cachinnent?
I psa & littora suauiter susurrent?
A gnoscunt dominum suum lacunæ,
R egem balneolæ suum salutant,
A ssurgunt et hero suo liquores,

A duentat decus elegantiarum,
E t flos aduenit omnium leporum.
I llum delitiæ sequuntur omnes,
I llum munditiæq;, gratiæq;,
E t sceptro speties potente digna.
N e'ne balneolæ timete, ne ne
M auortem socium, Trucesq; uultus.
M auortem socium nihil timete.
I ussa nam timet ipse Fœderici.
P aretq; imperio, & ueretur illum,
F elices domino lauante Thermæ,
F elices et hero lauante Baiæ,
O felix spaciante rege littus.
M yrti dicite, Io euge Fœderice,
E uge Io canite, euge Fœderice.

DE Marte in balneis lauante.

Mars ne in balneolis? ualete castra,
M ars ne hic ipse lauat? ualete bella,
C umq; illo est Cytherea? pax adesto,
H oc sors imperat ipsa Fœderici.
T u uero Venerilla dulce cœli,
E t terræ decus, unicum et leuamen,
M olles illecebras decoro amanti,
B landos Martiolo tuo susurros
F ac, et delitias, libidinesq;,
M isce & suauia, iunge dulce murmur.
H is lusus adhibe beatiores,
M ox tinge Ambrosio liquore fessum,
S. omnus quo placidus per ossa serpat,

Et belli rapidus furor quiescat,
Hoc hoc te rogat ipse Foedericus.

DE BATHYLLA.

Lauit delitium meum Bathylla,
Lauerunt charites simul, uenusq;
Intrans balneolum lauatq;, & haeret,
Quae sit de numero, choroq; quarta,
Quaenam sit charis, extera aut puella,
Vnus cum decor esset, una forma.
Dumq; haeret dubitans, & hanc, & illam
Per risumq;, iocumq; suauiatur,
Spirauit roseo Bathyllae ab ore
Fragrans Ambrosij liquoris aura,
Quae iam de charitum coma fuesset
Spirare, artifici manu reposta,
Stillatim & medico liquore tincta.
Tunc ridens Cypris extera o' puella
Viasti charites meas, ab arte
Quis spirat coma, cum tibi e' labellis
Stillent ambrosiae perennis aurae.

DE Hieronymo Carbone patricio Neapolitano.

Cur ille in fluidis calescit undis
Carbo? cur fluidus liquor coruscat?
Carbo cur tepet? incalescit unda?
Annon & Venus e' liquore nata
Ignescit face? uis amoris haec est.
Ergo balneolis meus sub ipsis

C arbo, aut æstuat impotente flamma,
A ut rursum nimio è gelu tepescit,
V t frigus modo nunc calor recurset,
T abet nobilitas amore uicta,
T u uero Theonilla dum lauaris,
F eruentem simul, & simul tepentem
C arbonem cole· sic tibi è capillis
S tillent semper amomia, sic ab ore
S pirent ambrosiæ liquentis auræ.

AD TERINAM.

Tecum si liceat uelim Terina,
M e tussis licet & præmat grauedo,
T ecum has frigidulas fouere nocteis,
O nocteis mihi ter quater beatas.
O somnos sine fine prurienteis,
M ecum sub tepido Terina lecto,
M ecum sub teneris fouebis ulnis,
M ecum roscidulis procax labellis,
E t suges simul, osculaberisq;.
O nocteis mihi ter quater beatas.
Ne tu ne digitis Terina sæui.
Ne sæui aridulo Terina dente.
A h quid pallia lectulo excidere?
A h quid lectulus ipse subtremiscit?
N e sæui rogo, ne Terina sæui.
Sic sic ò mea sæuias licebit.
H ac mecum ratione litigato.
N unc uinci patiare, nunc repugna,
E t nunc oscula porge, nunc negato,

N unc risum lacrymis, iocisq; fletum
M isce, & dulcia uerba tinge amaris.
Hæc cum feceris o Terina, mox te
A d lusus placidos resolue mecum,
C omplexa & teneris senem lacertis
L udas delitias uenustiores,
D icas blanditias procaciores,
F ingas nequitiam proteruiorem,
E t ludos age fac licentiores,
E t noctem quoq; duc amantiorem,
D um lassis sopor instet ex ocellis.

AD SVARdinum Suardum.

Et noster quoq; balneas frequentat,
C umanum colit & sinum Suardus.
A deste hendecasyllabi lauanti
R omano & sale, & attico lepore,
M ulcete & placidos sinus legentem,
E t cantu & numeris Catullianis,
Ne tu ne mea Syrmioni desis,
I ntactos calamis modos referre,
O blandis comes, atq; amica cycnis
Dic o dic aliquid meo Suardo
Quod dulce & lepidum, quod & uenustum.
S ic nostra Antiniana, sic Patulcis,
N unquam non roseas tibi corollas,
N unquam non tibi myrteos liquores
G ratæ sufficiant, & usq; lætas
S ebetus salicum ministret umbras.
Regnabat ueneris puer, iugóq;

H eroas, superos, Iouemq; & ipsum
V ictor subdiderat, coegeratq;
V ictos, seruitium pati superbum.
S upplex Acrisij ad fores iaceret
R egnator superum futurus imber,
D uctaret niueos greges Apollo,
A mphriso teneras leuante curas,
N eptunnus liquidos subiret amnes,
E leæ ut foueat sinum puellæ,
E sset Persephone rapina Ditis,
L udus Mars Veneris, senex equinos
A h diuum pater induisset armos.
I re ad lamidas osculationes
O rnato properaret ore Luna.
E rgo hinc uulnifico superbus arcu,
P rostratorq; hominum, deumq; uictor,
E t cœli domitor puer, soliq;,
A usus Pallada, Palladisq; pectus
I ntorto penitus ferire telo,
I nnisusq; humeris manu, genuq;,
L unato iaculum tetendit arcu.
I rato minitante uulnus ictu
A uertit dea tortileis sagittas,
A c uanas Iaculi refregit iras
P rætenta ægide, gorgonisq; crine,
Q uo uiso, pueri repente ocelli
A fflati tacito ueneno ibidem
O bducunt tenebras. uocatq; matrem
I nfelix puer, obtegitq; uultum,
E t flens lumina capta pergrauatur

I nfelix amor, abdit & pharetram
A h mœrens Amor, ah puer misselle,
E t cæcus simul, atq; inermis erras.
A h terræ domitor, simul'q; cœli
R ideris pariter dijs, uiris'q;
I mbellis pariter, puer'q;, Amor'q;,
I nfelix iterum puer, deus'q;,
D elapsæ interea polo sagittæ
I ussu Palladis, ægidis'q; tractu,
Q uæ fixæ steterant, rotante penna
S axosi procul Ansuris recessu
S ubsidunt parili simul ruina.
H ic illas dea uertit in uirentis
S yluam suberis, ac referre iussit
A tro corticæ, fungidis'q; uenis
C onatus fragileis, minas'q; inaneis,
E t uanos sine uiribus tumultus
I n fungos igitur repente uersæ
E gerunt facileis solo meatus,
E gerunt teneras repente fibras,
M ox sese tenues agunt in auras,
S urgunt'q; in solidum subinde robur
S cabro corticæ, fungidis'q; libris,
Q uo post in soleas, pedum'q; in usus
V ertant obprobrium perenne secli.
Q uid sæuis dea? Q uid fremens minaris?
A ut cur ægida concutis'q; parmam?
N am mater pueri dolore uicta
P hœbum consuluit. recludit ille
F atorum seriem docens salutem

B aianis fore fontibus petendam.
Q uod mox contigit annuente fato,
C umanos puer ut sinus pererrans,
I ntrauit placidos lacus, & ipsis
L auit fontibus, ac calente lympha.
T er ludens, oculos puer lauabat,
T er natans, puer ora surrigebat,
I lli candida lux repente fulsit.
F ulserunt nitidæ ad latus pharetræ,
E ffulsit nitor aureus metalli.
F ulserunt nitidi lacus, sinus'q;,
F ulsit plus solito serenus aer,
E t toto micuere littore undæ.
T um felix amor, & puer, deus'q;
T inxit spicula feruidus in undis.
M ox læto pariter salutat ore.
S aluete ò liquidi lacus, & undæ.
S aluete ò latices mihi salubres.
O salue mihi Tulliana lympha.
D e cuius merito resumo tela,
C uius munere & hic resurgit arcus.
Q uò sitis memores meæ salutis
H oc'q; ut secula, posteri'q; norint,
Q uæ uis est mihi, quæ meis sagittis,
H æc ipsa & tibi sit salubris unda,
Q uæ uis est mihi, quæ meæ pharetræ.
S it uobis latices, bonæ'q; thermæ.
M ecum uos pariter fouete amantes,
E t curas iuuenum, et puellularum.
M ecum hos & capite, & tenete captos

Gratis

G ratis illecebris, leporibusq́;.
N unquam blanditiæ, iociq́; desint,
E t nunquam choreæ, leuesq́; cantus.
S emper desidiæ, libidinesq́;,
E t cœnæ, & lepidi sales, & ipsæ
A ssint nequitiæ, procaxq́; lusus.
O dulces mihi balneæ, & salubres,
D ulces balneolæ, uenustulæq́;.
I psa & littora, & ipsi ament recessus,
E t tellus amet, atq; ament lacunæ.
D ixit, mox residem tetendit arcum,
E t strinxit uolucres manu sagittas,
Q uis & flumina fixit, & paludes,
E t colles simul, atq; opaca lustra.
C onfestim uolucres simul, feræq́;,
E t pisces simul in furorem adacti
S enserunt pueri trucem pharetram,
S enserunt syluæq́;, flosciculiq́;,
B aianis amor ipse ut insit undis.
Hæc ludens mihi Syrmonis. at tu
S ic nostras cole balneas Suarde,
S ic nostri lege littoris recessum,
V t leges teneas Amoris, ut te
E t littus sciat, & sciant lacunæ,
E t colles quoq; sentiant te amare.
Q ui Baias colis, & colas amores.

SALVTEM DICIT Hendecasyllabis. hinc rogat lectores, ut suo cineri bene precentur.

Auete Hendecasyllabi, meorum
A uete illecebrae, ducesq; amorum,
A uete ô Comites meae senectae,
R uris delitiae, atq; balnearum.
S it lusum satis, & satis iocatum,
E t finem lepidi sales requirunt.
E st certus quoq; terminus cachinnis,
E rgo qui iuuenes meas legetis
N ugas, qui tenerae iocos thaliae,
O ptetis cineri meo quietem.
Sit tellus leuis, & perenni in urna
N on unquam uiolae, rosaeq; desint,
T ecumq; Elysiis beata campis
V xor perpetuas agat choreas,
E t sparsim Ambrosii irrigent liquores.
Sic uobis in amore nil amarum,
N il insit nisi dulce, sic amando
E t noctes pariter, diesq; agatis.
A ssistat lateri & comes uoluptas.

IOANNIS

IOANNIS IOVIANI PONTA NI TVMVLORVM LIBER.

TVMVLVS DRVSILLAE.

V ne etiam Drusilla iaces? te ne improba Cloto
t A bstulit? an dubitem numina & ipsa mori?
T ecum delitiæ, tecum ueneres'q;, ioci'q;,
Et decor, et cultus, munditiæ'q; iacent.
B landitias, charites'q; omnes extinxit auarum
Funus, & ex ipso est funere inermis Amor.
O cia Amor. Venus ocia agit. discedite amantes.
Bella uacant iuuenum. Libera corda uacant.
S ed nec bella uacant, nec Amor sua perdidit arma.
Transtulit in superos tela, faces'q; Venus.
N unc superos Drusilla feris, nunc spicula mittis.
Tela oculis, oculis retia, & ore paras.
I uno Iouem, Citherea tuum complectere Martem.
Cœlum amat. an cessas drusula tende. feri.
I unonem spernet coniux, dirceius Heben.
Ius tibi cedet Amor. cedet et arma Venus,
I ura dabis superis. superi tua iussa sequentur.
Ipsa sedes, uulgus sternitur ante pedes.
S ed nec iura dabis, nec dij tua iussa sequentur.
Ipsa iaces. tellus et breuis ossa tegit.
L ætatur Iuno cuius prece sedula Cloto

Sustulit.i demens, et uenerare Deos.

TVMVLVS Luciæ filiæ.

Liquisti patrem in tenebris mea Lucia, postquam
E luce in tenebras filia rapta mihi es.
Sed nec tu in Tenebras rapta es. quin ipsa tenebras
Liquisti, & medio lucida sole micas.
Cœlo te natam aspicio. num nata parentem
Aspicis? an fingit hæc sibi uana pater?
Solamen mortis miseræ. te nata sepulchrum
Hoc tegit, haud cineri sensus inesse potest.
Siqua tamen de te superat pars nata, fatere
Felicem quod te prima iuuenta rapit.
At nos in tenebris uitam, luctu'q; trahemus.
Hoc pretium patri Filia quod genui.

TVMVLVS Angelinæ senensis.

Ne cœlo idalium sydus, ne quærite Amantes,
Occidit ipsa, latet uicta dolore Venus.
Lugent te Angelina Deæ. flet gratia, Amor'q;.
Deseruit tristeis tristis & ipse Senas.
Extinxit'q; faces puer, excussit'q; pharetram,
Et decor humatas traxit in ore notas.
Mundiciæ, cultus'q; nigra sub ueste pheretro
Intulerant. ducit funera acerba pudor.
Vt posita est tumulo, cunctæ planxere puellæ.
Abrupit flauas blandida Nympha comas.
Has inter Iunipra graui superata dolore
Mœsta silet, lacrymæ pulchra per ora fluunt.
Ipsa lauat corpus lacrymis, ungit'q; liquore

Quem

Quem niger è lento palmite fundit arabs.
Ipsa uale. extremum peragit dum uoce retenta
Concidit, & uisa est se quoq; uelle mori.
Dij factum aspexere, breui nam tempore surgit
Iunipera è lacrymis Iuniper orta tuis.
Mansit Arabs odor in ligno de cortice amaras
Qui referat lacrymas. nunc quoq; gutta cadit.
Qui sparsi crines tumulo iacuere peremptæ,
Nunc uestit ramos horrida fronde coma
Dis pietas, Iunipra tua est accepta sorori.
Contingit per te nanq; perennis honos.

TVMVLVS IESELMINAE.

Parce hospes uiolis. manes ne læde sepultos.
Si nescis, flores hi quoq; numen habent.
Quæ uiolæ nunc sunt. fuit olim culta puella,
Vota parum felix. soluere quæ nequijt.
Vouerat amplexus primos, atq; oscula prima,
Et primos flores hoc Hymenææ tibi.
Non passa est Lachesis. miseri posuere parentes
In tumulo, & mœstis thura dedere focis.
Certarant quæq; ora rosis, quæq; oscula gemmis,
Atq; oculi, per quos bella parabat Amor,
Tabuerant, immane nefas, tenuesq; papillæ,
Scilicet optasset quas Cytherêa sibi.
Tum memor ipse sibi uotos hymenæus amores
Transtulit in florem corpora uersa nouum.
Pro cute subriguit cortex, proq; ossibus hæsit
Stypes, et è fibris fibra renata sua est.
Plurima quæ fuerat Nymphæ coma, plurima mansit

Et densum folijs præbet opaca nemus.
S parsus & in toto fuerat qui corpore candor,
Nunc multo niuei floris honore nitet.
M ansit odor, mansit'q; alio sub corpore nomen.
Hoc uoti pretium dia puella tulit,
I eselmina fuit nomen, flos dictus ab illo est.
Quisquis amas, Tumulo parce, nemus'q; cole.

TVMVLVS VIOLANTHIS.

H. Quæn'hic uirgo iacet? M. Cuius de funere mærens
Fregit Amor pharetram, dissecuit'q; genas.
H. Quis comes in tumulo? M. Lusus, ueneres'q;, ioci'q;.
H. Quis tam demisso qui madet ore? M. decor.
H. Quod nomen? M, Violanthis. H. Origo nois unde est?
H. Surgebant uiolæ fixit ubi illa pedem.
H. I mmanẽ Lachesin, qđ nunc rapis, heu breuis est fons
Quem neq; ros posthac, lympha nec ulla riget.

TVMVLVS AVRAE.

T e cum unà mea nata mori, mater'q;, pater'q;
Debuimus, tribus hæc ut domus una foret.
N ata patri, nata matri. & soror una sorori
Dic ah dic miseris nata soror'q; ubi es?
H as pater infelix lacrymas, miseranda'q; mater
Exoluit. crines hos soror atra tibi.
N ata audi. pater hic genuit. dedit ubera mater
Et tenera infelix pressit ad ora soror.
N on audis. nil dona mouent ingrata, nec usquam es.
Nec pietas. aut est ullus in orbe Deus.
T erra tibi has lacrymas miserorum dona parentum
Mobilis

Mobilis. at uoces aura sororis habe.
A ura tenes, quod adhuc nomen miserabilis auræ
Terra quod heu cineres uiscera nostra tegis.

TVMVLVS ELISIAE.

Quæ potui lacrymans persolui funera mater,
Et tibi quæ nollem filia dona dedi.
N am tecum quamuis primo cum flore iuuentæ
Optarim cineres contumulasse meos.
S ed uetuere Deæ. Natura sæuior illis,
Et proprio quod non ense iacere licet
H æc Ariadna tibi soluit cum coniuge grato
Aeternum, ac felix mater Elisa Vale.

TVMVLVS SANTIAE.

Quod uitam sine me coniux inuitus agebas
In lucem ipse artis munere restituis.
S ic tibi nec sine me uita est ingrata futura,
Nec mors quam fuerat, tam sit acerba mihi.
S ed neq; me ad lusus, uel ad oscula grata uocabis
Mutua. ne'ue etiam uerba referre putas?
N am corpus pictura refert. non corporis usum.
Atq; hæc nunc uates, Santia non loquitur.

TVMVlus Antonij Panhormitæ.

S iste hospes. fas est cantus audire Dearum.
Grata mora est. musæ nam loca sacra tenent.
A ntoni monimenta uides. hinc templa frequentant.
Illi fuit sacri maxima cura chori.
I llum sæpe suis medium statuere choreis.

Duxit compositos arte docente choros.
S æpe lyram cessit Clio, cessere sorores,
Concinuit teneros uoce, manuq; sonos.
E xtinctum fleuitq; Aon, fleuitq; Aganippe.
Sebetus miseros egit in amne modos.
S irenes quoq; de scopulis miserabile carmen
Ingeminant, planctu littora pulsa sonant.
P ierides tristem ad tumulum effudere querelas,
Pierides passis post sua terga comis.
H inc creuit desyderium, nec cura recessit
V atis. at extincto uate recessit amor.
C onueniunt nunc ad tumulum, celebrantq; choreas,
Et memorant lusus magne Poeta tuos.
E n audis? sonet ut lenis concentibus aura?
V t strepat applausu concita terra pedum?
H æc uati memores Musæ post fata rependunt.
Carminis hoc meritum est, num satis? hospes abi.

TVMVLVS THEODORI.

S ume lyram. dic Musa modos. dũ condimus umbrã,
Et puer, et coluit numina uestra senex.
I ndignus tellure, Deos Theodore petisti
Sera quidem, tamen est longa parata quies.
V irtute, ingeniiq; bonis hoc ipse parasti,
V t cœli aspiceres aurea tecta senex.
N os artus terra tegimus, tu caste sacerdos
Da requiem, Aeternum iam Theodore Vale.

TVMVLVS Francisci Hauriæ.

M anibus hoc sacrum est. Manes ne læde uiator

Sed terram cineri quæso precatre leuem.

H auria Franciscus iacet hic, iacet ipsa uoluptas.
Delitiasq; orbis inuida claudit humus.

H eu fatis inuise puer, fallaxq; parentis
Spes, et Germanæ cura, dolorq; tuæ.

T une puer miseræ subito tam erepte parenti?
Heu nimium misero mors properata tibi est.

Q uod si certa suas referunt post semina messes,
Nimirum hæc casiam, Thuraq; terra dabit.

TVMVLVS Compatris.

C. D ic Tumulo pia uerba. feres pretium. Iacet hic, qui
Non sensit liteis, iurgiaue ulla domi.

H. M acte uir ingenio spiret uer. floreat urna.
Dent pacem & cineri numina. da pretium.

C. D o pretium. fuge uincla tori. fuge iura mariti.
Non tibi erunt lites, iurgiaue ulla domi.

H. D ucta est. coniugium subij, succurre marito.

C. Ducta est Parthenopæ si tibi, uiue Senis.

H. M acte iterum tibi uer spiret. tibi floreat urna.
Et pascant manes Attica mella tuos.

C. C ompater hanc legem statuit. connubia uita.
Connubijs nanq; est addita rixa comes.

H. I ncrescant tumulo uiolæ. nascatur amomum.
Vestiat & cineres spica alissa tuos.

TVMVLVS Penthesileæ Sororis.

S eptennem te fata soror rapuere parenti.
Dum tener in cunis ubere matris alor.

N on sensi tua fata. tamen consueta petabam

O scula, consuetos blanda per hora modos.
S æpe sinum, dulceis'q; iocos, teneros'q; chachinnos,
Et uultum, & gratis illita uerba sonis.
S æpe etiam lacrymis, quod abes, et uoce querebar
In somnis etiam sæpe petita mihi.
E t risi quod ades, fleui quod abire parabas.
V bera'q; ex ipso reppulit ore dolor.
S enserat hoc nutrix, fingit uocem ipsa sororis.
Admoui repetens ubera ad ora mihi.
H oc potui soror in cœnis præstare peremptæ
Nunc titulum, et lacrymas uerba'q; fratris habe,
S parge puer uiola Tumulum. diffundito Nardum.
Fumet odorato myrrha'q;, thus'q; rogo.
A ccipe'q; & lacrymas fratris soror, accipe questus.
Atq; etiam, atq; etiam Penthesilea Vale.

TVMVLVS Leonardæ Auiæ.

H. D ij manes saluete, an quas hic conditis umbras?
M. Salue hospes, sanctam condimus hic animam.
H. Q uis Titulus? Ma. Leonarda iacet Pōtana sepulchro.
Post centum, ac denas conditur hic segetes.
H. C ustodes quis uos statuit? Ma. probitas'q;, pudor'q;.
Constituit Tumulos an Dea? Ma. constituit.
R elligio Tumulos statuit. iuuere puellæ
Pierides, quoniam cura nepotis erat.
T u requiem cineri optato. Sic fata quiescant
Et tua. uis ne aliud? Ho. iam'q; ualete, abeo.

TVMVLVS PATRIS.

I n tumulo situs est Vatis pater, hoc satis esset,

Sed pater ipse suis laudibus auctus erat.
Non est quod tumulo exoptes, cœlum ille petiuit,
Sed uenerare pijs ossa reposta locis.
Ante diem rapuit Iacobum mors. filius illi
Quæ nequijt cunis, dat modo iusta senex.

TVMVLVS VENERILLAE.

Hos tumulos ne temne precor. ne temne uiator.
Sic tua contingant gaudia, si quid amas.
Da requiem, & cineri. Virgo iacet, huic sua quondã
Regna ferus cessit, matre uolente, Puer.
Spirabat ueneres oculis, afflabat amores
Ore, sinu charitas, desidiam'q; genis.
Contulerat studium formæ nihil, & tamen illi
Sæpe comam finxit, pinxit & ora Venus.
Consuluit speculum nunquam. Cytherea negarat,
Ne flammam è facie duceret ipsa sua.
Risisset, blandi passim comitantur amores.
Ridebat fuso gratia & ipsa sinu.
Hanc iuuenes arsere, senes cupiere, puellæ
Optauere marem. Qui uidet, ille perit.
Persephone inuidit, uellit'q; a uertice crinem.
Illa cadit, cecidit forma, decor'q; simul.
Ipse amor, ipsa Venus misero incubuere pheretro.
Planxerunt charites pectora nuda manu.
Vt spolia, effigiem'q; uidet plutonia coniux
Pœnitet, & specie uincitur inuidia.
Fannia dicta fuit uati. Venerilla puellis
Quisquis amas. Tumulo serta, rosam'q; dato.

TVMVLVS Henrici Puderici.

Quid satis huic hospes cineri feliciter optes?
Cui fuit ex omni parte probata fides.
Cognatis. Patriæ bonus, & uir commodus agris.
Vtilis & bellis. Par'q; domi, atq; foris
Detractum Henrico nihil est. sub iudice morum
Quo merito iactat se Puderica domus.
Dic igitur pia uerba simul cum thure sacerdos.
Da nardum. huic tumulo dicere non sat aue est.

TVMVLVS Harmosinæ.

Harmosine iacet hic, fractos quos respicis arcus,
Et sparsos crines, atq; sine igne faces.
Arcus fregit amor. Charites sparsere capillos.
Extinxit'q; suas ipsa Erycina faces.
Quæ tumulo increuit laurus myrti'q;, rosæ'q;
Pieridum è lacrymis noueris esse satas.
Harmosine extincta est, Sensus'q; extinctus amandi
Nemo amat. & numen desiit esse, Venus.
Infelix quid ages uates? i, desere cœtum,
Et pete inhumanis lustra habitata feris.
Frange lyram. Contemne deos, lucem'q; perosus,
Noctem ama, & á somnis gaudia posce nigris

TVMVLVS Thermionillæ.

Hunc tumulum, si quis tumulũ uocet hunc: ubi Nais
Syluicolis habitat Nais amata procis.
Hunc Tumulum cultæ'q; nurus, teneræ'q; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.

N ai doce causam. nam te pars tangit honoris.
Sic ego sic roseo Naias ore refert.
D octa lyra, docta et cantu, spectanda choreis,
Et præsignis acu Thermionilla fuit.
H anc multi petiere, & multos ipsa petiuit.
Ausa dare & cunctis, ausa rogare prior.
C ui pretium sine honore fuit, primaq; iuuenta
Exegit gratis manus amoris amans. munus
I nde ubi ruga genas laxauerat, aduocat arteis
Sedula, & ignotas tentat inire uias.
M unera dat, blandasq; preces ad munera iungit,
Et precibus gratos adijcit apta modos.
A nte hanc indoctæ iacuere ad uota puellæ,
Et nulli motus, linguaq; muta fuit.
P rima leues agitare nates, tremulumq; mouere
Scit femur, & gratas continuare uices.
E t docet inter opus miscere ad gaudia rixas,
Et querulum murmur, uerbaq; digna iocis.
O scula nunc repetita dare, ac repetita referre,
Et nunc pugnaces opposuisse manus,
P rima arabum molli de pectore fudit amomum.
Pestanam & cypria miscuit arte rosam.
E t leuem erasa uellit languine pubem.
Vt nunc ars hæc sit, quæ rudis usus erat.
A t postquam confecta situ, confecta senecta
Tabuit, & nullum comperit arte locum.
V rbe procul licta, molleis concessit in hortos,
Delitiasq; petit rubre Priape tuas.
S acra dei multa cum relligione ministrat,
Et pleno felix pectore numen habet

Hanc adeunt quæcunq; optat, uel amare recusat,
Atq; redit uotis utraq; plena suis.
Ipsa uelit, faciles educit carmine partus.
Fœcundam, & sterilis quæ fuit ante, facit.
Ipsa uelit, sæuas compellit amare nouercas
Hippolyto parteis sollicitante suas.
Longum est enumerare. Cytæida uicit, & illam,
Quæ potuit fratris spargere membra sui.
Quæ potuit nautas in mille nouare figuras
Tantum illi nomen marsicaq; herba dedit.
Hinc Tumulum, cultæq; nurus, teneræq; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.
Ipsa ministerijs data sum comes, & mea certa
Nota fides. Vni fidit & illa mihi.
Si meritum quæras. Vtraq; est accepta Priapo,
Prostratæ & pretium uirginitatis habet.

TVMVLVS MIRTILAE Puellæ Neapolitanæ. Amator ad tumulum queritur.

Hic soli mihi flere licet, tu laurus, & una
Myrtus ades, paucis et lapis iste notis.
Parue lapis, quem flore nouo, quem thure sabæo,
Et ueneror multa tum prece, tum lacryma.
Tu mea, tu miseri Tumulo male contegis isto
Gaudia, & exultas sæue dolore meo.
Redde meos. mihi redde meos, redde ĩprobe amores.
Quid iuuat è lacrymis immaduisse meis?
Immadeas. maduisse iuuet. Si non mea flendo
Lumina siccatæ deficiunt lacrymæ

Sed

S ed lacrymas tibi habe. nec. n. queror, accipe odores.
Accipe cum fletu munera mista suo.
V nguenta, atq; rosam, & costum properate puellæ,
Et uiolam, & mitis spargite ueris opes,
S pargite opes arabum, lacrymas ego, tu lapis illas
E bibe, & in rorem lumina abite nouum.
R ore nouo madeat tellus, quæ contegit ossa,
Ossa pios maneis, Numen & ossa meum.
A t tu perpetua laurus quæ fronde uirescis
Tu myrtus, de qua myrtila nomen habet,
F undite odoratos flores, Syluamq́; perennem
Ad tumulum lacrymis crescite & usq; meis.
C rescite iam in latices. liqdum iam soluor in amnē,
Iam fluo. Sed fluidum me tamen urit amor.

TVMVLVS BARCAE Anallæ.
ipsa loquens inducitur.

P athma mihi in patria nomen tellure, Ioanna
Hic fuerat. Mauro Barca uocata Seni.
S eruiui Mauro, ingenuam me patria uidit.
Hic domini laribus ius uel herile dedi.
M unditijs placui dominæ, fusóq;, fideq́;
Demerui dominum sedulitate, & aqua.
N ec Musis non cara fui. me carmine musæ
Donarunt, tumulo qui mihi uenit honos.
D ulcis hero, dulcis que heræ, charitum quoq; cura,
Et cura Aonidum scita Ioanna fui.
I psa manu dominæ, pheretro collata, deditq́;
Ad pheretrum lacrymas, qui mihi fauit, herus.
Q uemq́; sinu tenerum foui, cui garula lusi,

Ad cunas. locat hac natus herilis humo,
Ille mihi inferias, ille & funebria soluit.
Digne parens nato, digne parente puer.
Terra mihi sit, & aura leuis, natóq; patríq;.
Sis memor, & Barcæ sis mea dulcis hera.

TVMVLVS Ariadnæ Saxonæ Vxoris.
Viator. Vmbra, & Hiacynthus
colloquuntur.

Vi. Vnde Rosæ ad tumulos? unde hæc uiolaria? nunquid
Hi tumuli & uiolas, & peperere rosas?
Vm. Ver tribuit sua iura, simul tribuere Napææ
Hinc cineri, hinc uiolas, hinc peperere rosas.
Ipsæ & acidalio charites de fonte liquorem,
Ipsa & acidalio rorat ab amne Venus.
Hinc uiolæ florent. hinc rosida lilia canent,
Hinc tener ipse tuo flore Hiacynthe nites.
Et nitet, & queritur morienti flore Hiacynthus,
Suspiratq; nouo iure dolore puer.
En audis lacrymosa uolant suspiria, & udis
E folijs sese flebilis aura ciet.
Hi. Formosæ quondam dominæ mihi cura uacabat.
Hinc mihi tuta æstas. hinc mihi mitis hyems.
Me dominæ faciles digiti, studiumq; colebant.
Ver mihi sic semper, Rosq; perennis erat.
Extinctam flerũt Nymphæ. Venus aurea questa est,
Terq; comam euellit, ter scidit ipsa genas.
Inde mihi, & nitidus cecidit flos, & mihi tristis
Venit hyems, perijt qui fuit ante, nitor.
Vi. Felices tumuli, cinis at felicior. en tu

Dic

Dic puer, unde nouus qui tibi uenit, honor.

Hi. A rebam dominæ interitu, sed coniuge adempta
Vir mihi de lacrymis subuenit usq; suis.
H ic tumulo ex oculis rorem diffundit amicum.
Hic cinerem ex oculis imbre fluente riget.
H inc redeo in florem. flos hinc ad busta resurgit,
Scribitur & folijs nota querela meis.

Vi. F elices tumuli. Cinis & felicior, heu quæ
Sors dominam eripuit mœste Hiacynthe tibi?

Hi. I nuidia eripuit dominam, Lucrinide in unda
Dum lauat, & calidis nuda fouetur aquis.
O bstupuit forma Nymphæ Misenia, & atro
Inuidia infectas felle uenenat aquas
H inc rapta est. fleuere Deæ, lacrymis'q; dolorem
Testatæ, ad tumulos inde perennis honor.
E lacrymis Violæ, lacrymis'q; rosaria uernant,
Et mihi de lacrymis hic quoq; creuit honor.

Vi. V sq; fluant lacrymæ'q; tibi. Violis'q;, rosis'q;.
Vmbra'q; flebilibus usq; rigetur aquis
D ic age de lacrymis sate flos, dic o puer alte
De lacrymis Titulum, dulce'q; nomen heræ.

Hi. I lla tori benefida comes, custos'q; pudici,
Cui'q; & acus placuit, cui placuere coli.
Q uæ'q; focum, castos'q; lares curauit, & aræ
Et Thura, & lacrymas, & pia serta dedit
I n prolem studiosa parens, & amabilis, uni
Quæ studuit caro casta placere uiro
H ic posita est Ariadna. Rosæ, Violæ'q; nitescant.
Quæ posita, & lacrymis. hic mihi surgat honos.

Vi. V rna crocum dominæ fundat. distillet amomum

A d tumulum, & cineri spica Cilissa fluat.

TVMVLVS Christianæ matris.

O ptabunt tibi Christiana Musæ
A d bustum bene, nec mihi negabunt
A d matris tumulos adesse flenti.
H as lactis pretium tibi quotannis
E x uoto lacrymas Parens dicamus.
H os questus tibi pro labore, & æstu,
P ro puerperij damus dolore,
P ro casta simul institutione,
P ro linguæ studijs, boniq; cultu.
E t desyderium tui perenne,
E t suspiria pectoris uouemus
C um luctu, gemitu, dolore, & æstu.
N ec musæ numeros negant querenti.
Q uod uiuis bene, quod deos uereris,
Q uod castum colis, & probas modesta,
H inc te Pierides puellæ amarunt.
A mauit dea uirginum magistra.
A tq; hinc te ad socios choros uocarunt,
I nter quos agis, & beata ludis.

TVMVLVS Lucilij filioli. Præfica puellas Alloquitur in funere, Puellæ respondent.

Pr. I nfanti lacrymam ad tumulos, florem'q; puellæ
Spargite. num & uestro est dignus honore rogus?
P. E n flores. Nardũ ad tumulos, balneum'q; liquamus

Ipse

Ipsæ etiam lacrymæ sponte per ora fluunt.

Pr.N il infans ore infanti, uix uagit. at ipsæ
Munera uestra pijs sedulæ obite modis.

P. L ucilli tibi lux nomen dedit, & dedit ipsa
Mater stella tibi, stellaq́; luxq́; simul.

E ripuit nox atra. nigræ eripuere tenebræ.
Vixisti uix quot littera prima notat.

H os ne dies? breue tam ne tibi lux fulsit, & auræ
Maternum in nimbis sic tenuere iubar?

I nfelix fatum, puer heu male felix, heu quod
Nec puer es, nec lux, nec nisi inane quid es.

Pr.S it uobis uer perpetuum, ac sine nube puellæ
Lucilli, & cineri spiret inustus odor.

NVTRIX SOMNVM INVITAT.

O mne ueni, tibi Luciolus blăditur ocellis,
S omne ueni, uenias, blandule somne ueni.
L uciolus tibi dulce canit. somne optime, somne
Somne ueni, uenias, blandule somne ueni.
L uciolus uocat in thalamos te somnule somne
Somnule dulcicule, blandule somnicule.
A d cunas te Luciolus uocat, huc age somne
Somne ueni ad cunas, somne age, somne ueni.
A d cubitum te Luciolus uocat, eia age somne
Eia age somne ueni, somnule blande ueni.
L uciolus te ad puluinum uocat, instat ocellis.
Somne ueni, uenias. ea age somne ueni.
L uciolus te ad complexum uocat, innuit ipse,
Innuit, en nenias, en modo somne ueni.
V enisti bone somne, boni pater alme soporis.
Qui curas hominum, corporáq; ægra leuas.

NVTRIX cum tribus sororibus infantulo uagenti blanditur.

N E uagi, ne blande puer, ne paruule uagi.
Blanda uocat blandum Lucia Luciolum.

N e uagi, ne lachrymulis corrumpe misellis
Turgidulosq; oculos, turgidulasq; genas.
E cce tibi balbo ore sonat, blæso ore susurrat
Eugenia, et dulceis garit in aura iocos.
E cce tibi inflectens molleis Aurelia uoces,
Fabellas bellas, carmina bella canit.
N e uagi mellite puer, tibi Luscula ludit,
Gestit & ad cunas blanda Catella tuas.
C urtiolus tibi susultans. en se erigit, en se
Iactitat, en teneri cruscula lambit heri.
A n lingis lasciue genas. ah Curtule Curti
Ipsa tibi irascar Curtule Curtiole.
T u ne genas, tu ne ora. meus est puer improbe Curti.
Luciolus meus est improbe Curtiole.
I mprobe an ne audes. ah risit Lucius, ah se
Iecit in amplexus Lucius ipse meos,
E n pectus formose tuum. mihi dulcia iunge
Oscula, et in solito molle quiesce sinu.
h As ego Luciolo mammas, hæc ubera seruo.
Dextera mamma tua est, ipsa sinistra mea est,
S ingultit sed Luciolus, mutare licebit.
Ipsa sinistra tua est, dextera mamma mea est.
V traq; sed potius tua sit, iam desine flere.
Desine dextra tua est, mamma sinistra tua est.
R isit Luciolus, mammasq; utrasq; momordit.
Tn ne meas mammas credule, tu ne meas?
I am sæuit quod dico meas, ne candide sæui,
Hæc, atq; illa tua est, utraq; mamma tua est.
N unc Luci nunc suge ambas, ne quis malus illas
Auferat, et clauso scite reconde sinu.

R a qs, aut qs labra mihi, linguáq; momordit,
Lucius improbulus, Lucius ille malus,
Q uis collum, mammasq; meas, pectusq; momordit,
Lucius ille malus, Lucius improbulus,
N e posthac, ne tange puer, cui basia seruo,
Labráq;, cui linguam Antinoo Antinoo.
I am properat Lisella. pedum uestigia sensi,
Ecce uenit nudo Lisa parata sinu.
E n tibi lacteolæ Luci formose papillæ,
En tibi turgidulo plena mammilla sinu.
T ota tibi tua Lisa uacat, tua Lisula tota est.
Sume uenuste puer ubera, carpe sinus.
C arpe sinus formose tuos, somnumq; capesse.
Dicetur cunis Nenia grate tuis.
p Allidus Eumonius puer est, Tityusq; nigellus.
Vagit & hic noctes, uagit & ille dies.
L uciolo roseus color est candore refusus,
Nec uagit noctu, nec strepit ille die.
D espuit Eumonius mammas, tunditq; papillas,
Oscula dat tumidis Lucius uberibus,
N on Tityum Fabella iuuat, non nenia Lippæ
Nenia Luciolo, uerbáq; ficta iuuant.
R idet et insomnis, et Lisæ Lucius hæret,
Auferat et nequis callidus ipse timet.
n E latra, ne pelle bonum bona luscula somnũ,
Et tibi nam somnus Luscula gratus erit.
F ngredere ò bone somne nihil bona Luscula latrat
Luscula Luciolo, Luscula blanda tibi est.
I nnuit ipsa oculis tibi Luscula, Lucius ipse.
Innuit, et dicit somnule leuis ades.

L uſcula iam dormit, ſtertit quoq; bella catella,
Et ſua Luciolo lumina feſſa cadunt.
D ormi Luciole, Luci dilecte quieſce,
En canit ad cunas garula Liſa tuas.
M ulcet languidulos, ſaturat quoq; ſomnus ocellos.
Somnus alit uenas, corpora ſomnus alit.
E t ſedat curas, requiem'q; laboribus affert,
Odit triſtitias, grandia ſemper amat.
S omne bone ò cunctis, adſis mihi candide ſomne.
Somne bone & pueris, ſomne bone et ſenibus.
I pſe mihi tumidas ſatura bone ſomne mamillas.
V bera Luciolo, quò mea plena fluant.
S entit Luciolus, dormit'q;, & ridet, et optat,
Et mammas digitis prenſitat uſq; ſuis.
E uge puer, ſitibunde puer, cape laſſule ſomnos.
Mox tibi iam uigili lacteus amnis erit.
e Xcitus è ſomno meus eſt puer, huc age Liſa.
En age delitias accipe amate tuas.
E t ſitit, & ridet, dulces et uertit ocellos
Ipſe tibi, uultus aſpice cara tuos.
H is pro blanditijs teneras da Liſa papillas
Luciolo, amplexus quos parat ipſe tibi.
A n refugit mala Liſa, nihil mala Liſa ueretur.
Carpe puer plenos ubera carpe ſinus.
S uge ambas, ſubmorde ambas, ne parce, papillas.
V bera Luciolo ſtulta negare potes.
S cinde comas, contunde ſinus diſtringe capillos.
Tu ne meas fugias improba ſerua manus?
C ui pectus, mollem'q; ſinum, teneras'q; papillas
En cape delitias tinnula plectra tuas.

Sed quisquam nostra puer hic ceruice pependit
Mentior an certe est Lucius improbulus?
Implicuit collo simul, et simul oscula sumpsit,
Improbulus non iam, sed probus ipse puer.
Scite puer, mellite puer, nate unice dormi
Claude tenelle oculos. conde tenelle genas.
Ipse sopor non condis ait, non claudis ocellos
En cubat ante tuos Luscula lassa pedes,
Languidulos bene, habet, condit'q; & claudit ocellos
Lucius & roseo est fusus in ore sopor.
Aura ueni, foueas'q; meum placidissima natum.
An strepitant frondes, iam leuis aura uenit.
Scite, puer mellite puer, nate unice dormi,
Aura fouet flatu, mater amata sinu.
Quis puer hic age Lisa tuas abscondе papillas
Hic puer, en illas subripuisse parat.
Lisa tege, en tege Lisa tuas, tu ne improbe, tu ne
Lucioli mammas subripuisse paras?
Luciole huc propera propera nunc candide Luci,
Ille malus properat, tu prior antéueni.
Vicisti, atq; hanc ore premas, hanc corripe dextra.
I puer hinc alias, i pue quaere alias.
Fuscula nox, orcus quoq; fusculus, aspice ut alis
Per noctem uolitet Fusculus ille nigris.
Hic uigiles captat pueros, uigiles'q; puellas,
Nate oculos cohibe, ne capiare uigil.
Hic captat seu quas sensit uagire puellas.
Seu pueros, uoces comprime nate tuas.
Ecce uolat, nigra'q; caput caligine densat,
Et quaerit natum Fusculus ille meum.

O re fremit, dentesq; ferus, iam dente lacessit,
Ipse uorat querulos, peruigilesq; uorat.
E t niger est, nigrisq; comis, nigroq; galero,
Tu puerum clauso Lisa reconde sinu.
L uciolum tege Lisa. ferox quos pandit hiatus,
Quasq; aperit fauces, ut quatit usq; caput.
M e miseram, an ferulas gestat quoq;, parce quiescit
Lucius, et sunt qui rus abiisse putent.
R ura, meus Lucillus habet, nil ipse molestus,
Nec uigilat noctu, conqueritur'ue die.
N e saeui, hirsutasq; manus tibi comprime saeue,
Et tacet, et dormit Lucius ipse meus.
E t matri blanditur, et oscula dulcia figit,
Bellaq; cum bella uerba sorore canit.
L isa ueni, expectata ueni, quid lenta moraris?
En age quid cessas? nil remorata ueni.
E t sitit, et uagit, tibi nunc conuitia dicit
Lucius, et caros quaeritat usq; sinus.
A h simulant ambo, simulate et perfide Luci,
Fallax Lisa nouis insidiosa modis.
I psa tibi eripiam mammas: tibi subdola natum
Subdola quae fugias, perfide qui renues.
P upe meus, pupille meus complectere matrem,
Inq; tuos propera pupule care sinus.
P upe bone, en cape care tuas mi pupule mammas,
Pupule belle meus, bellule pupe meus.
S uge, Canam tibi neniolam, ne nenia non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?
P upe meus pupille meus, ne nenia non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?

B elle meus, mellite meus, ne Nenia, non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?
S omniculus tibi iam lassis obrepit ocellis,
Dum tibi nate placet nenia nota nimis.
P upe meus, dormisce meus, ne nenia nostro
Da noctem nato nenia somniferam.

I.IO.PONTANI EPIGRAM MATA.

Icini moneo bene, ac pudice
u Seruetis mihi uos meam puellam,
Ne se conferat ad suos amicos,
Quos omneis amat impotente amore,
N ec mirum, quia mentulatiores.
Quin et si cupitis probi uideri
T aleis passeribus salaciores
L onge à coniugibus mouete uestris.
E t tu si sapis ò puella nequam
I stos desere pessimos amicos,
E t mecum maneas bona, & pudica.
N am iuro tibi per tuam Serapim
T ecum continuas iacere nocteis
I n multa recubans fututine.

Deprecatio ad Deam noctis.

n Ox amoris conscia quae furenti
Ducis optatam iuueni puellam
G rata dis magnis, et amica castae
Nox bona Lunae.

Quam colunt unam Genius, Hymenq́;,
Et suo gaudens Erycina nato,
Cum ferus diras acuit sagittas,
Sumit & arcum.

O puellarum decus, & uoluptas
Sentit à te qualia dona lectus,
Lectus expers te sine basiorum, &
Delitiarum.

Quas simul iuncti faciunt amantes,
Dum cubant complexibus obsequentes,
Et terunt compacta labella labris
Dentibus, atq;.

Lingulas sugunt, animiq́; florem
Ore deducunt querulo, pariq́;
Concidunt motu, resoluta postquam
Grata libido est.

Tu quies rerumq́; hominumq́; sola,
Tu graueis curas, & amara fessæ
Amoues menti, & refoues benigno
Pectora somno.

Tu redis mundo redimita frontem
Syderum sertis, & amicat blando
Rore perfundis uiolaria, agros
Frugibus exples.

Da meis finem dea quoq; uotis,
Vt quod optamus liceat potiri,
Ne uoret tristis penitus calenteis
Flamma medullas.

AD PERILLAM Puellam.

Solatiolum meum Perilla,
o Dic quid Cinnama nostra rure facit
Hos sex continuos dies. ualet'ne?
N am quidam mihi pessimus cinædus
D ixit, quod tenerum pedem catella
D um ludit nimium procace morsu
I lli presserat, & domi manebat
E xpectans medicos ab urbe missos.
Q uare te rogo per tuos ocellos
I llos præuenias, probe'q; cures
N equa si nimium licentiosos
P ræstent, dum cupiunt boni uideri,
N am brachijs sine pallio tumente,
A rrectos manibus gerunt priapos
I nfestos pueris, puellulis'q;.

In Antonium, qui suam puellam læserat.

Ntonine Cinedule
a Huc ad nos redeas, nan'q; per Herculem
Istas turpiculas nates
S i te prenderimus, iam usq; adeo malis
V irgis exagitabimus.
Q uod culum referes hinc lacerum tuum.
A udes in media uia
M e præsente meæ comminitarier,
A udes tu niueas rosas
E nostræ gremio tollere Cinnamæ?
P ost hæc tam male pallium
N ixus surripere? atq; in teneris manus
C ommiscere papillulis?

Quod ſi compulerit me furor improbus
Diſces poſtmodo quid ſiet
Tam bellas manibus lædere fœminas.

In malum poetam, quem mutato nomine
Vtricellum uocat.

n Onſunt carmina, ſed cacationes
Quæ ſe ſcribere iactat Vtricellus.
Eſt merdoſius omnibus latrinis,
Quod ſe ſcribere iactat Vtricellus.
Obtura miſerum camœna naſum,
Ne te carmina tam cacata lædant.
O merdoſa poemata, o' quid unquam
Erit, uel fuit his magis cacatum?
Quam primum medicos mei ſodales
Ad me ducite. nam maligna febris
Dudum me tenet, ut dij, deǽq;
Iſti dent mala multa, qui nec unquam
Scribit carmina, ſed cacationes.

De improbitate puellæ ſuæ.

i Rata eſt quoties mihi puella,
Triſtis me uocat aridum poetam
Et laſſum minima fututione
Indoctum Veneris, malíq; penis,
Poſt hæc in triuijs, in ore uulgi,
Irridentibus omnibus puellis,
Dicit tam male me eſſe mentulatum
Quàm uel pumilio, puer'ue trimus.
Quamobrem conſtitui meas querelas

D eferre ad Venerem, inq; ius uocare.
N am quis tam patiens amator esset?
Q uod si sensero mihi ius negari
H ellespontiacum deum precabor,
P artes suscipiat meas, uelit'q;
P ro me, quod minimum, facillimum'q; est,
V lcisci iniurias manu seuera.

CVI Donaturus sit suam columbam.

C Vi uestrum niueam meam columbam
Donabo o' pueri? tibi ne Iuli?
A n cælsi tibi? an tibi Nearche?
N on uobis dabimus mali cinædi.
N on uos munere tam elegante digni.
Q uin ite in miseram crucem. diu'q;
C oncisis maceremini mariscis.
I nsulsi, illepidi, & parum uenusti.
S ed cuinam cupis o' columba munus,
D eferri? scio nam meam puellam
A mas plusquam oculos tuos, nec ulla
V iuit mundior, elegantior'q;.
H æc te in delitijs habebit, hæc te
P ræponet nitidis suis ocellis.
N ec tanti faciet suam sororem.
H uius tu in gremio beata ludes.
E t circunsiliens manus, sinum'q;,
I nterdum aureolas uoles papillas.
V erum tunc caueas proterua ne sis.
N am pœnas dabis, & quidem seueras.
T antillum modo tam uenusta poma

Seces

S eces unguibus, est enim Dionis
T utelæ hortulus ille dedicatus.
N umen lædere tu tuum caueto.
I mpune hoc facies uolente Diua,
V t dum te roseo ore suauiatur,
R oseum luteolis premens labellis,
M ellitam rapias iocosa linguam,
E t tot basia, totq; basiabis,
D onec nectarei fluant liquores.

Antonio Panhormitæ Poetæ inuitatio ad risum.

a Ntoni decus elegantiarum,
Atq; idem pater omnium leporum
V nus te rogat ex tuis amicis
C ras ad se uenias, ferasq; tecum
Q uantuncunq; potes facetiarum,
E t quicquid fuerit domi iocorum.
N am risus tibi tantum apparauit,
Q uantum Democrito diebus octo
P rofundi satis, & super fuisset.
Q uod tecum patulo cupit palato
P erridere suapte risione,
C ondita leuitate, ineptijsq;.

AD Musam. ut deosculetur Petrum compatrem, sodalemq;, et a se ante alios dilectum.

s Excentas modo basiationes,
Da nostro mea compatri Thalia,
Q uem nos plus oculis amamus unum.
N anq; est dulcior attico liquore,

E t quem Siciniæ tulere cannæ.
A t nostris prope carior medullis.
Q uando non alius sodalis unquam
D ilexit magis unicum sodalem,
Q uàm nos ille amat, atq; amamus illum.
S i non sunt satis hæ osculationes,
F ac sint mille ducenties ducentæ.

IVLIO FORTI SICVLO.

V li pars animæ secunda nostræ,
i Q uid non me pateris meas camœnas
O mneis proijcere ignibus cremandas?
Q uarum depereunt graues labores,
E t perdo miseras simul'q; chartas.
N am quamuis ueterum dies'q;, noctes'q;
E uoluam monimenta Iuliorum,
A ttriti'q; adeo mei libelli,
V t nil à solea deesse credas,
S emper nostra tamen Thalia friget,
C uius nequitias, ineptias'q;
N olis lædere, uel putare nullas.
N ec me sordidulum uoces poetam,
S i non posthabito facetiarum
L usu, carminibus uacem seueris.
N am cum desierint graues Catones,
E t sint tempora Busuluniana,
A equum quis putet esse laude sacra
S cælestos celebrare tarracones?

Ad Cinnamam de eius inclementia.

VERSVS MIVRI.

Cquem lacrymulis impones Cinnama mōdū?
e Quādo mi misero requem dabis ī proba? uīdes
ignibus exuri me, nec tu proijcis aquam.
Crudelis quæ nec tuo amanti porrigis opem,
Et nec tantillum miseret te perfida mēi
O ego non felix, qui tam crudeliter amo.
Nullaq; me redamat, sed contra mi male cūpit,

AD seipsum exhortatio ad nouos amores.

Vingentas solitus cum sis flagrare puellas,
q Nunc ab amore tuo quid Iouiane uacas?
An quia difficilem sese tibi Cinnama præbet,
Iurauitq; tuum perdere uelle caput?
Cum tot sint faciles, tot sint in amore benignæ,
Quære aliquam ex illis, quæ uelit esse tua,
Quæ tibi se dedat, quæ sit tibi carus ocellus,
Sitq; quater plusquam Cinnama cara tibi.
Quæq; tibi dicat, mea lux, mea uita, meus flos,
Liliolumq; meum, basiolumq; meum.
Carior & gemmis, & caro carior auro.
Tu rosa, tu passer, tu mea ficus eris.
Tuq; meus pecten, meus annulus, atq; meum cor,
Melq; meum, & præ te nil iuuat esse meum.
Et quingenta simul capiat tunc basia raptim,
Et sine mente furens, pauca fuisse querens,
Et linguam clauso dissugens ore trementem,

Serpentem serpens te putet esse suum.
T unc dices, amor est succo iucundior omni,
Melle quoq; est dulci dulcior, & melior,
N ec tibi quingentas fuerit sat amare puellas.
Nil numerus certe, nil in amore ualet.

AD MVSAS.

Nymphae, quae nemorum comas uirenteis
A tq; undas Aganippidas tenetis,
E t saltus gelidos uirentis Hemi
V os o' Thespiadum choros dearum
V estris me socium choris, & antris
V ulgi auertite dentibus maligni.
E t me castaliae liquore Lymphae
S parsum cingite laureis corollis
C antantem modo sapphicis labellis.

Ad Fanniam.

Amábo mea cara Fanniella
O cellus Veneris, decus'q; Amoris
I ube istec tibi basiem labella
S uccipiena, tenella, molicella,
A mábo mea uita, suauium'q;
F ace istam mihi gratiam petenti.
A h quid lenta tuum times maritum
N e time, leuiter suauiabor.
A pes ut tenero studens liquori
L ibat summa Thymi, aut crocon rubentem,

S umma uix tibi ſuxerim labella,
I ſtec dico labella mollicella.
Quæ me tam facient cito beatum,
Quàm fiam cito Si neges miſellus.

Ad Laurentium Miniatum.

Vxoris nitidæ beatæ coniux,
C unctis coniugibus beatiorq́;,
Quid ſentis age de meo libello
N obis diſſere, nunquid à Catullo
Quemq̃ uideris eſſe nequiorem,
A ut qui plus habeat procacitatis,
N on dico tamen elegantiorem.
S ed certe meus hic libellus unum
D octum poſt ſequitur ſuum Catullum
E t Caluum, ueteremq́; diſciplinam
N on multo minor eſt nouis poetis.
S altat uerſiculis canens minutis
H oc, quod non ſonuere mille ab annis
M uſarum citharæ, & Liæi puellæ.
Qui ſi euadere putidam culinam
E t tegmen poterit negare Thynnis.
F etenteis neq; ueſtiet Siluros
S tudebit pueris placere ineptis,
S iqui caſtaliæ ſpecus liquores,
P arnaſi neq; dum bibere fontis,
D octis ſed fugiet manus uirorum,
E t qui Caſtalio ſinu recumbunt,
C ontentus Miniate, ſi moleſtus
N on ſit uel tibi, uel tue Cicellæ

De. L. Coruino Episcopo Triuentino.

Nymphæ Gaurides, accolæq; Auerni,
Quæ fonteis colitis salubriores.
N ymphæ Cœruleæ decus lacunæ,
Quas Bacchus fouet, et fouet Dione,
V os Nymphæ ueteri, et bono sodali
C oruino et tenera comam Cypero,
E t molli uiola, & uirente myrto,
C asta et tempora subligate Lauru,
Qua Phœbo sacer, et sacer camœnis
I ntret balnea cognitus sacerdos,
C oruino et nemus, assonent & auræ,
T ota et littora sentiant Poetam.

Ad Marinum Tomacellum.

Et uino Venus, et uiro puella
E t ludo iuuenis, senex quiete
E t gratis animus iocis fouetur.
Quo circa cole balneas Marine.
H ic uina, hic requies senem, iocusq;
E ffoetum foueant. manus procaces
L udent in Venerem. Venus sed ipsa
A dsit rancidulo seni. puella
P ostquam obdormieris, parem requirat,
Qui cum lusitet, excitetq; pugnam,
E t rixas agitet ferociores.
N am tactu, et querulo Venus susurro
E xercenda seni, senex papillas
C ontrectet digitis, iocetur ore,

Voce

V oce et pruriat, & gemat senile.
H oc tantum liceat iuuenta neruis,
E t tento ualet, et ualet duello.
H æc ergo iuuenis mouebit arma.
E t lingua, et digitis ualet senectus,
H as te delitias mouere oportet.
A stuina, et Venerem, et suam quietem
I nstillent tibi balneæ salubres,
I nfundant tibi thermulæ beatæ.
H is ludis animus senis leuandus.

IAMBICI.

Tranquillam neptem bimestrem alloquitur in obitu Lucij filij.

Vi tui Tranquilla delitium, et quies
a Orbi senis, quem fles misella? mœstula
Quem fles? patrē ne quē extulisti infantula.
S entis an hæc in matris ulnis? an meis
E t ipsa deflens assonas conquestibus?
O inditum naturæ, & homini ad insitum
S emen patrisq;, auiq;. Tranquilla hinc dolet.
P atrem dolet misella, auoq; condolet.
S ed quid, quod arrides, quod admutas auo?
S enis leuamen unicum? an solari auum
P ostquam patrem Luxti, studes mea neptula.
R idet meum deliciolum. ride mea
R ide uoluptas. osculare auum tuum,
E t hoc leuaminis genere senem foue.
L eua meum luctum, leua sordeis meas,

S enemq́;,auumq́; ab ægritudine alleua.
C aducus ipsa es flos,mihi Sol occidit.
F lori timenda nebula,tenebræ autem seni.
V ita occidua senis,caduca infantulæ.
C erti nihil uitæ tibi est neptis mea,
A t certam auo mortem minantur singula.

Conqueritur de Lucij filij morte cum
Tranquilla nepte.

Senij leuamen unicum neptis mei.
V bi est pater tuus misella?mortuum
Q uem nescias misella?nec iam sentias
A etate in ista primula?dieculis
P aucissimis è matris aluulo edita,
R ubicundula,et nutricis alludens sinu.
H eu heu genus hominum caducum,& languidum
I n germine ipso,uitæ in ipso limine
P uer interit.natum senex effert pater,
A uus patrem tuum,misella neptula
E t ipsa patrem infantula in cunabulis.
V iuitq́; auus confectus annis,ipsaq́; in
C repundijs uagis,mali tui inscia,
S ortisq́; uenturæ.dolor,dolor adigit
A uum,patrem,senemq́; sorte de hac queri.
M iseram senectutem meam,miserum senem.
A t te misella forte auum si amiseris,
H oc destituta uinculo arescæs,uelut
C rescens Amaracus liquore si suo,
S uoq́; sole non alatur,interit.

Tranquillam

Tranquillam neptem alloquitur.

Traquilla quid rides mali tui inſcia?
A num quid ad riſum allicis iocis tuis?
I ocaris amens in paterno funere?
S apere ſed hoc eſt, uita nanq; omnis, merus
L uctus, mera eſt miſeria. Ride neptula,
F urare penſulum hoc nouercæ, & quantulum eſt
I pſum ne as tibi, offulam ægritudini
S ubduc & hanc, ut iſta quamuis paruula
L ux in tenebris emicet. nox cætera eſt.

Conqueritur apud roſas de morte
Lucij filij.

Quid ò roſæ, quid laſſulæ reflectitis
C aput, comæq; decidunt è uerticæ?
H onosq; folijs deciduus omnis perit?
V obis, nec, aer officit, nec aeris
N ocens ſtatus. uernus tepor ſed uos fouet,
A uræ ſalubres uentilant, nox hudula
H umore tingit roſcido, quid heu, quid eſt,
Quod languidæ, quod laſſulæ reflectitis
C aput, comasq;?honos et omnis concidit?
L ugetis an uos Lucium colonulum
Qui uos colebat aureis raſtellulis?
A rgenteis qui uos putabat falculis?
H eu heu miſer parens, miſer quid agam ſenex?
S enex miſer, pater miſerior quid nam ages?
S enex quid aget?aut quid pater miſerrimus?
L ugete mecum ò hortuli miſerrimi,

L ugete amaraci, fleant et lilia,
F leant'q; myrti longe amatum uillicum,
L auri'q; cultorem suum arescentibus
F oliis, comis'q;, et ramulis mœrentibus.
Q uis uos misellæ arbusculæ? quis herbulæ,
C olet, rigabit? quis manu tenerrima
A sole, ab æstu, aut ab gelu tuebitur?
Q uis noxias aut bestias, aut impetum
C œli procellosum sacro abigat carmine?
H eu heu misellæ arbusculæ, heu heu herbulæ,
M iselli et horti mortuo colonulo
S qualebitis, tabescet et uester decor.
H onos peribit omnis. Ah senex miser
S ic ipse tabesces, agro uelut obsito
T abescit arens truncus igne ab lentulo
C orreptus in cinerem qui abit, ac sensim, sine
N itore, flamma luce adempta fumigat.

Conqueritur cum Amaraco
de morte Lucii filii.

Follijs quid heu Amarace, heu quid floribus
N udata squales mœstula? heu quid languida
A rentibus comis, et horrido sinu,
L ugubri amictu fles misella Amarace?
A n ipsa flere arentibus potes genis?
D eest enim te qui rigabat, et tuus
C olonus ille argenteo qui uasculo
L iquorem amatum funditabat, et tuam
S itim leuabat, et leuabat syderis

R abiem Erigonij. At ego misella Amaracæ
T uam sitim meis leuabo lacrymis,
C ape'has misella lacrymas mœsti'senis.
M emor osculorum en illius fundo tibi
T ercentum amaras pro liquore lacrymas.
P ro rore guttas salsulas totidem alteras
A mplexuum memor alteras, & illius
M emor leporum, & comitatis blandulæ.
H is tu uirescæs, et nouam indues comam
B eata Amaracæ, folijs nouis, nouo
A mictu, at ego senex subarescam miser
H umore uacuus, sæpe uelut in arida
A sparagus igne afflatus, aut de fulmine
T acta arbor elanguescit ab radicibus.

Cupressus loquitur.

Misella Cupressus puer quondam fui.
M ater rigabat me tenellam lacrymis.
E xin adulta lacrymis creui senis.
Q uem me daturam creditis fructum? nisi
H eu heu pater miselle nato mortuo
A etate in ultima, heu adempto filio,
H eu heu miselle, hoc lacrymarum præmium.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE LAVDIBVS DIVINIS.

De mundi creatione ad Antonium Panhormitam.

O c cœlum, quæq; obliquo distincta meatu
S ed certa ferri sydera lege uides,
T ellurem'q; suo libratam pondere, circum
Quam cingit rapidis Ennosigeus aquis,
S pirantis'q; auium tractus, fusum'q; superne
Qui cuncta æthereo temperat orbe Iouem,
A ntoni Deus è nihilo, Deus omnia fecit,
Et formam rebus iussit adesse suam.
I psa sua uoluit cœlum splendescere luce,
Et terras cæcæ noctis habere uicem.
A ccendit'q; diem claro de lumine Solis.
Solis et auratum mane redire iubar.
A lternis'q; atræ lucem concedere nocti,
Tempora'q; hinc spatijs ire coacta suis.
B issenis'q; uagum compleuit mensibus annum
Vt tamen in parteis quattuor omnis eat.
N anq; ubi Sol nostro languens sese eripit orbi,
Frigida'q; hibernis terra madescit aquis
S æuit hyems incana gelu, riget horrida bruma,
Tum tellus fœtu concipit aucta suo.
A st ubi uicinos Sol ipse recurrit ad ortus,

Excursu & parili nox'q;, dies'q; ruunt,
Terra suas ostentat opes, & diuite gemma
Vestit pampineas uitis opaca comas,
Ludit & in pratis uarium uer, ludit & aestas
Torrida, & ipsa suas sedula curat opes.
Haec frumenta manu legit, haec & in horrea condit,
Quae mox uersa rotis parca colona terat.
Hinc cedente die, longe & crescentibus umbris,
Autumnus pleno fert sua poma sinu,
Ac Bacchum plenis docet expumare lacunis,
Sordida dum celeri sub pede musta fluunt.
Sic statuit pater ipse hominum, rerum'q; creator,
Annua perpetuas munera obire uices.
Quin etiam spirare suis de partibus orbis
Ventos, & patrijs nomen habere locis.
Nanq; ab hyperboreis Aquilo uolat impiger antris.
Excitat oppositas humidus Auster aquas.
Eoos ciet Eurus equos, at mitis ab orbe
Hesperio Zephyrus lenia flabra mouet.
Idem etiam occultos alta ad conuexa uapores
Sustulit, ac terrae uertit in auxilium.
Vnde cadunt imbres, & matutina pruina,
Et grato sitiens rore madescit humus.
An non & summo decurrunt uertice riui.
Et caua muscosis fontibus antra sonant?
Vnde sitim pecudes'q;, ferae'q;, armenta'q; sedent,
Temperet & riguum caerula limpha solum.
Quando aer quoq; nimbosis inclusus in antris
Cogitur in laticem frigore, & inde fluit.
Nequa igitur mundi regio uacet, implet & undas

Piscibus, hi campo liberiore natant,
Ac gregibus uarijs ingentia regna frequentant,
Nullaq; squamigera gente lacuna caret.
Alitibusq; auras celebrat, quibus indit & alas,
Et corpus penna uersicolore tegit.
Induit & uirideis frondenti gramine colles,
Et nemora arboreis uelat opaca comis.
Communem & statuit uictum è felicibus agris,
Pomaq; frugiferis ducit ab arboribus,
Quò uarios usus homini, pecoriq;, auibusq;
Præstent, ac uitæ munera certa ferant.
Etiam quadrupedes fœtus, obnoxia morti
Corpora, plumosos ediderat'q; greges.
Tum deus humanos effingere molliter artus,
Membraq; de tenui ducere cœpit humo.
Cunctaq; formarat studio perfecta magistro,
Quæq; artem referant, artificemq; suum,
Mox auram æthereo de fomite fundit in illum,
Viue ait, & proprio membra labore foue.
Arcanæ mox partem animæ de mente profunda
Libat, & erecti spirat in ora uiri.
Dux ait hæc hominum generi sit, & ipsa magistra
Et sua constituant hac duce, seq; regant.
Hac ualidas ponant urbeis, hac iura notarint,
Hac cœtus pariter, iustitiamq; colant.
Coniugium ac thalamos discant ratione magistra
Seruare, & casta relligione focos,
Atq; artis tractare bonas, & munera cœlo
Digna, & qui factis nomen ad astra ferant.
At postquam immemores recti, cœlestia dona

Vertere in facinus, perniciemq; suam,
Immemoresq; boni, spreta pietate, fideq;,
Admorunt proprias in sua fata manus,
Crassati & patrium in iugulum, cædesq; suorum
Miscuerunt Stygio pocula tincta lacu,
Inq; uirum sæuit coniux, in pignora mater,
Pro scelus, ac miscet fasq;, nefasq; furor.
Hæc pater ut celsa miserans prospexit ab arce,
Sisteret ut sceleri, criminibusq; modum,
Progeniem in terras summo demisit olympo,
Quæq; hominis gereret munia, quæq; Dei,
Hæc cœli secreta, et inerrabile patris
Consilium explicuit, quæ bona, quæ ue mala,
Quæ uitanda homini, quæ uitæ forma sequenda,
Quæq; bonos maneant præmia, quæq; malos.
Deniq; mortem obijt, uitæ dum consulit ipsi,
Atq; suo in cœlum sanguine fecit iter.
Quò magis admiranda dei clementia summa est,
Cui fumet quicquid terra Sabæa ferat,
Quicquid Arabs. date thura focis, costumq; cremate,
Et date cum multa thurea dona prece,
Pieriosq; adhibere modos, & carmina dignum est.
Antoni, quæ te gloria prima manet.
Nyblæo cui rore madent & labra, cui amnis
Castalius pleno gurgite fundit aquas,
Nisæiq; hærent insigni fronte corymbi,
Et coma Pieria fronde reuincta uiret,
Felicemq; animum pascis pietate, fideq;,
Nilq; tibi uera est relligione prius.
Quodq; decet bona cuncta deo, iustumq; piumq;

Ascribis, nostræ sed mala nequitiæ.

Hymnus ad Diuam Mariam.

q Visquis ades, dic læta. dies hic festus agatur,
In lucem qui te diua Maria dedit.
Luce sacra ponant uenti, mitescat & aer,
Aequoraq́; irato murmure nulla sonent.
P acem agitent elementa. iubet deus. o mihi dulcis
Gratia laudandæ sis comes ipsa deæ,
S is aurora comes sacræ prænuntia lucis
Præferat & roseas lucifer ipse faces.
T u Tyrios redimite sinus, tu magne sacerdos
Sacra cane, & sacris ora resolue modis.
E t pius assistat circum chorus, & bona dicat
In numerum sancto uerba canenda die.
I pse ego quod possum tanti natalis honores
Voce feram, & patrio carmine digna canam.
T e nascente, hominum melius nil secla tulere,
V t nato maius nil peperere tuo.
Quaq́; die genita es, illa lux candida primum
Fulsit, & è tenebris clara reluxit humus.
T unc magni concepta dei, secretaq́; pandi
Cœpere, & uatum certior esse fides.
T unc laxæ patuere fores, tunc limen olympi
Panditur, & cœli libera facta uia est,
I nterdicta prius, q̃ summi edicta tonantis
Spreuerit anguineo fœmina, uirq́; dolo.
S alue sancta parens Christi, salue inclyta uirgo,
Vnica sollicitis spesq́;, salusq́; reis.

Tu miseris rapido iactatis æquore nautis,
E cœlo aspirans aura uocata uenis.
Tu pressis longo populis belloq́;, fameq́;,
Prospicis, & pacis dona benigna refers.
Tu fessis tranquilla quies, gratumq́; dolenti
Solamen, teq́; est auspice triste nihil.
Per sacros uteri fœtus, castumq́; cubile,
Perq́; dei Genius quæ tulit ore tibi.
Per dulceis nati lusus, puerilia'q; ora,
Perq́; sinus, è queis lac Deus ipse bibit,
Per te, quæ solita es uota exaudire precantum
Te rogo, per nomen casta puella tuum.
Da pacem dea, da fessæ requiescere genti,
Et nos à sæuis eripe turbinibus.

Hymnus ad Diuum Ioannem Baptistam.

Felicem, que prima nouo te lumine uidit
Nascentem eois fluctibus orta dies.
Felicem, quæcunq; tibi dedit ubera nutrix,
Et qua reptasti, terra beata, puer,
Quiq́; tuos primi monitus hausere loquentis,
Et quorum infuso corpora rore lauas,
Sed longe ante omneis fortunatissima mater,
Et quo nec toto est maior in orbe parens.
Nam quid ego de te primum mirer'ue canam'ue?
Qui ue meo fuerit primus in ore sonus?
An quia diuinos partus, Christumq́; canebas,
Quiq́; deo esset honos, quæq́; paranda uia?
An quod felicem terris agnumq́;, hominemq́;,

Atq; salutiferum dicis adesse Deum.
Vel quod Iordanis dominum lauis amne beato,
Fluxit & è manibus mystica lympha tuis?
Hoc ego de te ausim proles diuina Ioannes
Quod tibi ueridico præstitit ore Deus,
Fœmineo neq; conceptu, neq; matris ab aluo
Moiorem te te secla tulisse uirum.
Tu nobis ades ò hominum princepsq;, paterq;,
O qui rore tuo crimina nostra lauas.

Hymnus ad Virginem Dei matrem.

QVæ tellus extrema tuos sol exerit ortus,
Quæ tegit occasus ultima terra tuos,
Qui Rhenum, patriæq; bibunt Mæotidis undam,
Phœbæisq; urit quos plaga fusca rotis.
Te cuncti regina deum metuuntq;, coluntq;,
Et celebrant nomen diua Maria tuum.
Te uasti metuunt fluctus, te nubila cœli,
Aeolijq; etiam carceris antra timent.
Te nascente die, te sol dum conditur undis,
Omnia te meritis laudibus accumulant.
Nanq; tibi secreta dei mandata per auras,
Candidus augusto nuntius ore tulit,
Progeniemq; Deum cœlesti concipis ortu,
Conceptum & nono sydere uirgo paris.
Cuiq; sacri reges cœli noua signa secuti
Aurum, & Panchæo munera odore ferunt.
Atq; ubi nostra sua deleuit crimina morte,
Et mœstam insonti sanguine tinxit humum,

V idisti è tumulo mira prodisse figura,
Veraq́; pacifero uerba referre sono.
S candentemq́; patris mox ad cœlestia tecta
Sullimem, & dextra parte sedere deum.
T um sacer è summa diffusus spiritus arce est,
Et tua diuinus corda repleuit amor.
H inc terris erepta tuis ascendis olympum
Aurea sydereo uertice serta gerens.
C ui liquidi circum cantus, thyasiq́; deorum,
Et sonat aurato pectine pulsa chelys.
F atidici occurrunt uates, castiq́; parentes,
Et tibi tum cœli regia tota uacat.
I psa patris, natiq́; sinu gestata corusco
Inter nulle Deum numina prima micas,
Q ualis ubi oceani nitidum iubar extulit undis
Inter sydereos candida luna choros.
I am cœlum sublime patet, iam despicis æthram,
Lucida sub pedibus sydera cuncta premens,
S tellantis cum iura capis consortia mundi,
Et datur humani cura patrocinij,
C onciliasq́; deum nobis, facilemq́; precando
Efficis, et populis prospicis usq́; tuis,
P rospicis & pacis rebus, rerumq́; quieti,
Ac mala in aerios cogis abire notos.

Hymnus Ad Diuam Mariam.

i I psa meis assis numeris dea, nec tibi festo
Quæ damus, hæc spernas munera parua die.
P arua mouent superos dum sint & casta, moueri

Ipsa docent aris pendula dona tuis.
Dum canimus, fument Syrias altaria flammas,
Atq; cauo resonet tibia multa tholo.
Iam noua proginies cœlo uentura supremo
Legerat ipsa uterum uirgo pudica tuum.
Ergo alto delapsa polo uox nuntia, castos
Fœcundat'q; sinus, insinuat'q; deum.
Et quem non spatijs immensus colligit æther,
Non totum cœli circuiere nouem,
Hunc tu uirginea conceptum mater in aluo
Fouisti, externo post paritura solo.
Non Tyrio subnisa toro, sponda' ue nitenti,
Cui tenue hospitium uix casa parua dedit
Cui stramen tenero dedit incunabula, & ipsa
Arida uix primos præbuit herba toros.
At cœli patrum ingentem, atq; ingentia mundi
Pignora, monstrarunt sydera luce noua,
Luce noua emicuit cœli decus, aurea flauo
Aurora insolitum fudit ab axe diem.
Quin matutini sonuere per aera cantus,
Duxerunt placidos numina & ipsa choros.
Astabant natum circa matrem'q; ministri,
Et nato et metri sedula turba fauet.
Illa plus solito fulserunt sydera nocte,
Splenduit & solito clarior orbe dies.
Non pelago incumbunt uenti, non aere nubes,
Pax cœlo est, terris pax quoq;, pax'q; mari est.
Ipse etiam Infernis lætatæ in sedibus umbræ,
Qui'q; pij uates hæc fore prodiderant.
Per te igitur diuina parens, humana salutem

Senserunt, per te ianua aperta poli est,
A ffari et coràm licuit Dominumq́;, Deumq́;,
Atq; subisse hominis membra, uidere Deum.
O uotis spes una pijs, ò dulce leuamen,
Præsidium et miseris diua Maria reis.
I n cuius gremio uagiuit paruulus infans,
Arrisitq; pio dulcis in ore Deus.
B landaq́; materno suspendit brachia collo,
Figens diuinis oscula sacra genis.
E t modo carpebat nitidis alimenta papillis,
Infantiq́; tuum lac bibit ore Deus.
E t modo blanditias puerili expresserat ore,
Inq́; sinu grata membra quiete leuat.
T u pia, tu uirgo non ulli obnoxia culpæ,
Non ullum casto pectore crimen habes.
E rgo tu præsens nostris succurre periclis,
Subsidium & fessis prospera rebus ades,
A spice nos, facilisq́; ueni pede diua secundo,
Et populi exaudi uota, precesq́; tui.
S it bellum, pestisq́; procul. pax candida nobis
Assit, nec fructus terra benigna neget.

Hymnus ad ChristumRedemptorem.

a nnua iam redeunt patrijs solennia sacris,
Et sanctum referunt tempora certa diem.
L uce bona simul & pueri, innuptæq́; puellæ,
Et simul assidua fœmina, uirq́; prece,
S olennes celebrate aras, atq; ore fauete,
Omnia et æterno sint operata Deo.

P rodeat in Tyria spectandus ueste sacerdos,
Et chorus ornatas prodeat ante fores,
V elatiq; comas, albenti & tempora lino
Decantent laudes maxime Christe tuas.
T e sors dura hominum generis, te cura laborum,
Immitem subigit mortis obire uicem.
D um trunco affixus, cuneo & traiectus aheno,
Sensisti geminum uulnus utraq; manu.
S ensisti fixas ferrato stypite plantas,
Horruit & capiti spina cruenta tuo.
E t caua mortiferum senserunt ilia ferrum,
Vulnere manauit lympha, merumq; tuo.
C umq; sitim cuperes nostra sedare salute,
Torpuit arenti fellis in ore sapor,
A tq; inter geminos crudeli sorte latrones
Indeae pateris iurgia saeuitiae.
D onec defesso decedens spiritus ore
Clamauit, quid me diseris alme pater.
H inc manes, Stygiosq; lacus, loca terra silentum
Inferniq; subis limina dura fori.
I nde pias animas, et coelo digna secutas
Eximis, et superum munera ad alta uocas.
T ertia lux aderat, roseo cum laetus eoo
Surgis, mox uictor sydera clara petis.
C onsortemq; capis patrio cum numine curam
Dextra tenens, dextro conspicuusq; loco.
H unc igitur precibusq; piis, studioq; fideli
Placemus, nostro det ueniam sceleri,
D et pacem, mala cuncta procul, morbosq;, famemq;
Pellat, et hostilleis det superare manus.

Hymnus

Hymnus ad Diuum Franciscum.

n Imboſo quiſquis ſpeculans de monte ſacerdos
Franciſci felix rura,,nemusq́; tenes,
D iuinumq́; colis tam ſancti carceris antrum,
Paruáq; at ingenti tecta habitata uiro.
H ic ubi nudus,inops,ſaxo uix tectus adeſo
Hiberno ſtatuit ſub Ioue ferre niueis,
H umana expertus quantum patientia poſſet,
Duráq; paupertas,propoſitumq́; tenax.
A tq; inter ſyluas,atq; inter luſtra ferarum.
Efferat ut nomen maxime Chriſte tuum.
C um uolucres cinxere uirum,pia uerba ſonantem,
Auritæ ante pedes & ſtupuere feræ.
H uc aures aduerte,neq; hæc mea dicta ſacerdos
Deſpice,ueridica quæ tibi mente feram.
N on auro ſplendente domus,gemmisq́; ſuperba,
Nec quæ Puniceo lana colore rubet,
N on centum uerſata iugis felicia campi
Iugera,nec Creſſo palmite diues ager,
A ut gregis innumeri fœtus,aut merce Sabæa
Niliaco rediens littore plena ratis
N ec tam quæſiti multo ſudore triumphi,
Subditaq́; imperijs oppida mille tuis.
F elicem efficient,quamuis numeroſa parentem
Stirps obeat,plenas exhilaretq́; domos.
Quàm læta,& ſanæ paupertas conſcia mentis,
Papertas forti regna,decusq́; uiro.
Qua uel Achimenios luxus,regnumq́; Phrahartis,
Exuperat ueſtri gloria magna patris.

C ui sæui cessere ignes, uictusq; refugit,
Qui capit assiduo pectora nostra dolo.
S cilicet & fraudes, & noxia crimina uicit,
Eiecitq; animo turpe nefasq; suo.
Qui uarijs mandata Dei uirtutibus implens
Inclyta militiæ signa, decusq; ferat,
L abentemq; aciem Christi, pietate, fideq;
Sistat, et hostileis ense refringat opes.
S alue igitur patriæq; parens, duxq; optime gentis,
Quæ sacra pro Christi nomine, bella gerit.
M acte animo Francisce, grauem qui primus in hostem
Irruis, & Christi munera uictor obis
V ulnera Iudaico qui quondam illata furore
Excipis, et pretium est hoc tibi dulce datum
H æc gestata tibi sunt laurea serta triumpho.
Hæc spolia, hæc gentes, hæc tibi currus eunt.
D esino, nam leuius Libycæ numerentur arenæ,
Ocyus et medio quæ salit alga mari.

Hymnus ad Diuum Dominicum.

S Ol oritur, uenit ecce dies, cape thura sacerdos,
Cultaq; diuino carmine templa sonent.
A raq; Tyrrheno niteat uestita paratu,
Fumet odorato myrrhaq;, thusq; foco.
V os castas adhibete preces, nam castus & ipse
Duminicus. casto sint sacra casta uiro,
I n quo num pietas, an iustæ conscia mentis
Simplicitas, dubium est, sit prior an ne fides?
C uius inhæserunt humeris labentia Petri
Culmina

Culmina, et immoto corporē sistit opus.
Optimus assertor Christi, sed quo neq; maius
Hesperia, aut melius Corduba docta dedit.
Ac ueluti numero stellas comprendere non est,
Quantaq; in oceani littore arena iacet,
Sic neq; Duminici laudes æquare canendo,
Concipere humano nec queat ore sonus.

Hymnus de Christo ad Paridem Ferrariensem.

Quod uarios pelagi casus, cœliq; procellas
Exuperas, nanti q̄ data terra tibi est,
Oceaniq; minas, & sæua pericula uincis,
Ac sospes patrio redderis Eridano.
Hæc Pari nō ars ipsa hominum aut solertia præstat,
Non labor, at summi cura paterna Dei.
Quantula enim nostra est industria? cede periclis,
Cede mari, Christi ni pia dextra iuuet,
Ille regit nostros cursus, auramq; ministrat,
Sollicitæq; offert littora tuta rati.
Quare age thure pio, flammisq; liquentibus aras
Ipse adole, et plena fumet acerra manu.
Adstet conspicuus Tyrrhena in ueste sacerdos,
Et peragat patrijs mystica sacra modis.
Pax homini, tibi Christe decus, tibi gloria soli,
Vera Dei proles, uerus et ipse Deus.
Te colimus. tibi diuinos largimur honores,
Et nomen felix ducimus esse tuum.
Tu casus, tu damna leuas. tibi munera terræ,
Et tibi se fontes, se tibi debet aqua.

His igitur placare Deum, superosq; memento,
Et sua cum pura soluere uota prece.
Nil auro diuis opus est, sed mente, fideq;,
Hæc nos una homini copulat, illa Deo.

Alfonsus Calabriæ Dux Diuo Georgio trophæū erigit, ob superatos ad Hydruntem Turcas.

hAec tibi capta manu Turcæo ex hoste Georgi
Dedicat Alfonsus, quæ tibi uota refert,
Arcumq; & pharetras, ferrato et pondere clauas,
Ensesq;, & clypeos, telaq; abacta uiris.
Accipe bellorum deus, armorumq; magister
Annua quæ aurato munere persoluam.

Idem Alfonsus, ob recuperatum regnum Neapolitanum, ac rebus procerum compositis.

aLfonsus dicat hæc uictor tibi Diue Georgi,
Quod patri, & patriæ libera iura refert.
Quod post compositos proceres, ꝙ pace recepta,
Et regni, & patriæ munera constituit.

Ad amicos Hierosolymam proficiscentes.

nEc mihi Iudæas urbeis, Solymumq; recessum,
Nec Spes Bethlemum est posse uidere larem,
Quæq; meo prima est animo mentiq; uoluptas,
Turcaico certa est omnis adempta metu.
Quod possum, cum prima nouo se lumine tollit,
Aurora, et terras detegit orta dies.
Tum lucem, lucisq; iubar, solemq; saluto,

Hæc locat quæ curru lustrat, obit'q; suo,
I llius & radios ueneror, qui rura nemus'q;
Et fontem Christi, dulcia'q; arua uident,
F elicem'q; locum, iacuit quo rector olympi,
Et quam diuino sanguine tinxit humum.
H ic ubi crudeli traiectus brachia ferro est,
Fixit & immeritos cuspis adacta pedes,
H ausit & immeritum latus heu ferratile telum,
Diluit & fusus crimina nostra cruor.
A t uobis qui longa uiri tranare paratis
Aequora, & in Pharijs sistere uela uadis.
D irigat audacem cursum, Zephiros'q; ministret
Christus, cui parent sydera, terra, fretum,
V ictores'q; Palestina uos sistat in arce,
Et patrium redigat sub ditione solum-
T unc ego syderos'q; duces, uictricia'q; arma
Et parta insigni laude trophæa canam.
I pse deus mihi carmen erit, deus inclyta ducet
Signa, et cedentes proteret ense globos.
I pse alto inuectus curru sternet'q;, ruet'q;,
Dum cadat effosso flens Saladinus equo.
H æc ego. uos agite ite uiri, pugnate frequentes,
Et spolia Assyrio ex hoste referte domum.

Hymnus ad Diuum Augustinum Carthagnensem.

d Et monstra infelix tellus Maßylla, det angueis,
Et libycas pariat Punica terra leas.
A rescant sitiente solo Nasamonica tesqua,
Funditet & nullas gleba Libisthis aquas.
D um tamen Augustine tuos non deneget ortus.

læta ſit & partu Cinyphis ora tuo.
V nde illi inuideant, & felix Lydia, & arua
Quæ rigat auriferis lucidus Hermus aquis.
I nuideat latis audax Germania terris,
Diues aquis, populis diues, & ipſa ſuis.
N il etenim Auguſtine tulit te te Africa maius.
Cuius ab ingenio creuerit alma fides,
P er te relligio Chriſti ſtetit integra, per te
Diuinæ legis myſtica operta patent.
T u ſecreta dei pandis, tu tradita patrum,
Et uerum, et pietas manat ab ore tuo.
E t pater, et patriæ princeps, & maxime rector,
Accipias uoces diue benigne meas.

Hymnus ad Diuum Benedictum.

h Vc ades o Benedicte, meos neu deſpice cantus,
Huc ades Orphea diue canende lyra.
V re puer coſtum Aſſyrium redolentibus aris,
Vre & odoratis plurima thura focis.
D igne ſenex populi precibus, uotisq; potentum,
Digne ſenex, aræ cui ſacra mille parent.
M ille canant pater auge pater Benedicte, tibi omnis
Turba chorusq; omnis cantitet euge pater.
H ic uel mille aras tibi maxime Chriſte dicauit,
Mille arces, Mille & mœnia, mille tholos.
P rimus & hic Italæ poſuit ſacraria genti,
Et clauſit ſacros mœnia in una choros.
H uic & ſæuities conceſſit barbara, & hoſtis
Armatus muti uictus ab ore uiri eſt.

T otq; uirum ductor, & tantis inclytus actis
Prostratus geminos corruit ante pedes.
Quid maius radians uidit sol? & tibi plausit
Christus, & è coelo nuntia signa dedit.
I nstaura iam thura puer, cane sancte sacerdos.
Ingeminent laudes tympana pulsa nouas

AD LIBRVM.

I munus lepido meo sodali
N on dura nimium libelle fronte,
S ed qualem tenere uolunt puellæ
I nter blanditias, iocosq; molleis
C aris coniugibus suis inesse.
L egem uersiculis dedere nostris
A etas, & male sobrius magister,
V t tantum teneras ament puellas,
V t sint uirginibus nihil molesti,
V t molles, lepidi, leues, iocosi.
Q uos uxor canat in sinu mariti,
Q uos coniux legat in sinu puellæ,
Q uos discant pueri, senes & ipsi,
S i qui sunt pueris ineptiores
E t castos fugiunt, timentq; uersus.
N unc ad te redeo Libelle felix
I felix, pete nobilem sodalem,
I nter nequitias amoris omneis
L udentem in gremio suæ Cicellæ,
C uius lacteolo sinu tumenti
S urgunt aureolæ duæ papillæ,

Quas fecit manibus suis Cupido
Maternas imitatus ipse mammas.
O quid coniuge dulcius uenusta?
Aut quid Carius optimo marito?
Quales sunt Miniatus, et Cicella.
Sed ne te nimium morer libelle,
Festina Miniatum adire nostrum,
Qui te tam facili uidebit ore,
Vt post millia basiationum,
Dignum te faciat sinu Cicellæ.
Hanc tu malueris libelle sedem,
Quàm si scrinia Regis ampla dentur.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE HOC PONTANI LIBRO HABENTVR.

Quæ in primo Vraniæ libro.

Quæ in secundo Vraniæ libro.

Quæ in tertio Vraniæ libro.

De peliadibus

Quae in quarto Vraniae libro.

Quae in quinto Vraniae libro.

Quæ in Meteororum libro.

Vetustate

Quæ in primo libro de hortis hesperidum.

Quæ in secundo libro de hortis hesperidum.

Quæ in Lepidina.

Quæ in primo hendecasyllaborum Libro

Quae in secundo libro Hendecasyllaborum,

Ad Antonium

QVæ in tumulorum libro.

Quæ in Nenijs.

Quæ in Epigrammatis.

IAMBICI.

De laudibus diuinis.

Quæ inter impressionem errata acciderunt, emendanda hoc modo.

Inclusit, laterīq; auratum accinxit	char.	4
Prospiciens luna obscura ferrugine	char.	16
Ipsæ etiam charites	char.	20
Oceano oblituere	char.	34
Quinetiam ignauos testæ	char.	34
Mouit, ut	char.	41
Labitur, obscuras ciconũ et peruenit ad oras.	ch.	41
Post ueneris natæ	char.	44

FINIS.

a b c d e f g h i K l m n o p q r s
t u x y z aa bb cc dd ee ff gg hh ii
Quaterniones

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,
ET ANDREAE ASVLA-
NI SOCERI
M.D.XIII.

AL
DVS

